LATVIJAS BANKA

EIROSISTĒMA

LATVIJAS BANKAS 2019. GADA PĀRSKATS

Grafiskajos attēlos ar punktiem atzīmēts rādītāja faktiskais lielums, ar līnijām – šo rādītāju aproksimējošā līkne. Rādītāja katras dienas mērījumu aproksimējošā līkne ir vairāk izcelta nekā faktiskā lieluma līkne.

Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

–	*attiecīgajā periodā nav darījumu vai nav atlikumu.*
x	*dati nav pieejami vai rādītājus nav iespējams aprēķināt.*
0; 0.0	*rādītāja lielums ir mazāks par pusi no lietotās mērvienības.*

© Latvijas Banka, 2020

Pārpublicējot obligāta avota norāde.

Foto: Zane Bitere, Andris Tenass un Evija Trifanova

27.04.2020. redakcija.

ISSN 1407–1797

Latvijas Banka
K. Valdemāra iela 2A, Rīga, LV-1050
Tālrunis: 67022300 info@bank.lv
http://www.bank.lv

SATURS

Ievadvārdi **5**

Latvijas Bankas vīzija, misija un vērtības **7**

2019. gads skaitļos un Latvijas Banka 2019. gadā **8**

Ekonomiskā vide **10**

Norises pasaules tautsaimniecībā 11

Eiro zonas tautsaimniecība un Eirosistēmas monetārā politika 13

Latvijas tautsaimniecības attīstība 15

Finanšu nosacījumi un naudas piedāvājums *15*

Ārējais pieprasījums un konkurētspēja *24*

Iekšzemes ekonomiskā aktivitāte *26*

Darba tirgus *28*

Inflācija *29*

Maksājumu bilance un ārējais parāds *31*

Fiskālā politika *32*

Latvijas Bankas darbība **34**

Juridiskais ietvars un funkcijas. Latvijas Banka Eirosistēmā un Eiropas Savienības institūcijās 35

Eirosistēmas monetārās politikas īstenošana Latvijā 36

Ekonomiskā izpēte, analīze un prognozēšana 37

Ieguldījumu pārvaldīšana 39

Skaidrā nauda apgrozībā 40

Maksājumu un norēķinu sistēmas 43

Finanšu stabilitāte 48

Kredītu reģistrs un ziņu sniegšana *AnaCredit* 50

Statistika 51

Finanšu pakalpojumi valdībai 53

Konsultācijas Latvijas Bankas kompetencē esošajos jautājumos 53

Sabiedrības informēšana un izglītošana 54

Sadarbība ar starptautiskajām organizācijām un ārvalstu centrālajām bankām 57

Latvijas Bankas pārvaldība un organizācija **59**

Latvijas Bankas struktūra 60

Pārvaldības principi un attīstība 62

Resursu pārvaldība 62

Risku pārvaldīšana 65

Iekšējais audits un ārējā revīzija 67

Latvijas Bankas 2019. gada finanšu pārskati **68**

Neatkarīgu revidentu ziņojums **116**

Pielikumi **118**

1. Monetārie rādītāji 2019. gadā 119
2. Latvijas Bankas 2019. gada mēnešu bilances 120
3. Latvijas Bankas 2015.–2019. gada bilances 122
4. Latvijas Bankas 2015.–2019. gada peļņas un zaudējumu aprēķini 124
5. Latvijas Bankas struktūrvienības 2019. gada beigās 125
6. Latvijas Bankas dalība Eirosistēmā un Eiropas Centrālo banku sistēmā 127
7. Latvijas Bankas pārstāvniecība starptautiskajās organizācijās 128
8. 2019. gadā publicētie Latvijas Bankas izdevumi un nozīmīgākās Latvijas Bankas darbinieku publikācijas 129
9. Eirosistēmas monetārās politikas un citu svarīgu uzdevumu 2019. gada aktualitātes 131
10. Latvijas Bankas pamatuzdevumu izpildes 2019. gada normatīvās aktualitātes 138
11. Termini 139

SAĪSINĀJUMI

AIP	aktīvu iegādes programma (*asset purchase programme*; APP)
AS	akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EBI	Eiropas Banku iestāde
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EFK	Ekonomikas un finanšu komiteja
EK	Eiropas Komisija
EKS sistēma	Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma)
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība
ES	Eiropas Savienība
ESRK	Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
€STR	eiro īstermiņa procentu likme *(euro short-term rate)*
EURIBOR	eiro starpbanku piedāvājuma procentu likmju indekss *(euro interbank offered rate)*
Eurostat	Eiropas Savienības statistikas birojs
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FRS	ASV Federālo rezervju sistēma
IIN	iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	iekšzemes kopprodukts
ITRMO	ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (*targeted longer-term refinancing operations*; TLTRO)
M1	šaurās naudas rādītājs
M2	vidējās naudas rādītājs
M3	plašās naudas rādītājs
MFI	monetārā finanšu iestāde
NCB	nacionālā centrālā banka
NILLTPF	noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma un proliferācijas finansēšana
NĪN	nekustamā īpašuma nodoklis
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija *(Organisation for Economic Co-operation and Development)*
OPEC	Naftas eksportētājvalstu organizācija *(Organization of Petroleum Exporting Countries)*
OPEC+	OPEC dalībvalstis un Krievijas Federācija, Azerbaidžānas Republika, Bahreinas Karaliste, Bruneja Darusalama, Dienvidsudānas Republika, Kazahstānas Republika, Malaizija, Meksikas Savienotās Valstis, Omānas Sultanāts un Sudānas Republika
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
SDIS Plus	Speciālais datu izplatīšanas standarts Plus
SDR	Speciālās aizņēmuma tiesības *(Special Drawing Rights)*
SEPA	Vienotā eiro maksājumu telpa *(Single Euro Payments Area)*
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SN	solidaritātes nodoklis
SNB	Starptautisko norēķinu banka *(Bank for International Settlements)*
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
UIN	uzņēmumu ienākuma nodoklis
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VSAIP	"Valsts sektora aktīvu iegādes programma" (*public sector asset purchase programme*; PSPP)
VSAOI	valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
VUM	Vienotais uzraudzības mehānisms

IEVADVĀRDI

Esmu gandarīts par iespēju pirmo reizi kā Latvijas Bankas prezidentam uzrunāt Latvijas Bankas gada pārskata lasītāju. Vēlos pateikties Latvijas Republikas Saeimai un sabiedrībai par izrādīto uzticību un atbalstu, bet kolēģiem centrālajā bankā – par augsto profesionalitāti un gatavību pēc labākās sirdsapziņas veikt savu darbu, neraugoties uz uzdevumu sarežģītību.

2019. gadā Latvijas Banka turpināja Baltijas reģionālā skaidrās naudas apstrādes centra funkciju un izveidoja Zibsaišu reģistru, radot pamatu inovatīvam maksājumu veidam, kad izmantots tiek mobilā tālruņa numurs. Savukārt katrs sestais Latvijas Bankas elektroniskajā klīringa sistēmā (EKS sistēmā) veiktais maksājums bija zibmaksājums, bet Kredītu reģistra ziņas tagad pieejamas arī viedierīcēs. Atbalstot ekonomisku un vidi saudzējošu attieksmi, Latvijas Banka rosināja diskusiju par 1 centa un 2 centu monētu neizmantošanu skaidrās naudas norēķinos un plāno šo diskusiju turpināt. Latvijas Bankas pētnieki analizēja gan Latvijas tautsaimniecībai aktuālus problēmjautājumus, gan eiro zonas attīstībai būtiskus risinājumus, un viņu viedoklī ieklausījās arī sabiedrība. Latvijas Bankas peļņa un tādējādi arī valsts budžetā iemaksājamā peļņas daļa ir par 86% lielāka nekā iepriekšējā gadā. Vēlos izteikt pateicību saviem kolēģiem par sekmīgo darbu 2019. gadā un vērienīgajām nākotnes iecerēm.

2019. gads bija pārmaiņu laiks gan Latvijas Bankā, gan Latvijas finanšu sektorā. Jauna laikposma sākšanos centrālajā bankā simboliski iezīmēja prezidenta maiņa 2019. gada decembrī. Mana prioritāte Latvijas Bankas prezidenta amatā ir panākt, lai Latvijas Banka nostiprinātu savas pozīcijas kā jaudīgākā, ambiciozākā un visefektīvāk strādājošā Ziemeļeiropas valstu centrālā banka. Daudzu sarežģītu uzdevumu risinājums tuvāko gadu laikā būs kritiski svarīgs gan veiksmīgai Latvijas Bankas darbībai, gan Latvijas finanšu sektora stiprināšanai.

Tuvākās nākotnes nozīmīgākie darbi centrālās bankas funkciju izpildē ir jauna, moderna Latvijas Bankas likuma projekta izstrāde, Latvijas Bankas pārvaldes modeļa maiņa un FKTK pievienošanas Latvijas Bankai potenciālo guvumu un trūkumu izvērtēšana, nodrošinot pilnu analīzi lēmuma pieņēmējiem parlamentā. Eiro zonas līmenī būtiska ir dalība uzsāktajā monetārās politikas stratēģijas izvērtējumā, atbalsts moderno tehnoloģiju ienākšanai finanšu sistēmā un klimata pārmaiņu ierobežošanai nepieciešamo pasākumu īstenošana, kas ietekmēs arī ekonomisko politiku un centrālo banku rīcībā esošo instrumentu lietojumu. 2020. gada pavasara notikumi saistībā ar koronavīrusa Covid-19 izplatību un radīto ietekmi uz tautsaimniecību ir apliecinājuši, ka eiro zonas valstu

centrālās bankas kopā ar ECB ir gatavas ātri, koordinēti un efektīvi rīkoties, nodrošinot nepieciešamo monetārās politikas atbalstu valdībām to centienos mazināt krīzes ietekmi uz iedzīvotājiem, uzņēmējiem un eiro zonu kopumā.

Šo darbu īstenošanā izšķiroša loma būs Latvijas Bankas darbinieku veikumam. Komandas darbs bija un arī turpmāk būs Latvijas finanšu sektora pārmaiņu procesa pamatā. 2019. gadā panākts iespaidīgs progress, un 2020. gada sākumā saņemts pozitīvs starptautisko ekspertu vērtējums par Latvijas paveikto moderna, starptautiskajiem standartiem atbilstoša noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas regulējuma iedzīvināšanā un atbalstu tautsaimniecībai. Šajā darbā parlaments, valdība, atbildīgās valsts un tiesībsargājošās iestādes, arī Latvijas Banka, rīkojās apņēmīgi, mērķtiecīgi un koordinēti.

Turpināsies sistēmiska finanšu sektora pārveide, lai nostiprinātu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas jomā sasniegto. Caurredzamai, ilgtspējīgai un drošai finanšu sektora darbībai jākļūst par jauno realitāti. Finanšu sektora sakārtošana pozitīvi ietekmēs arī Latvijas tautsaimniecības izaugsmi un nodrošinās ilgtspējīgumu un noturību pret šokiem. Turklāt tā ir Eiropas līmeņa prioritāte, kas prasa attiecīgu jaudīgu institucionālo regulējumu un ekonomiskās politikas instrumentus. Savukārt pasaules un Latvijas iedzīvotāju un arī tautsaimniecības veselību skārušā koronavīrusa Covid-19 ietekme atver jaunu cilvēces vēstures lappusi un prasa visu spēku un līdzekļu mobilizāciju un arī īpašus centrālo banku pasākumus un iesaisti.

Šajā darbā savu ieguldījumu būs gatava sniegt arī Latvijas Banka. Tāpēc gribu novēlēt saviem kolēģiem izvirzīt ambiciozus mērķus un neatlaidību to sasniegšanā.

Mārtiņš Kazāks
Latvijas Bankas prezidents
Rīgā 2020. gada 9. aprīlī

LATVIJAS BANKAS VĪZIJA, MISIJA UN VĒRTĪBAS

Latvijas Banka ir profesionāla un inovatīva eiro zonas valsts centrālā banka, kas darbojas sabiedrības interesēs un nodrošina augstu darba kvalitāti un efektivitāti.

Latvijas Bankas misija ir tautsaimniecības ilgtspējīgas attīstības veicināšana. Cenu stabilitāte, mūsdienīga un droša maksājumu infrastruktūra, kā arī uzticama finanšu sistēma ir nozīmīgi priekšnosacījumi Latvijas tautsaimniecības izaugsmei un pārtikušai sabiedrībai.

Latvijas Bankas nozīmīgākās vērtības ir kompetence, atbildīgums un virzība uz rezultātu. Latvijas Banka savā darbībā ir atvērta un vērsta uz sadarbību, tā aktīvi pauž un skaidro savu viedokli.

2019. GADS SKAITĻOS

Latvijā un eiro zonā

EKONOMISKĀ IZAUGSME

Latvijā

2.2%

Ekonomisko izaugsmi palēnina ārējā vidē valdošā nenoteiktība

eiro zonā

1.2%

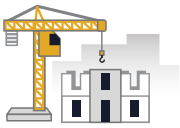

EKSPORTS

Latvijā

1.9%

Eksports atspoguļo vāju ārējo pieprasījumu

eiro zonā

2.5%

INFLĀCIJA

Latvijā

2.7%

Inflācija saglabājas mērena

eiro zonā

1.2%

ATALGOJUMS

Latvijā

8.8%

Atalgojuma kāpums palielina pirktspēju

eiro zonā

2.0%

BEZDARBS

Latvijā

6.3%

Bezdarbu mazina ierobežotais darbaspēka piedāvājums

eiro zonā

7.6%

KREDITĒŠANA

Latvijā

–1.1%*

Kreditēšana kļuvusi piesardzīgāka

eiro zonā

3.3%

** Ņemot vērā kredītiestāžu sektora strukturālās pārmaiņas.*

MONETĀRĀ POLITIKA

Nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto kredītu procentu likme

Latvijā

3.0%

Stimulējošā monetārā politika nodrošina zemas procentu likmes

eiro zonā

1.4%

FISKĀLĀ POLITIKA

Vispārējās valdības budžeta deficīts

Latvijā

0.2% *no IKP*

Ierobežojošāka fiskālā politika

eiro zonā

0.6% *no IKP*

Avoti: Latvijas Banka, Eiropas Centrālā banka, Centrālā statistikas pārvalde un *Eurostat.*

LATVIJAS BANKA 2019. GADĀ

LATVIJAS MAKSĀJUMU SISTĒMAS PAMATS

Latvijas Bankas nodrošinātās sistēmas

TARGET2-Latvija

468.9 maksājumu skaits (tūkst.)

209.2 maksājumu apjoms (mljrd. eiro)

Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma)

61.7 maksājumu skaits (milj.)

88.6 maksājumu apjoms (mljrd. eiro)

Zibmaksājumi

2019. gada beigās skaita ziņā veidoja

15%

no Latvijas kredītiestāžu maksājumiem EKS sistēmā

Zibmaksājumi

skaits (milj.)

apjoms (milj. eiro)

INFLĀCIJA EIRO ZONĀ *(%)*

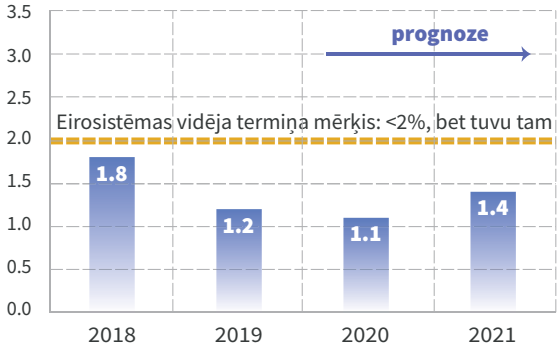

BALTIJAS SKAIDRĀS NAUDAS APSTRĀDES UN UZGLABĀŠANAS CENTRS

Pārbaudīti **152.3 milj. banknošu**.
24 milj. banknošu aizstāti ar jaunām.

PEĻŅA *(milj. eiro)*

Peļņa ■ Valsts budžetā iemaksātā peļņas daļa

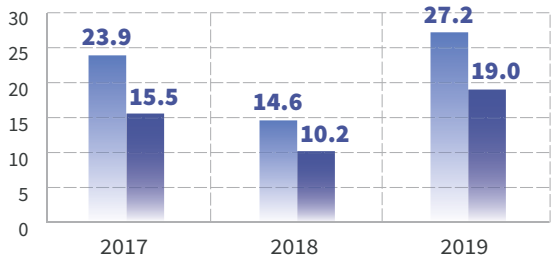

Kopš eiro ieviešanas 2014. gadā no Latvijas Bankas **144.2 milj. eiro** peļņas valsts budžetā ieskaitīti **95.8 milj. eiro**.

INOVĀCIJAS

Turpinot Kredītu reģistra attīstību, ieviesta iespēja Kredītu reģistrā iekļautās ziņas saņemt arī viedierīcēs.

Izveidots Zibsaišu reģistrs, kas ļauj veikt maksājumus, zinot vien saņēmēja tālruņa numuru. Lietotāju lokā – arī Igaunijas kredītiestādes.

EKONOMISKĀS ANALĪZES KVALITĀTE

Izpētīti aktuāli tautsaimniecības temati, sniedzot analītisku informāciju politikas veidotājiem, t.sk. par darbaspēka rezervēm un pašvaldību budžeta izdevumiem.

Cik ļoti sabiedrība ieklausās ekspertos un ņem vērā viņu viedokli par tautsaimniecības norisēm?

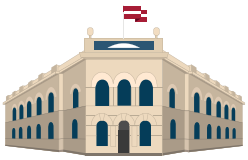

Avots: SIA "LATVIJAS FAKTI" aptauja.

- **90%** aptaujāto ņem vērā Latvijas Bankas viedokli
- **4** Latvijas Bankas ekonomisti Latvijas ekonomikas ekspertu **TOP 10**

Pilnībā nodrošināta statistisko datu izplatīšana atbilstoši **Starptautiskā Valūtas fonda standarta SDIS Plus prasībām**.

SKAIDRĀ NAUDA

Lai ierobežotu ar 1 centa un 2 centu izmantošanu saistītās izmaksas un ietekmi uz vidi, rosināta diskusija par **rēķinu summu noapaļošanu**. Noslēdzās Eiropas sērijas **banknošu ieviešana**.

STABILITĀTE

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sadarbību finanšu stabilitātes jomā veicināja dalība pasaulē lielākajā **starptautiskajā finanšu krīzes pārvarēšanas vingrinājumā** (31 dalībnieks, t.sk. 8 valstu un Eiropas Savienības iestādes).

EFEKTIVITĀTE

Kopš eiro ieviešanas Latvijas Bankas uzdevumu klāstam palielinoties, **darbinieku skaits sarucis** par 22% (kopš 2019. gada sākuma – par 10%, no 498 līdz 449*).

* Stāvoklis 2020. gada 1. februārī.

EKONOMISKĀ VIDE

NORISES PASAULES TAUTSAIMNIECĪBĀ

2019. gadā ieilguši ģeopolitiskie saspīlējumi vājināja pasaules ekonomisko izaugsmi

Valstu savstarpējo attiecību spriedze, dažādi politiskie saspīlējumi un tirdzniecības tarifu pārmaiņas negatīvi ietekmēja starptautiskās tirdzniecības apjomu un investīcijas. Lielāka uzmanība tika pievērsta arī vairākiem vides aspektiem. Tāpēc pasaules ekonomiskās izaugsmes rezultāts 2019. gadā bija vājākais kopš pasaules finanšu krīzes. Izaugsmes pavājināšanās tika novērota gan attīstības valstīs (Indijā un Ķīnā), gan attīstīto valstu grupā, t.sk. ASV, eiro zonā un Apvienotajā Karalistē.

Pasaules tirdzniecības apjoma sarukumu joprojām veicināja ASV īstenotā tirdzniecības politika ar mērķi mazināt ASV starptautiskās tirdzniecības deficītu. Tā vērsta pret valstīm, ar kurām ASV ir lielākā tirdzniecības bilances nesabalansētība (Ķīnu, ES valstīm un Indiju). Lai gan ASV un Ķīnas tirdzniecības tarifu eskalācija 2019. gada beigās pierima, pusēm vienojoties par sākotnējiem tirdzniecības pamiera nosacījumiem, situācija vēl nav normalizējusies. Arī ieilgušais breksits radīja papildu nenoteiktību ne tikai politiskajās attiecībās, bet arī negatīvi ietekmēja tirdzniecības aktivitāti un ekonomisko izaugsmi.

Globālo nesaskaņu ietekmē ieildzis rūpnieciskās ražošanas kritums, bet pagaidām nav skarta pakalpojumu nozare

Spriedze pasaules tirdzniecībā vairāk skāra apstrādes rūpniecību, kuras devumu veicina sakārtotas piegādes ķēdes un noieta eksporta tirgi. Pasliktinājās ne tikai noskaņojuma rādītāji, bet arī reālās ražošanas rādītāji. Šī tendence bija plaši vērojama to valstu tautsaimniecībā, kuras tieši skāra tirdzniecības kari vai kurām ir ciešas ražošanas saiknes ar šādām valstīm. Vienlaikus lielvalstu tirdzniecības nesaskaņas nespēja apturēt pakalpojumu nozares izaugsmi, un to noteica spēcīgs iekšzemes pieprasījums, jo darba tirgū bija īpaši darba ņēmējiem labvēlīga situācija. Gan ASV, Japānā un Apvienotajā Karalistē, gan arī eiro zonas valstīs pieauga darba samaksa un nodarbinātība un samazinājās bezdarba līmenis. Tas daļēji skaidrojams ar centrālo banku īstenoto stimulējošo monetāro politiku (īpaši ASV un eiro zonā). Arī ASV valdības fiskālā politika pēdējo gadu laikā aktīvi veicināja ekonomisko izaugsmi. Iedzīvotāju pārliecība par nākotnes nodarbinātības iespējām palielināja arī patērētāju noskaņojuma rādītājus.

Darba tirgus nosacījumi bija ļoti labvēlīgi darba ņēmējiem, tomēr bezdarba kritums un darba samaksas kāpums pagaidām neattaisnoja vairāku centrālo banku, t.sk. ECB, cerības par noturīgu cenu kāpumu

Labvēlīgās darba tirgus tendences būtiski neietekmēja inflāciju. OECD valstīs patēriņa cenas 2019. gadā pieauga par 2.1% (2018. gadā – par 2.4%). Gada laikā inflācijas svārstīgumu noteica naftas cenu dinamika. 2019. gada sākumā straujāks, nekā gaidīts, OPEC+ naftas ieguves samazinājums, kā arī ģeopolitiskās nesaskaņas veicināja naftas cenu kāpuma tendenci. Savukārt gada otrajā pusē bažas par augošajiem starptautiskās tirdzniecības saspīlējumiem un ar tiem saistītās ekonomiskās izaugsmes gaidas radīja lejupvērstu spiedienu uz naftas cenām. Gada nogalē atsākās naftas cenu kāpums.

Ņemot vērā trauslo ekonomisko attīstību un augošos lejupvērstos riskus, vairākas centrālās bankas bija piesardzīgas un atkal veica pasākumus atbalstošāku finanšu nosacījumu nodrošināšanai. Globālās ekonomiskās nenoteiktības ietekmē FRS 2019. gadā trīs reizes samazināja federālo fondu mērķa likmes diapazonu (kopumā no 2.25–2.50% līdz 1.50–1.75%), tādējādi apturot iepriekšējā gadā uzsākto monetārās politikas normalizāciju. Kā galvenos apsvērumus monetārās politikas stingrības mazināšanai FRS minēja vājo investīciju un eksporta attīstību un augošos riskus. Tika paredzēta lēnāka FRS bilances samazināšana. Lai reaģētu uz kredītiestāžu naudas pieprasījuma pieaugumu, FRS gada beigās naudas tirgū iepludināja ievērojamu papildu likviditāti.

Ar Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES nosacījumiem saistītā nenoteiktība noteica nogaidošu *Bank of England* pozīciju. Līdzīgi kā citās pasaules tautsaimniecībās, arī Apvienotajā Karalistē darba tirgū bija vērojamas pozitīvas tendences, saglabājoties zemam bezdarbam un noturīgam darba samaksas kāpumam, kas balsta privāto patēriņu. Tomēr ar breksitu saistītā nenoteiktība samazināja investīciju ieplūdi un tirdzniecības apjomu. Ja Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES sekas tautsaimniecībai izrādīsies īpaši nelabvēlīgas, *Bank of England* ir gatava nodrošināt vēl atbalstošākus finanšu nosacījumus.

Neraugoties uz to, ka Ķīnas ekonomiskā izaugsme salīdzinājumā ar attīstītajām valstīm joprojām bija strauja, tirdzniecības nesaskaņu dēļ tā palēninājās, sasniedzot pēdējo 30 gadu zemāko līmeni. Lai noturētu izaugsmi prognozētajā līmenī, Ķīna īstenoja vērienīgus fiskālos un monetāros stimulus (no nodokļu likmju samazināšanas līdz kredītiestāžu rezervju prasību stingrības mazināšanai). Pēdējo gadu laikā Ķīnas valdības un centrālās bankas īstenotā ļoti atbalstošā politika veicinājusi parādu sloga palielināšanos, kas daudziem novērotājiem liek bažīties par Ķīnas attīstības ilgtspēju īpaši tad, ja tirdzniecības kari un sociāla rakstura problēmas saasināsies. Savukārt Japānas tautsaimniecība pēc 2018. gadā vērotā pasliktinājuma sasniedza labākus rezultātus, bet 2019. gada nogalē patēriņa nodokļa palielināšana noteica būtisku izaugsmes palēnināšanos. Japānas Banka joprojām īstenoja stimulējošu monetāro politiku, un arī Japānas valdība bija gatava ar fiskālo stimulu paketi atbalstīt ekspansīvo nostāju.

Turpmākajos gados pastiprināta uzmanība tiks pievērsta ilgtspējīgas vides apsvērumiem

Arvien aktuālāki kļūst ar vides pārmaiņām saistītie jautājumi. Augošā dabas katastrofu intensitāte, ar ko saskaras pasaules tautsaimniecība, rada ievērojamus zaudējumus. Arī 2019. gads nebija izņēmums. Lai mazinātu dabas katastrofu vērienu un cilvēku radīto kaitējumu dabai, vairāku valstu valdības paudušas iniciatīvu īstenot videi draudzīgāku politiku. Gan ES stratēģiskajā ilgtermiņa redzējumā, gan vairāku valstu, t.sk. Apvienotās Karalistes, Francijas, Dānijas un Jaunzēlandes, tiesību aktos nostiprināts mērķis līdz 2050. gadam izveidot klimatneitrālu tautsaimniecību ar oglekļmazietilpīgu atttīstību. Šīs valstis gan rada vien nelielu daļu no pasaules kopējā oglekļa dioksīda emisiju apjoma.

Pasaules politiskā spriedze ietekmējusi arī finanšu tirgus

2019. gadā eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru samazinājās par 2.2% (no 1.1467 2018. gada beigās līdz 1.1213 2019. gada beigās), augstāko līmeni (1.1570) sasniedzot 10. janvārī, bet zemāko (1.0879) – 1. oktobrī. Gada laikā eiro kursa svārstības attiecībā pret ASV dolāru bija mazākās kopš eiro ieviešanas. 2019. gada pirmajos deviņos mēnešos bija vērojama eiro kursa attiecībā pret ASV dolāru sarukuma tendence. Gada laikā samazinājās gan eiro, gan arī ASV dolāra procentu likmes, tomēr ASV dolāra tirgus procentu likmes bija būtiski augstākas (vienas no augstākajām starp G10 valstu valūtām), palielinot investoru interesi par aktīviem ASV dolāros. Eiro zonas lēnā ekonomiskā izaugsme, tirdzniecības kari un ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES saistītā nenoteiktība veicināja eiro vērtības kritumu gada sākumā. Ziņas par eiro zonas ekonomiskās izaugsmes palēnināšanās stabilizāciju, kā arī progress ASV un Ķīnas tirdzniecības sarunās apturēja eiro kursa kritumu, un gada pēdējā ceturksnī eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru pat nedaudz pieauga. Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret ASV dolāru gada laikā palielinājās par 3.9% (no 1.2754 2018. gada beigās līdz 1.3257 2019. gada beigās), augstāko līmeni (1.3514) sasniedzot 13. decembrī, bet zemāko (1.1959) – 3. septembrī. Lielbritānijas sterliņu mārciņas vērtību 2019. gadā maz ietekmēja ekonomiskie dati. Tirgus uzmanības centrā bija Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES process. Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret ASV dolāru 3. septembrī tuvojās pēdējo 35 gadu zemākajam līmenim. Tikai Apvienotās Karalistes Parlamenta balsojums, kas novērsa Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES bez vienošanās, ļāva

Lielbritānijas sterliņu mārciņas vērtībai pakāpeniski augt. Ārkārtas vēlēšanās 2019. gada 12. decembrī Apvienotās Karalistes Konservatīvā partija guva pārliecinošu uzvaru, un tas mazināja tirgus dalībnieku uztraukumu par iespējamu valsts izstāšanos no ES bez vienošanās. Japānas jenas kurss attiecībā pret eiro 2019. gada 1. pusgadā palielinājās, bet 2. pusgadā, veiksmīgi attīstoties ASV un Ķīnas tirdzniecības sarunām, kā arī mazinoties iespējai, ka Apvienotā Karaliste izstāsies no ES bez vienošanās, Japānas jenas vērtība saruka. 2019. gadā kopumā eiro kurss attiecībā pret Japānas jenu samazinājās par 3.1% (no 125.85 2018. gada beigās līdz 121.94 2019. gada beigās).

Gada laikā attīstīto valstu akciju tirgus indeksi palielinājās, un atsevišķās valstīs pieaugums bija lielākais pēdējo gadu laikā. Neraugoties uz relatīvi vājāku ekonomisko izaugsmi daudzās valstīs, kā arī uz ģeopolitiskajām problēmām, centrālo banku īstenotā ekspansīvā monetārā politika, kā arī ASV un Ķīnas tirdzniecības sarunu atrisinājuma tuvošanās veicināja akciju tirgus atveseļošanos pēc nozīmīgiem akciju indeksu kritumiem 2018. gadā.

2019. gada beigās barels WTI *(West Texas Intermediate)* markas jēlnaftas maksāja 61.06 ASV dolārus, bet barels *Brent* markas jēlnaftas – 66.00 ASV dolārus. Vēsturiski zemās procentu likmes pasaulē un ģeopolitiskās problēmas veicināja nozīmīgu zelta cenas kāpumu. Attiecībā pret ASV dolāru zelta cena 2019. gadā pieauga par 18.3%, bet attiecībā pret eiro – pat par 21.0%.

EIRO ZONAS TAUTSAIMNIECĪBA UN EIROSISTĒMAS MONETĀRĀ POLITIKA

Pasaules ekonomiskās izaugsmes vājums sabalsojās ar eiro zonas ekonomiskās izaugsmes tempu (gada kāpuma temps kritās līdz 1.2%; 2018. gadā IKP pieauga par 1.9%; pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni sk. 1. att.). Tomēr, lai gan eksporta rādītāji būtiski mazinājās ārējās nenoteiktības ietekmē, turpinājās noturīga iekšzemes ekonomiskā izaugsme. To noteica joprojām ļoti labvēlīgie finanšu nosacījumi, ko veidoja īpaši stimulējoša monetārā politika un spēcīgs darba tirgus, kas nodrošināja iedzīvotājiem noturīgu ienākumu kāpumu un balstīja patēriņa rādītājus. Ārējās vides faktori ietekmēja arī kopējo inflācijas dinamiku, un pasaules enerģijas cenu pārmaiņu ietekmē inflācija 2019. gadā samazinājās līdz 1.2%. Straujāka, nekā gaidīts, izaugsmes palēninināšanās, kas attālināja inflācijas mērķa sasniegšanu, lika monetārās politikas veidotājiem pastiprināt Eirosistēmas monetārās politikas stimulējošo ietekmi. Jau gada sākumā ECB Padome koriģēja perspektīvas norādi, kā arī izziņoja trešo ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju kopumu (ITRMO III). Pasaules tirdzniecības nesaskaņu un joprojām augstās nenoteiktības apstākļos eiro zonas ekonomiskajai izaugsmei turpinot samazināties, ECB Padome pēc tam, kad gada vidū bija signalizējusi par iespējamu tālāku procentu likmju pazeminināšanu, 12. septembrī samazināja noguldījumu iespējas procentu likmi, un 4. ceturksnī Eirosistēma atsāka neto aktīvu iegādi AIP ietvaros.

1. attēls

EIRO ZONAS REĀLĀ IKP PĀRMAIŅAS
(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos)

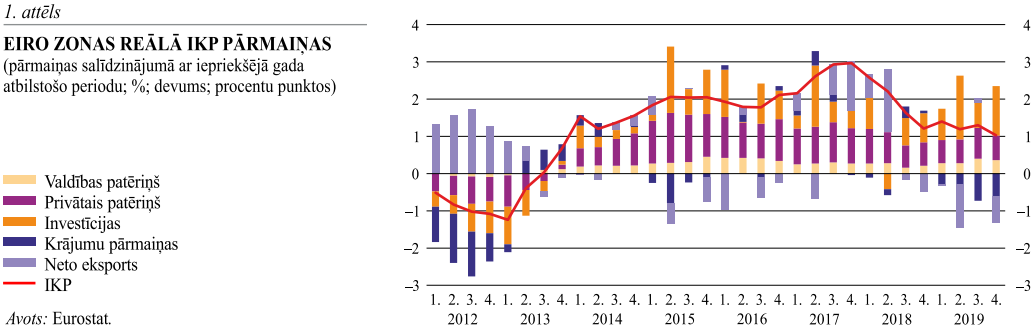

Avots: Eurostat.

Ārējās vides norises būtiski palēnināja eiro zonas ekonomisko izaugsmi

Pasaules ekonomiskās izaugsmes mazināšanās, starptautiskās tirdzniecības konfliktu tālāka eskalācija, kā arī bažas par breksitu būtiski mazināja eiro zonas eksporta apjomu. 2019. gadā izaugsme turpināja samazināties un bija zemākā pēdējo piecu gadu laikā. Augošie lejupvērstie riski izaugsmei pasaulē mazināja arī uzņēmēju veikto investīciju apjoma kāpumu. Ārējās vides pasliktināšanās būtiski ietekmēja uz ārējo tirdzniecību balstīto apstrādes rūpniecību, jo tās ienākumi ir atkarīgi no spējas eksportēt produkciju. Apstrādes rūpniecības izlaide 2019. gada laikā saruka par 1.7%. Starptautiskās tirdzniecības plūsmu mazināšanās īpaši ietekmēja Vācijas apstrādes rūpniecību (izlaide 2019. gadā vidēji saruka par 4.4%).

Stimulējošās monetārās politikas ietekmē finanšu nosacījumi turpināja būt īpaši labvēlīgi, tomēr eksporta problēmas ietekmēja arī pārējo tautsaimniecības dalībnieku noskaņojumu. Samazinājās arī pakalpojumu nozares optimisms, tomēr tā kritums bija daudz mazāks nekā apstrādes rūpniecībā, un noskaņojuma rādītāji turpināja norādīt uz pakalpojumu nozares izaugsmi.

Ārējā pieprasījuma devums 2019. gada izaugsmē turpināja samazināties. Eksports pieauga tikai par 2.5% (2018. gadā – par 3.4% un 2017 gadā – par 5.5%). Eksporta izaugsmi ierobežoja joprojām valdošā spriedze pasaules tirdzniecībā, ko papildus balstīja ar ieilgušo breksitu saistītā nenoteiktība. Samazinājās eksporta apjoms uz Apvienoto Karalisti, Āzijas valstīm un teritorijām (īpaši uz Ķīnu, Honkongu, Dienvidkoreju un Indiju), kā arī Turciju.

Patērētāju noskaņojuma rādītājs joprojām bija pozitīvs, un tā samazināšanās tendence bija vērojama tikai 2019. gada beigās. Noturīgi augošais ienākumu līmenis nodrošināja samērā spēcīgu patēriņa izaugsmes tempu. 2. pusgadā patēriņa kāpuma temps gan pavājinājās, iedzīvotājiem vairāk izvēloties veidot drošības uzkrājumus (noguldījumu atlikums decembrī bija par 5.8% lielāks nekā iepriekšējā gada decembrī). Privātais patēriņš 2019. gadā vidēji pieauga par 1.3% – tikai nedaudz lēnāk nekā 2018. gadā (1.4%).

Noturīgu ienākumu kāpumu nodrošināja spēcīgs darba tirgus. Ārējā pieprasījuma sarukums, kas ierobežoja ražošanas jaudu noslodzi, mazināja darbaspēka trūkumu. Darbaspēka pieprasījums vairs neauga tik strauji, tomēr nodarbinātība turpināja palielināties vidēji par 1.2%, bet bezdarba līmenis joprojām saruka īpaši valstīs ar augstu bezdarba līmeni. Savukārt bezdarba līmenis eiro zonā 2019. gadā samazinājās līdz vidēji 7.6% (2018. gadā – 8.2%), un atalgojums uz vienu nodarbināto pieauga par 2.0%.

2019. gadā eiro zonas inflācija saruka līdz 1.2%. Inflācijas dinamiku galvenokārt ietekmēja pasaules enerģijas cenu svārstības. 2018. gada 2. pusgadā būtiski augot naftas ražošanas apjomam pasaulē un gaidām par ieguves kāpumu nākotnē, naftas cenas samazinājās par trešdaļu. 2019. gada sākumā naftas cenas nedaudz pieauga, tomēr nesasniedza 2018. gada augstāko līmeni. Šis cenu kritums nozīmīgi ietekmēja patēriņa cenu svārstības visā eiro zonā. Ja 2018. gada 4. ceturksnī enerģijas cenu kāpums veidoja 0.8 procentu punktus no kopējās gada inflācijas, vidēji 2019. gadā šī ietekme saruka līdz 0.1 procentu punktam, gada beigās pat kļūstot negatīva. Vienlaikus iekšzemes patēriņa svārstību ietekme uz inflācijas veidošanos bija samērā stabila. Pamatinflācija (inflācijas rādītājs, kurš neietver svārstīgo enerģijas un pārtikas cenu dinamiku) 2019. gadā vidēji bija 1.0% – nemainīga jau trešo gadu pēc kārtas.

ECB Padome, atbildot uz tautsaimniecības izaugsmes pavājināšanos, lēma par monetārās politikas stimulu palielināšanu

Jau 2019. gada sākumā saņemtā informācija un prognozes liecināja, ka izaugsmes tempa palēnināšanās tendence būs noturīgāka, nekā prognozēts, un monetārās politikas veidotājiem būs jāizvērtē nepieciešamība lemt par monetārās politikas nostājas maiņu.

Izaugsmi kavēja ārējās vides pasliktināšanās un politiskās nenoteiktības kāpums pasaulē, būtiski ietekmējot eiro zonas tautsaimniecību, kas ir stipri atkarīga no uzņēmumu spējas eksportēt savu produkciju. Sākotnēji ārējās vides pasliktināšanās ietekmēja galvenokārt eksportējošās nozares, īpaši apstrādes rūpniecību, tomēr, grūtībām ieilgstot, izaugsmes palēnināšanās skāra arvien lielāku tautsaimniecības daļu gan eiro zonas valstu, gan nozaru dalījumā.

Redzot, ka tautsaimniecības attīstība ir lēnāka, nekā gaidīts, ECB Padome marta sanāksmē paziņoja, ka ar 2019. gada septembri tiks sākts trešais ilgāka termiņa ceturkšņa refinansēšanas mērķoperāciju kopums (ITRMO III) ar termiņu 2 gadi; izsoles procedūras saglabāsies ar fiksētu procentu likmi un pilnu piešķīrumu un turpināsies līdz 2021. gada marta beigām. ITRMO III līdzīgi kā iepriekšējās programmās tika iestrādāti stimuli ar mērķi labvēlīgi ietekmēt kredītu nosacījumus. Papildus ECB Padome mainīja perspektīvas norādi, apstiprinot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies esošajā līmenī vismaz līdz 2019. gada beigām.

Starptautiskās tirdzniecības kritums ieilgušās globālās nenoteiktības vidē turpināja nelabvēlīgi ietekmēt eiro zonas apstrādes rūpniecību un palēnināt investīciju pieaugumu, kas savukārt mazināja izaugsmes potenciālu arī pārējā tautsaimniecībā. Vāja izaugsmes dinamika, būtisku lejupvērstu risku saglabāšanās un zema inflācija bija faktori, uz kuriem balstoties, ECB Padome lēma par monetārās politikas stimulējošās ietekmes stiprināšanu. Jūlija sanāksmē ECB Padome norādīja, ka, iespējams, procentu likmes tiks samazinātas vēl vairāk, bet septembra sanāksmē ECB Padome jau lēma rīkoties, pastiprinot stimulējošo monetāro politiku.

Pirmkārt, tā nolēma noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi samazināt par 10 bāzes punktiem (līdz –0.50%). ECB Padome mainīja perspektīvas norādi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies tagadējā vai zemākā līmenī līdz brīdim, kad tā būs pārliecinājusies, ka iespēju aplēšu periodā vērojama inflācijas perspektīvas stabila virzība uz līmeni, kas ir pietiekami tuvu, bet zem 2%, un ka šī virzība konsekventi atspoguļojas pamatā esošajā inflācijas dinamikā.

Otrkārt, ECB Padome paziņoja, ka ar 1. novembri tiek atsākta neto aktīvu iegāde AIP ietvaros ar mēneša apjomu 20 mljrd. eiro.

Treškārt, AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas arī turpmāk tiks pilnībā atkārtoti ieguldītas vēl ilgāku laiku pēc tam, kad ECB Padome būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes.

Ceturtkārt, ECB Padome nolēma mainīt ilgāka termiņa ceturkšņa refinansēšanas mērķoperāciju kopuma (ITRMO III) īstenošanas kārtību, padarot šo operāciju procentu likmi pievilcīgāku bankām, kā arī pagarinot to termiņu no 2 gadiem līdz 3 gadiem. Tas tika darīts, lai atbalstītu banku kreditēšanas potenciālu un ekonomisko izaugsmi.

Piektkārt, tika izziņota jauna virsrezervju atlīdzības divu līmeņu sistēma, nosakot, ka daļai no banku likviditātes pārpalikuma netiks piemērota negatīvā noguldījumu iespējas procentu likme. Jaunā sistēma pastiprinās monetārās politikas transmisijas kanālu caur banku sistēmu.

LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA

FINANŠU NOSACĪJUMI UN NAUDAS PIEDĀVĀJUMS

2019. gadā turpinājās Latvijas kredītiestāžu sektora strukturālā pārveide, t.sk. pasākumi Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komitejas MONEYVAL rekomendāciju izpildei. Kopumā Latvijas kredītiestāžu darbība 2019. gadā stabilizējās, tomēr vairākām kredītiestādēm turpinājās

darbības modeļa maiņa, pārorientējot sniegto pakalpojumu klāstu uz Latvijas un citu ES valstu klientiem.

2019. gadā saglabājās stimulējoša monetārā politika un labvēlīgi finanšu tirgu nosacījumi, tomēr kredītiestāžu finansējuma sadārdzināšanās, t.sk. papildu izmaksas, kas radās līdz ar NILLTPF novēršanas pasākumu ieviešanu, un piesardzība lika Latvijas kredītiestādēm paaugstināt kredītu procentu likmes. Latvijas tautsaimniecības izaugsmes palēnināšanās un nenoteiktība ārējos tirgos palēnināja iepriekšējos gados sākušos kreditēšanas aktivizēšanos. Pierima arī citu finanšu iestāžu izsniegto aizdevumu kāpums. Nenoteiktā nākotnes perspektīva veicināja nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikuma pieaugumu kredītiestādēs.

2019. gadā naudas tirgus tendences Latvijā turpināja noteikt ECB stimulējošā monetārā politika, ļaujot procentu likmēm atrasties vēsturiski zemākajā līmenī

ECB stimulējošās monetārās politikas ietekmē eiro zonas valstu, t.sk. Latvijas, kredītiestādēs palielinājās likviditātes pārpalikums, tāpēc aktivitāte naudas tirgū turpināja samazināties. Latvijā aktivitātes sarukumu veicināja arī vairāku kredītiestāžu īstenotā darbības modeļa maiņa, samazinoties augsta riska klientu skaitam un ASV dolāru lomai darījumos. Katrā no astoņiem rezervju prasību izpildes periodiem, kas sākās 2019. gadā, Latvijas kredītiestāžu uzkrātās virsrezerves – līdzekļi, kas pārsniedz obligāto rezervju apjomu, – vidēji sasniedza 4.6 mljrd. eiro. Latvijā virsrezervju atlīdzības divu līmeņu sistēmas ieviešana (saskaņā ar kuru daļu no kredītiestāžu likviditātes pārpalikuma, t.i., rezervju turējumus, kas pārsniedz obligātās rezerves, atbrīvo no atlīdzības, kas 2019. gadā bija negatīva) nemainīja naudas tirgus dinamiku, ņemot vērā, ka tikai nenozīmīgai daļai no tirgus dalībniekiem bija mazākas virsrezerves, kas nesasniedza pirmā līmeņa slieksni. Savukārt eiro zonā virsrezervju atlīdzības divu līmeņu sistēmas ieviešana nedaudz mainīja naudas tirgus plūsmas, kredītiestādēm efektīvi izmantojot iespēju samazināt naudas līdzekļu izvietošanas izmaksas. No 2019. gada 30. oktobra, kad sākās septītais rezervju prasību izpildes periods, kurā pirmo reizi tika piemērota virsrezervju atlīdzības divu līmeņu sistēma, eiro zonā bija vērojama naudas līdzekļu plūsma no kredītiestādēm ar likviditātes pārpalikumu virs pirmā līmeņa uz kredītiestādēm ar nesasniegtu pirmā līmeņa slieksni.

Latvijas kredītiestāžu kopējais naudas tirgū savstarpēji noslēgto nenodrošināto aizdevuma darījumu apjoms eiro 2019. gadā samazinājās līdz 10.9 milj. eiro. Arī ārvalstu valūtās noslēgto naudas tirgus starpbanku darījumu apjoms turpināja samazināties, darījumos dominējot ASV dolāriem. Iekšzemes starpbanku tirgū ārvalstu valūtās noslēgto aizdevuma darījumu mēneša vidējais apjoms 2019. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 76.3% (no 87.7 milj. eiro līdz 20.8 milj. eiro). To darījumu apjoms, kuros Latvijas kredītiestādes aizdeva līdzekļus ārvalstu valūtās ārvalstu kredītiestādēm, saruka gandrīz tikpat strauji: 2018. gadā noslēgto darījumu mēneša vidējais apjoms bija 6.8 mljrd. eiro, bet 2019. gadā tas samazinājās līdz 2.8 mljrd. eiro.

Turpinājās naudas tirgus etalonlikmju reformas

2019. gada 2. oktobrī tika uzsākta jaunās eiro naudas tirgu raksturojošās etalonlikmes €STR publicēšana. Jaunā eiro īstermiņa etalonlikme €STR kļuva par EONIA aizstājējlikmi. Tirgus dalībniekiem tiek rekomendēts kopš €STR publicēšanas uzsākšanas EONIA etalonlikmi vairs neizmantot jaunos darījumos, bet aizstāt ar €STR, kā arī pakāpeniski pāriet uz €STR jau esošajos līgumos, kuru darbības laiks ir ilgāks nekā 2022. gada 3. janvāris.

Privātā sektora eiro bezriska procentu likmju darba grupa ieteica tirgus dalībniekiem iekļaut rezerves nosacījumus visos no jauna izveidotajos finanšu instrumentos un līgumos, kuros ietverta atsauce arī uz EURIBOR. Esošajos līgumos, kuros ietverta atsauce uz EURIBOR un kuri noslēgti pēc 2018. gada, tiek rekomendēts iekļaut rezerves nosacījumus

līgumu grozījumu veikšanas laikā. Ieteikumi ir radīti, lai atbalstītu atbilstību ES regulai par indeksiem[1] un samazinātu nenoteiktību.

Eiro zonā naudas tirgus procentu likmes, kas raksturo darījumus uz nakti, sasniedza jaunu vēsturiski zemāko līmeni pēc ECB Padomes 12. septembra lēmuma samazināt noguldījumu iespējas procentu likmi līdz –0.50%. Ilgāka termiņa naudas tirgus procentu likmes nedaudz pieauga un nostiprinājās, izzūdot tirgus dalībnieku gaidām par turpmāko procentu likmju samazinājumu. Līdz ECB Padomes lēmumam par procentu likmju samazināšanu EONIA svārstījās ap –0.36%, bet pēc noguldījumu iespējas procentu likmes samazināšanas – ap –0.46%, atspoguļojot efektīvu ECB procentu likmes samazinājuma transmisiju uz naudas tirgus procentu likmēm, neraugoties uz virsrezervju atlīdzības divu līmeņu sistēmas ieviešanu. Vidēji 2019. gadā EONIA bija –0.39%. Jaunā eiro naudas tirgu raksturojošā etalonlikme €STR kopš tās publicēšanas uzsākšanas 2019. gada 2. oktobrī periodā līdz 2019. gada beigām bija vidēji –0.54% (zemāka par ECB noguldījumu iespējas procentu likmi). Tas skaidrojams ar €STR plašāku tvērumu, ietverot arī darījumus ar tirgus dalībniekiem, kam nav pieejas regulārajām centrālās bankas operācijām. 3 mēnešu EURIBOR vidēji bija –0.36%, bet 6 mēnešu EURIBOR – –0.30% (sk. 2. att.).

2. attēls

EIRO NAUDAS TIRGUS PROCENTU LIKMES
(%)

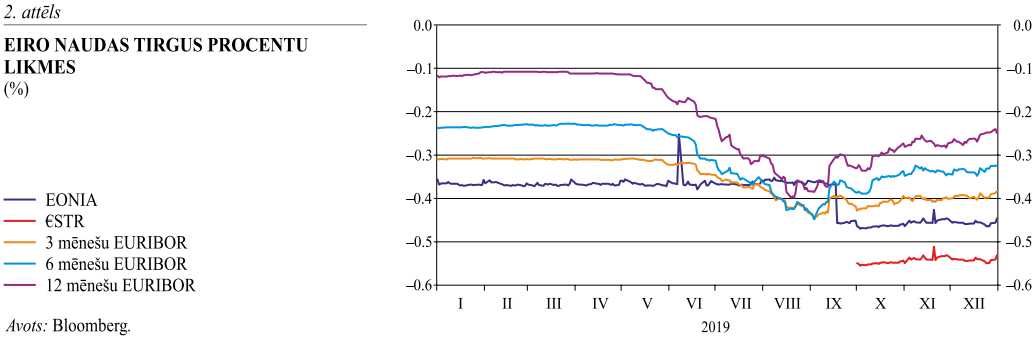

Avots: Bloomberg.

2019. gadā vērtspapīru tirgū valdīja labvēlīgi nosacījumi

ECB stimulējošas monetārās politikas pastiprināšana ļāva visā eiro zonā saglabāties zemām valdības obligāciju peļņas likmēm, bet Latvijas kredītiestāžu sistēmas īstenotās reformas, sabalansētā fiskālā politika un samērā stabilā tautsaimniecības izaugsmes perspektīva ļāva saglabāt stabilu Latvijas kredītreitingu.

Japānas kredītreitingu aģentūra R & I 2019. gada 2. decembrī paaugstināja Latvijas kredītreitingu no "A–" līdz "A", saglabājot stabilu nākotnes perspektīvu, savukārt pārējās vadošās kredītreitingu aģentūras Latvijas kredītreitingu nemainīja un ir noteikušas stabilu nākotnes perspektīvu.[2] Tās pozitīvi novērtēja sabalansētu fiskālo politiku, valsts institucionālo noturīgumu un politisko struktūru, ko dod dalība ES un eiro zonā, kā arī ārvalstu klientus apkalpojošo kredītiestāžu pakalpojumu sektora samazināšanos.

2019. gadā, tāpat kā gadu iepriekš, Valsts kase valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru sākotnējās izsolēs piedāvāja obligācijas ar 5 gadu termiņu (dzēšana attiecīgi 2023. un 2025. gadā). Kopējais izsoļu skaits bija 16 (iepriekšējā gadā – 14). Piedāvājums sasniedza 440 milj. eiro, pieprasījums – 1907 milj. eiro, bet pārdotais apjoms bija 422 milj. eiro. Vidējā izsoļu peļņas likme samazinājās no 0.56% janvārī līdz 0.09% decembra pēdējā izsolē. Līdzīga izsoļu peļņas likmju samazinājuma tendence bija vērojama visā eiro zonā.

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 8. jūnija Regula (ES) 2016/1011 par indeksiem, ko izmanto kā etalonus finanšu instrumentos un finanšu līgumos vai ieguldījumu fondu darbības rezultātu mērīšanai, un ar kuru groza Direktīvu 2008/48/EK, Direktīvu 2014/17/ES un Regulu (ES) Nr. 596/2014. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, 29.06.2016., L 171, 1.–65. lpp.

[2] Starptautiskā kredītreitingu aģentūra *S & P Global Ratings* 2020. gada 21. februārī paaugstināja Latvijas kredītreitingu no "A" līdz "A+", nosakot tam stabilu nākotnes perspektīvu. 2020. gada 10. aprīlī starptautiskā kredītreitingu aģentūra *Fitch Ratings* apstiprināja Latvijas kredītreitingu esošajā "A– līmenī, saistībā ar Covid-19 pandēmijas izraisītajām sekām mainot nākotnes novērtējumu no stabila uz negatīvu.

Otrreizējā tirgū Latvijas eiroobligāciju, kuru dzēšana ir 2028. gadā, peļņas likme samazinājās no 1.02% 2018. gada beigās līdz 0.14% 2019. gada beigās, bet starpība ar attiecīgā termiņa Vācijas valdības obligācijām samazinājās no 92 bāzes punktiem līdz 41 bāzes punktam. Lielākā daļa no šā samazinājuma bija MONEYVAL Latvijai noteiktās pastiprinātās uzraudzības sākotnējā negatīvā efekta reversēšanās. MONEYVAL kritiskais ziņojums tika publicēts 2018. gada augustā, un līdz 2018. gada beigām šo Latvijas eiroobligāciju peļņas likme pieauga par 40 bāzes punktiem, bet pēc Latvijas institūciju apņēmīgās rīcības šo obligāciju peļņas likmēm 2019. gada pirmajā pusē bija iespēja samazināties. Papildus tam peļņas likmju kritumu Latvijas iekšējā aizņēmuma obligācijām un eiroobligācijām veicināja turpmāka ECB stimulējošās monetārās politikas pastiprināšana. Savukārt gada nogalē peļņas likmes palielinājās, jo samazinājās ar tirdzniecības kariem un breksitu saistītie globālie riski.

Valsts kase izmantoja iespēju emitēt Latvijas valdības ilgtermiņa obligācijas ar zemām procentu likmēm

Valsts kase izmantoja zemo eiro procentu likmju periodu, kad aizņemšanās procentu likmes bija vēsturiski zemākās, un februārī emitēja jaunas 30 gadu eiroobligācijas 700 milj. eiro apjomā ar dzēšanas termiņu 2049. gadā. Peļņas likme bija 1.93% un kupona likme – 1.875%, bet pieprasījums sasniedza 1.1 mljrd. eiro. Iepriekš Latvija 30 gadu obligācijas starptautiskajos tirgos emitēja 2018. gada septembrī, un tad vidējā peļņas likme bija 1.86%, bet apjoms – tikai 200 milj. eiro. Maijā Latvijas valdība papildus emitēja 30 gadu eiroobligācijas 300 milj. eiro vērtībā ar vidējo peļņas likmi 1.76% un līdzīgu uzcenojumu kā iepriekšējā izsolē.

Neraugoties uz labvēlīgajiem nosacījumiem finanšu tirgū, Latvijas centrālajā depozitārijā Nasdaq CSD SE reģistrēto Latvijas privāto emitentu obligāciju atlikums 2019. gada laikā samazinājās par 1.5% (līdz 894.2 milj. eiro). No jaunajām Nasdaq CSD SE reģistrētajām emisijām atzīmējama AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" obligāciju papildemisija 15 milj. eiro apjomā. Šo obligāciju izsolē piedalījās galvenokārt Baltijas investori, un pieprasījums 13 reižu pārsniedza piedāvājumu. Obligāciju peļņas likme bija 0.95%, bet termiņš līdz dzēšanai – 6 gadi. Savukārt ārvalstīs savu obligāciju emisiju reģistrēja AS "Air Baltic Corporation", kas emitēja 5 gadu obligācijas 200 milj. eiro apjomā ar procentu likmi 6.75%.

Latvijas valdības uzsāktā ES fondu atbalsta programma uzņēmējiem "Atbalsts mazo, vidējo komersantu finansējuma piesaistei kapitāla tirgos"[1] būs labvēlīga kapitāla tirgus aktivitātes stiprināšanai nākamajos gados.

Latvijas akciju tirgū bija vērojams cenu pieaugums, lai gan lēnāks nekā eiro zonā kopumā

Latvijas akciju indekss OMXR gada laikā palielinājās par 11.5%, bet Baltijas akciju indekss OMXBBGI – par 13.6%. Latvijas un Baltijas akciju indeksus atbalstīja spēcīgais akciju cenu pieaugums attīstītajās valstīs, turklāt farmaceitiskās darbības akciju sabiedrības ziņoja par jaunu tirgu apgūšanu. Tomēr dažu uzņēmumu vērtējumu ietekmēja arī neveiksmes ārējo tirgu apgūšanā.

Rīgas biržā AS "Nasdaq Riga" kopējais akciju apgrozījums bija 24.1 milj. eiro (2018. gadā – 14.0 milj. eiro). Lielākais bija AS "Olainfarm" un AS "GRINDEKS" akciju apgrozījums (attiecīgi 12.5 milj. eiro un 8.2 milj. eiro). Visvairāk akciju cenas palielinājās vairākām lielām akciju sabiedrībām (AS "GRINDEKS" (+127.7%), AS "SAF TEHNIKA" (+61.2%) un AS "PATA Saldus" (+27.6%)), savukārt akciju cenas visvairāk saruka AS "VALMIERAS STIKLA ŠĶIEDRA" (–46.4%), AS "HansaMatrix" (–3.8%) un AS "Latvijas Gāze" (–2.9%).

[1] Latvijas Republikas Ministru kabinets šo programmu apstiprināja 2020. gada janvārī.

Turpinoties strukturālajām pārmaiņām Latvijas kredītiestāžu sektorā, aktivitāte valūtas tirgū samazinājās

Kopējais valūtas maiņas darījumu apjoms Latvijas kredītiestādēs 2019. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 14.5%. Vidēji mēnesī šādu darījumu apjoms bija 18.7 mljrd. eiro (2018. gadā – 21.9 mljrd. eiro). 2019. gadā kredītiestāžu valūtas maiņas darījumu apjoms saruka gan ar vietējiem (par 27.3%), gan ar ārvalstu (par 18.4%) darījuma partneriem. Vienlaikus mājsaimniecību valūtas maiņas darījumu apjoms kredītiestādēs 2019. gadā pieauga vairāk nekā divas reizes. Kopējā valūtas maiņas darījumu apjoma kritumu galvenokārt noteica tirdzniecības ar darījuma partneriem ārpus ES sarukums un Latvijas kredītiestāžu sektora strukturālās pārmaiņas.

Iekšzemes kredītiestāžu savstarpējo valūtas maiņas darījumu apjoms turpināja samazināties (vidēji mēnesī 644.0 milj. eiro; 52.2% kritums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu), taču to daļēji kompensēja darījumu apjoma pieaugums ar vietējām finanšu iestādēm (neietverot MFI; vidēji mēnesī – 478.0 milj. eiro; kāpums – 84.4%). Kredītiestāžu savstarpējo valūtas maiņas darījumu apjoma kritumu galvenokārt noteica tādu valūtas mijmaiņas darījumu apjoma samazināšanās, kuru valūtas bija eiro un ASV dolārs. Savukārt darījumos ar vietējām finanšu iestādēm (neietverot MFI) bija vērojama pretēja tendence, atspoguļojot pieprasījumu pēc instrumentiem, kuri tiek izmantoti valūtas riska ierobežošanai. Pēc straujā pieauguma iepriekšējā gadā 2019. gadā nedaudz samazinājās darījumu apjoms ar vietējām nefinanšu sabiedrībām (par 14.2%; līdz 309 milj. eiro vidēji mēnesī), un tas saistīts ar tirdzniecības ar darījuma partneriem ārpus ES apjoma kritumu un finanšu pakalpojumu eksporta samazināšanos. Arī šajā sektorā sarukumu noteica ASV dolāros un eiro veikto darījumu apjoma kritums.

Darījumos ar ārvalstu partneriem saruka gan ar finanšu iestādēm, gan ar ārvalstu nefinanšu iestādēm veikto darījumu apjoms. Tas atbilst Latvijas kredītiestāžu sektora strukturālajām pārmaiņām, uz ārvalstu klientu apkalpošanu orientēto kredītiestāžu klientu struktūrā sarūkot ārpus ES esošo klientu apkalpošanai. Tomēr kopumā darījumu ar ārvalstu partneriem īpatsvars kopējā valūtas darījumu struktūrā joprojām bija liels (84.5%).

Skaidrā naudā veikto valūtas maiņas darījumu apjoms 2019. gadā turpināja samazināties (par 21.7% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu), vidēji mēnesī šādā veidā konvertējot aptuveni 31.5 milj. eiro. Kopumā lielākā daļa skaidrā naudā veikto valūtas maiņas darījumu joprojām notika licencētajos valūtas maiņas punktos (70.0%). Kredītiestādēm turpinot piedāvāt elektroniskos pakalpojumus un dažādos veidos mudinot klientus izmantot attālinātos un elektroniskos pakalpojumus, skaidrās naudas valūtas maiņas darījumu apjoms turpināja samazināties. Skaidrajā naudā veiktajos valūtas maiņas darījumos 2019. gadā dominēja ASV dolāri, Lielbritānijas sterliņu mārciņas, Krievijas rubļi un Norvēģijas kronas.

2019. gadā joprojām tika īstenota stimulējoša monetārā politika, tomēr ekonomisko risku vērtējums palēnināja iepriekšējos gados vēroto kreditēšanas aktivizēšanos un palielināja aizņemšanās izmaksas

Ieilgusī nenoteiktība ārējos tirgos palēnināja arī Latvijas tautsaimniecības izaugsmi. Neraugoties uz augošo resursu bāzi, nelielais kreditēšanas kāpums pierima un kreditēšanas devums ekonomiskās izaugsmes veicināšanā saruka. Kredīti gan turpināja augt infrastruktūras projektu un nekustamā īpašuma nozarē un – nelielā apjomā – mājsaimniecībām, bet investīcijas eksportspējīgajās nozarēs, t.sk. apstrādes rūpniecībā un lauksaimniecībā, tika veiktas atturīgi. Vienlaikus mazinājās arī galvenokārt apgrozāmo līdzekļu finansēšanai izsniegto īstermiņa aizdevumu atlikums. Tādējādi ECB stimulējošās monetārās politikas iespējas, lai nodrošinātu izdevīgākus kredītu nosacījumus un zemāku procentu likmju līmeni, Latvijā netika pietiekami izmantotas.

Iekšzemes klientiem (izņemot valdību) izsniegto kredītu atlikums 2019. gadā samazinājās par 1.5% (finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma pārmaiņas 2019. gadā sk. 3. att.). Izslēdzot kredītiestāžu sektora strukturālo pārmaiņu ietekmi, kredītportfelis gada laikā saruka kopumā par 1.1% (t.sk. kredīti nefinanšu sabiedrībām – par 2.4%). Neliels kāpums turpinājās mājsaimniecību kreditēšanā – to kopējais kredītportfelis gada laikā pieauga par 0.8%, t.sk. kredīti mājokļa iegādei – par 1.8% un patēriņa kredīti – par 3.6%.

3. attēls

IEKŠZEMES FINANŠU IESTĀDĒM, NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMA GADA PĀRMAIŅU TEMPS
(%)

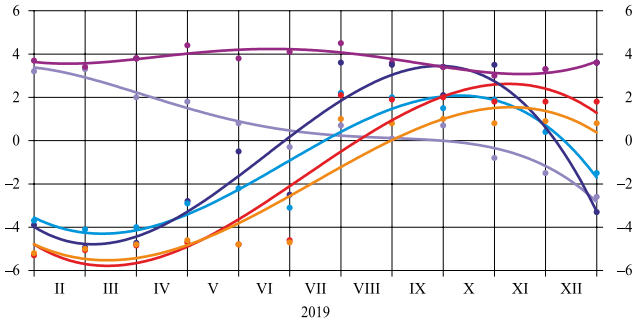

Avots: Latvijas Banka.

Lai gan gada lielāko daļu nefinanšu sabiedrību kredītportfelis lēni auga un arī gada kāpuma temps bija pozitīvs, rudenī situācija mainījās, nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikumam vairākās lielākajās kredītiestādēs samazinoties gan īstermiņa, gan ilgtermiņa kredītu atmaksu rezultātā. Atšķirībā no iepriekš vērotā nedaudz saruka arī nebanku finanšu sektoram izsniegto kredītu atlikums (lēnāk auga nebanku kreditētāju portfelis). Kopējais nebanku aizdevēju izsniegto kredītu atlikuma gada kāpums 2019. gadā bija 4.4% (2018. gadā – 6.6%).

Zemā kreditēšanas aktivitāte atspoguļojās arī no jauna izsniegto kredītu apjomā: 2019. gadā jaunie aizdevumi tika izsniegti 1.9 mljrd. eiro apjomā (par 16.0% mazāk nekā 2018. gadā; no jauna izsniegto kredītu apjomu mēnešu dalījumā sk. 4. att.), t.sk. no jauna izsniegto kredītu apjoms nefinanšu sabiedrībām saruka par 23.8% un mājsaimniecībām – par 4.7% (mazāk izsniegts kredītu mājokļa iegādei un patēriņa kredītu).

4. attēls

NO JAUNA IZSNIEGTO KREDĪTU APJOMS
(milj. eiro)

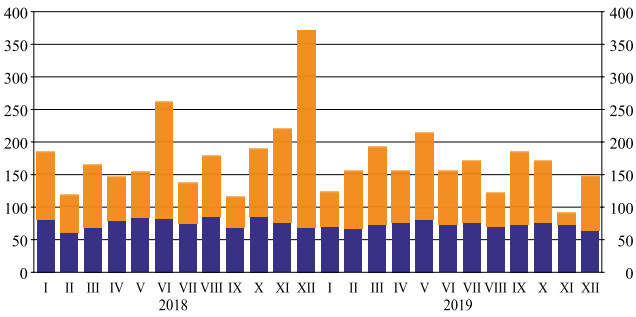

Avots: Latvijas Banka.

2019. gadā paaugstinājās finansējuma izmaksas kredītiem nefinanšu sabiedrībām. NILLTPF novēršanas pasākumu ietekmē vairākas uz iekšzemes klientu apkalpošanu orientētas Latvijas kredītiestādes aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām paaugstināja pievienotās procentu likmes, kā arī padarīja stingrākus citus kredītu noteikumus un nosacījumus, savukārt uz ārvalstu klientu apkalpošanu orientētās kredītiestādes pārorientējās uz iekšzemes tirgu, izsniedzot vairāk aizdevumu vidēja riska uzņēmumiem par augstākām procentu likmēm. Vienlaikus ECB stimulējošā monetārā politika, izsniegto kredītu riska līmeņa samazināšanās stingrāku kredītu standartu ietekmē un pieprasījuma kritums pēc aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām ierobežoja procentu likmju kāpumu.

Latvijas kredītiestādes eiro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumā atzīmēja

pievienoto procentu likmju paaugstināšanu aizdevumiem uzņēmumiem, par galvenajiem iemesliem minot finansējuma izmaksas un bilances ierobežojumus, zemāku konkurenci, vispārējo situāciju tirgū, riska palielināšanos un pasākumus NILLTPF novēršanai un klientu pārbaudei. Atbilstoši eiro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumam Latvijas kredītiestādes kredītu standartus aizdevumiem uzņēmumiem kopumā paaugstināja 1. un 4. ceturksnī, savukārt pieprasījuma kritumu šajā kreditēšanas segmentā tās novēroja 3. un 4. ceturksnī. Procentu likmju statistika rāda, ka maza un vidēja apjoma darījumu (līdz 1 milj. eiro) procentu likmes, kas vislabāk raksturo finansējuma izmaksas aizdevumiem mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, 2019. gadā palielinājās par 0.1 procentu punktu (līdz 3.7%). Savukārt attiecīgā procentu likme liela apjoma darījumiem (virs 1 milj. eiro), kas raksturo finansējuma izmaksas aizdevumiem lielajiem uzņēmumiem, palielinājās par 0.3 procentu punktiem (līdz 2.9%). Kopumā nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto kredītu procentu likme pieauga par 0.2 procentu punktiem (līdz 3.0%).

2019. gadā finansējuma izmaksu pieaugums kredītiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei bija samērā neliels, turklāt procentu likmes palielinājās 1. ceturksnī, bet pēc tam bija vērojama lēna to samazināšanās tendence. Kredītu mājokļa iegādei faktiskā jauno darījumu procentu likme, kas ietver aizdevuma komisijas maksas un citus ar procentu likmi nesaistītus maksājumus, gada laikā palielinājās par 0.1 procentu punktu, sasniedzot 2.9%. Kredītus mājokļa iegādei mazāk pieejamus padarīja arī stingrāki kredītu apjoma un termiņa ierobežojumi. Atbilstoši eiro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojuma rezultātiem 2019. gada 1. ceturksnī divas no četrām aptaujātajām Latvijas kredītiestādēm palielināja pievienoto procentu likmi kredītiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei gan saistībā ar kredītiestāžu finansējuma izmaksām un bilances ierobežojumiem, gan ar kredītiestāžu riska novērtējumu un pieļaujamo riska līmeni. Savukārt attiecīgo procentu likmju samazinājumu 2. pusgadā veicināja ECB stimulējošā monetārā politika un kredītiestāžu savstarpējā konkurence. Kredītu mājsaimniecībām mājokļa iegādei pieprasījuma pieaugumu joprojām veicināja gan AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" īstenotā valsts atbalsta programma, gan lielāka mājsaimniecību pārliecība par nākotni. Katrā eiro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumā aptaujātās Latvijas kredītiestādes ziņoja par pieprasījuma kāpumu pēc kredītiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei. Augsts kredītu pieprasījums ļāva kredītiestādēm piemērot nedaudz augstākas procentu likmes, kopumā palielinot izsniegto mājokļa kredītu portfeli (no jauna mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu procentu likmju gada dinamiku sk. 5. att.).

5. attēls

EIRO NO JAUNA IZSNIEGTO KREDĪTU PROCENTU LIKMES
(vidēji gadā, sverot ar atbilstošajām plūsmu vērtībām; %)

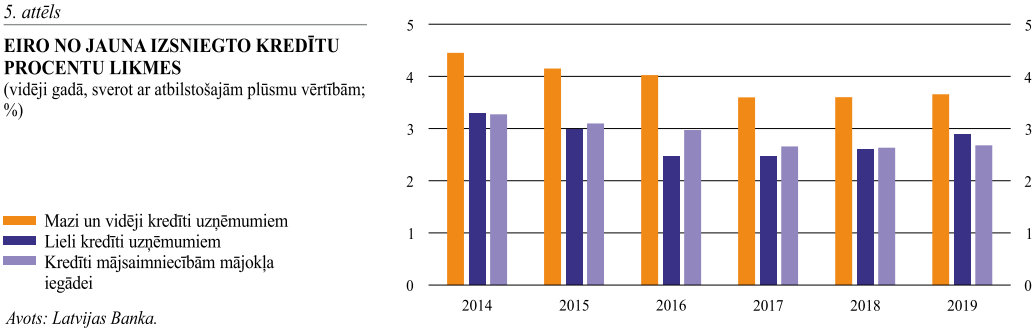

Avots: Latvijas Banka.

2019. gadā bija svārstīgas patēriņa kredītu un pārējo kredītu mājsaimniecībām finansējuma izmaksas: patēriņa kredītu procentu likmes būtiski nemainījās un pārējo kredītu procentu likmes pieauga. Patēriņa kredītu procentu likmes augšupvērsti ietekmēja tas, ka dažas kredītiestādes mainīja cenu veidošanas modeļus (piemēram, samazināja komisijas maksas, iecenojot administratīvos izdevumus nolīgtajā procentu likmē). Kredītu standartu stingrības palielināšanas lejupvērstā ietekme uz procentu likmēm bija saistīta ar tautsaimniecības situācijas un perspektīvas pasliktināšanos, patērētāju kredītriska pieaugumu un zemāku kredītiestāžu darbības riska tolerances līmeni. Patēriņa kredītiem 2019. gadā jauno eiro veikto darījumu procentu likme samazinājās par 0.1 procentu

punktu (līdz 15.1%), bet pārējiem kredītiem mājsaimniecībām pieauga par 1.1 procentu punktu (līdz 5.2%).

Tautsaimniecības izaugsmes palēninināšanās un nenoteiktāka nākotnes perspektīva veicināja nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikuma pieaugumu kredītiestādēs. Saglabājoties labvēlīgiem darba tirgus nosacījumiem, stabils bija arī mājsaimniecību noguldījumu atlikuma kāpums

Lai gan lēnāk, arī 2019. gadā turpināja sarukt ārvalstu klientu noguldījumu atlikums, bet mātes banku finansējums samazinājās pat vairāk nekā 2018. gadā. Tādējādi par kredītiestāžu galveno finanšu resursu kļuva stabili augošie iekšzemes noguldījumi, kuru atlikums gada laikā palielinājās par 7.8% (kāpums 2018. gadā – 6.1%). Saglabājoties darba ņēmējiem labvēlīgai situācijai darba tirgū, jau septīto gadu pēc kārtas turpinājās stabils mājsaimniecību noguldījumu atlikuma pieaugums (kāpums gada laikā – 7.4%; sk. 6. att.). Straujāk nekā iepriekšējā gadā un visu gadu ar pozitīvu gada pieauguma tempu palielinājās nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikums (gada kāpums – 6.2%), savukārt nebanku finanšu iestāžu noguldījumu atlikums palielinājās par 22.5%. Zemais procentu likmju līmenis turpināja polarizēt noguldījumus norēķinu (noguldījumu uz nakti atlikums pieauga par 10.3%) un uzkrāšanas mērķiem (vērojams ilgtermiņa noguldījumu (ar termiņu ilgāku par 2 gadiem) atlikuma kāpums, jo to ienesīgums ir samērā konkurētspējīgs, tomēr šo noguldījumu daļa kopapjomā vēl ir niecīga (aptuveni 2%), kā arī noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu atlikuma pieaugums). Savukārt īstermiņa noguldījumi ar ārkārtīgi zemajām procentu likmēm un ierobežotu likviditāti raisīja arvien mazāku interesi.

6. attēls

IEKŠZEMES FINANŠU IESTĀŽU, NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN MĀJSAIMNIECĪBU NOGULDĪJUMU ATLIKUMA GADA PĀRMAIŅU TEMPS
(%)

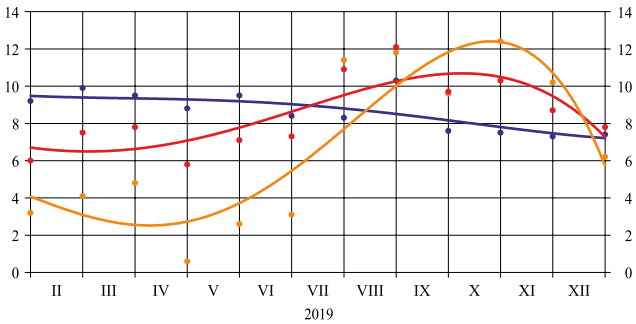

Avots: Latvijas Banka.

Latvijas kredītiestādēm finansējuma izmaksas iekšzemes noguldījumu tirgū būtiski nemainījās, un iekšzemes noguldījumiem, kas veido lielāko daļu kredītiestāžu finansējuma, atlikuma procentu likmes vēl vairāk tuvojās nullei, saglabājoties mazai pozitīvajai vērtībai. Iekšzemes nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību eiro veikto noguldījumu atlikuma procentu likme 2019. gadā bija 0.07% (2018. gadā – 0.08%). Jaunajiem eiro termiņnoguldījumiem mājsaimniecībām procentu likme samazinājās par 0.1 procentu punktu (līdz 0.5%) un nefinanšu sabiedrībām – par 0.04 procentu punktiem (līdz 0.04%). Uz noguldījumu procentu likmēm lejupvērsta ietekme bija ECB Padomes 12. septembra lēmumam samazināt noguldījumu iespējas procentu likmi par 10 bāzes punktiem (līdz –0.50%), kā arī diezgan nelielās AS "PNB Banka" darbības apturēšanai.

Pēc iepriekšējā gadā vērotajiem satricinājumiem 2019. gadā Latvijas kredītiestāžu darbība stabilizējās

Joprojām daļai Latvijas kredītiestāžu[1] nozīmīgs un sarežģīts uzdevums bija darbības modeļa maiņa, lai sniegtu pakalpojumus Latvijas un ES valstu klientiem. Tas atspoguļojās

[1] Latvijas Republikā 2019. gada beigās bija reģistrēts 19 kredītiestāžu (t.sk. piecas ārvalstu kredītiestāžu filiāles). Nozīmīgākā strukturālā pārmaiņa bija *Luminor Bank* Latvijas meitas bankas pārveidošana par Igaunijā reģistrētas Luminor Bank AS Latvijas filiāli.

nelielā kredītiestāžu aktīvu (to struktūru sk. 7. att.) pieaugumā par 1.5% 2019. gada laikā salīdzinājumā ar 19.4% kritumu 2018. gadā[1]. Lai gan kredītportfeļa īpatsvars kopējos aktīvos saglabājās augstā līmenī (58.1% no aktīviem), tomēr uz pasivitāti līdzekļu izvietošanā norādīja augstais noguldījumu Latvijas Bankā īpatsvars (21.4%; gada kāpums – 0.8 procentu punkti).

7. attēls

KREDĪTIESTĀŽU AKTĪVU STRUKTŪRA
(%)

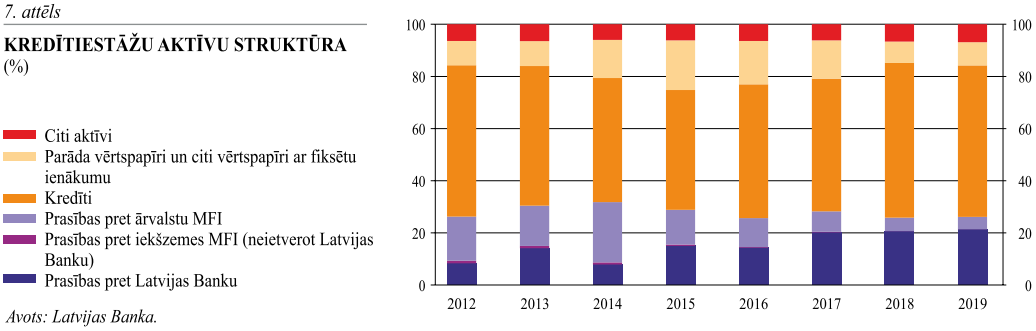

Avots: Latvijas Banka.

Savukārt kredītiestāžu pasīvu struktūrā (sk. 8. att.) turpināja nostiprināties nebanku noguldījumu dominējošā pozīcija (74.2% no pasīviem; 2018. gada beigās – 71.4% no pasīviem). Ārvalstu klientu noguldījumu īpatsvars vairs būtiski nemainījās, bet nozīmīgi mainījās to struktūra, kurā no ES valstīm piesaistīto noguldījumu īpatsvars pieauga līdz 69.2% no kopējiem piesaistītajiem ārvalstu klientu noguldījumiem (2018. gada beigās – 54.8%). 2019. gada beigās ārvalstu klientu noguldījumi, kuri piesaistīti no klientiem ārpus ES, bija vien 5.8% no kopējiem kredītiestāžu noguldījumiem (2018. gada beigās – 9.2%). Tas samazina piesaistītā ārvalstu finansējuma riska līmeni, jo noguldījumi, kas piesaistīti no ES valstīm, vairāk pielīdzināmi iekšzemes noguldījumiem. To nodrošina ES vienotie banku sektora uzraudzības noteikumi, t.sk. NILLTPF novēršanas regulējums. Savukārt no ārvalstīm piesaistītais MFI finansējums, kura galveno daļu veidoja Ziemeļvalstu mātes banku finansējums, vājākas kreditēšanas attīstības ietekmē samazinājās līdz 6.5% no kopējiem kredītiestāžu pasīviem. 2019. gadā Latvijas kredītiestādēs kopumā iekšzemes kredīti joprojām bija pilnībā segti ar piesaistītajiem iekšzemes noguldījumiem. Iekšzemes kredītu atlikums 2019. gada beigās atbilda 84.1% noguldījumu atlikuma (2018. gada beigās – 91.7%). To nodrošināja iekšzemes klientu noguldījumu atlikuma stabilais pieaugums, gada beigās veidojot 60.2% no kredītiestāžu pasīviem.

Latvijas kredītiestāžu likvīdo aktīvu īpatsvars kopējos aktīvos joprojām bija augsts (2019. gada beigās – 32.1%). Arī kredītiestāžu likviditātes seguma koeficients bija augsts – 308.2% (ES vidēji – 145.2%[2]). Kredītiestāžu kredītportfeļa kvalitāte tautsaimniecības izaugsmes apstākļos būtiski nemainījās, un 2019. gada beigās kredītu ar maksājumu kavējumu ilgāku par 90 dienām īpatsvars kopējā kredītiestāžu kredītportfelī bija 4.2%. Par finanšu sektora stabilitāti liecināja arī kredītiestāžu kopējais kapitāla rādītājs, kas 2019. gada beigās bija 21.0% (minimālā prasība ir 8%), bet pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājs bija 19.5%. Lai gan kredītiestāžu peļņa 2019. gadā nozīmīgi samazinājās (līdz 117.2 milj. eiro salīdzinājumā ar 294.4 milj. eiro 2018. gadā; sk. 9. att.), lielāko sarukuma daļu izraisīja vairāki vienreizēji efekti, kas izpaudās atsevišķu kredītiestāžu administratīvo izdevumu īstermiņa pieaugumā un izdevumu uzkrājumiem kāpumā, bet kas nav tieši saistīti ar tautsaimniecības attīstību. Samazinājās arī kredītiestāžu finansiālās darbības peļņa, taču tās sarukums savukārt bija saistīts ar vairāku kredītiestāžu 2018. gadā uzsākto darbības modeļa maiņu. Šā procesa ietekmē būtiski samazinājās vairāku kredītiestāžu komisijas naudas ienākumi, bet saglabājās stabili kredītiestāžu kopējie tīrie procentu ienākumi.

[1] ECB 2019. gada 15. augustā pieņēma atzinumu, ka AS "PNB Banka" ir nonākusi vai nonāks finanšu grūtībās, bet 12. septembrī Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa pasludināja AS "PNB Banka" par maksātnespējīgu. Tā kā tās licence kredītiestādes darbībai anulēta tikai no 2020. gada 18. februāra, AS "PNB Banka" 2019. gada dati ir iekļauti kredītiestāžu kopējos rādītājos.

[2] 2019. gada 3. ceturkšņa dati.

8. attēls

KREDĪTIESTĀŽU PASĪVU STRUKTŪRA
(%)

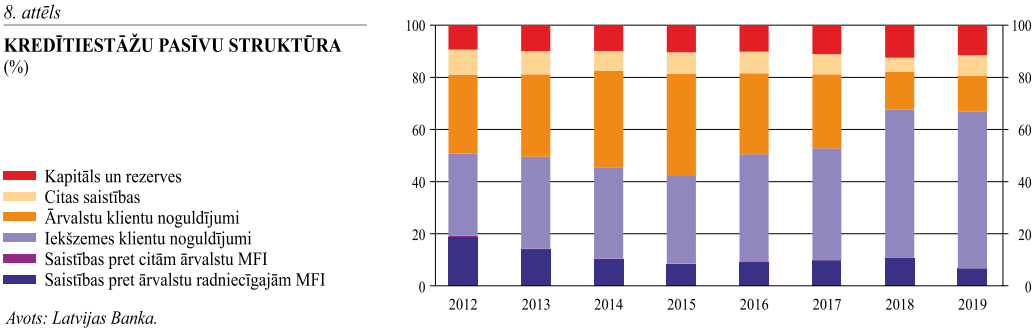

Avots: Latvijas Banka.

9. attēls

KREDĪTIESTĀŽU IENĀKUMU, IZDEVUMU UN DARBĪBAS REZULTĀTU DINAMIKA
(mljrd. eiro)

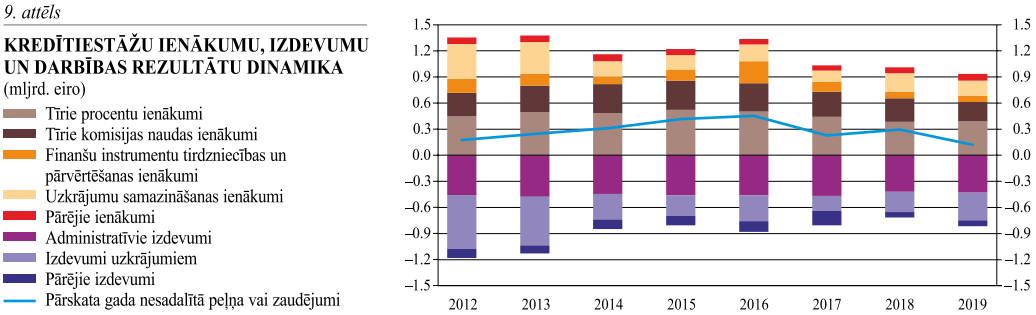

Avots: Latvijas Banka.

ĀRĒJAIS PIEPRASĪJUMS UN KONKURĒTSPĒJA

Ārējās vides nenoteiktība 2019. gadā noteica lēnāku ārējā pieprasījuma kāpumu

2019. gadā Latvijas ārējā pieprasījuma izaugsmes temps turpināja palēnināties ārējās vides nenoteiktības ietekmē. Tas atspoguļojās arī lēnākā preču un pakalpojumu reālā eksporta pieaugumā (1.9%; 2018. gadā – 4.1%). Ieilgušais ASV un Ķīnas tirdzniecības konflikts un ar breksitu saistītā nenoteiktība ietekmēja arī eiro zonas ekonomisko noskaņojumu, kas gandrīz visu gadu uzrādīja lejupvērstu tendenci. Tomēr gada nogalē nenoteiktība mazinājās, ASV un Ķīnas tirdzniecības karā panākot pirmās fāzes vienošanos, kā arī ES apstiprinot Apvienotās Karalistes izstāšanās līgumu no ES.

Partnervalstu dalījumā Latvijas ārējā pieprasījumā lielāko pozitīvo devumu nodrošināja Lietuva un Igaunija, kur saglabājās noturīga izaugsme, turpinoties atalgojuma kāpumam un samazinoties bezdarba rādītājiem, kas veicināja patēriņu. Tomēr gada beigās Igaunijā bija vērojamas izaugsmes palēninināšanās pazīmes, sarūkot eksporta apjomam. Vācijā, ieilgstot problēmām rūpniecībā un tautsaimniecībai uzrādot vāju izaugsmi, gausāk auga arī importa pieprasījums. Neraugoties uz to, kopumā eiro zonas valstīs saglabājās noturīgs ārējais pieprasījums.

Savukārt ārpus eiro zonas ārējā pieprasījuma kāpums būtiski palēninājās. Krievijā izaugsme strauji samazinājās, ārējās vides ietekmē sarūkot eksporta apjomam. Turklāt Krievijas investīciju projektu uzsākšana, kas bija plānota 2019. gadā, lai stimulētu ekonomisko izaugsmi, kavējās un sākās tikai gada beigās. Pieprasījuma sarukums bija vērojams arī Polijā, kur, mazinoties pieprasījumam tirdzniecības partnervalstīs, lēnāk auga eksporta apjoms, kavējot tautsaimniecības attīstību. Zviedrijā investīcijas mājokļu tirgū joprojām bija ierobežotas, un tas atspoguļojās arī gausākā ekonomiskajā izaugsmē. Savukārt Apvienotajā Karalistē pieprasījums pēc importa precēm 1. ceturksnī, tuvojoties iepriekš noteiktajam breksita datumam, auga krājumu veidošanas dēļ, bet 2. pusgadā importa izaugsme mazinājās, negatīvi ietekmējot arī Latvijas eksportu.

Lēnāks ārējā pieprasījuma kāpums noteica vāju Latvijas eksporta sniegumu

Kopumā preču eksports 2019. gadā sasniedza vien 0.2% pieaugumu. Arī reālā preču eksporta apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās maz (par 0.4%), bet eksporta cenas nedaudz saruka (par 0.2%). Preču eksporta vērtības pieaugums lielākoties notika saistībā ar 2. pusgadā vērojamo lauksaimniecības produktu eksporta kāpumu, kas spēja daļēji kompensēt mehānismu, parasto metālu un kokmateriālu eksporta vērtības kritumu. Mehānismu un parasto metālu eksporta vērtības sarukums saistāms ar reeksporta plūsmu samazināšanos, bet kokmateriālu preču eksportu ietekmēja vairāki faktori. Kokmateriālu eksporta vērtības kritums saistīts gan ar cenu samazinājumu pēc straujāka kāpuma piedāvājuma puses īstermiņa saspīlējuma dēļ 2018. gadā, ko pastiprināja mizgraužu radīto problēmu ietekmē piesātinātais piedāvājums Centrālajā Eiropā un Austrumeiropā vājāka pieprasījuma apstākļos, gan siltajiem laikapstākļiem, kas ziemā apgrūtināja mežistrādi. Lielākais cenu kritums gada laikā bija mežkopības un mežizstrādes produktiem, savukārt koksnes izstrādājumu cenas saruka mazāk. Tas liecina par mazāku izejvielu cenu svārstību ietekmi uz vienas nozares produktiem ar dažādu pievienoto vērtību (piemēram, mēbeļu eksporta cenas gada laikā pieauga). Savukārt 2019. gada eksportā nozīmīgajiem lauksaimniecības produktiem eksporta cenas palielinājās minimāli, un straujā eksporta izaugsme skaidrojama ar apjoma pieaugumu iepriekš pieredzēto labvēlīgo laikapstākļu ietekmē. Noturīgāks eksports bija uz ES valstīm, savukārt eksporta vērtība uz valstīm ārpus ES saruka. Vidējo izaugsmes rādītāju būtiski pārsniedza eksports uz Igauniju (koksnes un dabasgāzes eksporta pieaugums) un Vāciju (lauksaimniecības un pārtikas produktu eksporta kāpums).

Pakalpojumu eksports palielinājās par 6.8%, bet mainījās pakalpojumu grupu devums pieaugumā. Straujāk augošā pakalpojumu grupa bija uzņēmējdarbības pakalpojumi (lielākoties ar tirdzniecību saistīti un reklāmas pakalpojumi), savukārt iepriekš visstraujāk augušie informācijas un komunikācijas pakalpojumi palielinājās mazāk, un 2019. gada beigās to eksports pat saruka. Arī ar tranzītu saistīto jūras un dzelzceļa pakalpojumu eksports pēc īslaicīga pieauguma 2018. gadā Krievijas kravu ilgtermiņa loģistikas politikas un siltās ziemas vājinātā ogļu pieprasījuma dēļ būtiski saruka. Neraugoties uz to, transporta pakalpojumu eksports kopumā palielinājās spēcīgas autotransporta pakalpojumu eksporta izaugsmes ietekmē. Būvniecības pakalpojumu eksports strauji palielinājās uz tradicionālajām tirdzniecības partnervalstīm – Zviedriju, Vāciju un Somiju. Savukārt pakalpojumu eksports visstraujāk auga uz Lietuvu un Krieviju, bet Zviedrija, neraugoties uz daudz mazāku pieaugumu 2019. gadā, joprojām saglabāja līdera pozīciju.

Latvijas preču eksporta tirgus daļa pasaulē saruka, bet izmaksu konkurētspēja saglabājās

2019. gadā Latvijas preču eksporta tirgus daļa samazinājās gan pasaules importā, gan (pēc straujāka pieauguma iepriekšējā gadā) arī ES tirgū (par 6.5%; galvenokārt konkurētspējas efekta ietekmē). Vienlaikus relatīvo vienības darbaspēka izmaksu pieaugums stabilizējās. Tas varētu nozīmēt, ka konkurētspējas pasliktināšanos veicinājušas iepriekšējos gados straujāk augušās vienības darbaspēka izmaksas. Provizoriskie dati liecina par nelielu uzņēmumu rentabilitātes samazināšanos 2019. gadā. Eksportējošās nozares raksturoja tas, ka apstrādes rūpniecībai rentabilitāte nedaudz saruka, bet lauksaimniecības nozarei tā uzlabojās.

IEKŠZEMES EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE

Latvijas tautsaimniecības izaugsmes palēninājumu galvenokārt noteica ārējā pieprasījuma mazināšanās, pakāpeniski negatīvi ietekmējot arī iekšzemes lēmumus

2019. gadā Latvijas IKP palielinājās par 2.2% (sk. 10. att.), salīdzinājumā ar 2018. gadu kāpuma tempam samazinoties divas reizes. 2019. gada laikā būtiski mainījās ekonomisko attīstību nosakošie un ierobežojošie faktori. Iepriekš novērotā piedāvājuma puses nepietiekamā kapacitāte (darbaspēka trūkums un augsta ražošanas jaudu noslodze) būtiski samazinājās, par galveno ierobežojošo faktoru kļūstot nepietiekamam pieprasījumam.

10. attēls

IKP GADA PĀRMAIŅAS
(pievienotā vērtība; sezonāli un ar kalendāro dienu skaitu izlīdzināti dati; %)

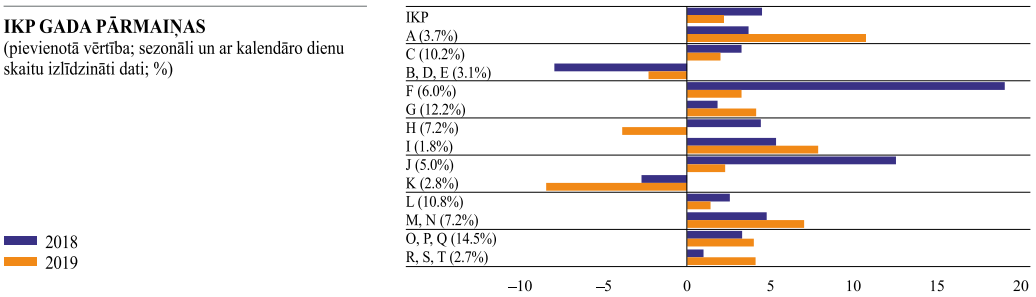

Avots: CSP.
Piezīmes. Iekavās norādīts nozares īpatsvars (% no nominālā IKP). Klasifikācija saskaņā ar Saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju Eiropas Kopienā (NACE, 2. red.): A – Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība; B – Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde; C – Apstrādes rūpniecība; D – Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana; E – Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija; F – Būvniecība; G – Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts; H – Transports un uzglabāšana; I – Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi; J – Informācijas un komunikācijas pakalpojumi; K – Finanšu un apdrošināšanas darbības; L – Operācijas ar nekustamo īpašumu; M – Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi; N – Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība; O – Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana; P – Izglītība; Q – Veselība un sociālā aprūpe; R – Māksla, izklaide un atpūta; S – Citi pakalpojumi; T – mājsaimniecību kā darba devēju darbība; pašpatēriņa preču ražošana un pakalpojumu sniegšana individuālajās mājsaimniecībās.

No izlietojuma puses 2019. gada IKP izaugsmē nozīmīgāko devumu nodrošināja privātais patēriņš, kas auga stabili (par 2.8%) un bija ar nozīmīgu īpatsvaru (59.7% no nominālā IKP; sk. 11. att.). Privātā patēriņa kāpumu galvenokārt nodrošināja neto darba algas pieaugums, nodarbināto skaitam saglabājoties iepriekšējā gada līmenī. Savukārt iepriekšējos gados veidotie uzkrājumi ļāva brīvāk plānot tēriņus. Saskaņā ar Latvijas Bankas novērtējumu straujais ienākumu pieaugums ļāva turpināt palielināt uzkrājumus arī 2019. gadā. Kopumā patērētāju noskaņojums visu gadu (izņemot atsevišķas epizodes) saglabājās virs ilgtermiņa vidējā līmeņa.

11. attēls

IKP GADA PĀRMAIŅAS
(izlietojuma sastāvdaļu pārmaiņas; sezonāli un ar kalendāro dienu skaitu izlīdzināti dati; %)

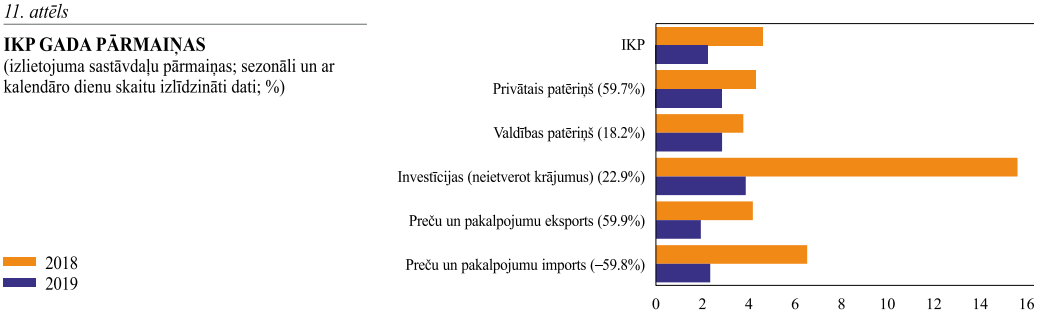

Avots: CSP.
Piezīme. Iekavās norādīts sastāvdaļu īpatsvars (% no nominālā IKP).

Investīcijas 2019. gadā auga par 3.8% (vājš kāpums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, kad investīciju apjoms palielinājās par 11–15%). Izaugsmi saglabāt palīdzēja iepriekšējos gados sāktu investīciju plānu īstenošana zemas kapacitātes un augsta pieprasījuma apstākļos, kā arī ES fondu līdzfinansētu projektu īstenošana, investoru piesardzībai 2019. gadā palielinoties un atsevišķos gadījumos iepriekš iecerētus investīciju plānus atliekot. Investīcijas galvenokārt nodrošināja ES fondu līdzekļi un pašu komersantu

finansējums. Kreditēšana joprojām bija gausa, finanšu sabiedrībām uzturot stingrus kredītu standartus un relatīvi augstas procentu likmes, kas būtiski pārsniedza eiro zonas vidējo līmeni. Arī 2019. gadā liela daļa investīciju tika izmantota ražošanas iekārtu iegādei, uzlabojot ražīgumu eksporta nozarēs un stiprinot konkurētspēju.

Ārējās vides nenoteiktība un ārējā pieprasījuma vājināšanās galvenokārt atspoguļojās lēnākā preču eksporta izaugsmē un līdz ar iekšējā patēriņa (īpaši kapitālpreču ieveduma) mazināšanos – arī importa pieauguma tempa sarukumā. Savukārt pakalpojumu ārējā tirdzniecība bija noturīgāka. Šīs nenoteiktības apstākļos cīņa par eksporta tirgiem saasinās. Vienlaikus sabiedrībām, kas darbojas nišas produkcijas tirgos un ir ar elastīgāku pielāgošanās spēju, ir zināmas priekšrocības salīdzinājumā ar konkurentiem. Tomēr 2019. gadā kopumā Latvijas eksporta daļa pasaules tirgū nedaudz samazinājās.

2019. gadā ekonomiskā izaugsme palēninājās, bet daļa nelabvēlīgo faktoru bija ar īslaicīgu iedarbību

2019. gadā ekonomiskā izaugsme palēninājās. Saruka iepriekš investīciju ietekmē strauji augušās būvniecības kāpuma temps, un lēnāka kļuva informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozares izaugsme. Daži no dinamiku noteikušajiem faktoriem bija ar īslaicīgu ietekmi (piemēram, laikapstākļi, meža kaitēkļu aktivitāte), bet vienlaikus saglabājās jau iepriekš aktuālu faktoru, piemēram, starpvalstu tirdzniecības sarunu gaitas un breksita, ietekme. Ārējā pieprasījuma vājināšanās un nelabvēlīgas pasaules cenu tendences kavēja apstrādes rūpniecības (īpaši kokapstrādes) izaugsmi. Enerģētikā, mežsaimniecībā un kokrūpniecībā tā bija nelabvēlīga nepietiekamas ūdens pieteces un meža kaitēkļu masveida izplatības dēļ. Vienlaikus laikapstākļi bija labvēlīgi lauksaimniecībai, un graudu rekordraža veicināja vairumtirdzniecības un eksporta izaugsmi.

2019. gadā būvniecības nozares pievienotā vērtība salīdzinājumā ar 2018. gadu pieauga par 3.3%. Lai gan būvniecības izaugsme bija vērojama trešo gadu pēc kārtas un joprojām pārsniedza kopējo tautsaimniecības izaugsmes tempu, kāpuma temps salīdzinājumā ar iepriekšējiem diviem gadiem būtiski palēninājās. To noteica lielo būvniecības projektu pabeigšana, ar ārējās vides nenoteiktību saistīta vājāka investīciju aktivitāte, pasaules ekonomiskās izaugsmes palēnināšanās un ES fondu līdzekļu apguvē sasniegtais maksimums, vairs neradot papildu investīciju pieaugumu un būvniecības finansējumu. Būvniecības izlaidi nodrošināja gan būvdarbu reālā apjoma, gan būvniecības izmaksu kāpums. 2019. gadā būvniecības kopējo izmaksu gada pieauguma temps turpināja palēnināties, neraugoties uz būvnieku darba samaksas kāpumu novembrī un decembrī sakarā ar to, ka 3. novembrī stājās spēkā ģenerālvienošanās par minimālo bruto algu būvniecībā. Būvniecības izlaide palielinājies visās būvniecības pamatgrupās. Ievērojamāko pozitīvo devumu nodrošināja ēku, t.sk. privātmāju, rūpnieciskās ražošanas ēku, noliktavu, viesnīcu, tirdzniecības ēku, satiksmes un sakaru ēku, būvniecības apjoma pieaugums. Turpretī inženierbūvniecības un specializēto būvdarbu dinamika bija vājāka.

Mazinoties ārējam un iekšzemes pieprasījumam, apstrādes rūpniecības uzņēmumi 2019. gadā cīnījās par eksporta tirgiem un iekšzemes noietu. 2019. gadā nozares pievienotā vērtība pieauga vien par 2.0%, un izaugsme pakāpeniski palēninājusies jau kopš 2017. gada. Turklāt apstrādes rūpniecības uzņēmumu problēmas papildināja arī atsevišķi piedāvājuma puses faktori.

Kokrūpniecībā tika gaidīta pakāpeniska iepriekšējos gados vēroto augsto koksnes produkcijas cenu lejupslīde, mazinoties pieprasījumam (īpaši Skandināvijas valstīs un Apvienotajā Karalistē) un nelabvēlīgo laikapstākļu ietekmei uz mežistrādi. 2019. gadā kokmateriālu cenu kritumu pastiprināja arī plašas meža kaitēkļu radīto postījumu noteiktas piespiedu mežistrādes Eiropā (īpaši Vācijā un Čehijā), kas palielināja kokmateriālu piedāvājumu. Arī Latvijā kaitēkļu bojāto mežu platības būtiski palielinājās, tomēr lēnāk, turklāt jau uzkrāta pieredze cīņā ar biotiskajiem meža bojājumiem. Cenas nozarē

ietekmēja piedāvājuma un pieprasījuma attīstība reģionā kopumā. Pakāpeniski sāka palēnināties augsto tehnoloģiju nozares un gatavo metālizstrādājumu ražošanas nozares izlaides izaugsme. Arī pārtikas produktu ražošanas izlaide joprojām bija vāja.

2019. gads transporta nozarē, kā gaidīts, nebija labvēlīgs, pievienotajai vērtībai samazinoties par 3.9%. Ostās pārkrauto un pa dzelzceļu pārvadāto kravu apjoms ievērojami samazinājās, sarūkot ogļu un kokmateriālu kravu devumam. Ogļu kravu kritums saistāms gan ar kravu nonākšanu Krievijas ostās, gan ar ogļu pieprasījuma kritumu siltās ziemas ietekmē. Savukārt kokmateriālu kravu apjoma samazināšanās skaidrojams ar cenas sarukumu. Arī autotransporta pārvadāto kravu apgrozība samazinājās, sarūkot starptautisko pārvadājumu (īpaši importa pārvadājumu) apgrozībai. Turklāt EK "Mobilitātes pakotnes I" virzība liecina, ka tuvākajā nākotnē gaidāmas sarežģītas ar starptautiskajiem autopārvadājumiem saistītas norises. Vienlaikus turpinājās pozitīva gaisa transporta attīstība, VAS "Starptautiskā lidosta "Rīga"" augot pārvadāto pasažieru skaitam un turpinoties sāktajiem investīciju projektiem.

2019. gadā tirdzniecības nozares pārsteidzoši veiksmīgo attīstību nodrošināja galvenokārt īslaicīgas darbības faktori, t.sk. laba raža lauksaimniecībā, kas īslaicīgi pozitīvi ietekmēja vairumtirdzniecības attīstību attiecīgajā preču grupā. Savukārt mazumtirdzniecības izaugsme palēninājās, un ārējā pieprasījuma dinamika bija nelabvēlīga, pasliktinot eksporta un vairumtirdzniecības izaugsmes iespējas. Tirdzniecības nozares pievienotās vērtības kāpums (4.1%) vairāk nekā divas reizes pārsniedza attiecīgo 2018. gada rādītāju.

Tirdzniecības nozarē saglabājās dinamiskums attiecībā uz kapacitātes palielināšanu un konkurences pastiprināšanos. Turpinājās jaunu tirdzniecības vietu būvniecība un atvēršana, esošo tirdzniecības vietu rekonstrukcija un paplašināšana, loģistikas centru attīstība un jaunu tirgus dalībnieku ienākšana tirgū. Lai gan strauji auga mājsaimniecību ienākumi, mazumtirdzniecības izaugsme palēninājās, un to varētu skaidrot ar piesardzības kāpumu saistībā ar ārējās vides nenoteiktību. Par to daļēji liecināja vāja izaugsme un pat kritums atsevišķās ar mājokļa labiekārtošanu un remontu saistītās preču grupās.

DARBA TIRGUS

Ekonomiskās izaugsmes palēninināšanās atspoguļojās arī darba tirgū

Darba tirgus rādītāji 2019. gadā atspoguļoja gan lēnāku tautsaimniecības izaugsmi, gan darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita sarukumu. 2019. gadā vairs nebija vērojams iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes pieaugums – samazinājās gan ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, gan īpatsvars. Nodarbināto iedzīvotāju skaits nedaudz kritās, tomēr, ņemot vērā arī darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita sarukumu, nodarbināto īpatsvars sasniedza vēsturiski augstāko līmeni – 65.0%.

Bezdarba līmenis turpināja samazināties (līdz 6.3%; sk. 12. att.). Līdz ar tautsaimniecības izaugsmes palēnināšanos 2. pusgadā uzņēmēji aptaujās darbaspēka trūkumu kā darbību

12. attēls

BEZDARBA LĪMENIS UN VIDĒJĀS MĒNEŠA DARBA SAMAKSAS GADA PĀRMAIŅAS
(%)

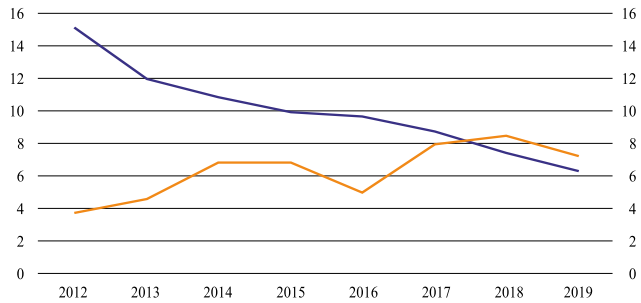

Avots: CSP.

ierobežojošu faktoru minēja retāk nekā iepriekš, lai gan tas joprojām bija nozīmīga problēma. Viens no šķēršļiem vēl straujākam bezdarba līmeņa samazinājumam joprojām bija darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma nesakritība reģionu un prasmju dalījumā.

Lai veicinātu darba ņēmēju iesaisti darba tirgū, ar 2020. gadu tika samazināts bezdarbnieka pabalsta izmaksas ilgums un apjoms, paredzot, ka turpmāk pabalstu maksās 8 mēnešus (iepriekš – 9) un tā apjoms samazināsies ik pēc diviem bezdarbnieka statusā pavadītiem mēnešiem.

Saglabājās noturīgs atalgojuma pieauguma temps

Neraugoties uz tautsaimniecības izaugsmes tempa palēninināšanos, saglabājās stabils darba samaksas pieaugums (7.2%), privātajā sektorā algām palielinoties straujāk nekā publiskajā sektorā. Darba devēji kā iemeslu atalgojuma pieaugumam (īpaši zemāk atalgotajos amatos) minēja prasību darba sludinājumos norādīt paredzamo atalgojumu, kas uzlabojusi darba ņēmēju pozīciju diskusijās par atalgojumu un veicinājusi darbinieku migrāciju uz labāk apmaksātām darbavietām. Vienlaikus kopējā atalgojuma uz nodarbināto straujāks kāpums (8.8%) liecina par darba devēju sociālo maksājumu (valsts sociālās apdrošināšanas obligāto un brīvprātīgo iemaksu, atlaišanas un citu pabalstu) straujāku pieaugumu.

Būvniecības nozarē novembrī stājās spēkā ģenerālvienošanās, kas nosaka augstāku minimālo bruto algu mēnesī (780 eiro) nekā valstī noteiktā. Algu pieaugumu publiskajā sektorā noteica lēmumi palielināt mediķu, sociālās aprūpes darbinieku, tiesnešu, prokuroru un pedagogu atalgojumu. 2019. gadā nav būtiski mazinājusies atalgojuma nevienlīdzība starp Latvijas reģioniem (piemēram, Latgalē vidējā mēneša darba samaksa joprojām ir aptuveni 70% no vidējās valstī). Tāpat reģionos saglabājas ievērojamas bezdarba līmeņa atšķirības, kas liecina, ka nav vērojama strukturālā bezdarba mazināšanās.

Darba samaksas kāpums zemas inflācijas apstākļos veicināja pirktspējas un patēriņa pieaugumu. Nodarbināto reālā darba samaksa un attiecīgi arī pirktspēja 2019. gadā palielinājās par 3.9%. Tomēr jau iepriekš novērotā plaisa starp atalgojuma un darba ražīguma pieaugumu, kas tautsaimniecībā palielinājās arī 2019. gadā, joprojām liecina, ka nepieciešami uzlabojumi darba ražīguma jomā. 2019. gadā tirgojamo preču sektorā izmaksu konkurētspēja bija noturīga, darba samaksai augot atbilstoši darba ražīgumam, un ekonomiskās aktivitātes samazināšanās turpmāk varētu atspoguļoties lēnākā darba samaksas pieaugumā.

INFLĀCIJA

Patēriņa cenu kāpumu galvenokārt noteica iekšējais pieprasījums

2019. gadā patēriņa cenu inflācija (SPCI) bija 2.7% (inflācijas rādītāju dinamiku sk. 13. att.). Trešo gadu pēc kārtas patēriņa cenu kāpums Latvijā bija nedaudz straujāks par eiro zonas vidējo rādītāju, ko galvenokārt noteica iekšējie faktori. Inflācijas daļa, kas ar dažu mēnešu nobīdi atspoguļo iekšzemes faktoru ietekmi, gada vidū sāka samazināties, reaģējot uz ekonomiskās aktivitātes pieauguma tempa palēninināšanos.

Ekonomiskās aktivitātes pārmaiņas visvairāk un visātrāk ietekmēja pakalpojumu cenas – to gada pieauguma temps gada nogalē noturīgi samazinājās zem 3%. Savukārt rūpniecisko preču patēriņa cenas auga nedaudz straujāk par ierasto, un to noteica divi faktori. Pirmkārt, gatavo izstrādājumu ražotāju cenas turpināja palielināties, atspoguļojot darbaspēka izmaksu kāpumu. Otrkārt, īstermiņa lietošanas precēm nedaudz pieauga arī importa cenas, un tas varētu atspoguļot eiro kursa attiecībā pret ASV dolāru nelielu samazināšanos.

13. attēls

PATĒRIŅA CENU INFLĀCIJAS RĀDĪTĀJI
(gada pārmaiņu temps; %)

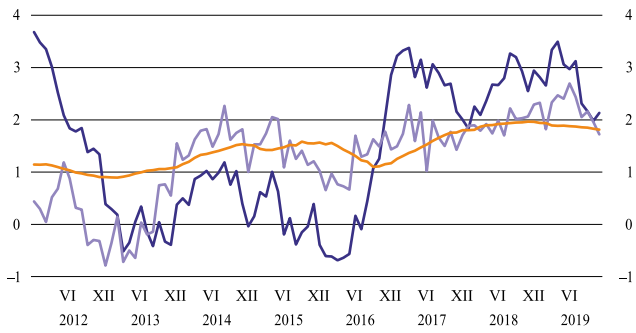

Avoti: CSP un Latvijas Bankas aprēķins.
Piezīmes. Iekšējā pieprasījuma ietekme uz patēriņa cenām atsevišķi novērtēta 34 patēriņa cenu komponentiem un pēc tam agregēta. Iekšzemes faktori galvenokārt ietver darbaspēka izmaksu pieaugumu, kā arī ilgtermiņa tendenci (atspoguļojot konkurences pieaugumu iekšējā tirgū). Cenu transmisijas laiks un apjoms pamatoti Latvijas Bankas pētījumā Nr. 1/2020 "Inflācijas īstermiņa prognozēšanas modelis un tās novērtējums Latvijai".

Pasaules naftas un pārtikas izejvielu cenas bija svārstīgas

Enerģijas devums gada inflācijā samazinājās. Vidējā naftas cena 2019. gadā (64 ASV dolāri par barelu) bija par 10% zemāka nekā iepriekšējā gadā. 2019. gada beigās naftas cena pieauga līdz pusgada augstākajam līmenim, galvenokārt reaģējot uz decembra sākumā notikušo OPEC vienošanos par tālāku naftas ieguves ierobežošanu, ASV un Irānas attiecību saspīlējumu, kā arī progresu ASV un Ķīnas tirdzniecības sarunās.

Pasaules pārtikas cenu indeksiem, kas tiešā veidā ietekmē pārtikas produktu patēriņa cenas (ietekmi uz Latvijas patēriņa cenu gada inflāciju sk. 14. att.) un netiešā veidā atspoguļojas ēdināšanas pakalpojumu cenās, gada laikā nebija vienotas tendences. Gaļas cenas saglabājās augstas, jo Āfrikas cūku mēra plašā izplatība Āzijā negatīvi ietekmēja cūkgaļas piedāvājumu pasaulē. Vienlaikus Āfrikas cūku mēra izplatība mazināja pieprasījumu pēc lopbarības un tādējādi saruka arī graudaugu cenas, ko papildus ietekmēja graudu ražai labvēlīgi laikapstākļi. Savukārt piena produktu cenas Eiropā augstā pieprasījuma dēļ nedaudz palielinājās. Latvijā inflāciju mazināja arī tas, ka īslaicīgi tika samazinātas akcīzes nodokļa likmes stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem.

14. attēls

PASAULES PĀRTIKAS IZEJVIELU CENU IETEKME UZ LATVIJAS PATĒRIŅA CENU GADA INFLĀCIJU
(devums; procentu punktos)

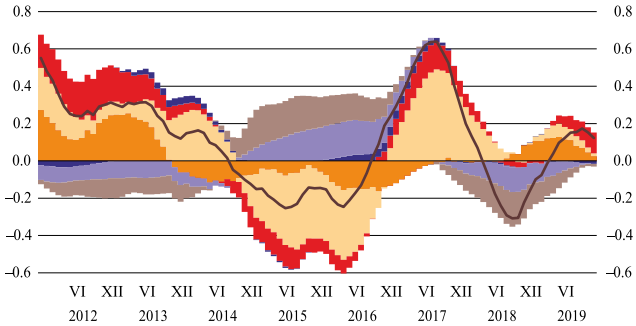

Avoti: CSP, EK un Bloomberg *dati un Latvijas Bankas aprēķini.*
Piezīmes. Pasaules cenas graudaugiem, pienam un gaļai aprēķinātas, izmantojot EK publicētos DG AGRI cenu indeksus, bet zivīm – Nasdaq *lašu* cenu indeksu. Pasaules cenas cukuram un kafijai ir *Bloomberg* dati. Pasaules pārtikas izejvielu cenu ietekme atsevišķi aprēķināta pieciem neapstrādātās pārtikas un 12 apstrādātās pārtikas komponentiem un pēc tam agregēta. Cenu transmisijas laiks un apjoms pamatoti Latvijas Bankas pētījumā Nr. 1/2020 "Inflācijas īstermiņa prognozēšanas modelis un tās novērtējums Latvijai".

Janvārī būtiski palielinājās elektrības cenas, atspoguļojot 2018. gada elektrības vairumtirdzniecības cenu pieaugumu karstās un sausās vasaras dēļ. Administratīvi regulējamo cenu grupā inflāciju visvairāk ietekmēja atkritumu izvešanas un siltumenerģijas cenu kāpums.

Ilgstošā ārējā nenoteiktība un Latvijas kredītiestāžu sektora strukturālās pārmaiņas būtiski ietekmēja maksājumu bilances norises

Ar ilgstošo ārējo nenoteiktību saistītais piesardzības kāpums iekšzemē, kā arī strukturālās pārmaiņas Latvijas kredītiestāžu sektorā būtiski ietekmēja maksājumu bilances norises 2019. gadā. Vājāka ārējā pieprasījuma apstākļos tirdzniecības bilanci tuvu sabalansētam līmenim ļāva noturēt atsevišķu iekšzemes pieprasījuma komponentu vājināšanās. Neraugoties uz noturīgo mājsaimniecību patēriņu, ko atbalstīja spēcīgais darba tirgus, vājāka eksporta apstākļos samazinoties ražošanas jaudu noslodzei un gada gaitā kļūstot stingrākiem kredītu nosacījumiem, uzņēmēji atlika plānotās investīcijas uz tālāku nākotni. Tas mazināja kapitāla un starppatēriņa preču ievedumu, tāpēc importa izaugsme bija mērena. Savukārt eksporta izaugsmi (eksporta gada pieauguma tempu sk. 15. att.) papildus balstīja tirdzniecība, dažādi uzņēmējdarbības pakalpojumi un būvniecība. Šo nozaru eksports auga, lai gan ārējās vides nosacījumi kļuva sarežģītāki. Tāpēc preču un pakalpojumu bilancē bija neliels pārpalikums (0.1% no IKP), savukārt tekošā konta deficītu (0.5% no IKP) noteica negatīvais ienākumu konta saldo (ārvalstu investoru gūtos ienākumus Latvijā nespēja kompensēt pārējo ienākumu grupu pozitīvā bilance).

15. attēls

TEKOŠĀ KONTA DINAMIKA
(%)

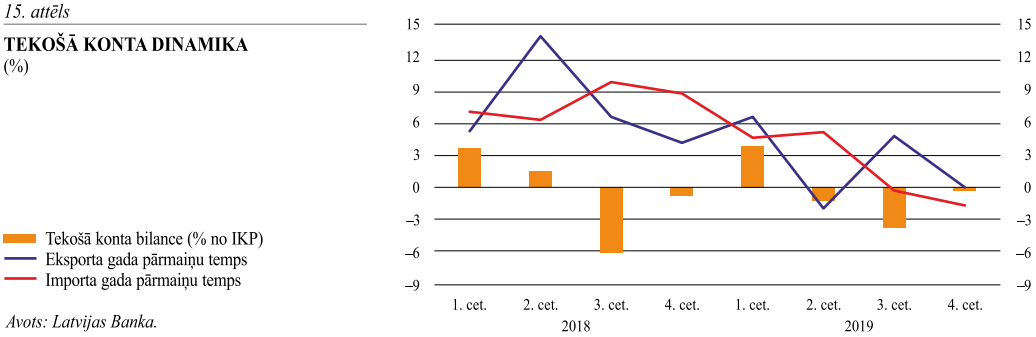

Avots: Latvijas Banka.

Ārējā parāda samazināšanos noteica Latvijas kredītiestāžu sektora strukturālo pārmaiņu veicināts saistību sarukums

Turpinoties ES fondu līdzekļu ieplūdei, kapitāla konts arī 2019. gadā bija pozitīvs (1.9% no IKP). Savukārt finanšu kontā atspoguļotie darījumi liecināja par finansējuma aizplūšanu no Latvijas. Sarūkot parādu radošajām ārējām saistībām, ko tikai daļēji kompensēja ārējo aktīvu samazinājums, Latvijas bruto un neto ārējais parāds samazinājās attiecīgi līdz 116.2% no IKP un 19.7% no IKP.

Lielākās finanšu plūsmas bija vērojamas kredītiestāžu sektorā saistībā ar aktīvu valdības rīcību NILLTPF risku mazināšanai. Tādējādi saruka nerezidentu noguldījumu atlikums Latvijas kredītiestādēs. Sabiedriskā sektora pārrobežu finanšu plūsmas pamatā atspoguļoja valsts parāda refinansēšanu, Latvijas Bankas rezervju pārvaldīšanu un dalību Eirosistēmas monetārās politikas operācijās. Ārvalstu tiešo investīciju ieplūde atbilda pēdējo gadu vidējam līmenim (2.3% no IKP). Ārvalstu tiešo investīciju ieplūdi noteica reinvestētā peļņa, ieguldījumi pašu kapitālā un aizņēmumi no saistītajām sabiedrībām ārvalstīs. Lielākās ārvalstu tiešo investīciju plūsmas reģistrētas 2. pusgadā, un gadā kopumā lielākā ārvalstu tiešo investīciju ieplūde saistīta ar apstrādes rūpniecību, nekustamā īpašuma nozari un profesionālajiem pakalpojumiem. Lielākās investīcijas Latvijā ieplūda no Igaunijas, Vācijas, Lietuvas un Somijas.

FISKĀLĀ POLITIKA

Fiskālā politika kļuva vairāk ierobežojoša, strukturālās budžeta bilances attiecībai pret IKP uzlabojoties

Latvijas budžeta deficīts 2019. gadā bija 0.2% no IKP (samazinājums par 0.6 procentu punktiem no IKP salīdzinājumā ar budžeta deficīta līmeni 2018. gadā). Augstie darbaspēka nodokļu ieņēmumi pozitīvi ietekmēja situāciju valsts speciālajā budžetā un pašvaldību budžetos. Savukārt UIN reformas pārejas periods un gada sākumā vērotais valdības izdevumu kāpums atlīdzības jomā noteica augstāku pamatbudžeta deficītu nekā 2018. gadā.

Vispārējās valdības izdevumi 2019. gadā sasniedza 38.9% no IKP (sk. 16. att.)[1]. Samazinoties tautsaimniecības veiktspējai, kopējais izdevumu pieauguma temps bija mērens (3.3%). Salīdzinājumā ar 2018. gadu lēnāku valdības patēriņa pieaugumu (5.5%) galvenokārt noteica mazāks atlīdzības izdevumu kāpums, bet budžeta izdevumi par precēm un pakalpojumiem turpināja augt. 2019. gads Latvijā sākās ar tehnisko jeb pagaidu budžetu, kas neparedzēja finansēt jaunas politikas iniciatīvas. Tomēr normatīvais regulējums ļāva jau gada sākumā nodrošināt līdzekļus likumā garantēto pabalstu izmaksai iekšlietu jomā strādājošajiem, kā arī atalgojuma palielināšanai veselības nozares darbiniekiem, pedagogiem, tiesnešiem un prokuroriem. Savukārt valdības investīciju pieauguma temps bija negatīvs (–13.5%; kritums pēdējo reizi tika novērots 2016. gadā). To ietekmēja zemāks izdevumu līmenis pašvaldību budžetā, ko ierobežoja aizņemšanās nosacījumi jauniem investīciju projektiem pamatfunkciju nodrošināšanai, kā arī ES fondu līdzekļu plūsmas stabilizēšanās. Savukārt izdevumi sociālās politikas īstenošanai bija par 8.1% lielāki nekā 2018. gadā. Labvēlīgu darba tirgus apstākļu ietekmē augot vidējai apdrošināšanas iemaksu algai, visos sociālo pabalstu veidos būtiski palielinājās vidējais pabalsta apjoms. Turklāt nodokļu reformas ietekmē paplašinājās sociāli apdrošināto personu bāze, tādējādi palielinot to cilvēku loku, kuriem ir tiesības saņemt pabalstus. Vienlaikus valsts konsolidētajā kopbudžetā joprojām turpinājās procentu izdevumu sarukums.

16. attēls

VISPĀRĒJĀS VALDĪBAS IZDEVUMI
(% no IKP)

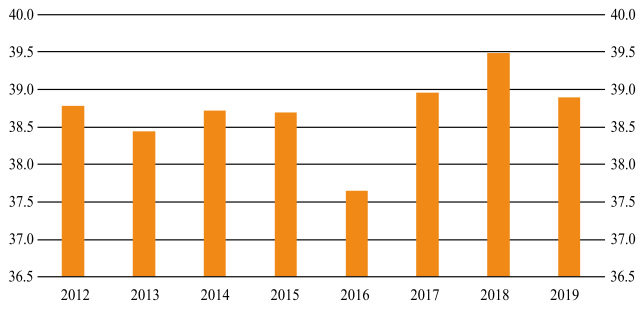

Avots: CSP.

Valdības ieņēmumu īpatsvars IKP 2019. gadā saglabājās iepriekšējā gada līmenī (38.7% no IKP). Zemāku nodokļu ieņēmumu pieauguma tempu (4.7%) nekā 2018. gadā galvenokārt noteica UIN ieņēmumu sarukums (par 85%) nodokļu reformas pārejas periodā. Lai gan konceptuāli jaunas UIN maksāšanas kārtības negatīvā fiskālā ietekme 2. pusgadā pamazām izzuda, gadā kopumā UIN ieņēmumu dinamika bija negatīva. Vienlaikus mājsaimniecību ienākumu kāpums izraisīja patēriņa pieaugumu, tādējādi veicinot gandrīz visu atbilstošo nodokļu veidu ieņēmumu pieaugumu (PVN ieņēmumi palielinājās par 7.5% un VSAOI – par 10.3%). Savukārt IIN ieņēmumi uzskaites īpatnību dēļ salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu nemainījās. Augsts nodarbinātības līmenis un apdrošināto bāzes paplašināšana veicināja valsts sociālās apdrošināšanas ieņēmumu kāpumu.

[1] Saskaņā ar CSP publiskotajiem provizoriskajiem rezultātiem.

Valsts un pašvaldību konsolidētais parāds 2019. gada beigās bija 11.24 mljrd. eiro jeb 36.9% no IKP (nominālais palielinājums par 0.4 mljrd. eiro, bet samazinājums par 0.3 procentu punktiem no IKP salīdzinājumā ar 2018. gada beigām). Gatavojoties plānotajai parāda daļas dzēšanai, kā arī nodrošinot finansēšanas resursus kārtējām vajadzībām, Valsts kase 2019. gadā īstenoja divas eiroobligāciju emisijas par kopējo summu 1 mljrd. eiro. Novērtējot valdības īstenoto fiskālo politiku un reformas, 2019. gadā vairākas starptautiskās kredītreitingu aģentūras paaugstināja Latvijas kredītreitingu (R & I) vai to atkārtoti apstiprināja "A" reitingu grupas līmenī (*Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service* un *S & P Global Ratings*), saglabājot stabilu nākotnes novērtējumu. Šāda Latvijas kredītreitinga dinamika un ECB stimulējošā monetārā politika veicina parāda vērtspapīru procentu likmju atrašanos tuvu vēsturiski zemākajam līmenim un iespēju pārfinansēt esošās parādsaistības uz ilgākiem termiņiem.

2019. gadā, budžeta deficītam samazinoties un ekonomiskajai izaugsmei palēninoties, fiskālā politika kļuva vairāk ierobežojoša.

LATVIJAS BANKAS DARBĪBA

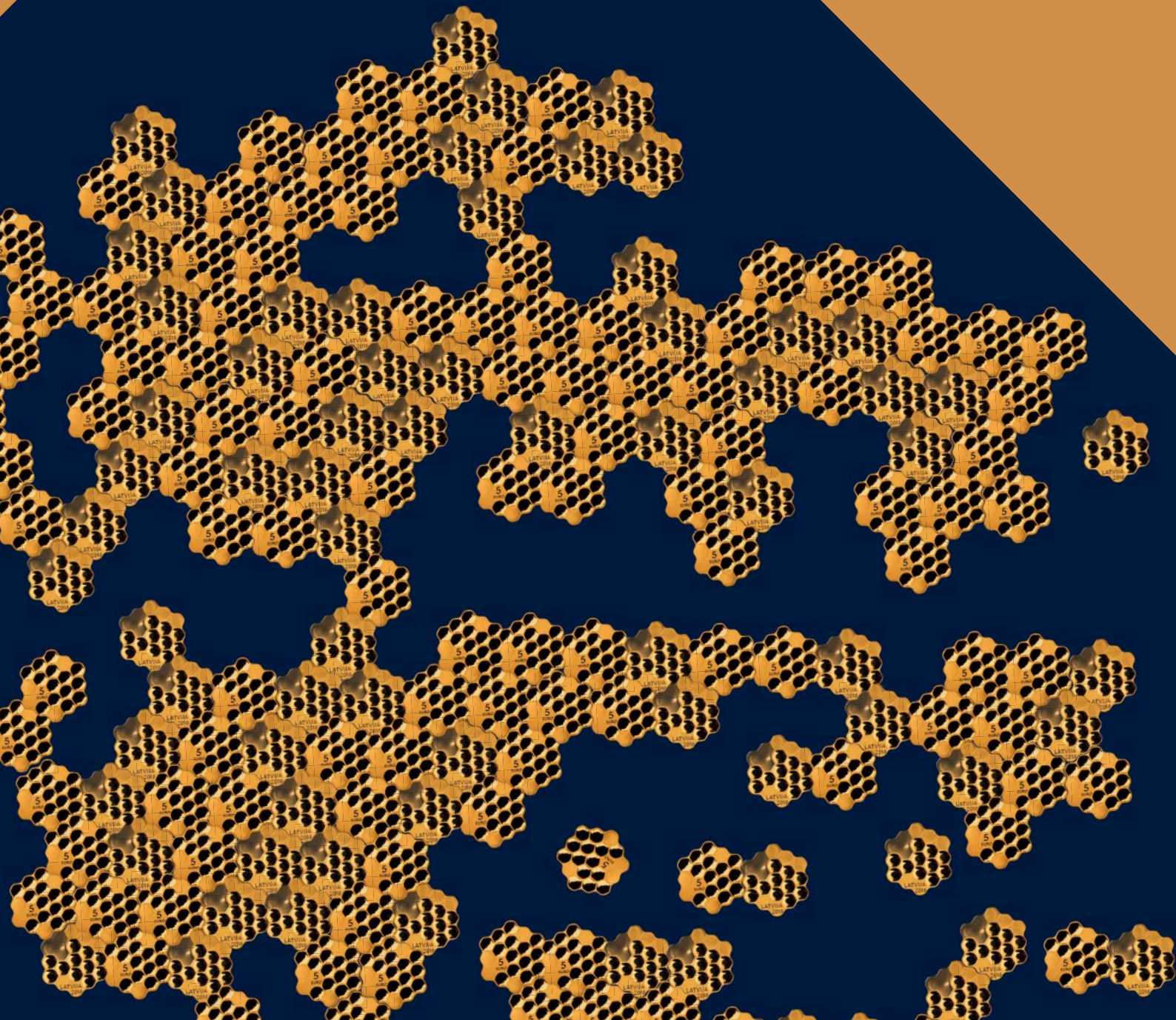

JURIDISKAIS IETVARS UN FUNKCIJAS. LATVIJAS BANKA EIROSISTĒMĀ UN EIROPAS SAVIENĪBAS INSTITŪCIJĀS

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un ECBS un Eirosistēmas dalībniece.

Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, t.sk. ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (tālāk tekstā – ECBS un ECB Statūti).

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:
– līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
– pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
– nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
– līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā;
– sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
– sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu u.c. valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
– darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
– konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
– uzturēt Kredītu reģistru;
– izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā;
– pildīt Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, nodrošinot efektīvu naudas zīmju viltojumu analīzi.

Latvijas Banka neprasa un nepieņem norādījumus no Latvijas un citu ES valstu valdībām, ES institūcijām un citām nacionālajām, ārvalstu vai starptautiskajām institūcijām un to struktūrām. Latvijas Banka ir neatkarīga lēmumu pieņemšanā un praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

2019. gadā Latvijas Bankas prezidents un saskaņā ar Latvijas Bankas prezidenta pilnvarojumu Latvijas Bankas prezidenta vietniece Zoja Razmusa darbojās ECB Padomē un Ģenerālpadomē, piedaloties Eirosistēmas monetārās politikas formulēšanā un ar Eirosistēmas un ECBS uzdevumiem saistītu lēmumu pieņemšanā.

Sadarbībā ar FKTK Latvijas Bankas pārstāvis piedalījās ECB Uzraudzības valdes darbā, kas nodrošina ar kredītiestāžu uzraudzību saistīto ECB uzdevumu izpildi un sagatavo attiecīgu lēmumu projektus iesniegšanai ECB Padomē neiebilšanas procedūras ietvaros.

Latvijas Bankas pārstāvji strādāja Eirosistēmas/ECBS komitejās (sk. 6. pielikumu) un darba grupās, risinot ar monetāro politiku, tirgus operācijām, finanšu stabilitāti, maksājumu sistēmām, eiro banknotēm, statistiku, starptautiskajām attiecībām, komunikāciju un finanšu grāmatvedību saistītus u.c. jautājumus.

Latvijas Bankas speciālisti darbojās arī ES Padomes un EK komitejās un darba grupās. Darbojoties EFK un tās apakškomitejās, Latvijas Bankas pārstāvji regulāri piedalījās lēmumu sagatavošanā ES tautsaimniecības attīstības un finanšu stabilitātes jautājumos un ES ekonomikas politikas stratēģijas veidošanā, īpašu uzmanību pievēršot strukturālo reformu un piesardzīgas fiskālās politikas īstenošanai ES, EMS turpmākas stiprināšanas virzieniem un ar breksitu saistītiem jautājumiem, kā arī starptautisko finanšu institūciju politikas veidošanā.

Latvijas Bankas pārstāvji darbojās EK un *Eurostat* darba grupās ar eiro monētām, tautsaimniecības prognozēšanu un statistiku saistītos jautājumos.

2019. gadā Latvijas Banka piedalījās ESRK darbā, tai pieņemot lēmumus ar makrouzraudzības politiku ES saistītos jautājumos, kā arī Latvijas Bankas pārstāvji darbojās ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās.

Ar FKTK sniegtu saskaņojumu EBI, kuras vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību, Uzraugu padomes darbā piedalījās arī Latvijas Bankas pārstāvis.

EIROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS ĪSTENOŠANA LATVIJĀ

Latvijas Banka 2019. gadā pilnībā reinvestēja dzēsto VSAIP vērtspapīru pamatsummas, bet novembrī un decembrī, īstenojot Eirosistēmas monetāro politiku, pirka jaunus vērtspapīrus VSAIP ietvaros. Latvijas kredītiestāžu norēķinu kontos Latvijas Bankā glabājās liels brīvo līdzekļu apjoms, kam bija tendence palielināties un kas samazināja šo kredītiestāžu interesi par Eirosistēmas monetārās politikas operācijām.

Latvijas Bankas bilances postenis "Vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem" gada laikā pieauga no 7.4 mljrd. eiro līdz 7.6 mljrd. eiro. Kopumā Eirosistēma 2019. gada beigās turēja Latvijas valdības sektora vērtspapīrus 2.4 mljrd. eiro apjomā[1] (2018. gada beigās – 2.1 mljrd. eiro). Vidējais nopirkto Latvijas valdības sektora vērtspapīru līdz dzēšanai atlikušais termiņš palielinājās no 8.7 gadiem 2018. gada beigās līdz 10.6 gadiem 2019. gada beigās.

2019. gadā, VSAIP ietvaros iegādājoties mazāk vērtspapīru, auga Latvijas valdības vērtspapīru īpatsvars no jauna iegādāto vērtspapīru apjomā (līdz 76.7%; 2018. gadā – 35.2%). Lielāko daļu vērtspapīru Latvijas Bankai joprojām pārdeva ārvalstu kredītiestādes.

Latvijas kredītiestāžu likviditātes pārpalikums palielinājās no vidēji 4.4 mljrd. eiro 2018. gada decembrī līdz vidēji 5.2 mljrd. eiro 2019. gada decembrī. Naudas ieplūdi no eiro zonas caur TARGET2 sistēmu veicināja valdības aizņemto līdzekļu ieplūde Latvijā un valdības budžeta deficīts, kā arī dažu banku grupu likviditātes izvietojuma pārmaiņas. Kredītiestāžu obligāto rezervju prasības 2019. gada 1. pusgadā līdz ar Latvijas un pārējo eiro zonas valstu rezidentu mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikuma kāpumu pieauga līdz 162 milj. eiro. Tomēr vēlāk, samazinoties kredītiestāžu īstermiņa saistībām pret MFI, obligāto rezervju prasības saruka līdz 2018. gada beigu līmenim (156 milj. eiro).

Tāpēc kredītiestāžu norēķinu kontu apjoma attiecība pret obligāto rezervju prasībām palielinājās no 32 2018. gada beigās līdz 36 2019. gada beigās, turpinot būt augstākā eiro zonā. 2019. gada beigās šis rādītājs vidēji eiro zonā bija 11, bet Latvijai tuvākais līmenis bija Lietuvā (30), Igaunijā (23) un Somijā (21). Sākot ar 30. oktobri, Eirosistēma ieviesa virsrezervju atlīdzības divu līmeņu sistēmu, saskaņā ar kuru daļai no banku virsrezervēm netiek piemērota negatīvā noguldījumu iespējas procentu likme. Rezervju multiplikators tika noteikts 6, un tas attiecas uz virsrezervēm, t.i., virsrezervēm multiplicētā rezervju apjoma apmērā tika piemērota 0% likme. Šāds solis mazina negatīvo procentu likmju ietekmi arī uz Latvijas kredītiestāžu finanšu rādītājiem.

Kredītiestādēm veicot ITRMO aizņēmumu pirmstermiņa atmaksu, ITRMO ietvaros aizņemto līdzekļu vidējais atlikums Latvijas Bankā samazinājās no 119.6 milj. eiro 2018. gadā līdz 30.0 milj. eiro 2019. gadā, bet galveno refinansēšanas operāciju vidējais atlikums samazinājās attiecīgi no 4.6 milj. eiro līdz 0.2 milj. eiro. Savukārt ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ar termiņu 3 mēneši netika izmantotas, bet aizdevumu iespējas

[1] *https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html.*

vidējais atlikums bija 0.04 milj. eiro. Septembrī un decembrī notika jaunās ITRMO III izsoles, bet Latvijas kredītiestādes tajās nepiedalījās.

EKONOMISKĀ IZPĒTE, ANALĪZE UN PROGNOZĒŠANA

Ekonomiskā izpēte un analīze ir svarīga Latvijas Bankas darbības sastāvdaļa. Tās nolūks ir ar zinātniskām metodēm iegūt pamatotu skaidrojumu tautsaimniecībā notiekošajiem procesiem un nākotnē prognozējamām tendencēm, kā arī tautsaimniecības attīstības alternatīvajiem scenārijiem, mainoties ekonomikas politikas virzienam. Tas veicina kvalitatīvu ekonomikas politikas lēmumu pieņemšanu Latvijā un arī visā eiro zonā.

Divreiz gadā (jūnijā un decembrī) tiek publicētas Eirosistēmas, t.sk. Latvijas Bankas, speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēses. Latvijas Bankā prognozēšana organizēta tā, lai veiksmīgi piedalītos Eirosistēmas prognozēšanas procedūrās, gan izstrādājot Latvijas tautsaimniecības makroekonomiskās prognozes, gan piedaloties citu eiro zonas valstu prognožu apspriešanā Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejā un tās Prognozēšanas darba grupā.

Ne mazāk svarīgs ir arī ikdienas analītiskais darbs, kas sadarbībā ar citām eiro zonas valstu centrālajām bankām tiek veikts Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejas un tās darba grupu – Ekonometriskās modelēšanas darba grupas, Prognozēšanas darba grupas un Valsts finanšu darba grupas – ietvaros. Šo darba grupu argumentētās diskusijās tiek gatavots pamatojums Eirosistēmas monetārās politikas lēmumiem.

2019. gadā Latvijas Banka turpināja pētniecisko darbību trijos prioritārajos virzienos: 1) monetārās politikas transmisija, 2) fiskālā politika un valsts parāda ilgtspēja un 3) ilgtermiņa izaugsme un konkurētspēja.

2019. gadā Latvijas Banka savā interneta vietnē publiskoja četrus pētījumus un trīs diskusijas materiālus (sk. 8. pielikumu).

Pētījuma Nr. 1/2019 mērķis bija salīdzināt sarežģītāku un vienkāršu modeļu prognozētspēju dažādās ekonomiskās attīstības cikla fāzēs. Salīdzinot A. Karjero *(A. Carriero)*, T. E. Klārka *(T. E. Clark)* un M. Marčellino *(M. Marcellino)* ieteikto Beijesa jauktās frekvences modeļa sniegtās ASV IKP prognozes ar viendimensijas AR(2) etalonmodeli, konstatēts, ka lielākā daļa pierādījumu par labu sarežģītākam modelim salīdzinājumā ar vienkāršo etalonmodeli balstās uz diezgan nelielu skaitu recesijas periodos (īpaši Lielās recesijas laikā) veiktu vērojumu. Turpretī ekspansijas periodos prognozēšanas precizitātes palielināšanās salīdzinājumā ar etalonmodeli labākajā gadījumā ir ļoti pieticīga. Tas nozīmē, ka modeļu relatīvā prognozētspēja mainās līdz ar ekonomiskās attīstības cikla posmiem. Šā fakta ignorēšana rada izkropļotu priekšstatu, t.i., sarežģītākā modeļa relatīvā prognozētspēja salīdzinājumā ar visvienkāršākā etalonmodeļa prognozētspēju ekspansijas periodos tiek novērtēta par augstu, bet recesijas laikā – par zemu.

Pētījuma Nr. 2/2019 ietvaros tika novērtēta ECB organizētās AIP ietekme uz Latviju un citām eiro zonas valstīm, kā arī pētīts programmas transmisijas mehānisms. Šim nolūkam izmantoti divi dažādi modeļi, kuri bieži tiek lietoti, lai novērtētu monetārās politikas pasākumu efektivitāti, – bilaterāls strukturālais VAR modelis ar bloka eksogenitāti (BSVAR-BE) un daudzvalstu jaukta šķērsgriezuma globālais VAR modelis ar stohastisko svārstīgumu (MCS-BGVAR-SV). Pētījumā konstatēts, ka AIP ir ierobežota un vāja ietekme uz Latvijas izlaidi, un šo ietekmi lielākoties radījuši netiešie efekti no citām valstīm. Tomēr rezultāti arī liecina, ka AIP bijusi noturīga ietekme uz Latvijas inflāciju eiro vērtības sarukuma dēļ. Attiecībā uz citām eiro zonas valstīm iegūtie rezultāti liecina, ka ECB aktīvu iegādēm bija lielāka ietekme uz izlaidi valstīs, kurās tika aktivizēts portfeļa pārstrukturēšanas kanāls.

Pētījuma Nr. 3/2019 mērķis bija noskaidrot, kāda bijusi ECB perspektīvas norādes makroekonomiskā ietekme uz eiro zonas tautsaimniecību. Pētījumā secināts, ka ECB perspektīvas norāde attiecībā uz procentu likmēm ir efektīvs monetārās politikas instruments ar nozīmīgu ietekmi uz izlaidi un cenu līmeni. Turklāt vairāki pierādījumi liecina, ka ECB perspektīvas norādes uzticamību ievērojami veicināja 2015. gadā ieviestā AIP. Saistībā ar transmisijas mehānismu pētījumā secināts, ka ECB perspektīvas norāde būtiski samazināja nenoteiktību eiro zonā, kā arī mājsaimniecību un uzņēmumu aizņemšanās izmaksas.

Pētījumā Nr. 4/2019 ierosināts DSGE modeļu impulsu reakcijas funkcijas konstruēt kā novirzes no deterministiska globāla risinājuma. Izmantojot šo pieeju, iespējams noteikt tautsaimniecības asimetriskas reakcijas uz šokiem dažādos sākotnējos apstākļos. Piemēram, ekonomiskās lejupslīdes laikā negatīva šoka ietekme uz tautsaimniecību varētu būt daudz lielāka nekā normālos ekonomiskos apstākļos. Šī metode dod iespēju konstruēt impulsu reakcijas funkcijas ļoti nelineāriem DSGE modeļiem.

Diskusijas materiālā Nr. 1/2019, izmantojot ekonometriskās metodes, iegūtas liecības, kas norāda uz negatīvu korelāciju starp iedzīvotāju skaitu Latvijas novadu pašvaldībās un to izdevumiem uz vienu iedzīvotāju. Proti, jo mazāka pašvaldība, jo dārgāka ir tās funkciju īstenošana, rēķinot uz vienu iedzīvotāju. Izpēte arī liecina, ka, koncentrējot pašvaldību pakalpojumu sniegšanu iedzīvotāju skaita ziņā lielākās administratīvi teritoriālajās vienībās, varētu būt nozīmīgs potenciālais budžeta līdzekļu ietaupījums, kas novadu ietvaros būtu izmantojams pašvaldību sniegto pakalpojumu klāsta vai to kvalitātes uzlabošanai.

Diskusijas materiāla Nr. 2/2019 mērķis bija darbaspēka rezervju analīze Baltijas valstīs. Būtiskas iekšējās darbaspēka rezerves ir gan joprojām augsta dabiskā bezdarba veidā, gan arī slēptā bezdarba veidā, jo daudzi ekonomiski neaktīvi iedzīvotāji ir pieejami darbam, bet nav aktīvi iesaistīti darba meklējumos. Pētījumā secināts, ka īpaši zems nodarbinātības līmenis ir vidējo vecumu pārsniegušiem vīriešiem (sevišķi tiem, kuriem nav augstākās izglītības), un tas, visticamāk, atspoguļo mazu mūžizglītības izplatību, nepietiekamas digitālās prasmes, kā arī veselības stāvokļa strauju pasliktināšanos. Zema ir arī jauniešu nodarbinātība, un tas atspoguļo nepietiekamu mācekļu prakšu izplatību, turklāt Lietuvā un Latvijā ir novērota jauno sieviešu ienākšana darba tirgū. Arī igauņu sievietēm fertilajā vecumā ar augstāko izglītību ir zemāks nodarbinātības līmenis nekā citās ES valstīs. Šīs iekšējās darbaspēka rezerves pārsniedz 25 tūkst. cilvēku Igaunijā, 55 tūkst. cilvēku Latvijā un 85 tūkst. cilvēku Lietuvā, un tas atbilst 4–7% no kopējā nodarbināto skaita šajās valstīs.

Diskusijas materiāls Nr. 3/2019 sniedza jaunus pierādījumus par darbinieku vecuma un uzņēmuma produktivitātes profilos sastopamām attiecīgajai nozarei raksturīgām atšķirībām valstī, kurā notikušas būtiskas tautsaimniecības struktūras pārmaiņas un kurā ir elastīgs darba tirgus un augsts vecāka gadagājuma darbaspēka līdzdalības līmenis. Izmantojot apvienotu Latvijas darba devēju un darbinieku datubāzi, šajā diskusijas materiālā atspoguļota apstrādes rūpniecībā un tirdzniecībā vērojamā tradicionālā kuprveida vai lejupvērstā saikne un gandrīz nekāda vai pavisam neliela darbaspēka novecošanas radīta negatīva ietekme zināšanu ietilpīgu pakalpojumu nozarēs, kurās nodarbināti galvenokārt augsti kvalificēti biroja darbinieki. Rezultāti liecina, ka, lai mazinātu novecošanas nelabvēlīgo ietekmi uz uzņēmumu sniegumu, jāapsver ieguldījumi cilvēkkapitālā, īpaši vecāka gadagājuma darbinieku mācībās, kā arī jārisina nozīmīgas prasmju trūkuma problēmas informācijas un komunikācijas pakalpojumu sniegšanas nozarē.

Kvalitatīva pētnieciskā darbība nav iespējama bez darbinieku pastāvīgas kvalifikācijas paaugstināšanas un darba rezultātu rūpīga vērtējuma. Lai nodrošinātu augstu pētījumu kvalitāti, to vērtēšanai tiek piesaistīti ārējie recenzenti no citu valstu centrālajām bankām un akadēmiskās vides, kā arī tiek atbalstīta darbinieku pētījumu publicēšana starptautiski

recenzējamos žurnālos. 2019. gadā tika publicēti septiņi šādi pētījumi. Piemēram, 2019. gadā *Economic Policy (Oxford Academic)* publicēts raksts, kurā secināts, ka dalība Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības fonda līdzfinansētos pasākumos palielina uzņēmumu resursu ieguldījumus un produkcijas izlaidi drīz pēc to uzsākšanas, bet ietekme uz darba ražīgumu un kopējo faktoru produktivitāti vērojama tikai pēc trim gadiem. Savukārt *Empirical Economics (Springer)* publicētā rakstā, izmantojot unikālu OECD uzņēmumu datu bāzi, pētīta sakarība starp uzņēmumu pētniecības izdevumiem un nodarbinātību šajos uzņēmumos. Pētījuma rezultāti liecina, ka sakarība ir nelineāra – pētniecības izdevumiem ir pozitīva ietekme uz nodarbinātību līdz zināmai robežai, bet šī sakarība kļūst negatīva uzņēmumiem ar ļoti augstiem pētniecības izdevumiem.

Nolūkā paaugstināt pētnieku kvalifikāciju, saņemt citu pētnieku vērtējumu un ieteikumus, kā arī popularizēt pētniecisko darbu tiek veicināta Latvijas Bankas pētnieku darbu prezentēšana starptautiskās konferencēs un semināros. 2019. gadā Latvijas Bankas pētnieku darbi tika prezentēti 30 akadēmiskās un Eirosistēmas/ECBS institūciju organizētās konferencēs un semināros. Pētnieku starptautisko sadarbību atspoguļo arī publikācijas citu institūciju pētījumu sērijās. Piemēram, 2019. gadā Latvijas Bankas pētnieks bija līdzautors publikācijai Šveices Ekonomikas institūta (KOF) pētījumu sērijā. Ar mērķi paaugstināt Latvijas Bankas darbinieku kompetences Latvijas Banka organizē arī regulārus seminārus, kuros aicina augstas kvalifikācijas ekspertus prezentēt savu pētījumu rezultātus. 2019. gadā tika organizēti 8 šādi semināri, un tos apmeklēt tika aicināti arī interesenti no citām institūcijām.[1]

Latvijas Banka par pētījumu rezultātiem informē arī plašāku sabiedrību, pētījumu un diskusijas materiālu secinājumus skaidrojot rakstos un blogos makroekonomika.lv u.c. tematiski saistītās tīmekļa vietnēs.

IEGULDĪJUMU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankas ārējās rezerves, kas ietver zelta krājumus un ārvalstu valūtu, un pārējie finanšu ieguldījumi 2019. gada beigās bija 5.7 mljrd. eiro.

Latvijas Banka ieguldījumus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām. Lielākā finanšu aktīvu daļa Latvijas Bankā tika pārvaldīta attiecībā pret ASV un Kanādas valdības 1–3 gadu, eiro zonas valstu un Apvienotās Karalistes valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērto indeksu. Neitrālā portfeļa valūta ir eiro, un neitrālā aktīvu struktūra ir 55% ASV dolāru, 21% eiro, 14% Lielbritānijas sterliņu mārciņu un 10% Kanādas dolāru aktīvu. Latvijas Banka finanšu aktīvus iegulda drošos un likvīdos finanšu instrumentos, galvenokārt ES valstu valdības un ASV valdības, to aģentūru un starptautisko organizāciju emitētos parāda vērtspapīros, kā arī augstas kvalitātes banku un komercsabiedrību emitētos parāda vērtspapīros un ar aktīviem nodrošinātos parāda vērtspapīros. Neliela daļa finanšu aktīvu tiek ieguldīta attīstīto valstu akciju indeksā ietverto sabiedrību akcijās. Procentu riska indeksa *(duration)* regulēšanai un ienesīguma līkņu maiņas stratēģiju īstenošanai procentu likmju tirgū tiek izmantoti biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi. Nepieciešamās finanšu aktīvu valūtu struktūras nodrošināšanai tiek izmantoti gan biržā tirgotie, gan biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi.

Pārvaldot ieguldījumus, uzmanība tika pievērsta valdības 2, 5 un 10 gadu obligāciju procentu likmēm. 2019. gada laikā procentu likmes gandrīz visos tirgos samazinājās (sk. 1. tabulu).

[1] Sīkāku informāciju par pētniecības semināriem sk. makroekonomika.lv pētniecības sadaļā.

1. tabula

VALDĪBAS VĒRTSPAPĪRU PROCENTU LIKMJU PĀRMAIŅAS

Valsts	2 gadu obligāciju procentu likme		5 gadu obligāciju procentu likme		10 gadu obligāciju procentu likme	
	2018	**2019**	2018	**2019**	2018	**2019**
Vācija	–0.61	**–0.60**	–0.31	**–0.47**	0.24	**–0.19**
Apvienotā Karaliste	0.75	**0.55**	0.90	**0.60**	1.28	**0.82**
ASV	2.49	**1.57**	2.51	**1.69**	2.68	**1.92**
Kanāda	1.86	**1.70**	1.89	**1.69**	1.97	**1.70**

Avots: Bloomberg.

Latvijas Bankas zelta rezerves tiek glabātas *Bank of England*.

Latvijas Banka izmanto astoņu ārējo pārvaldītāju pakalpojumus. Tie pārvalda daļu no Latvijas Bankas finanšu aktīviem saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām ar mērķi palielināt finanšu aktīvu diversifikāciju un vidējā un ilgākā termiņā gūt lielākus ienākumus attiecībā pret uzņemto risku. Saskaņā ar šādu mērķi 2019. gadā Latvijas Banka turpināja palielināt ieguldījumus akcijās.

Ieguldījumu pārvaldīšanā liela uzmanība tiek pievērsta riska vadībai un kontrolei. Katru dienu tiek pārbaudīta finanšu aktīvu un zelta portfeļu atbilstība vadlīnijām un kontrolēts riska sadalījums atbilstoši dažādiem ieguldījumu lēmumiem.

Latvijas Banka savu ECB nodoto ārējo rezervju aktīvu daļu Japānas jenās pārvalda kopā ar *Oesterreichische Nationalbank*.

SKAIDRĀ NAUDA APGROZĪBĀ

2019. gadā turpināja samazināties Latvijas Bankas eiro banknošu neto emisija (no –132.6 milj. eiro 2018. gadā līdz –332.7 milj. eiro 2019. gadā). To noteica Latvijas Bankā iemaksāto 100 eiro un 500 eiro banknošu apjoma pārsniegums pār izmaksāto šādu eiro banknošu apjomu. Savukārt Latvijas Bankas eiro monētu emisija palielinājās no 73.5 milj. eiro 2018. gadā līdz 79.5 milj. eiro 2019. gadā. Tādējādi 2019. gadā Latvijas Bankas eiro banknošu un monētu neto emisija bija –253.2 milj. eiro.

Latvijas Bankas neto emisija banknošu skaita ziņā 2019. gadā pieauga par 5.2% (līdz 49.1 milj. banknošu). Latvijas Banka periodā kopš eiro ieviešanas 2014. gada janvārī līdz 2019. gada beigām visvairāk neto emitējusi 50 eiro un 10 eiro banknošu (attiecīgi 21.7 milj. un 13.5 milj.; sk. 17. att.).

17. attēls

LATVIJAS BANKAS 2014.–2019. GADĀ NETO EMITĒTĀS EIRO BANKNOTES NOMINĀLVĒRTĪBU DALĪJUMĀ
(skaits milj.)

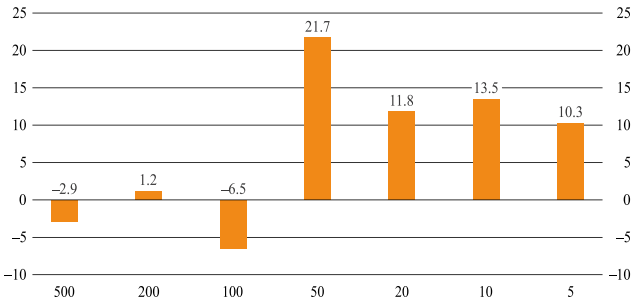

Avots: Latvijas Banka.

Savukārt Latvijas Bankas neto emisija monētu skaita ziņā pieauga par 10.9% (līdz 372.0 milj. monētu). Latvijas Banka periodā kopš eiro ieviešanas 2014. gada janvārī līdz 2019. gada beigām visvairāk neto emitējusi 1 centa un 2 centu monētu (attiecīgi 116.2 milj. un 96.3 milj.; sk. 18. att.).

18. attēls

LATVIJAS BANKAS 2014.–2019. GADĀ NETO EMITĒTĀS EIRO MONĒTAS NOMINĀLVĒRTĪBU DALĪJUMĀ
(skaits milj.)

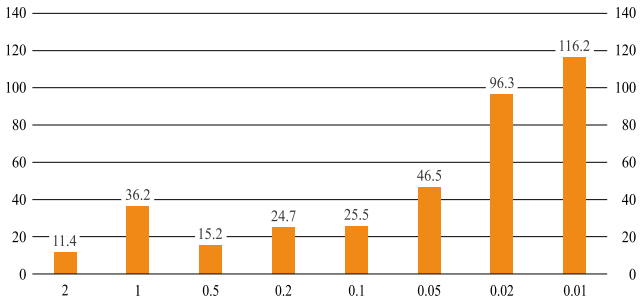

Avots: Latvijas Banka.

No kredītiestādēm saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi Latvijas Bankā nodrošināja automātiskās naudas apstrādes sistēmas, ar kurām 2019. gadā tika apstrādāti 152.3 milj. banknošu (par 5.8% vairāk nekā 2018. gadā). 15.8% (24.0 milj.) no apstrādātajām banknotēm tika atzītas par apgrozībai nederīgām un iznīcinātas.

2019. gadā Latvijas Banka turpināja to komersantu reģistrāciju un darbības kontroli, kuri veic eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā. Komersants ir tiesīgs veikt eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā Latvijas Republikā, reģistrējoties Latvijas Bankā kā skaidrās naudas apstrādes iestāde. 2019. gada beigās Latvijā bija reģistrētas 56 skaidrās naudas apstrādes iestādes. Latvijas Banka skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbību pārbaudīja, novērtējot to darbības atbilstību skaidrās naudas apstrādi regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. 2019. gadā tika veiktas 32 skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbības pārbaudes.

2019. gadā Valsts analīzes centrs un Monētu valsts analīzes centrs saņēma un identificēja 1337 naudas zīmju viltojumus (928 banknotes un 409 monētas). 92% no viltotajām naudas zīmēm bija eiro naudas zīmju viltojumi un 4.2% – latu naudas zīmju viltojumi. Diezgan mazs bija identificēto viltoto ASV, Apvienotās Karalistes, Ķīnas un Šveices nacionālās valūtas naudas zīmju īpatsvars (attiecīgi 1.6%, 1.0%, 0.7% un 0.6%).

2019. gadā apgrozībā tika konstatētas 1063 viltotas eiro naudas zīmes (707 banknotes un 356 monētas), un to nominālvērtību summa bija 42.4 tūkst. eiro (2018. gadā – 54.3 tūkst. eiro). Kopējais viltojumu skaits apgrozībā salīdzinājumā ar 2018. gadu samazinājās par 6%, bet viltoto monētu skaits palielinājās par 52%. Izplatītākie banknošu viltojumi bija 50 eiro un 20 eiro banknotes (77% no apgrozībā konstatētajiem eiro banknošu viltojumiem), bet monētu viltojumi – 2 eiro monētas.

2019. gadā turpinājās lata naudas zīmju izņemšana no apgrozības. 2019. gada laikā Latvijas Bankā no apgrozības tika saņemtas lata banknotes un monētas 1.6 milj. latu vērtībā (1.4 milj. latu banknotēs un 0.2 milj. latu monētās). 2019. gada beigās apgrozībā bija lata banknotes 41.8 milj. latu vērtībā un lata monētas 44.0 milj. latu vērtībā. 2019. gada decembra beigās apgrozībā skaita ziņā visvairāk bija 5 latu un 20 latu banknošu (attiecīgi 1.7 milj. un 0.8 milj.), savukārt no monētām – 1 santīma un 2 santīmu monētu (attiecīgi 149.7 milj. un 89.8 milj.).

Atzīmējot Latvijas vēsturei un kultūrai nozīmīgus notikumus, faktus un paradumus, 2019. gadā Latvijas Banka laida apgrozībā kolekcijas monētas "Kaķīša dzirnavas" (emitēta 11.04.2019.), "Niklāvs Strunke" (emitēta 17.07.2019.), "Meža veltes" (emitēta 17.10.2019.) un "Brīvības cīņas (1918–1920)" (emitēta 07.11.2019.). 2019. gadā Latvijas Banka izlaida 2 eiro piemiņas monētu "Uzlecošā saule" (apgrozībā no 17.09.2019.).

2019. gadā vairākas Latvijas Bankas 2018. gadā emitētās monētas tika pieteiktas dalībai starptautiskajos konkursos – *Water Mark Publishing House* (Krievija) organizētajā

2 EIRO PIEMIŅAS MONĒTA

UZLECOŠĀ SAULE

Kalta 2019. g. *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)
Monētas nacionālās puses mākslinieks: Ivars Drulle (grafiskais dizains un plastiskais veidojums)
Attēlots Latvijas ģerbonī izmantotais uzlecošas saules motīvs.

Svars: 8.50 g; diametrs: 25.75 mm; biezums: 2.20 mm
Forma: apaļa; krāsa: ārējā daļa – sudraba, iekšējā daļa – zelta
Sastāvs: ārējā daļa – vara un niķeļa sakausējums (Cu, Ni), iekšējā daļa – trīs slāņi: niķeļa, vara un cinka sakausējums, niķelis, niķeļa, vara un cinka sakausējums (Ni, Cu, Zn; Ni; Ni, Cu, Zn)
Monētas josta – ar uzrakstu * DIEVS * SVĒTĪ * LATVIJU.
Monētas kopējās puses mākslinieks Luks Luikss *(Luc Luycx)*

KOLEKCIJAS MONĒTAS

KAĶĪŠA DZIRNAVAS

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 22.00 g, diametrs: 35.00 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
Kalta 2019. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Mākslinieces: Elīna Brasliņa (grafiskais dizains), Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

NIKLĀVS STRUNKE

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 20.00 g, forma: aplis (diametrs: 32.00 mm), kuram ar sekanti nošķeltā mala veido 99° leņķi ar tā pieskari (attālums no leņķa noapaļotās virsotnes kopā ar diametru – 35.00 mm)
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*; ar dažādas intensitātes matējumu
Kalta 2019. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Mākslinieki: Paulis Liepa (grafiskais dizains), Ivars Drulle (plastiskais veidojums)

MEŽA VELTES

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 22.00 g, diametrs: 35.00 mm
Metāls: 925º sudrabs, kvalitāte: *proof*
Kalta 2019. g. *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)
Mākslinieki: Edmunds Jansons (aversa grafiskais dizains), Edgars Folks (reversa grafiskais dizains), Ligita Franckeviča (reversa plastiskais veidojums)

BRĪVĪBAS CĪŅAS (1918–1920)

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 22.00 g, diametrs: 35.00 mm
Metāls: 925º sudrabs, kvalitāte: *proof*; ar divu krāsu uzdruku reversā
Kalta 2019. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Mākslinieks: Andris Vārpa (grafiskais dizains un plastiskais veidojums)

konkursā "Monētu zvaigznājs – 2019" *(Coin Constellation – 2019)*[1] un *Active Interest Media* (AIM) organizētajā "Coin of the Year Awards" (COTY). 2019. gada oktobrī COTY nomināciju komiteja Latvijas Bankas 2018. gadā emitēto kolekcijas monētu "Medus monēta" atzina par vienu no pasaules 10 labākajām monētām nominācijā "Gada māksliniecīskākā monēta", bet monētu "Likteņdārzs" – par vienu no pasaules 10 labākajām monētām nominācijā "Iedvesmojošākā monēta".[2]

MAKSĀJUMU UN NORĒĶINU SISTĒMAS

MAKSĀJUMU JAUNINĀJUMI, ZIBMAKSĀJUMI UN LATVIJAS BANKAS ELEKTRONISKĀS KLĪRINGA SISTĒMAS UN ZIBSAIŠU REĢISTRA DARBĪBA

Latvijas Banka 2019. gadā turpināja inovatīvo pakalpojumu – zibmaksājumu un Zibsaišu reģistra – attīstību. EKS sistēmas zibmaksājumu serviss nodrošināja Latvijas kredītiestādēm, to sasniedzamajām iestādēm un Latvijas Bankai iespēju sūtīt un saņemt klientu zibmaksājumus eiro dažās sekundēs jebkurā diennakts laikā katru dienu, t.sk. brīvdienās un svētku dienās. Izmantojot savienojumu ar Eiropas zibmaksājumu risinājumu – EBA CLEARING pārvaldīto RT1 sistēmu – un 2019. gada 15. aprīlī izveidoto savienojumu ar Eirosistēmas zibmaksājumu norēķinu servisu – TARGET sistēmas ātro maksājumu norēķinu pakalpojumu TIPS, EKS sistēmas zibmaksājumu serviss nodrošināja dalībniekiem plašu sasniedzamību vienotajā eiro maksājumu telpā SEPA.

ZIBMAKSĀJUMS

NODROŠINA: LATVIJAS BANKA EIROSISTĒMA

EKS sistēmas zibmaksājumu servisā 2019. gada laikā veikti 6.4 milj. zibmaksājumu 1.2 mljrd. eiro apjomā, gada pēdējos mēnešos apstrādājot vairāk nekā 40 tūkst. zibmaksājumu dienā. Jaunu EKS sistēmas dalībnieku pieslēgšanās zibmaksājumu servisam veicinās arvien plašāku šā inovatīvā maksājumu pakalpojuma izmantošanu Latvijā. Zibmaksājumi 2019. gada beigās skaita ziņā veidoja jau 15.2% no visiem Latvijas kredītiestāžu EKS sistēmā veiktajiem maksājumiem, to īpatsvaram nepārtraukti palielinoties. Latvijas Banka nodrošināja ļoti augstu EKS sistēmas zibmaksājumu servisa un Zibsaišu reģistra pieejamību. 2019. gadā tā bija 99.99%, t.i., šie servisi gada laikā nebija pieejami tikai aptuveni 65 minūtes.

ZIBSAIŠU REĢISTRS

NODROŠINA: LATVIJAS BANKA EIROSISTĒMA

[1] 2020. gadā atzinību saņēma četras Latvijas Bankas 2018. gadā emitētās kolekcijas monētas: "Medus monēta" (pirmā vieta nominācijā "Unikāls idejas risinājums"), "Kuršu ķoniņi" (pirmā vieta nominācijā "Monētu klasika"), "Ģerboņu monēta" (dalīta otrā vieta nominācijā "Gada sudraba monēta") un "Zelta saktas. Burbuļsakta" (dalīta trešā vieta nominācijā "Gada zelta monēta"). Savukārt 2 eiro piemiņas monēta "Baltijas valstīm 100" ieguva dalītu trešo vieta nominācijā "Gada apgrozības monēta" (vienota dizaina monēta, izdota triju valstu (Latvijas, Lietuvas un Igaunijas) sadarbības projekta ietvaros par godu Baltijas valstu 100 gadu jubilejām).

[2] Sīkāku informāciju sk. *https://www.numismaticnews.net/coin-of-the-year/nominees-for-2020-coin-of-the-year-awards-determined*. 2020. gada 1. februārī "Medus monēta" tika atzīta par pasaules "Gada māksliniecīskāko monētu" un 2020. gada monētu (sk. *https://www.numismaticnews.net/article/coin-of-the-year-goes-to-latvia*).

Latvijas Bankas izveidotais un uzturētais Zibsaišu reģistrs nodrošina vēl ērtāku un ātrāku zibmaksājumu un citu maksājumu veikšanu, maksājuma sagatavošanā norādot tikai saņēmēja mobilā tālruņa numuru (nākotnē varētu tikt izmantoti arī citi klienta kontam piesaistīti identifikatori, piemēram, e-pasta adrese, identifikācijas kartes numurs). Kredītiestādes, kuras izmanto Zibsaišu reģistru, saskaņā ar savu klientu vēlmi iekļauj tajā klientu mobilā tālruņa numurus vai citus identifikatorus, tā dodot iespēju veikt maksājumus vēl ērtāk un ātrāk. 2019. gadā, kredītiestādēm uzsākot Zibsaišu reģistra lietošanu, tajā tika iekļauti 25 tūkst. zibsaišu un veikti 14.5 tūkst. pieprasījumu maksājumu veikšanai, izmantojot mobilā tālruņa numuru. 2020. gada martā un aprīlī Latvijas Bankas Zibsaišu reģistra plašu izmantošanu plāno uzsākt visas lielākās Latvijas un Igaunijas kredītiestādes.

Latvijas Bankas uzturētās EKS sistēmas klīringa serviss turpināja nodrošināt kredītiestāžu klientu naudas pārskaitījumus no konta vienā kredītiestādē uz citas kredītiestādes klienta kontu darbadienās dažu stundu laikā, maksājumu pieņemšanu, apstrādi un starpbanku norēķinu veicot septiņas reizes dienā. EKS sistēmas klīringa serviss nodrošināja klientu maksājumus eiro SEPA ietvaros Latvijas un Igaunijas kredītiestādēm un Valsts kasei. EKS sistēmas klīringa servisā vidēji dienā veikti 216.8 tūkst. klientu SEPA kredīta pārvedumu 342.7 milj. eiro apjomā. EKS sistēmas klīringa servisa pieejamība 2019. gadā bija 99.94%.

2019. gadā EKS sistēmā (zibmaksājumu servisā un klīringa servisā kopā) veikti 61.7 milj. SEPA kredīta pārvedumu 88.6 mljrd. eiro apjomā. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu EKS sistēmā veikto maksājumu skaits palielinājās par 38.0%, bet apjoms – par 59.6% (2018. gadā maksājumu skaits pieauga par 6.3%, bet apjoms samazinājās par 0.9%; sk. 19. att.). Ievērojamais maksājumu skaita un apjoma pieaugums bija saistīts ar to, ka EKS sistēma uzsāka nodrošināt kredītiestāžu Baltijas valstu filiāļu maksājumu izpildi, un tas norāda, ka Latvijas Bankas uzturētā EKS sistēma ir viena no efektīvākajām neliela apjoma klientu maksājumu sistēmām Eiropā.

19. attēls

EKS SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS

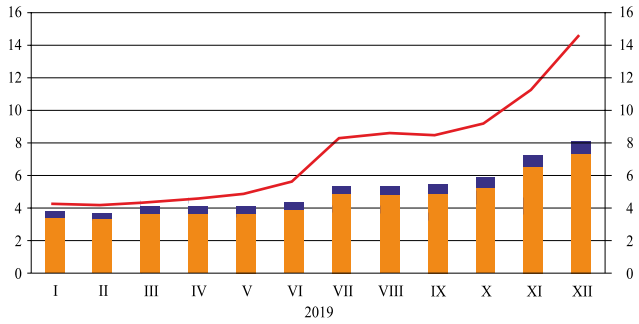

Avots: Latvijas Banka.

2019. gada beigās EKS sistēmas klīringa servisa tiešās dalībnieces bija 12 kredītiestāžu, Valsts kase un Latvijas Banka.

TARGET2-LATVIJA SISTĒMAS DARBĪBA

Latvijas Banka 2019. gadā turpināja nodrošināt vienas no 25 TARGET2 sistēmas komponentsistēmām – TARGET2-Latvija sistēmas – darbību. Eirosistēmas uzturētā TARGET2 sistēma ir viena no lielākajām maksājumu sistēmām pasaulē. Tā nodrošina reālā laika bruto norēķinus eiro, lai atbalstītu Eirosistēmas monetārās politikas operāciju un starpbanku tirgus darījumu veikšanu, klientu steidzamu maksājumu izpildi un citu maksājumu, vērtspapīru norēķinu un finanšu instrumentu klīringa sistēmu starpbanku norēķinus.

Latvijas Banka kopā ar pārējām Eirosistēmas dalībniecēm 2019. gadā turpināja īstenot Eirosistēmas stratēģisko projektu – TARGET2 un TARGET2 vērtspapīriem – konsolidāciju. Tā ietvaros, izmantojot TARGET2 vērtspapīriem platformas modernās tehnoloģijas, tiek veidota jauna TARGET sistēma, kas ietvers T2 servisu (konti darījumiem

ar centrālo banku un reālā laika norēķinu sistēma), TARGET ātro maksājumu norēķina (TIPS) pakalpojumu un TARGET2 vērtspapīriem platformu, kas 2021. gada 22. novembrī aizstās TARGET2 sistēmu un kopā ar TARGET2 vērtspapīriem platformu vērtspapīru norēķiniem tiks iekļauta TARGET servisos. Jauno TARGET servisu ietvaros tiks nodrošināts vienots pieslēgums Eirosistēmas tirgus infrastruktūrai, ļaujot optimizēt kredītiestāžu likviditātes vadību, veikt reālā laika norēķinus, izmantojot mūsdienīgāku infrastruktūru, kā arī paaugstināt infrastruktūras kiberdrošību. TARGET2 sistēmas, kas darbību uzsāka 2007. gadā, un TARGET2 vērtspapīriem konsolidācija ļaus optimizēt Eirosistēmas sistēmas uzturēšanas izmaksas.

2019. gadā TARGET2 sistēmas, t.sk. TARGET2-Latvija sistēmas, pieejamība bija 100%. TARGET2-Latvija sistēma 2019. gadā veica 468.9 tūkst. maksājumu 209.2 mljrd. eiro apjomā (sk. 2. tabulu), t.i., vidēji dienā 1.8 tūkst. maksājumu 820.2 milj. eiro apjomā.

2. tabula

TARGET2-LATVIJA SISTĒMĀ VEIKTIE MAKSĀJUMI

	Skaits (tūkst.)			Apjoms (mljrd. eiro)		
	Starpbanku maksājumi	Klientu maksājumi		Starpbanku maksājumi	Klientu maksājumi	
2019	**122.5**	**346.4**	**468.9**	**196.0**	**13.2**	**209.2**
2018	127.0	380.1	507.1	178.4	21.1	199.5
2017	115.2	364.6	479.8	216.8	23.6	240.4
2016	89.8	339.4	429.2	209.7	25.4	235.1
2015	68.3	290.8	359.1	243.6	21.1	264.7

Avots: Latvijas Banka.

Maksājumu kopskaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 7.5%, savukārt kopapjoms palielinājās par 4.8%. Maksājumu lielākais apjoms TARGET2-Latvija sistēmā bija vērojams gada pēdējos mēnešos (sk. 20. att.).

20. attēls

TARGET2-LATVIJA SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS

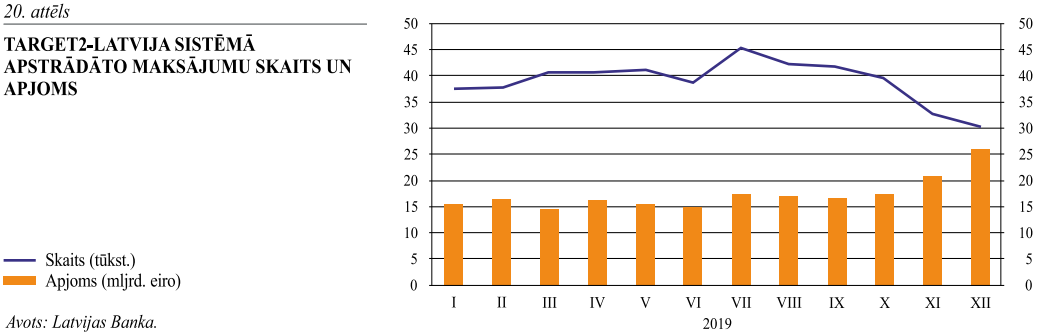

Avots: Latvijas Banka.

2019. gada beigās TARGET2-Latvija sistēmas dalībnieces bija 17 kredītiestāžu, viena ieguldījumu brokeru sabiedrība, Valsts kase un Latvijas Banka. TARGET2-Latvija sistēma nodrošināja arī Latvijas Bankas uzturētās EKS sistēmas un SIA "Worldline Latvia" uzturētās karšu norēķinu sistēmas *Worldline Latvia* CSM starpbanku norēķinus eiro.

Latvijas Banka nodrošināja maksājumu veikšanu eiro arī saviem klientiem – FKTK un Latvijas, ārvalstu un starptautiskajām finanšu iestādēm, kurām Latvijas Bankā atvērti norēķinu konti, bet kuras nebija Latvijas Bankas maksājumu sistēmu tiešās dalībnieces. 2019. gadā Latvijas Banka izpildīja šādus klientu maksājumus 2.5 mljrd. eiro apjomā.

MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRRAUDZĪBA

Lai veicinātu inovatīvu maksājumu attīstību, Latvijas Banka turpināja atbalstīt Latvijas maksājumu tirgus dalībnieku virzību uz inovatīvu, uz zibmaksājumiem balstītu maksājumu pakalpojumu ieviešanu Latvijā. Latvijas Banka izveidoja zibmaksājumu laboratoriju ZibLab++. ZibLab++ ir inovatīva sadarbības platforma, kuras mērķis ir veicināt uz zibmaksājumu un zibsaišu tehnoloģijām balstītu inovatīvu maksājumu risinājumu

attīstību Baltijas valstīs. Viens no pirmajiem uzdevumiem būs zibenīgu maksājumu pieprasījumu servisa izveide, lai nodrošinātu šāda inovatīva pakalpojuma izmantošanu starpbanku līmenī. Latvijas Banka 2019. gadā piedalījās Eirosistēmas analītiskajā darbā par zibmaksājumu plašāku izmantošanu Eiropā gan Eirosistēmas/ECBS komiteju darba grupās, gan Neliela apjoma eiro maksājumu padomes (*Euro Retail Payments Board*; ERPB) izveidotajā Zibmaksājumu tirdzniecības vietās darba grupā.

2019. gadā Latvijas Banka turpināja dalību diskusijās ar Latvijas maksājumu tirgus dalībniekiem un FKTK par Maksājumu pakalpojumu direktīvas[1] prasību un atbilstošo regulatīvo tehnisko standartu ieviešanu, kuri veicināja pāreju uz stingru lietotāju autentifikāciju un inovatīvu konta informācijas un maksājumu ierosināšanas pakalpojumu ieviešanu Latvijā. Latvijas Bankai, FKTK un tirgus dalībniekiem rīkojoties saskaņoti un proaktīvi, visi Latvijas maksājumu tirgus dalībnieki laikus izpildīja direktīvā noteiktās prasības. Latvijas Banka turpināja dalību Eirosistēmas konsultācijās un diskusijās, līdzdarbojoties droša un saskaņota maksājumu tirgus izveidē Eiropā, pārstāvot Latvijas intereses.

Viens no aktuālākajiem maksājumu politikas jautājumiem 2019. gadā bija kriptoaktīvu (īpaši – stabilo kriptomonētu *(stablecoins)* jeb vērtībai piesaistīto digitālo aktīvu) iespējamā ietekme uz finanšu sektoru. Latvijas Banka analizēja un sagatavoja publisku informāciju par stabilo kriptomonētu darbības principiem un riskiem, kā piemēru izmantojot *Facebook* globālās digitālās valūtas projektu *Libra*.

Kopā ar pārējām ES valstu centrālajām bankām Latvijas Banka turpināja dalību Eirosistēmas *EUROchain* projektā, kurā tika pētīta blokķēdes un citu tehnoloģiju izmantošana maksājumos, digitālās valūtas izveidošanā un vērtspapīru darījumos. Latvijas Bankas speciālisti piedalījās Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijas sadarbībā ar Valsts ieņēmumu dienestu un jaunuzņēmumu akseleratoru *Startup Wise Guys* organizētajā *.tax Blockchain* hakatonā, kurā tika meklēti blokķēdes tehnoloģijās balstīti risinājumi valsts sektoram lielo datu, moderno tehnoloģiju, nodokļu krāpniecības un skaidrās naudas uzskaites sistēmas jomā. Latvijas Bankas eksperti hakatonā dalījās ar savu pieredzi.

2019. gadā Latvijas Banka sāka analizēt maksājumu jomas digitālo transformāciju un jaunāko tehnoloģiju (piemēram, blokķēdes, mašīnmācīšanās un mākslīgā intelekta) potenciālu inovatīvu, efektīvu, drošu un lietotājiem ērtu maksājumu pakalpojumu attīstības veicināšanā Latvijā. Latvijas Banka izveidoja un publicēja "*Fintech* vārdnīcu", kurā apkopoti un vienkāršā valodā skaidroti finanšu tehnoloģiju jomā biežāk lietotie termini. Latvijas Banka vērtēja arī šīs digitālās transformācijas negatīvos efektus, piemēram, senioru atstumtību, un sagatavoja publikāciju par šo jautājumu.

Latvijas Banka 2019. gadā piedalījās Eirosistēmas organizētajā ES darbojošos 42 maksājumu sistēmu pārraudzībā, veicinot efektīvu un drošu maksājumu attīstību ES un īpašu uzmanību pievēršot maksājumu sistēmām Latvijā.

TARGET2 sistēmas pārraudzības ietvaros Latvijas Banka piedalījās sistēmas pārmaiņu novērtējumos un darbības analīzē. 2019. gadā Latvijas Banka kopā ar pārējām Eirosistēmas centrālajām bankām veica TARGET2 sistēmas visaptverošu novērtējumu atbilstoši Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzības regulai[2], t.sk. vērtēja TARGET2 sistēmas darbības uzlabošanas rekomendāciju izpildi. Šā novērtējuma rezultāti liecināja, ka 2019. gadā pilnveidotie TARGET2 sistēmas risku mazināšanas pasākumi paaugstināja sistēmas drošību un efektivitāti.

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. novembra Direktīva (ES) 2015/2366 par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 2002/65/EK, 2009/110/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 un atceļ Direktīvu 2007/64/EK. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 337, 23.12.2015., 35.–127. lpp.

[2] Eiropas Centrālās bankas 2014. gada 3. jūlija Regula (ES) Nr. 795/2014 par sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzību (ECB/2014/28). *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 217, 23.07.2014., 16.–30. lpp.

Latvijas Banka veica tās uzturētās EKS sistēmas ikdienas pārraudzību, analizējot sistēmas tehnisko un operacionālo darbību un apkopojot sistēmas statistiskos datus. EKS sistēmas darbībā un juridiskajā ietvarā 2019. gadā nebija notikušas pārmaiņas, kas izraisītu nepieciešamību veikt atkārtotu visaptverošu pārraudzības novērtējumu. EKS sistēmas darbība un attīstība nodrošināja drošu un efektīvu starpbanku maksājumu vidi Latvijā.

2019. gadā Latvijas Banka veica *Worldline Latvia CSM* sistēmas pārraudzības novērtējumu par atbilstību starptautiskajiem "Finanšu tirgus infrastruktūras principiem" (*Principles for financial market infrastructures*; tālāk tekstā – FTIP). Novērtējumā tika ņemtas vērā Latvijas karšu norēķinu infrastruktūras pārmaiņas, kuras notika, Francijas maksājumu kompānijai *Worldline* 2017. gadā pārņemot SIA "First Data Latvia" un nodibinot SIA Worldline Latvia. Pārraudzības novērtējumā Latvijas Banka secināja, ka *Worldline Latvia CSM* sistēmas plānotā darbība un juridiskais ietvars nerada finanšu un juridiskos riskus, kas varētu negatīvi ietekmēt maksājumu sistēmu raitu darbību Latvijā.

Eirosistēmas atkārtotās aptaujas par visu eiro zonas finanšu tirgus infrastruktūru noturību pret kiberuzbrukumiem ietvaros Latvijas Banka apkopoja un analizēja EKS sistēmas un *Worldline Latvia CSM* sistēmas operatoru sniegto informāciju, lai novērtētu šo sistēmu vispārējo noturību pret kiberuzbrukumiem un atklātu jomas, kurās iespējami uzlabojumi, lai paaugstinātu sistēmu aizsardzību pret kiberuzbrukumiem.

Latvijas Banka apkopoja un analizēja datus par klientu maksājumu tirgus attīstību Latvijā (sk. 3. tabulu). 2019. gadā klientu bezskaidrās naudas maksājumu kopējais skaits turpināja pieauguma tendenci un salīdzinājumā ar 2018. gadu pieauga par 11.0% (līdz 530.6 milj.), turpretī kopapjoms samazinājās par 10.2% (līdz 203.0 mljrd. eiro), un to galvenokārt noteica klientu maksājumu ārvalstu valūtās samazinājums. Karšu maksājumi joprojām bija visbiežāk lietotie bezskaidrās naudas maksājumi Latvijā. Kopumā 2019. gadā tika veikti 352.1 milj. karšu maksājumu 5.9 mljrd. eiro apjomā. Karšu maksājumu skaits salīdzinājumā ar 2018. gadu pieauga par 13.2%, bet apjoms – par 10.8%. Otrs biežāk izmantotais bezskaidrās naudas maksāšanas līdzeklis bija klientu kredīta pārvedumi, kuru skaits 2019. gadā sasniedza 177.6 milj. (gada pieaugums – 6.3%), bet apjoms bija 196.9 mljrd. eiro (samazinājums – 10.7%). Nozīmīgi ir tas, ka 2019. gadā Latvijā kopumā veikts jau 13.8 milj. zibmaksājumu 2.9 mljrd. eiro apjomā. Citi maksāšanas līdzekļi (čeki, e-naudas maksājumi un pārējie maksāšanas līdzekļi) tika izmantoti samērā reti.

3. tabula

LATVIJĀ LIETOTIE BEZSKAIDRĀS NAUDAS MAKSĀŠANAS LĪDZEKĻI

	Skaits (milj.)				Apjoms (mljrd. eiro)			
	Klientu kredīta pārvedumi	Karšu maksājumi	Tiešais debets, čeki, e-naudas maksājumi, pārējie maksāšanas līdzekļi		Klientu kredīta pārvedumi	Karšu maksā-jumi	Tiešais debets, čeki, e-naudas maksājumi, pārējie maksāšanas līdzekļi	
2019	**177.6**	**352.1**	**0.9**	**530.6**	**196.9**	**5.9**	**0.2**	**203.0**
2018	167.1	311.0	0.9	479.0	220.4	5.4	0.3	226.0
2017	159.9	271.9	2.0	433.8	268.6	5.0	0.4	274.1
2016	156.0	242.8	0.5	399.3	318.9	4.6	0.1	323.7
2015	147.1	215.2	0.1	362.5	401.0	4.2	0.0	405.3

Avots: Latvijas Banka.

VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMU PĀRRAUDZĪBA

2019. gadā Latvijas Banka kopā ar pārējām Eirosistēmas centrālajām bankām un sadarbībā ar citām iestādēm veica TARGET2 vērtspapīriem platformas pārraudzību. TARGET2 vērtspapīriem platformas visaptverošā atbilstības FTIP novērtējuma ietvaros Latvijas Banka sagatavoja novērtējuma ziņojuma projektus par tās pārvaldību un likviditātes

risku. Novērtējumā secināts, ka kopumā TARGET2 vērtspapīriem pakalpojumi tiek sniegti drošā un efektīvā veidā, tomēr pastāv jomas, kurās veicami uzlabojumi.

Latvijas Banka 2019. gadā piedalījās kopējā Eirosistēmas organizētajā vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzībā, veicinot efektīvu un drošu vērtspapīru norēķinu attīstību ES (ES 2019. gadā darbojās 30 depozitāriju).

Latvijas Banka iesaistījās Eirosistēmas kā eiro emisijas centrālās bankas viedokļa sagatavošanā par 11 licencēšanas procesā esošu centrālo vērtspapīru depozitāriju un vienas centrālo vērtspapīru depozitāriju saiknes atbilstību Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas par centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem[1] (tālāk tekstā – CSDR) prasībām.

2019. gadā Latvijas Banka sadarbībā ar *Eesti Pank* un *Lietuvos bankas* veica apvienotā Baltijas valstu vērtspapīru depozitārija Nasdaq CSD SE vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzību, turpinot koordinēt Baltijas valstu pārraugu viedokli par Nasdaq CSD SE uzturētajām vērtspapīru norēķinu sistēmām, īpaši attiecībā uz kiberdrošības jautājumiem.

Latvijas Banka pārrauga lomā un kā eiro emisijas centrālās bankas pārstāve piedalījās Nasdaq CSD SE uzraudzības kolēģijas darbā (tā izveidota, lai uzraudzītu Nasdaq CSD SE atbilstību CSDR prasībām, un tajā piedalās Baltijas valstu uzraudzības un pārraudzības iestādes, sniedzot viedokli par jautājumiem, kas saistīti ar Nasdaq CSD SE vērtspapīru norēķinu sistēmu darbību).

Latvijas Banka, pārstāvot Eirosistēmu kā eiro emisijas centrālo banku attiecībā uz Nasdaq CSD SE, veica novērtējumu un sagatavoja Eirosistēmas viedokļa projektu par Nasdaq CSD SE atbilstību tām CSDR prasībām, kuras ir nozīmīgas Eirosistēmai attiecīgās iestādes lomā. Novērtējuma rezultātā tika atklātas jomas, kurās veicami uzlabojumi.

Saistībā ar Nasdaq CSD SE darbības paplašināšanu, pievienojot Islandes vērtspapīru norēķinu sistēmu, Latvijas Banka 2019. gada nogalē uzsāka novērtējumu Eirosistēmas viedokļa projekta sagatavošanai saskaņā ar CSDR (to plānots pabeigt 2020. gadā).

FINANŠU STABILITĀTE

Latvijas Banka savas kompetences ietvaros aktīvi konsultē Latvijas valdību un citas valsts institūcijas (t.sk. Finanšu sektora attīstības padomes ietvarā) dažādu likumdošanas iniciatīvu, Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumu un citu normatīvo aktu izstrādē.

2019. gadā Latvijas Banka turpināja ciešu sadarbību ar Latvijas Republikas Ārlietu ministriju, Finanšu ministriju, FKTK, Finanšu izlūkošanas dienestu un citām valsts institūcijām NILLTPF novēršanas un sankciju jomā. Latvijas Banka kopā ar citām valsts institūcijām piedalījās un turpina dalību MONEYVAL rekomendāciju izpildē saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta apstiprināto pasākumu plānu, t.sk. risku ierobežošanas koordinēšanā, ar risku pamatotas pieejas uzraudzības īstenošanā, preventīvo pasākumu stiprināšanā un normatīvā regulējuma pilnveidošanā.

2019. gadā Latvijas Banka kopīgi ar FKTK, Patērētāju tiesību aizsardzības centru un Finanšu nozares asociāciju piedalījās darba grupā, kurā tika izstrādāti atbildīgas un ilgtspējīgas patērētāju kreditēšanas standarti, kas tika iekļauti FKTK normatīvajos noteikumos[2]. Grozījumos noteikti vairāki kvantitatīvi standarti, kas kredītiestādēm jāņem vērā, izvērtējot mājsaimniecību kredītspēju maksimālo parāda apkalpošanas un aizņēmēja

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Regula (ES) Nr. 909/2014 par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un grozījumiem Direktīvās 98/26/EK un 2014/65/ES un Regulā (ES) Nr. 236/2012. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 257, 28.08.2014., 1.–72. lpp.

[2] FKTK 2019. gada 27. novembra grozījumi normatīvajos noteikumos Nr. 120 "Kredītriska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi", kas stājas spēkā 2020. gada 1. jūnijā.

neto ienākumu attiecību (40%), maksimālo aizņēmēja kopējā parāda un 12 mēnešu neto ienākumu attiecību (sešas reizes), patērētāju kredītu maksimālo termiņu (30 gadu hipotekārajiem kredītiem un 7 gadi patēriņa kredītiem), kā arī maksimālo kredīta summas un tā nodrošinājuma tirgus vērtības attiecību kredītiem, kuru mērķis ir finansēt izīrējama nekustamā īpašuma iegādi (70%). Tie veicinās ilgtspējīgas un atbildīgas patērētāju kreditēšanas attīstību un stiprinās noturību pret iespējamiem finanšu satricinājumiem.

Latvijas Banka sniedza viedokli par valsts garantiju programmu palīdzībai dzīvojamās telpas iegādei vai būvniecībai un priekšlikumus šīs programmas pilnveidei.

2019. gada janvārī norisinājās kopīgas Ziemeļvalstu un Baltijas valstu finanšu krīzes pārvarēšanas mācības, kurās piedalījās 31 finanšu stabilitātes nodrošināšanā iesaistīta iestāde (finanšu iestādes uzraugošās un noregulējuma iestādes, centrālās bankas un finanšu ministrijas) no Dānijas, Igaunijas, Islandes, Latvijas, Lietuvas, Norvēģijas, Somijas un Zviedrijas, kā arī ES. Simulācijas norisi novēroja arī SVF. Šīs simulācijas izstrādē, norises nodrošināšanā un rezultātu analīzē aktīvi piedalījās arī Latvijas Bankas pārstāvji.

2019. gadā pēc Latvijas lūguma tika uzsākta SVF Latvijas finanšu sektora novērtēšana Finanšu sektora novērtēšanas programmas *(Financial Sector Assessment Program)* ietvaros. Tas ir visaptverošs un padziļināts valsts finanšu sektora stabilitātes, šoku absorbētspējas, kā arī uzraudzības un citu iesaistīto iestāžu spējas efektīvi reaģēt sistēmiska stresa gadījumā novērtējums. Tā ietvaros tiek analizēti arī finanšu sektora sistēmiskie riski, novērtēta kredītiestāžu šoku absorbētspēja, t.sk. veikti stresa testi, kā arī analizēts makrouzraudzības politikas ietvars. Latvijas Bankas pārstāvji 2019. gada laikā aktīvi sniedza SVF nepieciešamo informatīvo un analītisko atbalstu novērtējuma veikšanā, jo īpaši attiecībā uz stresa testiem un finanšu stabilitātes analīzi, makrouzraudzības politiku un finanšu krīzes vadību, kā arī turpinās to sniegt 2020. gada laikā.

Latvijas Banka piedalās ECB Makrouzraudzības foruma darbā. Iesaistoties ECB makrouzraudzības politikas īstenošanā, Latvijas Banka ciešā sadarbībā ar FKTK sniedza ieguldījumu eiro zonas sistēmisko risku finanšu stabilitātes novērtējumā, finanšu stabilitātes analīzes rīku izstrādē un makrouzraudzības politikas instrumentu novērtējumā, piedaloties Eirosistēmas/ECBS Finanšu stabilitātes komitejas un tās grupu darbā. Paralēli minētajām eiro zonas darba grupām Latvijas Banka līdzdarbojās ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās ESRK politikas un analīzes dokumentu izstrādē un viedokļa formulēšanā.

2019. gada martā noslēdzās ECB Pretcikliskās kapitāla rezerves (PKR) darba grupas veiktā analītiskā ietvara izstrāde nacionālo PKR lēmumu pārraudzīšanai *(validation)*, kurā piedalījās Latvijas Banka. Izstrādātie rīki palīdzēs ECB lēmumu pieņemšanas procesā VUM regulas[1] 5. panta kontekstā, kas nosaka ECB tiesības attiecībā uz kapitāla rezervēm piemērot stingrākas prasības par tām, kuras piemēro nacionālās kompetentās iestādes.

2019. gadā Latvijas Bankā izstrādāts jauns instruments ciklisko risku novērtēšanai – saliktais ciklisko risku rādītājs (SCRR), kas apvieno vairākus papildu rādītājus PKR noteikšanai. SCRR papildinās līdzšinējo PKR ietvaru, kurā saskaņā ar ESRK norādījumiem sākotnējais PKR apmērs tiek mehāniski noteikts, balstoties tikai uz vienu rādītāju – kredītu atlikuma un IKP attiecības novirzi no tās ilgtermiņa tendences.

Pilnveidojot stresa testēšanas metodoloģiju, uzlabots Latvijas kredītiestāžu sektora tirgus riska stresa testēšanas ietvars un tirgus riska stresa tests iekļauts kopējā kredītiestāžu maksātspējas stresa testā.

[1] Padomes 2013. gada 15. oktobra Regula (ES) Nr. 1024/2013, ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādnēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 287, 29.10.2013., 63.–89. lpp.

KREDĪTU REĢISTRS UN ZIŅU SNIEGŠANA *ANACREDIT*

Latvijas Banka turpināja uzturēt un attīstīt Kredītu reģistru, vācot un glabājot Kredītu reģistrā ziņas par tā dalībnieku (kredītiestāžu, kredītiestāžu meitas sabiedrību (līzinga sabiedrību), citu komercsabiedrību, kurām ir ciešas attiecības ar kredītiestādēm, krāj-aizdevu sabiedrību, apdrošinātāju un AS "Attīstības finanšu institūcija Altum") un Valsts kases aizņēmējiem un aizņēmēju galvotājiem, to kredītiem un pieļautajiem maksājumu kavējumiem.

No 2019. gada 1. aprīļa Kredītu reģistrs tika papildināts ar ziņām par sniegtajiem galvošanas pakalpojumiem, ar kuriem Kredītu reģistra dalībnieks kā galvinieks uzņemas pienākumu noteiktā apmērā atbildēt par personas parādu, personu no tā neatbrīvojot (galvojums (garantija)). Tādējādi Kredītu reģistrā dalību uzsāka vairāki jauni dalībnieki, kuri sniedz galvošanas pakalpojumus. Izmantojot Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, Kredītu reģistra dalībniekiem un Valsts kasei ir iespēja novērtēt tādas personas kredītspēju, kura piesakās aizdevuma, galvojuma (garantijas) vai akreditīva (kredītvēstules) saņemšanai vai vēlas sniegt galvojumu par citas personas saistībām, tā veicinot godprātīgu un atbildīgu aizdošanu un aizņemšanos un stiprinot Latvijas finanšu stabilitāti.

Kredītu reģistrs 2019. gadā tika papildināts, izpildot prasību sniegt FKTK vairākas jaunas ziņas un tādējādi nodrošinot iespēju FKTK finanšu tirgus dalībnieku uzraudzībā arvien plašāk izmantot Kredītu reģistrā iekļautās ziņas. Kopš 2019. gada 1. aprīļa Kredītu reģistra dalībnieki šādas ziņas sniedza tikai Kredītu reģistram (Latvijas Bankai), nevis divām institūcijām (FKTK un Latvijas Bankai) kā agrāk.

2019. gadā tika modernizēta Kredītu reģistra elektroniskās apkalpošanas interneta vietne (adrese: https://manidati.kreg.lv), t.sk. nodrošinot iespēju personām savu identitāti apliecināt, arī izmantojot mobilo lietotni *eParaksts Mobile*, un Kredītu reģistrā par sevi iekļautās ziņas saņemt viedierīcē. Turklāt paredzēta iespēja fiziskajām un juridiskajām personām Kredītu reģistrā iekļautās ziņas saņemt, izmantojot arī citās ES valstīs atzītus elektroniskās identifikācijas līdzekļus.

Latvijas Banka 2019. gadā turpināja katru mēnesi un katru ceturksni sniegt Kredītu reģistra ziņas *AnaCredit* atbilstoši ECB 2016. gada 18. maija Regulas (ES) Nr. 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13)[1] prasībām. *AnaCredit* apvieno vienā sistēmā eiro zonas valstu centrālo banku sniegtās ziņas par juridiskām personām izsniegtajiem kredītiem ar mērķi uzlabot detalizētas informācijas par kredītiem pieejamību statistikas vajadzībām, monetārās politikas analīzei un lēmumu pieņemšanai un finanšu stabilitātes analīzei un risku novērtējumam.

2019. gadā tika nodrošināta Kredītu reģistrā iekļauto ziņu sniegšana jebkurai fiziskajai un juridiskajai personai uz personas oficiālo elektronisko adresi (e-adresi), ja persona ir aktivizējusi savu e-adresi un pieprasījusi Kredītu reģistrā iekļauto ziņu izsniegšanu par sevi vai savu pārstāvamo uzņēmumu. Turklāt, izmantojot e-adreses, valsts institūcijas spēj efektīvi un ātri saņemt Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, kas nepieciešamas normatīvajos aktos noteikto uzdevumu ietvaros.

2019. gada beigās Kredītu reģistrā bija 104 dalībnieki (t.sk. Valsts kase), kuri darbam ar Kredītu reģistru pilnvaroja 597 lietotājus. Kredītu reģistrā bija uzkrāti dati par 1.2 milj. personu un 4.3 milj. saistību. Kredītu reģistra dalībnieku kopējais saistību faktiskais atlikums bija 19.7 mljrd. eiro (kredītiestāžu spēkā esošo saistību atlikumu sk. 21. att.) un neizmantotais apjoms – 4.0 mljrd. eiro (to galvenokārt veido neizmantoto kredītkaršu līdzekļu atlikums un piešķirto un vēl neizmantoto galvojumu un hipotekāro kredītu apjoms).

[1] *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 144, 01.06.2016., 44.–98. lpp.

21. attēls

KREDĪTU REĢISTRA DALĪBNIEKU SPĒKĀ ESOŠO SAISTĪBU ATLIKUMS UN SKAITS

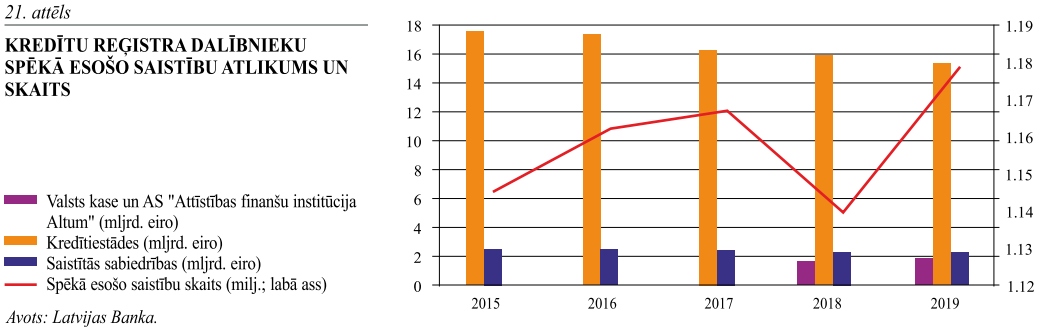

Avots: Latvijas Banka.

Latvijas Banka nodrošināja jebkurai personai iespēju bez maksas saņemt par sevi Kredītu reģistrā iekļautās ziņas. 2019. gadā šo iespēju Latvijas Bankā klātienē izmantoja 3.2 tūkst. personu. Savukārt ziņu saņemšana elektroniskā veidā (interneta vietnē https://manidati.kreg.lv) 2019. gadā kļuva arvien populārāka, un gada laikā personas ziņas par sevi pieprasīja 3674 reizes. Kredītu reģistra dalībnieki savu esošo vai iespējamo aizņēmēju un aizņēmēju galvinieku kredītspējas vērtēšanai Kredītu reģistrā veica 15.6 milj. pieprasījumu.

2019. gadā Latvijas Banka turpināja rūpēties par Kredītu reģistrā iekļauto ziņu kvalitāti un veikto pieprasījumu pamatotību, regulāri pārbaudot Kredītu reģistra dalībnieku veiktās darbības.

STATISTIKA

Latvijas Banka vāc un apkopo finanšu un monetāro statistiku, maksājumu bilances statistiku, finanšu kontu statistiku un valdības finanšu statistiku. Saskaņā ar ECB pieprasījumu Latvijas Banka ir iesaistīta arī atsevišķu tautsaimniecības statistikas jomu metodoloģijas jautājumu risināšanā un noteiktu rādītāju sagatavošanā. Latvijas Banka statistisko informāciju izmanto, lai veiktu finanšu un makroekonomisko analīzi, izvērtētu finanšu stabilitāti, kā arī informētu sabiedrību par norisēm finanšu sektorā un tautsaimniecībā. Latvijas Bankas sagatavoto statistisko informāciju ECB izmanto Eirosistēmas monetārās statistikas un attiecīgo eiro zonas statistisko datu sagatavošanai, kā arī citu savu uzdevumu veikšanai.

Saistībā ar Latvijas Bankas darbību statistikas jomā regulāri tiek publicēta Latvijas Bankas statistikas gada programma un vidēja termiņa statistikas darba programma triju gadu posmam. Šīs programmas nodrošina pārskatāmu informāciju par Latvijas Bankas plānoto darbību statistikas jomā – gan svarīgākajiem plānotajiem jaunajiem uzdevumiem, gan statistikas datu veidiem, ko Latvijas Banka sagatavo un publicē. Latvijas Bankas 2019. gada statistikas programma tika īstenota, ievērojot tajā noteiktos termiņus, izņemot atsevišķus darbus, kuru izpildes termiņi tika mainīti ECBS līmenī.

STATISTIKAS NORMATĪVĀ REGULĒJUMA ATTĪSTĪBA

2019. gadā Latvijas Banka tāpat kā citas ES centrālās bankas veica izmaksu aptauju saistībā ar iespējamiem 2013. gada 24. septembra Regulas (ES) Nr. 1071/2013 par monetāro finanšu iestāžu sektora bilanci (ECB/2013/33) grozījumiem. Šīs aptaujas rezultāti liecina, ka plānoto grozījumu ieviešana Latvijas respondentiem būtiskas izmaksas kopumā neradīs, jo lielākā daļa datu jau tiek sniegti saskaņā ar Latvijas Bankas 2014. gada 16. maija noteikumiem Nr. 132 "Monetāro finanšu iestāžu "Mēneša bilances pārskata" sagatavošanas noteikumi".

Latvijas Bankas eksperti ECBS ietvarā turpināja gatavot ECB 2013. gada 28. novembra Regulas (ES) Nr. 1409/2013 par maksājumu statistiku (ECB/2013/43) grozījumus, kuru apstiprināšana plānota 2020. gadā. Tiks paplašināts datu klāsts, kas nepieciešams

maksājumu sistēmu darbības pārraudzībai, kā arī precīzākai atsevišķu rādītāju atspoguļošanai maksājumu bilances statistikā.

Saskaņā ar ECBS darba plāniem un Latvijas Bankas 2019. gada statistikas programmu bija plānots ieviest ECB 2014. gada 26. novembra Regulas (ES) Nr. 1333/2014 par naudas tirgu statistiku (ECB/2014/48)[1] prasības Latvijā. Tomēr ECB atlika šo prasību ieviešanu, un ECB Padome nenoteica tās Latvijas MFI, kurām būtu jānodrošina naudas tirgus statistikas ziņošanas prasību izpilde. 2019. gadā 50 MFI, kuras ECB Padome bija izvēlējusies, balstoties uz šajā regulā noteiktajiem kritērijiem, sniedza naudas tirgus statistikas datus ECB. Naudas tirgus statistikas dati tiek vākti monetārās politikas un finanšu stabilitātes vajadzībām, un tos izmanto arī eiro īstermiņa procentu likmes €str noteikšanai.

Latvijas Banka turpināja līdzdarboties ECBS Vienotās ziņošanas sistēmas izveides ekspertu grupā. 2019. gadā bija plānots ne tikai sagatavot izmaksu aptauju finanšu tirgus dalībnieku un centrālo banku izmaksu novērtēšanai saistībā ar Vienotās ziņošanas sistēmas ieviešanu, bet arī veikt šo aptauju. Tāpēc šīs aptaujas veikšana bija iekļauta arī Latvijas Bankas 2019. gada statistikas programmā. Tomēr, ņemot vērā to, ka tika veikta padziļināta 2018. gadā notikušās izpētes aptaujas rezultātu analīze, ECB izmaksu aptauja tika pārcelta uz 2020. gadu. Vienotās ziņošanas sistēma nodrošinās datu iegūšanu un mikrodatu sniegšanu pēc to veida no kredītiestāžu informācijas sistēmām, izmantojot Banku vienotās datu sniegšanas vārdnīcu, tādējādi maksimāli saskaņojot datu prasības statistikas un kredītiestāžu uzraudzības vajadzībām.

2019. gada rudenī Latvijas Banka sāka darbu jaunizveidotā ECBS līmeņa ekspertu grupā metodoloģisku jautājumu risināšanai apdrošināšanas statistikas jomā, lai uzlabotu apdrošināšanas statistikas datu kvalitāti. Šīs ekspertu grupas darbības mērķis ir izstrādāt saskaņotu pārklasifikācijas korekciju datu sagatavošanas metodoloģiju.

STATISTISKO DATU VĀKŠANA UN APKOPOŠANA

Latvijas Banka veica otrās mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptaujas respondentu sniegto datu kvalitātes pārbaudi, rediģēšanu un imputāciju, kā arī administratīvo datu pievienošanu aptaujā iegūtajiem datiem.

Lai ievērotu *Eurostat* Monetārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komitejas 2012. gadā pieņemto un 2017. gadā papildināto Eiropas vienoto revīzijas politiku nacionālo kontu, maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistikas datu jomā, Latvijas Banka veica finanšu kontu statistikas un maksājumu bilances statistikas datu laikrindas revīziju, nodrošinot finanšu kontu pārējās pasaules sektora datu saskanību ar maksājumu bilances statistikas datiem. Vienlaikus Latvijas Banka būtiski pilnveidoja finanšu kontu statistikas sagatavošanā izmantotās informācijas sistēmas, tādējādi optimizējot šīs statistikas sagatavošanas procesu.

Lai nodrošinātu 2018. gada 26. janvāra Regulas (ES) 2018/231 par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām pensiju fondiem (ECB/2018/2) un ECB 2016. gada 18. maija Regulas (ES) 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) prasību izpildi, Latvijas Banka 2019. gadā ECB Iestāžu un filiāļu datu reģistra (RIAD) uzturēšanas vajadzībām sagatavoja un nosūtīja pensiju fondus identificējošos rādītājus, kā arī plašāku nefinanšu sabiedrību un to darbību raksturojošo rādītāju klāstu. Abu regulu prasību izpilde tika nodrošināta, neradot papildu slogu respondentiem, bet izmantojot FKTK, CSP, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra un informāciju. Turklāt Latvijas Banka, ievērojot ECB apstiprināto laika plānu, kas saistošs visām eiro zonas valstu centrālajām bankām, kā viena no pirmajām uzsāka nodrošināt ECB Iestāžu un filiāļu datu reģistra (RIAD) esošās informācijas par vērtspapīru emitentiem simtprocentīgu

[1] *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 359, 16.12.2014., 97.–116. lpp.

sasaisti ar ECB Centralizētās vērtspapīru datubāzes (CSDB) datiem par emitētajiem vērtspapīriem, kā arī ECB Vērtspapīru turējumu statistikas (SHS) datubāzes datiem par lielo banku grupu turētajiem vērtspapīriem.

STATISTISKĀS INFORMĀCIJAS IZPLATĪŠANA

Latvijas Banka papildināja mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptaujas datu publikāciju ar otrās šādas aptaujas rezultātiem, datu analītiķiem un pētniekiem, kā arī visiem citiem interesentiem radot iespēju analizēt mājsaimniecību reālo un finanšu aktīvu, kredītsaistību, ienākumu un izdevumu, nodarbinātības un patēriņa dinamiku. Turklāt publicētā informācija sniedz iespēju analizēt dažādu mājsaimniecību grupu (piemēram, mājsaimniecības ar parādsaistībām, bezdarbnieki, mājsaimniecības ar dažādiem bagātības līmeņiem) rādītājus. Balstoties uz šo informāciju, iespējams labāk izprast mājsaimniecību pieņemtos ekonomiskos lēmumus, novērtēt monetārās politikas transmisijas mehānisma darbību un veikt finanšu stabilitātes analīzi.

Latvijas Banka turpināja regulāro statistisko datu pārraidi uz ECB, SNB, *Eurostat*, OECD, Pasaules Banku un SVF un sniedza statistisko informāciju citiem datu lietotājiem Latvijā un ārvalstīs. Lai ar informāciju laikus nodrošinātu plašu datu lietotāju loku, Latvijas Banka publicēja Latvijas finanšu un monetārās statistikas, maksājumu bilances statistikas un finanšu kontu statistikas datus savos regulārajos izdevumos un interneta vietnē un sagatavoja datus publicēšanai ECB izdevumos un Statistisko datu noliktavā *(Statistical Data Warehouse)*, kā arī SVF izdevumos, interneta vietnē un SDIS Plus ietvaros.

Latvijas Banka piedalījās SVF "Finanšu pieejamības apsekojumā" *(Financial Access Survey)*, uzrādot datus, kas raksturo to pakalpojumu pieejamību un apjomu, kurus iedzīvotājiem sniedz Latvijas kredītiestādes un citas finanšu iestādes.

SDIS Plus ietvaros Latvijas Banka turpināja veikt koordinējošās institūcijas pienākumus Latvijā. Kopš 2019. gada 30. decembra Latvija nodrošina visu SDIS Plus kategoriju izplatīšanu, t.sk. izplatot datu kategoriju "Vispārējās valdības sektora darījumi", kurai Latvijas pievienošanās SDIS Plus brīdī tika noteikts pārejas periods.

Turpinot nodrošināt datu lietotājiem mūsdienīgu, ērtu un pielāgojamu datu atlasi, 2019. gadā Latvijas Bankas interneta datubāzē INTS pieejamo datu klāsts tika papildināts ar ārvalstu valūtu darījumu statistikas datu publikāciju, kā arī tika paplašināts MFI bilances statistikas datu klāsts.

FINANŠU PAKALPOJUMI VALDĪBAI

Lai atbalstītu Latvijas budžeta maksājumu efektīvu un drošu veikšanu, 2019. gadā Latvijas Banka nodrošināja Latvijas Bankā atvērto Valsts kases norēķinu kontu apkalpošanu. Norēķinu veikšanai Valsts kase izmantoja Latvijas Bankas sniegtos maksājumu pakalpojumus, kā arī piedalījās Latvijas Bankas maksājumu sistēmās TARGET2-Latvija un EKS sistēmā kā tiešā dalībniece. 2019. gadā Latvijas Bankā bija atvērti Valsts kases norēķinu konti norēķiniem eiro un ārvalstu valūtās.

KONSULTĀCIJAS LATVIJAS BANKAS KOMPETENCĒ ESOŠAJOS JAUTĀJUMOS

Viens no Latvijas Bankas uzdevumiem ir konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu par monetāro politiku un ar Latvijas dalību eiro zonā saistītajiem ekonomikas politikas aspektiem, kā arī citiem ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītiem jautājumiem.

2019. gadā Latvijas Bankas amatpersonas un darbinieki regulāri tikās ar Latvijas Republikas Saeimas un valdības pārstāvjiem, t.sk. piedalījās Latvijas Republikas Saeimas

komisiju sēdēs, Latvijas Republikas Ministru kabineta sēdēs un vairāku valdības veidotu komiteju darbā, sniedzot viedokli finanšu un tautsaimniecības attīstības jautājumos. Analizējot Latvijas tautsaimniecības attīstības perspektīvas, Latvijas Banka 2019. gadā pievērsās darba tirgus, valsts finanšu ilgtspējas, ienākumu nevienlīdzības, kā arī nodokļu politikas un reģionu attīstības jautājumiem. Papildu uzmanība tika veltīta arī Latvijas finanšu sektora pārmaiņām un breksita potenciālās ietekmes uz Latvijas tautsaimniecību analīzei.

Latvijas Bankas darbinieki deva ieguldījumu Latvijas tautsaimniecības attīstības veicināšanā, darbojoties dažādās darba grupās un profesionālajās organizācijās, daloties pieredzē un sniedzot tām konsultācijas un atbalstu, t.sk. ekonomikas prognožu un valsts budžeta izdevumu jomā, kā arī finanšu sektoru, finanšu pakalpojumus, NILLTPF novēršanu u.c. jomas regulējošo tiesību aktu un to grozījumu izstrādes procesā. Atsevišķās jomās valsts pārvaldes institūcijām tika sniegtas konsultācijas par dažādu aprēķinu metodoloģiju izmantošanas un atsevišķu rādītāju nepilnību novēršanas iespējām.

Latvijas Bankas speciālisti sniedza atbalstu valdībai aktīvas Latvijas dalības nodrošināšanai ES un OECD, kā arī nodrošinot informācijas sniegšanu starptautiskajām kredītreitingu aģentūrām un informācijas apmaiņu.

Latvijas Bankas speciālisti eksperta statusā turpināja līdzdarboties CSP vadītajā valsts budžeta deficīta un parāda notifikācijas sagatavošanas darba grupā, sagatavojot 2018. gada valsts budžeta deficīta un parāda notifikācijas datus un risinot ar valdības deficīta un parāda uzskaiti saistītos metodoloģiskos jautājumus.

Latvijas Bankas pārstāvji līdzdarbojās uzņēmumu vērtēšanā Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras sadarbībā ar Latvijas Republikas Ekonomikas ministriju rīkotā konkursa "Eksporta un inovācijas balva" ietvaros.

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IZGLĪTOŠANA

Mūsdienīgā centrālo banku darbībā atbilstoša komunikācija ir kļuvusi par vienu no būtiskākajiem monetārās politikas īstenošanas palīginstrumentiem, veicinot finanšu tirgus dalībnieku izpratni par tautsaimniecības un finanšu nozares attīstību, izskaidrojot centrālo banku pieņemtos lēmumus, kā arī veidojot gaidas par turpmāko monetāro politiku. Centrālajām bankām arvien svarīgāk ir nepastarpināti saņemt tautsaimniecības dalībnieku sniegto informāciju un viedokli, tā uzlabojot arī monetārās politikas lēmumus un to transmisiju tautsaimniecībā. Nozīmīga ir arī sabiedrības izpratne par tautsaimniecības norisēm un spēja pieņemt gudrākus un tālredzīgākus personiskos finanšu lēmumus.

Tāpēc 2019. gadā Latvijas Banka turpināja un paplašināja ikvienam iedzīvotājam un sabiedrībai kopumā nozīmīgas aktivitātes, t.sk. izglītojošo un finanšu pratību veicinošo programmu "No sprīdīšiem par saimniekiem" ar mērķi vairāku gadu ciklos raisīt interesi par ekonomiku un uzlabot iedzīvotāju izpratni par ekonomikas likumsakarībām un personisko finanšu prasmīgu pārvaldīšanu. Šā projekta ietvaros sadarbībā ar portālu "Delfi" tika sagatavoti un plašai lietotāju auditorijai piedāvāti skaidrojoši raksti, kā arī intervijas ar sabiedrībā pazīstamām personībām un vairākiem naudas jautājumu ekspertiem. Latvijas Banka turpināja aktīvu komunikāciju ar sabiedrību arī sociālajos tīklos (*Twitter*, *Facebook*, draugiem.lv u.c.).

Diskusijā ar ekonomistu un analītiķu auditoriju nozīmīgākais gadskārtējais pasākums ir Latvijas Bankas tautsaimniecības konference. 2019. gadā tā bija veltīta darbaspēka pieejamības un attīstības tēmai. Tika analizēta visu triju Baltijas valstu darbaspēka tirgus situācija, uz nozīmīgo forumu aicinot ne tikai Latvijas, Lietuvas un Igaunijas, bet arī SVF, OECD, *Suomen Pankki – Finlands Bank* un Kopenhāgenas Biznesa skolas ekspertus. Divas citas Latvijas tautsaimniecībai, sociālajai sistēmai un monetārās politikas

transmisijai nozīmīgas tēmas (pensiju sistēmas ilgtspēja un nabadzības un nevienlīdzības mazināšana), balstoties uz Latvijas Bankas pētnieku sagatavotu analīzi, plašā lietpratēju lokā tika diskutētas Latvijas Bankas organizētajās Ekspertu sarunās.

Sabiedrība tika plaši informēta par Latvijas Bankas aktivitātēm dažādās jomās, piemēram, par nozīmīgākajiem jaunumiem saistībā ar NILLTPF novēršanas normu ieviešanu centrālās bankas pārraudzības jomās, inovatīvās zibmaksājumu infrastruktūras tālāko attīstību un otrā izlaiduma jeb Eiropas sērijas eiro banknošu ieviešanas noslēgšanu, apgrozībā nonākot jaunajām 100 eiro un 200 eiro banknotēm. Socioloģiskie pētījumi apliecina, ka Latvijas sabiedrība ir starp informētākajām eiro zonā par eiro banknošu dizainu un pretviltošanas elementiem.

Gada nogalē Latvijas informatīvajā telpā notika plaša diskusija par piemērotāko Latvijas Bankas prezidenta kandidātu, vairākiem pretendentiem publiskojot savas ieceres un aktīvi diskutējot par tālāko centrālās bankas darbību. Šis process noslēdzās ar Latvijas Republikas Saeimas atklātā balsojumā paustu pārliecinošu atbalstu Mārtiņa Kazāka kandidatūrai. Šie notikumi rosināja ievērojamu vietējo un starptautisko mediju interesi, un Latvijas Bankas komunikācijas speciālisti nodrošināja atklātu un saprotamu centrālās bankas darba atspoguļojumu.

Latvijas Bankas nostājas un viedokļa skaidrošanā nozīmīga loma bija Latvijas Bankas regulāro elektronisko izdevumu klāstam. Izmantojot Latvijas Bankas, CSP, Latvijas Republikas Finanšu ministrijas, FKTK un citu institūciju datus, izdevumā "Makroekonomisko Norišu Pārskats" jūnijā un decembrī vērtētas ārējā sektora, finanšu tirgus, iekšzemes pieprasījuma un piedāvājuma, izmaksu un cenu, kā arī maksājumu bilances norises un sniegtas IKP un inflācijas prognozes. Savukārt galvenie finanšu stabilitātes riski vērtēti izdevumā "Finanšu Stabilitātes Pārskats".

2019. gadā Latvijas Bankas interneta vietnēs publiskoti četri Latvijas Bankas speciālistu pētījumi un trīs diskusijas materiāli. Latvijas Bankas ekonomikas ekspertu raksti un pētījumi tika publicēti Latvijas Bankas interneta vietnēs un respektablos starptautiskos pētījumu izdevumos, sērijās un žurnālos. Plašai sabiedrībai tika sniegta iespēja iepazīties ar ECB informāciju par monetārās politikas lēmumiem un stimulējošās monetārās politikas pasākumiem, kā arī par pasaules un eiro zonas tautsaimniecības attīstību. Latvijas Banka saskaņā ar ECBS un ECB Statūtu prasībām nodrošināja ECB 2018. gada pārskata un to ECB "Tautsaimniecības Biļetena" numuru, kuri publicēti pēc monetārajai politikai veltītajām ECB Padomes sanāksmēm martā, jūnijā, septembrī un decembrī, tulkošanu latviešu valodā (publiskoti interneta versijā).

Pamatojoties uz ekonomikas ekspertu veikto analīzi, Latvijas Banka aktīvi pauda savu viedokli Latvijas un eiro zonas tautsaimniecības attīstības jomā, īpaši parādot darba ražīguma kāpināšanas lomu ilgtspējīgas tautsaimniecības attīstības nodrošināšanā. Šim nolūkam izmantoti ekspertu augstu vērtēti centrālās bankas komunikācijas kanāli, t.sk. interneta vietnes makroekonomika.lv un bank.lv un izdevums "Makroekonomisko Norišu Pārskats". Ekspertu atzītajā tautsaimniecības analīzes vietnē makroekonomika.lv 2019. gadā publicēts aptuveni 100 Latvijas Bankas ekonomistu sagatavotu rakstu un komentāru par aktuālajām tautsaimniecības norisēm. Īpašu interesi raisīja prognozes par Latvijas ekonomisko attīstību, darba tirgus un nodokļu ietvara analīze, kā arī analītiskie raksti par nevienlīdzības un nabadzības mazināšanu sabiedrībā. Savukārt izdevums "Latvia's Macro Profile" sniedza kodolīgu analītisku ieskatu Latvijas tautsaimniecības situācijā un prognozēs, informējot esošos un potenciālos investorus.

2019. gadā Latvijas Bankas amatpersonas, ekonomisti u.c. eksperti snieguši atbildes uz gandrīz 600 žurnālistu jautājumiem par Latvijas Bankas darbību un makroekonomisko un finanšu analīzi; publicēts aptuveni 150 interviju. Kopumā Latvijas medijos 2019. gadā par monetārās politikas un ekonomiskās attīstības jautājumiem publicēts vairāk nekā

7500 rakstu un sižetu (būtisks kāpums salīdzinājumā ar 2018. gadu), un sabiedrības interese par tautsaimniecības jautājumiem ievērojami palielinājusies.

Lai paplašinātu un uzlabotu komunikāciju ar sabiedrību, uzsākta interneta vietnes bank.lv pārveide, veidojot mūsdienīgāku, lietotājiem ērtāku funkcionālo dizainu un ļaujot saņemt informāciju dažādos veidos un formātos. Vietnes struktūrā īstenotās pārmaiņas padara pārskatāmāku informāciju par Latvijas Banku, tās darbību un pakalpojumiem. Izmantojot vietnes jaunās iespējas, radīti skaidrojoši un izglītojoši materiāli (piemēram, "Maksājumu radars" un "*Fintech* vārdnīca").

2018. gadā veiktajā mācībspēku aptaujā par ekonomikas pasniegšanu 95% respondentu pauda uzskatu, ka Latvijas Bankai ir nozīmīga loma ekonomiskās izglītotības un finanšu pratības veicināšanā. Sadarbībā ar Latvijā pieredzējušiem ekonomikas un sociālo zinību skolotājiem 2019. gadā turpinājās Latvijas Bankas izglītojošās vietnes "Naudas skola" satura pārveide un jauna mācību materiāla 1.–12. klasei "Mana ekonomika" izstrāde. Šis materiāls palīdzēs skolotājiem ekonomikas likumsakarību apguves procesu visās vecumgrupās organizēt atbilstoši kompetencēs balstītai pieejai. Turpinājās arī izglītojošais darbs, lai veicinātu sākumskolas skolēnu prasmes atpazīt eiro naudas zīmju pretviltošanas elementus.

Otrs finanšu pratības veicināšanas pamatelements – Latvijas Bankas zināšanu centrs "Naudas pasaule" – turpināja apmeklētājus izglītot finanšu un ekonomikas jautājumos. Ar mērķi izvērtēt un uzlabot ekspozīciju tika veidota sadarbība ar aktīvākajiem apmeklētājiem – vispārizglītojošo un profesionālo skolu un augstskolu mācībspēkiem. Lai uzlabotu ekspozīcijas satura pieejamību, izstrādāts virtuālā apmeklējuma risinājums, kas ļauj tiešsaistē ne tikai aplūkot ekspozīciju, bet arī iepazīties ar atsevišķu multimediju prezentāciju saturu. Būtiski papildināts ekspozīcijas saturs, piedāvājot jaunas multimediālas aplikācijas par eiro zonas banku darbības principiem un norisēm pasaules finanšu tirgū. Sadarbībā ar CSP radīta interaktīva tiešsaistes statistisko datu izpētes programma "Mūsu Latvija", kas ļauj iepazīt valsts tautsaimniecības resursu dažādību.

2019. gadā Latvijas Bankas zināšanu centra "Naudas pasaule" durvis tika atvērtas "Muzeju nakts 2019" apmeklētājiem. Latvijas Banka gan pieaugušajiem, gan sākumskolas vecuma interesentiem piedāvāja izziņu veicinošas darbības, stimulējot ar naudu un ekonomiku saistītu zināšanu apguvi. Šo iespēju izmantoja vairāk nekā 1700 interesentu.

SADARBĪBA AR STARPTAUTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM UN ĀRVALSTU CENTRĀLAJĀM BANKĀM

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas pārstāve ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās. Latvijas Banka var piedalīties citu starptautisko finanšu un kredīta organizāciju darbībā, kas atbilst tās mērķiem un uzdevumiem.

2019. gadā Latvijas Banka turpināja pārstāvēt Latvijas intereses SVF Pilnvaroto sanāksmēs un ikdienas jautājumu koordinēšanā. SVF politikas prioritārie jautājumi galvenokārt bija saistīti ar norisēm pasaules tautsaimniecībā un finanšu sistēmā. 2019. gadā SVF īpašu uzmanību pievērsa riskiem, kas saistīti ar šķēršļiem brīvās tirdzniecības attīstībai, kā arī ar lēnāku globālās izaugsmes tempu un ilgstoši zemām procentu likmēm. Tika izvērtēta SVF resursu pietiekamība un, nemainot kvotu apmēru, noslēgts SVF 15. vispārējais kvotu pārskats, bet diskusijas par alternatīviem resursu piesaistes veidiem turpinās. Arvien lielāka SVF uzmanība tiek pievērsta klimata pārmaiņu ietekmei.

Latvijas intereses SVF tika pārstāvētas SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupā, kurā ietilpst Dānija, Igaunija, Islande, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Somija un Zviedrija. Šo valstu grupu SVF Izpilddirektoru valdē pārstāvēja viens izpilddirektors, un tai kopumā bija 3.3% balsu.

Latvijas Bankas pārstāvji turpināja darboties Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejā, kas izveidota stratēģisko virzienu un vadlīniju noteikšanai un saskaņota viedokļa izstrādāšanai SVF darbības jautājumos.

2019. gadā turpinājās sadarbība ar SVF, pamatojoties uz SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijām.

2019. gadā Latvijas Banka turpināja līdzdalību SNB. Februārī Latvijas Banka organizēja SNB Centrālās Eiropas un Austrumeiropas monetārās politikas darba grupas gada sanāksmi.

2019. gadā Rīgā tika organizētas vairākas Eirosistēmas/ECBS komiteju un to darba grupu izbraukuma sanāksmes, kā arī citi pasākumi.

Maijā Latvijas Banka organizēja Eirosistēmas/ECBS Informācijas tehnoloģiju komitejas sanāksmi, jūnijā – Monetārās politikas komitejas sanāksmi, jūlijā – Riska vadības komitejas sanāksmi un septembrī – Tirgus operāciju komitejas sanāksmi. 2019. gadā Latvijas Bankā norisinājās arī vairāki ECBS un VUM mācību semināri dažādu profesionālo prasmju uzlabošanai, kā arī pētniecības semināri ar dažādu valstu centrālo banku un ECB ekspertu dalību.

Latvijas Banka turpināja sadarboties ar Somijas un Baltijas valstu centrālajām bankām finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas jomā, gadskārtējā foruma laikā apmainoties ar aktuālāko informāciju un daloties dažādu ieguldījumu pārvaldīšanas risinājumu lietošanas pieredzē.

2019. gadā Latvijas Banka turpināja aktīvi sadarboties ar ārvalstu centrālajām bankām un citām institūcijām. Ziemeļmaķedonijas un Mongolijas valsts finanšu institūciju speciālistiem Latvijas Bankas darbinieki sniedza informāciju par Latvijas maksājumu sistēmu, maksājumu un finanšu instrumentu norēķinu sistēmām un finanšu jomas inovatīvo tehnoloģiju attīstību, savukārt *Lietuvos bankas* pārstāvjiem – par jautājumiem, kas saistīti ar vērtspapīru tirgus operācijām. Turpinājās arī Ziemeļvalstu un Baltijas valstu centrālo banku sadarbība, t.sk. maijā Rīgā diskutējot par aktuāliem personālpolitikas jautājumiem, kā arī organizējot Baltijas valstu centrālo banku ekspertu seminārus un augsta līmeņa tikšanās.

Augstu vērtējot Latvijas Bankas pieredzi izglītojoša apmeklētāju centra darbības un attīstības jautājumos, kā arī finanšu pratības un sabiedrības izglītošanas jomā, Latvijas

Bankas pieredzi 2019. gadā klātienē iepazina Ukrainas Nacionālās bankas pārstāvji, turklāt Latvijas Bankas eksperts sniedza konsultācijas Ukrainas Nacionālās bankas zināšanu centra skiču projekta veidotājiem.

Starptautiskās finanšu organizācijas un ārvalstu centrālās bankas 2019. gadā sniedza atbalstu Latvijas Bankai, piedāvājot iespēju piedalīties šo institūciju rīkotajos semināros un kursos. Latvijas Bankas darbinieki piedalījās EK, ECB, SVF, Apvienotā Vīnes institūta, *Study Center Gerzensee*, Ņujorkas Federālo rezervju bankas, ka arī Apvienotās Karalistes, Beļģijas, Čehijas, Francijas, Itālijas, Lietuvas, Nīderlandes, Somijas un Spānijas centrālās bankas organizētajos kursos, semināros un konferencēs.

LATVIJAS BANKAS PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRA

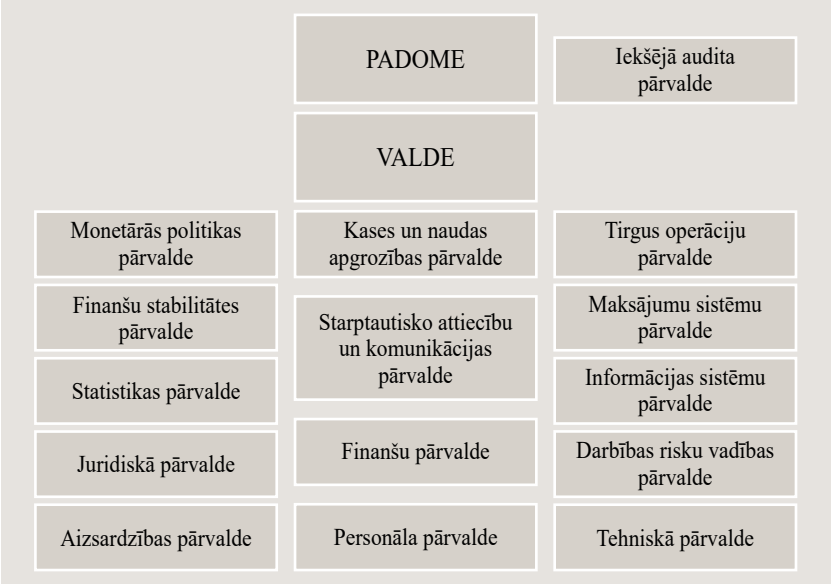

LATVIJAS BANKAS PADOME

Latvijas Bankas padome pieņem lēmumus Latvijas Bankas vārdā. Saskaņā ar grozījumiem likumā "Par Latvijas Banku"[1] Latvijas Bankas prezidenta, prezidenta vietnieka un padomes locekļu pilnvaru laiks ir pieci gadi, bet līdzšinējais Latvijas Bankas prezidenta vietnieks vai padomes loceklis savus amata pienākumus turpina pildīt līdz sešu gadu pilnvaru laika beigām. Līdz 2019. gada 20. decembrim (pilnvaru laika beigām) Latvijas Bankas prezidenta pienākumus pildīja Ilmārs Rimšēvičs. Latvijas Republikas Saeima 2019. gada 12. decembrī apstiprināja Latvijas Bankas padomes locekli Mārtiņu Kazāku Latvijas Bankas prezidenta amatā; darbu šajā amatā viņš uzsāka 2019. gada 21. decembrī. Latvijas Bankas padomes sastāvs 2019. gada beigās bija šāds:

– prezidents	**Mārtiņš Kazāks**;
– prezidenta vietniece	**Zoja Razmusa**[2];
– padomes locekļi:	**Vita Pilsuma**, **Arvils Sautiņš**, **Aivars Skopiņš**.

Latvijas Bankas padomes sēdes sasauc pēc vajadzības, bet ne retāk kā reizi ceturksnī. 2019. gadā notika 16 Latvijas Bankas padomes sēžu, kurās tika pieņemti lēmumi monetārās politikas instrumentu lietošanas, ieguldījumu pārvaldīšanas, skaidrās naudas apgrozībā nodrošināšanas, statistikas nodrošināšanas, maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu darbības un pārraudzības, Kredītu reģistra darbības, ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas licencēšanas un uzraudzības u.c. Latvijas Bankas darbības, pārvaldības un organizācijas jautājumos.

LATVIJAS BANKAS VALDE

Latvijas Bankas praktiskā darba veikšanai un operatīvajai vadīšanai Latvijas Bankas padome izveidojusi pastāvīgi strādājošu Latvijas Bankas valdi. Saskaņā ar grozījumiem likumā "Par Latvijas Banku" ar 2020. gada 1. martu tās locekļu skaits samazināts no sešiem līdz četriem. Latvijas Bankas valdes sastāvs 2019. gada beigās bija šāds:

[1] *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 248A, 10.12.2019., oficiālās publikācijas Nr. 2019/248A.12 (spēkā ar 11.12.2019.).
[2] Pilnvaru laiks beidzās 12.03.2020.

– valdes priekšsēdētājs	**Māris Kālis**[1];
– valdes priekšsēdētāja vietniece	**Ilze Posuma**[2];
– valdes locekļi:	**Jānis Blūms**[3], **Jānis Caune**, **Harijs Ozols**[3], **Raivo Vanags**.

Latvijas Bankas valde vadīja bankas darbu, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" u.c. tiesību aktu prasības un īstenojot Latvijas Bankas padomes lēmumus.

LATVIJAS BANKAS DARBINIEKI

Latvijas Bankā 2019. gada beigās strādāja 479 darbinieki, t.sk. 10 darbinieku, ar kuriem darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku (2018. gada beigās – attiecīgi 498 darbinieki un 8 darbinieki). 2019. gada beigās 60% Latvijas Bankas darbinieku bija vīrieši un 40% – sievietes. 2019. gadā Latvijas Republikas Pastāvīgajā pārstāvniecībā ES strādāja nozares padomnieks, Latvijas Bankas specializētais atašejs.

2019. gadā turpinājās Latvijas Bankas struktūras pilnveide. Nolūkā pilnveidot risku pārvaldīšanas procesu un stiprināt Latvijas Bankas iekšējās kontroles sistēmu ar 2019. gada 1. februāri Latvijas Bankā izveidota Darbības risku vadības pārvalde. Darbības risku vadības pārvaldes pamatuzdevums ir uzturēt vienotu darbības risku pārvaldīšanas ietvaru un organizēt darbības risku pārvaldīšanas procesu Latvijas Bankā, t.sk. sadarbībā ar Latvijas Bankas struktūrvienībām nodrošināt risku identificēšanu, novērtēšanu, darbības risku ierobežošanas pasākumu sagatavošanu un īstenošanu, kā arī incidentu pārvaldīšanu.

Turpinot Latvijas Bankas darbības efektivitātes uzlabošanas pasākumus, Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu 2019. gada 30. decembrī pārtraukt pakalpojumu sniegšanu Liepājas filiālē un 2020. gada 30. janvārī to slēgt. Šāds lēmums pieņemts, ņemot vērā, ka 2019. gadā pabeigts Latvijas Bankas Rīgas filiāles modernizācijas projekts, palielinot tās kapacitāti un stiprinot tās kā Baltijas reģiona skaidrās naudas apgādes centra lomu.

LATVIJAS BANKAS KOMISIJAS, KOMITEJAS UN DARBA GRUPAS

- Latvijas Bankas budžeta komisija
- Latvijas Bankas dāvanu novērtēšanas, kustamās mantas atsavināšanas un norakstīšanas komisija
- Latvijas Bankas dokumentu un arhīva pārvaldības ekspertu komisija
- Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija
- Latvijas Bankas ētikas komiteja
- Latvijas Bankas iepirkuma pastāvīgā komisija
- Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja
- Latvijas Bankas investīciju komiteja
- Latvijas Bankas licencēšanas komisija
- Latvijas Bankas monētu dizaina komisija
- Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komisija
- Latvijas Bankas revīzijas komiteja

Lai nodrošinātu kvalitatīvu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi, 2019. gadā darbu turpināja vairākas Latvijas Bankas padomes, prezidenta vai valdes apstiprinātas komitejas, komisijas un darba grupas.

[1] Kopš 13.03.2020. – Latvijas Bankas prezidenta vietnieks.
[2] Kopš 13.03.2020. – arī Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja p.i.
[3] Amatā līdz 29.02.2020.

Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komisija lēma par bojāto eiro un lata apgrozības naudas zīmju apmaiņu, īstenoja naudas zīmju ar viltojuma pazīmēm un viltoto naudas zīmju identifikācijas, uzskaites, glabāšanas un iznīcināšanas kontroli, reģistrēja skaidrās naudas apstrādes iestādes un anulēja to reģistrāciju, kā arī kontrolēja skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbību. Lai nodrošinātu ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai kā finanšu pakalpojumam izvirzīto prasību izpildi, Latvijas Bankas licencēšanas komisija izsniedza, pārreģistrēja un pārrakstīja licences kapitālsabiedrībām ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā un kontrolēja licencēto kapitālsabiedrību darbību.

Darbības risku, t.sk. fiziskās drošības risku, pārvaldīšanas procesu pārraudzīja Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija. Savukārt Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja pārraudzīja un koordinēja ar Latvijas Bankas informācijas sistēmu darbību un attīstību, kā arī ar personas datu apstrādi saistītos jautājumus.

Latvijas Bankas ētikas komiteja pārraudzīja "Latvijas Bankas ētikas kodeksa" īstenošanu.

Latvijas Bankas budžeta komisija Latvijas Bankas budžeta vadības procesā veicināja Latvijas Bankas finanšu resursu lietderīgu izmantošanu. Latvijas Bankas iepirkuma pastāvīgā komisija šo mērķi īstenoja Latvijas Bankas veikto iepirkumu jomā. Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādāja un noteica finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas stratēģiju un taktiku.

Latvijas Bankas revīzijas komiteja Latvijas Bankas padomes uzdevumā pārraudzīja iekšējā audita funkciju, Latvijas Bankas ārējo revidentu darbību un finanšu pārskatu sagatavošanu, kā arī veicināja Latvijas Bankas iekšējās kontroles sistēmas darbību.

PĀRVALDĪBAS PRINCIPI UN ATTĪSTĪBA

Latvijas Bankas pārvaldība nodrošina likumā "Par Latvijas Banku" un citos normatīvajos aktos noteikto uzdevumu kvalitatīvu izpildi. Latvijas Bankā izmantotais pārvaldības modelis dod iespēju atklāt nepilnības stratēģijas, resursu, darbinieku un procesu vadības un līderības jomā, pilnveidot Latvijas Bankas darbību un novērtēt attiecībā uz klientiem, darbiniekiem un sabiedrību kopumā sasniegtos rezultātus.

Latvijas Bankas vīzija, misija un vērtības, kā arī Latvijas Bankas prioritārie mērķi ir pamats darbības īstenošanai un attīstības plānošanai. Katru gadu tiek vērtēts noteikto mērķu sasniegšanā paveiktais, vienlaikus ikdienā tiek uzraudzīta funkciju un procesu izpilde un īstenota regulāra darba plānu izpildes kontrole.

RESURSU PĀRVALDĪBA

PERSONĀLA RESURSI

Latvijas Banka 2019. gadā turpināja īstenot personāla politikas pamatprincipus, efektīvā personāla atlases procesā piesaistot kvalificētus un profesionālus darbiniekus un veidojot ilgtermiņa darba attiecības, radot motivējošu darba vidi un veicinot profesionālo pilnveidi.

Latvijas Banka personāla attīstības un izaugsmes veicināšanas nolūkā līdzīgi kā iepriekšējos gados izmantoja darbinieku rotāciju un paaugstināšanu amatā. ECB īstermiņa norīkojumu programmas ietvaros uz ECB devās divi Latvijas Bankas darbinieki, kas papildināja darba pieredzi ECB Finanšu ģenerāldirektorātā un Iekšējā audita direktorātā.

Latvijas Banka piedalījās R. Šūmana vārdā nosauktajā ECBS un VUM darbinieku mobilitātes programmā, kuras galvenais mērķis ir daudzpusēja, uz projektiem balstīta darba pieredzes apmaiņa. Programmas ietvaros Monetārās politikas pārvaldes iesniegtajā pētniecības projektā piedalījās speciālists no *Lietuvos bankas*, savukārt *Nationale*

Bank van België/Banque Nationale de Belgique projektā piedalījās Kases un naudas apgrozības pārvaldes speciāliste un Informācijas sistēmu pārvaldes speciālists. Darbu SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu biroja izpilddirektora padomnieka amatā turpināja 2018. gadā nominētā Latvijas Bankas darbiniece.

Latvijas Bankas darbinieki turpināja papildināt profesionālās zināšanas monetārās politikas, finanšu stabilitātes, makroekonomikas, ekonometrijas, finanšu tirgus, finanšu institūciju uzraudzības, statistikas, finanšu grāmatvedības, iekšējā audita, personāla vadības, juridiskajā, risku vadības, vērtspapīru operāciju, naudas apstrādes procesa uzraudzības un informācijas tehnoloģiju jomā. Vairāki Latvijas Bankas darbinieki turpināja profesionālo zināšanu pilnveidi starptautiskajās profesionālās sertifikācijas programmās.

Ar Latvijas Bankas darbinieku mācībām saistīto izdevumu apjoms atbilda 1.3% no darba samaksas apjoma (2018. gadā – 1.5%).

FINANŠU RESURSI

Latvijas Bankas finanšu vadības sistēma veidota tā, lai nodrošinātu atbalstu lēmumu pieņemšanai, finanšu risku pārvaldīšanu un finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu.

Latvijas Banka savu darbību galvenokārt finansē no finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas un monetārās politikas operāciju ienākumiem. Latvijas Banka nesaņem finansējumu no valsts budžeta, bet veic maksājumus tajā 70% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. Latvijas Banka 2019. gadā guva 27.2 milj. eiro peļņu, no kuras valsts ieņēmumos ieskaitāmi 19.0 milj. eiro. Latvijas Bankas pēdējo piecu gadu kopējā peļņa ir 107.4 milj. eiro, bet ieskaitījums valsts ieņēmumos – 71.9 milj. eiro (katra gada datus sk. 4. pielikumā).

Nozīmīgākie Latvijas Bankas finanšu darījumi saistīti ar finanšu aktīvu pārvaldīšanu un monetārās politikas īstenošanu. Finanšu aktīvu pārvaldīšana tiek veikta atbilstoši Latvijas Bankas padomes pieņemtajā "Latvijas Bankas finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas kārtībā" noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Eirosistēmas īstenoto monetāro politiku. Savukārt ar monetārās politikas īstenošanu saistītās operācijas Latvijas Banka veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Dalības Latvijas Bankas organizētajās *Eurosistēmas* monetārās politikas operācijās kārtību".

Lai nodrošinātu vispusīgu un caurredzamu informāciju par Latvijas Bankas finanšu darījumiem, finanšu riskiem un to vadību, kā arī Latvijas Bankas darbības rezultātiem, Latvijas Banka sagatavo un publisko gada finanšu pārskatus. Tos sagatavo saskaņā ar ECBS saistošo ECB tiesību aktu par grāmatvedību un finanšu pārskatiem obligātajām prasībām un Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku", kārtojot grāmatvedību atbilstoši Latvijas Bankas valdes pieņemtajai "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības kārtībai" un citiem Latvijas Bankas normatīvajiem aktiem, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" un citu Latvijas Bankai saistošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasības.

Latvijas Banka publicē katra mēneša slēguma bilanci un citu finanšu informāciju, kas pieejama arī Latvijas Bankas interneta vietnē. Integrētā bankas informācijas sistēma nodrošina standartizētu, automatizētu, drošu un efektīvu Latvijas Bankas finanšu darījumu veikšanu, to vienotu uzskaiti un finanšu pārskatu sagatavošanu. Iekšējās finanšu kontroles sistēmas ietvaros Latvijas Bankas vadība regulāri analizē Latvijas Bankas aktīvu un saistību, kā arī ienākumu un izdevumu pārmaiņas, īpašu uzmanību pievēršot gan ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem, gan administratīvo izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstībai apstiprinātajam Latvijas Bankas budžetam. Latvijas Bankas gada budžetu apstiprina Latvijas Bankas padome, un tā vadība tiek īstenota saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto «Latvijas Bankas budžeta vadības kārtību», kuras mērķis ir

nodrošināt Latvijas Bankas finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu un kurā noteikta Latvijas Bankas budžeta sagatavošanas, apstiprināšanas un izpildes kontroles kārtība. Budžeta vadības un plānošanas ietvaros Latvijas Banka pastāvīgi izvērtē katra projekta mērķtiecību, izmaksas un cilvēkresursus, lai nodrošinātu lietderīgu līdzekļu izmantošanu. Lai nodrošinātu iekšējā audita funkcijas neatkarību, Latvijas Bankas padome apstiprina arī Iekšējā audita pārvaldes izdevumu plānu.

Latvijas Bankas padomes izveidota budžeta komisija vērtē Latvijas Bankas valdes sagatavoto budžeta projektu un pārrauga budžeta izpildes gaitu. Savukārt Latvijas Bankas valde kopā ar attiecīgo Latvijas Bankas struktūrvienību vadītājiem sagatavo un iesniedz Latvijas Bankas budžeta komisijai un Latvijas Bankas padomei budžeta projektu un regulāri kontrolē budžeta izpildes gaitu un sniedz par to ziņojumus.

INFRASTRUKTŪRAS RESURSI

Inženiertehniskie infrastruktūras resursi

Latvijas Banka nodrošina un uztur tās darbībai nepieciešamo infrastruktūru. Latvijas Bankas ēkās veikti ēku uzturēšanai nepieciešamie būvdarbi.

2019. gadā ēkā K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā, veikta ūdensapgādes maģistrālā cauruļvada nomaiņa, ventilācijas sistēmas papildināšana, dienesta ieejas pārbūve un videonovērošanas sistēmas monitoru nomaiņa. Rīgas filiāles ēkā veikta zibens aizsardzības sistēmas rekonstrukcija, teritorijas nožogojuma posma pastiprināšana un balss apziņošanas sistēmas nomaiņa, kā arī uzsākta dūmu izvades sistēmas automātikas nomaiņa.

Informācijas tehnoloģiskie resursi

Izstrādāts centralizēts risinājums Latvijā atzītu fizisko personu kvalificētu autentifikācijas rīku izmantošanai Latvijas Bankas informācijas sistēmās, kā pirmo minētajam risinājumam pielāgojot Kredītu reģistra personu pašapkalpošanās portālu, t.sk. nodrošinot tā pieejamību viedierīcēs.

Būtiski pilnveidota Latvijas Bankas lokālā datortīkla infrastruktūra, ar modernu risinājumu nodalot serveru un datu centru infrastruktūru un papildus mazinot arī ar darbības nepārtrauktības nodrošināšanu saistītos riskus un paaugstinot drošību.

Ieviesta jauna centralizētā datu uzglabāšanas un pārvaldības sistēma, kura nodrošina gan nozīmīgas papildu funkcionālās iespējas, gan būtiski augstāku ātrdarbību, gan papildu vietu aizvien pieaugošajam informācijas apjomam, vienlaikus ievērojami samazinot tās darbībai nepieciešamās elektroenerģijas patēriņu.

Ieviesti nozīmīgi papildu drošības risinājumi un procedūras, lai uzlabotu informācijas drošību un kiberdrošību un mazinātu ar aktuālākajiem tehnoloģiskajiem apdraudējumiem saistītos riskus.

Veikti Latvijas Bankas interneta vietņu drošības testi un pilnveidots tehniskais risinājums, lai panāktu vēl augstāku šo vietņu drošības līmeni.

Vides resursi

Latvijas Banka ir videi draudzīga iestāde, kas rūpējas par vides resursu efektīvāku izmantošanu.

Laika gaitā veikti vairāki pasākumu, lai samazinātu papīra (attiecīgi arī tā ražošanai nepieciešamo resursu) izmantošanu, t.sk. pilnībā elektronizēta dokumentu aprite Latvijas Bankā un pēc iespējas arī ar ārējiem sadarbības partneriem, tādējādi būtiski samazinot dokumentu drukāšanas nepieciešamību un vienlaikus paātrinot dokumentu apriti. Izmantotais papīrs tiek nodots otrreizējai pārstrādei.

Tiek izmantots drukas iekārtu izejmateriālus (toneri, tinti un papīru) taupošs drukāšanas režīms, nodrošinot mazāku to patēriņa apjomu un nepieciešamā papīra daudzumu

(izmantojot abpusējās drukāšanas iespējas). Darbinieki aicināti izmantot ekonomiskāku informācijas drukāšanas režīmu, novērtējot drukāšanas (īpaši krāsainu materiālu drukāšanas) nepieciešamību.

Energoefektivitātes jomā Latvijas Bankā, īstenojot tehnisko iekārtu modernizācijas projektus, uzmanība tiek pievērsta arī jaunās iekārtas energopatēriņam. Energoefektivitātes rādītājs tiek ņemts vērā, atjaunojot datortehniku un citas tehniskās iekārtas, kā arī apgaismojuma risinājumu pilnveidē.

2018. gada nogalē tika pabeigts nozīmīgs projekts, uzstādot saules enerģijas paneļus Rīgas filiāles ēkā un šo saules enerģijas paneļu saražoto elektroenerģiju izmantojot ēkas energopatēriņa nodrošināšanā, tādejādi samazinot iegādājamās elektroenerģijas apjomu. Saules enerģijas paneļu darbības rezultāti pirmā gada laikā atbilst sākotnējam novērtējumam, nodrošinot aptuveni 5.5% no ēkas darbībai nepieciešamās elektroenerģijas. Aizstājot no neatjaunojamajiem resursiem saražoto elektroenerģijas apjomu ar saules saražoto elektroenerģijas apjomu, tiek samazināts CO_2 izmešu apjoms.

RISKU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankā pārvalda finanšu un darbības riskus. Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas mērķi un pamatprincipus nosaka Latvijas Bankas padomes pieņemtā "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politika".

Risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā veic sistemātiska procesa ietvaros, identificējot, analizējot un novērtējot riskus, plānojot un īstenojot risku ierobežošanas pasākumus, pārraugot un regulāri pārskatot riskus ar mērķi laikus apzināt, attiecīgi novērtēt un efektīvi pārvaldīt riskus, kuri var negatīvi ietekmēt:
– Latvijas Bankas finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātus;
– Latvijas Bankas spēju kvalitatīvi un efektīvi veikt normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, t.sk. piedalīties ECBS funkciju izpildes nodrošināšanā.

Finanšu riskus Latvijas Bankā pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas finanšu stāvokli un darbības finanšu rezultātiem finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu vai darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Pārvaldot finanšu riskus, t.sk. tirgus risku (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisku un likviditātes risku, ievēro pieļaujamos finanšu risku veidus un parametrus, kuru ietvaros ilgtermiņā nodrošina ieguldījumu vērtības saglabāšanu, nepieciešamās likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu.

Ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas kārtību".

Ieguldījumus Latvijas Bankā pārvalda, tos grupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Katram ieguldījumu portfeļa veidam noteikto parametru, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu un ienesīgumu, ievērošanu kontrolē Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa. Ieguldījumu, t.sk. ar tiem saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārrauga ieguldījumu pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi un valdi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem un riska novērtējumu.

Latvijas Bankas darbības riski tiek pārvaldīti ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas darbību, reputāciju vai finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātiem Latvijas Bankas procesu neatbilstošas vai kļūdainas izpildes, darbinieka darbības vai bezdarbības, Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras, informācijas sistēmu, pārējās Latvijas Bankas infrastruktūras neatbilstošas darbības vai nepieejamības vai ārēju apstākļu dēļ.

Latvijas Banka darbības riskus pārvalda vienotā darbības risku pārvaldīšanas ietvarā, kur būtiskākie ir atbilstības riski (t.sk. interešu konflikta novēršanas, pretkorupcijas kontroles, fizisko personu datu aizsardzības, NILLTPF novēršanas un darba vides aizsardzības jomā), darbības nepārtrauktības riski, fiziskās drošības riski, informācijas drošības riski un informācijas sistēmu riski (t.sk. kiberdrošības riski). Darbības riskus Latvijas Bankā pārvalda procesos un projektos, identificējot un novērtējot risku un atkarībā no šā vērtējuma nosakot un īstenojot piemērotāko rīcību. Nolūkā pilnveidot Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanu un stiprināt iekšējās kontroles sistēmu, t.sk. nodrošinot darbības risku pārvaldīšanai veltīto resursu efektīvu izmantošanu, ar 2019. gada 1. februāri Latvijas Bankā tika izveidota Darbības risku vadības pārvalde, kas ir atbildīga par darbības risku pārvaldīšanas procesa organizēšanu, kā arī sniedz Latvijas Bankas vadībai neatkarīgu un argumentētu viedokli darbības risku pārvaldīšanas jomā. Ikdienā darbības risku pārvaldīšanu sadarbībā ar Darbības risku vadības pārvaldi nodrošina attiecīgo Latvijas Bankas struktūrvienību vadītāji un projektu vadītāji.

Atbilstības riskus Latvijas Bankā pārvalda ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas, t.sk. Latvijas Bankas amatpersonu un darbinieku, darbības atbilstību tiesību aktu prasībām.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz kritisko procesu izpildi, kuru pārtraukšana var izraisīt negatīvas sekas Latvijas finanšu sistēmai vai negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu, t.sk. nodrošinot kritisko procesu nepārtrauktu izpildi vai atjaunošanu pēc iespējas īsākā laikā un pilnā apjomā to izpildes traucējumu vai pārtraukumu gadījumos, kā arī incidentu efektīvu pārvaldīšanu.

Fiziskās drošības riskus, t.sk. ar ugunsdrošību un civilo aizsardzību saistītus riskus, pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi Latvijas Bankas objektā esošu personu, Latvijas Bankas objektu un tajos esošo vērtību, vērtību pārvadājumu un Latvijas Bankas rīkotu pasākumu fiziskajai drošībai.

Informācijas drošības riskus pārvalda ar mērķi nepieļaut aizsargājamas informācijas nesankcionētu izpaušanu vai izmantošanu, klasificējot informāciju pēc tās konfidencialitātes un atbilstoši to aizsargājot, kā arī vienlaikus rūpējoties, lai aizsardzības pasākumi Latvijas Bankai nekavētu neklasificētu informāciju laikus sniegt sadarbības partneriem un sabiedrībai.

Informācijas sistēmu riskus, t.sk. kiberdrošības riskus, pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas informācijas sistēmu un infrastruktūras pieejamību, drošību un integritāti. Latvijas Bankā informācijas sistēmas klasificē, ņemot vērā to nozīmīgumu Latvijas Bankas uzdevumu veikšanā un tajās apstrādājamo datu konfidencialitātes, integritātes un pieejamības prasības, nosakot katram klasifikācijas līmenim atbilstošu fizisko un loģisko aizsardzību.

Ņemot vērā augošos kiberdrošības riskus, 2019. gadā veiktas papildu drošības pārbaudes un īstenoti pasākumi Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras un informācijas sistēmu aizsardzības pilnveidei.

Latvijas Bankā nodrošina darbinieku izglītošanu risku pārvaldīšanas jomā, t.sk. nolūkā uzturēt atbilstošas darbinieku zināšanas un iemaņas regulāri rīko mācības un testus.

IEKŠĒJAIS AUDITS UN ĀRĒJĀ REVĪZIJA

Iekšējais audits, izmantojot sistēmisku un plānveidīgu pieeju, sniedz Latvijas Bankas vadībai objektīvu un neatkarīgu vērtējumu par Latvijas Bankas pārvaldības, risku pārvaldīšanas, kontroles sistēmas un procesu efektivitāti, kā arī sniedz konsultācijas Latvijas Bankas darbības pilnveidei.

Iekšējo auditu Latvijas Bankā veic Iekšējā audita pārvalde. Iekšējo auditu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas iekšējā audita politiku" un Iekšējā audita pārvaldes nolikumu. Iekšējo auditu veic, ievērojot Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses pamatprincipus", "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus" un "Ētikas kodeksu".

Iekšējā audita darbības atbilstību Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam" reizi piecos gados vērtē arī ārējais vērtētājs. 2015. gadā ārējo novērtējumu veica PricewaterhouseCoopers SIA, un šis novērtējums apstiprināja iekšējā audita darbības atbilstību minētajiem standartiem un "Ētikas kodeksam".

Iekšējais audits aptver visas Latvijas Bankas darbības jomas. Iekšējos auditus plāno un veic, pamatojoties uz risku novērtējumu. Par katra iekšējā audita rezultātiem Iekšējā audita pārvaldes vadītājs ziņo Latvijas Bankas padomei un Latvijas Bankas valdei. Iekšējā audita pārvalde reizi ceturksnī iesniedz Revīzijas komitejai ziņojumu par apstiprinātā iekšējo auditu gada plāna izpildes gaitu, veiktajiem iekšējiem auditiem, to rezultātiem un konstatētajiem trūkumiem, audita ziņojumos minēto trūkumu novēršanas gaitu un citu būtisku informāciju. Par iekšējā audita darbību reizi gadā tiek ziņots Latvijas Bankas padomei.

Iekšējā audita pārvalde veic iekšējos auditus arī saskaņā ar Eirosistēmas/ECBS/VUM Iekšējo auditoru komitejas auditu plānu. 2019. gadā Iekšējā audita pārvalde veica trīs šādus iekšējos auditus Latvijas Bankā. Iekšējā audita pārvaldes darbinieki iesaistās arī citu Eirosistēmas/ECBS/VUM iekšējā audita uzdevumu izpildē, un 2019. gadā Iekšējā audita pārvaldes darbinieki strādāja trīs darba grupās, kas ir atbildīgas par Eirosistēmas/ECBS/VUM iekšējo auditu plānošanu un izpildi un darba organizāciju. Savukārt, lai veicinātu auditoru mobilitāti un zināšanu pilnveidi, iekšējā auditore ECB īstermiņa norīkojumu programmas ietvaros papildināja darba pieredzi ECB Iekšējā audita direktorātā.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas finanšu pārskatu revīziju veic ECB Padomes ieteikti un ES Padomes apstiprināti neatkarīgi ārējie revidenti. Par Latvijas Bankas 2015.–2019. gada finanšu pārskatu revidentu apstiprināta zvērinātu revidentu komercsabiedrība "KPMG Baltics AS" (iepriekšējais nosaukums – "KPMG Baltics SIA").

Iekšējā audita un Latvijas Bankas ārējā revidenta, kas veic Latvijas Bankas gada finanšu pārskatu revīziju, darbību pārrauga Latvijas Bankas revīzijas komiteja.

LATVIJAS BANKAS 2019. GADA FINANŠU PĀRSKATI

BILANCE

(gada beigās; tūkst. eiro)

	Skaidrojums[1]	**2019**	2018
AKTĪVI			
Zelts un zeltā izteiktās prasības	6.	**289 043**	239 195
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	7.	**3 688 972**	3 566 027
Prasības pret Starptautisko Valūtas fondu		149 082	146 833
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi		3 539 890	3 419 194
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	8.	**460 415**	326 308
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	9.	**90 139**	101 837
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	10.	**12 250**	38 750
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas		12 250	38 750
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	11.	**8**	488
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	12.	**8 721 137**	8 813 038
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri		7 636 472	7 423 080
Pārējie vērtspapīri		1 084 665	1 389 958
Eirosistēmas iekšējās prasības	13.	**5 277 483**	4 952 780
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā		114 108	115 082
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm		158 264	163 480
Pārējās prasības Eirosistēmā		5 005 111	4 674 218
Pārējie aktīvi	14.	**206 062**	208 724
KOPĀ AKTĪVI		**18 745 509**	18 247 147

[1] No 73. lappuses līdz 115. lappusei sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

(turpinājums) (gada beigās; tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2019**	2018
PASĪVI			
Banknotes apgrozībā	15.	**4 666 799**	4 536 729
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	16.	**5 660 676**	5 050 101
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)		5 660 676	5 050 101
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	17.	**11 871**	13 847
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	18.	**1 506 709**	1 449 237
Saistības pret valdību		442 044	129 113
Pārējās saistības		1 064 665	1 320 124
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	19.	**307 239**	16 524
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	20.	**153 351**	150 535
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	21.	**1 642 368**	115 284
Eirosistēmas iekšējās saistības	13.	**3 833 540**	6 212 645
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)		3 826 452	6 212 645
Pārējās saistības Eirosistēmā		7 088	–
Pārējās saistības	22.	**329 326**	251 877
Kapitāls un rezerves	23.	**633 630**	450 368
KOPĀ PASĪVI		**18 745 509**	18 247 147

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2019**	2018
Tīrie procentu ienākumi	33.	**95 946**	79 494
Procentu ienākumi		198 804	180 907
Procentu izdevumi		–102 858	–101 413
Finanšu operāciju, pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā un uzkrājumu finanšu riskiem tīrais rezultāts		**–37 821**	–42 387
Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi	34.	46 253	–49 690
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	–3 856	–47 903
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	36.	–80 218	55 206
Tīrie komisijas maksas izdevumi		**–3 607**	–2 783
Komisijas maksas ienākumi		811	644
Komisijas maksas izdevumi		–4 418	–3 427
Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā	37.	**14 884**	6 922
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	38.	**–6 801**	122
Citi bankas darbības ienākumi	39.	**1 300**	9 270
TĪRIE IENĀKUMI		**63 901**	50 638
Darba samaksa	40.	**–17 660**	–17 515
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	40.	**–3 941**	–4 031
Naudas zīmju iegādes izdevumi	41.	**–1 791**	–2 104
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	14.	**–4 129**	–4 189
Pārējie bankas darbības izdevumi	42.	**–9 225**	–8 233
PĀRSKATA GADA PEĻŅA		**27 155**	14 566

KOPĒJĀS ATZĪTĀS PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU PĀRSKATS

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2019**	2018
Pārskata gada peļņa		**27 155**	14 566
Pārvērtēšana	23.	**169 433**	–26 962
Uzkrātā pārvērtēšanas rezultāta realizēšana	23.	**–6 986**	–10 139
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	**3 856**	47 903
Pārvērtēšanas konta pārmaiņas kopā	23.	**166 303**	10 802
KOPĀ		**193 458**	25 368

Latvijas Bankas valde 2020. gada 27. februārī apstiprināja šos finanšu pārskatus, kas sniegti no 69. lappuses līdz 115. lappusei.

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.

Latvijas Bankas valdes priekšsēdētājs	Māris Kālis
Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja vietniece	Ilze Posuma
Latvijas Bankas valdes loceklis	Jānis Blūms
Latvijas Bankas valdes loceklis	Jānis Caune
Latvijas Bankas valdes loceklis	Harijs Ozols
Latvijas Bankas valdes loceklis	Raivo Vanags

FINANŠU PĀRSKATU SKAIDROJUMI

1. PAMATDARBĪBA

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un ECBS un Eirosistēmas dalībniece. Tā dibināta 1922. gada 19. septembrī (darbība atjaunota 1990. gadā). Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, t.sk. ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un ECBS un ECB Statūtiem.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:
– līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
– pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
– nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
– līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā;
– sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
– sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu un citu valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
– darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
– konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
– uzturēt Kredītu reģistru;
– izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā;
– pildīt Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, nodrošinot efektīvu naudas viltojumu analīzi.

Latvijas Banka neprasa un nepieņem norādījumus no Latvijas un citu ES valstu valdībām, ES institūcijām un citām nacionālajām, ārvalstu vai starptautiskajām institūcijām un to struktūrām. Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

Latvijas Banka savu darbību tās uzdevumu izpildes ietvaros galvenokārt finansē no finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas un monetārās politikas operāciju ienākumiem.

Latvijas Bankas centrālais birojs atrodas K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā. Skaidrās naudas glabāšanu, apstrādi un apriti Latvijas Banka nodrošina, izmantojot tās Rīgas filiāli. Turpinot darbības efektivitātes uzlabošanas pasākumus, t.sk. veicot Rīgas filiāles naudas apstrādes iekārtu modernizāciju un centralizējot skaidrās naudas aprites procesu, Latvijas Banka 2019. gadā pieņēma lēmumu 2020. gada 30. janvārī slēgt savu Liepājas filiāli, tajā nodrošinot klientu apkalpošanu līdz 2019. gada 30. decembrim.

2. NOZĪMĪGĀKIE GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Šajā skaidrojumā sniegts finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto nozīmīgāko Latvijas Bankas grāmatvedības principu īss apraksts.

2.1. FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar ECB 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (pārstrādāta versija) (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes kārtību "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" un likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

2.2. FINANŠU PĀRSKATU POSTEŅU NOVĒRTĒŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu grāmatvedības principu. Zelts,

vērtspapīri (izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā), līdzdalība kapitālā (izņemot līdzdalību ECB kapitālā), biržā tirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un atvasinātie procentu likmju finanšu instrumenti novērtēti patiesajā vērtībā. Biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi novērtēti saskaņā ar 2.15. skaidrojumā aprakstītajiem principiem, un šo līgumu uzskaites vērtības un patiesās vērtības salīdzinājums atspoguļots 5. skaidrojumā.

2.3. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU PATIESĀ VĒRTĪBA

Patiesā vērtība ir cena, par kādu novērtēšanas datumā iespējams pārdot finanšu aktīvu vai nodot finanšu saistības parastā darījumā starp tirgus dalībniekiem.

Finanšu instrumentu patieso vērtību Latvijas Banka nosaka, pamatojoties uz kotētajām cenām aktīvā tirgū, citiem finanšu tirgus informācijas avotiem vai diskontētajām naudas plūsmām. Diskontētās naudas plūsmas tiek aprēķinātas, pamatojoties uz kotētajām finanšu instrumentu tirgus cenām un naudas tirgus procentu likmēm. Patiesajā vērtībā novērtēto aktīvu, kā arī to finanšu instrumentu, kuri nav novērtēti patiesajā vērtībā, bet kuru aplēstā patiesā vērtībā atšķiras no to uzskaites vērtības, sadalījums, ņemot vērā patiesās vērtības noteikšanas hierarhiju, atspoguļots 5. skaidrojumā.

2.4. ĀRVALSTU VALŪTU UN ZELTA NOVĒRTĒJUMS

Ārvalstu valūtu novērtēšanai Latvijas Banka piemēro ECB publicētos ārvalstu valūtu kursus. Zelta cenu nosaka, pamatojoties uz kotēto zelta tirgus cenu ASV dolāros un ECB publicēto ASV dolāra kursu attiecībā pret eiro. SDR kursu nosaka, pamatojoties uz SVF publicētajiem SDR valūtu groza svariem un ECB publicētajiem attiecīgo valūtu kursiem.

Darījumi ārvalstu valūtās grāmatoti eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Monetārie aktīvi un saistības ārvalstu valūtās izteikti eiro pēc attiecīgā ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Nemonetārie aktīvi un saistības, kas novērtēti sākotnējo vai amortizēto izmaksu vērtībā, izteikti eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā.

Darījumus ārvalstu valūtās iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijas aprēķinā. Darījumi ārvalstu valūtā, kuri samazina attiecīgo valūtas pozīciju, rada realizētos guvumus vai zaudējumus. Darījumu ārvalstu valūtās un ārvalstu valūtas pozīcijas pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas pārvērtēšanas rezerve (pārvērtēšanas konts) saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem. Šajā skaidrojumā un 2.23. skaidrojumā aprakstītie darījumu ārvalstu valūtās novērtējuma un uzskaites principi piemēroti arī zeltam.

Nozīmīgākie 2019. gada un 2018. gada beigās bilances sagatavošanā izmantotie ārvalstu valūtu kursi (valūtas vienības par 1 eiro) un zelta cena (eiro par Trojas unci) ir šādi.

(gada beigās)

	2019	2018	Pārmaiņas (%)
ASV dolārs (USD)	**1.1234**	1.1450	–1.9
Japānas jena (JPY)	**121.94**	125.85	–3.1
Kanādas dolārs (CAD)	**1.4598**	1.5605	–6.5
Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP)	**0.8508**	0.89453	–4.9
Zelts (XAU)	**1354.104**	1120.961	20.8

2.5. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU ATZĪŠANA UN ATZĪŠANAS PĀRTRAUKŠANA

Finanšu aktīvi un finanšu saistības tiek atzīti bilancē tad, kad Latvijas Banka kļuvusi par attiecīgajā finanšu darījumā iesaistīto personu.

Finanšu aktīvu atzīšana tiek pārtraukta, kad beidzas vai ir nodotas līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām, kas izriet no attiecīgā finanšu aktīva. Tādējādi ar to saistītie riski un tiesības uz atlīdzību ir nodoti un Latvijas Banka nesaglabā kontroli pār aktīvu. Finanšu saistību atzīšana tiek pārtraukta, kad attiecīgās saistības tiek dzēstas.

Finanšu aktīvu pirkšana vai pārdošana parastajā veidā tiek atzīta un atzīšana tiek pārtraukta norēķinu dienā.

2.6. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU IESKAITS

Finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu veic un finanšu pārskatos tīro atlikumu uzrāda tikai tad, ja iepriekš noslēgts līgums par finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu un paredzēta vienlaicīga attiecīgo aktīvu atsavināšana un saistību dzēšana.

2.7. APLĒŠU UN PIEŅĒMUMU IZMANTOŠANA

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas aplēses un izdarīti pieņēmumi, kas ietekmē atsevišķu finanšu pārskatos uzrādīto aktīvu, saistību un iespējamo saistību apjomu. Notikumi nākotnē var ietekmēt minētās aplēses un pieņēmumus. Šādu aplēšu un pieņēmumu maiņas ietekme tiek uzrādīta pārskata gada un turpmāko gadu, uz kuriem tā attiecas, finanšu pārskatos.

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas šādas svarīgākās aplēses un izdarīti šādi pieņēmumi: attiecībā uz līdz termiņa beigām turēto parāda vērtspapīru novērtēšanas politiku (sk. 2.9. skaidrojumu), pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu lietderīgās lietošanas laiku (sk. 2.17. un 2.18. skaidrojumu), aktīvu vērtības samazināšanos (sk.2.19. skaidrojumu), lata banknošu un monētu, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, apmaiņas iespējamību (sk. 2.20. skaidrojumu), kolekcijas monētu atpirkšanas iespējamību (sk. 2.21. skaidrojumu), uzkrājumiem tirgus riskam un kredītriskam (sk. 2.22. un 36. skaidrojumu), patiesās vērtības noteikšanas iedalījumu (sk. 5. skaidrojumu), SNB akciju novērtēšanas patiesajā vērtībā metodi (sk. 14.2. skaidrojumu) un sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikuma daļas atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā metodi (sk. 23. skaidrojumu).

2.8. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTĀS PRASĪBAS

Zeltu bilancē uzrāda tā tirgus vērtībā saskaņā ar 2.4. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

Zelta mijmaiņas līgumus uzskaita kā līgumus par finanšu instrumentu pārdošanu ar atpirkšanu (sk. arī 2.11. un 2.15. skaidrojumu).

Zelta pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.9. PARĀDA VĒRTSPAPĪRI

Parāda vērtspapīri atspoguļoti bilancē to patiesajā vērtībā, izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā. Līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri ir tādi vērtspapīri ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem un fiksētu termiņu, kurus Latvijas Bankai ir nolūks turēt līdz to termiņa beigām.

Vērtspapīru procenti, t.sk. prēmija un diskonts, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi (sk. arī 2.24. skaidrojumu).

Parāda vērtspapīru darījumu un patiesajā vērtībā uzrādīto parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.10. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PIRKŠANU AR ATPĀRDOŠANU

Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi.

Vērtspapīri, kas nopirkti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu, nav uzrādīti Latvijas Bankas bilancē. Vērtspapīru pirkšanas rezultātā samaksātie naudas līdzekļi uzrādīti Latvijas Bankas bilancē nominālvērtībā kā prasības pret vērtspapīru pārdevēju.

Vērtspapīru pirkšanas un atpārdošanas cenas starpība pakāpeniski atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.11. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PĀRDOŠANU AR ATPIRKŠANU

Līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas pārdoti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu, uzrādīti attiecīgajā Latvijas Bankas bilances postenī kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Vērtspapīru pārdošanas rezultātā saņemtie naudas līdzekļi atspoguļoti bilancē nominālvērtībā kā saistības pret vērtspapīru pircēju.

Vērtspapīru pārdošanas un atpirkšanas cenas starpība pakāpeniski atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.12. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Vērtspapīri, kas aizdoti saskaņā ar automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumiem, uzrādīti bilancē kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Saņemtais nodrošinājums bilancē uzrādīts tikai tad, ja to veido Latvijas Bankas kontā ieskaitītu naudas līdzekļu ķīla.

Ienākumi par vērtspapīru aizdošanu atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi.

2.13. AIZDEVUMI KREDĪTIESTĀDĒM, NOGULDĪJUMI UN TAMLĪDZĪGAS FINANŠU PRASĪBAS UN FINANŠU SAISTĪBAS

Aizdevumi kredītiestādēm, noguldījumi un tamlīdzīgas finanšu prasības un finanšu saistības bilancē uzrādīti nominālvērtībā.

2.14. KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRI UN LĪDZDALĪBA KAPITĀLĀ

Kapitāla vērtspapīri ietver Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas ietvaros veiktus ieguldījumus tirgojamos kapitāla instrumentos.

Līdzdalība kapitālā ietver Latvijas Bankas pastāvīgus ieguldījumus citu institūciju pašu kapitālā. Latvijas Bankai nevienā institūcijā nav kontroles vai būtiskas ietekmes, tāpēc līdzdalība kapitālā netiek uzskaitīta kā ieguldījums meitassabiedrībā vai asociētajā sabiedrībā.

Kapitāla vērtspapīri un līdzdalība kapitālā uzrādīti bilancē patiesajā vērtībā, izņemot līdzdalību ECB kapitālā, ko saskaņā ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto bilancē uzrāda sākotnējo izmaksu vērtībā.

Kapitāla vērtspapīru un līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve.

2.15. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI

Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas, zelta un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem, kuru līgumvērtība vai nosacītā vērtība uzrādīta ārpusbilances posteņos, izņemot zelta mijmaiņas līgumus, kurus uzskaita kā līgumus par zelta pārdošanu ar atpirkšanu un kuru ietvaros prasības un saistības uzrādītas Latvijas Bankas bilancē. Biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus darījuma dienā iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijā saskaņā ar darījuma tagadnes kursu un uzrāda bilancē eiro saskaņā ar attiecīgās ārvalstu valūtas kursu pārskata perioda beigās. Pārējos atvasinātos finanšu instrumentus uzrāda bilancē patiesajā vērtībā.

Atvasināto finanšu instrumentu procenti, t.sk. biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu tagadnes un nākotnes procentu likmju starpība, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi vai izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā. Biržā tirgoto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumu, kā arī biržā netirgoto procentu likmju mijmaiņas līgumu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ņemot vērā veikto norēķinu. Pārējo atvasināto finanšu instrumentu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.16. UZKRĀTIE PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Uzkrātie procentu ienākumi un izdevumi uzrādīti bilancē pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

2.17. PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi ir materiāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Pamatlīdzekļu kapitalizācijas limits ir 150 eiro, izņemot nekustamā īpašuma uzlabojumu un pamatlīdzekļu daļu nomaiņas izmaksas, kurām Latvijas Bankas valde noteikusi augstāku kapitalizācijas limitu atkarībā no to nozīmīguma. Pamatlīdzekļi tiek izmantoti pakalpojumu sniegšanai, kā arī citu pamatlīdzekļu uzturēšanai un Latvijas Bankas darbības nodrošināšanai.

Pamatlīdzekļi uzrādīti bilancē sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Nolietojumu aprēķina noteiktajā pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikā pēc lineārās metodes. Būvniecības vai sagatavošanas stadijā esošajiem pamatlīdzekļiem, zemei un mākslas priekšmetiem nolietojums netiek rēķināts. Ēkas un būves tiek uzskaitītas pa atsevišķiem komponentiem, un katram komponentam noteikts atšķirīgs lietderīgās lietošanas laiks.

2019. gadā pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks netika mainīts. 2019. un 2018. gadā noteiktais pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks bija šāds.

(gados)

	2019	2018
Ēkas un to sastāvdaļas, teritorijas labiekārtošana, t.sk.	**5–100**	5–100
ēku būvkonstrukcijas	**100**	100
ēku apdare, iekārtas un inženierkomunikācijas	**5–20**	5–20
Transportlīdzekļi	**10–15**	10–15
Telpu iekārtas un inventārs	**5–25**	5–25
Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāšanas iekārtas	**5–15**	5–15
Datortehnika un telekomunikāciju aparatūra	**2–5**	2–5
Pārējie pamatlīdzekļi	**5–15**	5–15

Saskaņā ar vispārpieņemtajiem risku ierobežojošo darījumu uzskaites principiem atsevišķu pamatlīdzekļu sākotnējo izmaksu vērtībā ietverts ar to izveidi saistīto valūtas risku ierobežojošo finanšu darījumu efektīvais rezultāts.

2.18. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

Nemateriālie aktīvi ir nemateriāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Nemateriālo aktīvu kapitalizācijas limits ir 150 eiro. Nemateriālie aktīvi ietver programmatūru lietošanas tiesības un citas tiesības.

Nemateriālie aktīvi uzrādīti bilancē to sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīta uzkrātā amortizācija un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Attiecīgo tiesību iegādes izmaksu amortizāciju aprēķina to lietderīgās lietošanas laikā, bet ne ilgāk par 10 gadiem, izmantojot lineāro metodi.

Latvijas Bankas veiktās programmatūru izstrādes izmaksas tiek atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

2.19. AKTĪVU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS

Aktīva vērtības samazināšanās notiek, ja tā uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību. Atklājot aktīva vērtības samazināšanās pazīmes, attiecīgajam aktīvam tiek aplēsta atgūstamā vērtība un, ja atgūstamā vērtība ir mazāka par attiecīgā aktīva uzskaites vērtību, tiek izveidoti atbilstoši vērtības samazināšanās uzkrājumi. Šos vērtības samazināšanās uzkrājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, attiecīgi samazinot aktīva uzskaites vērtību.

Monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem aktīva vērtības samazināšanās novērtējumu veic ECB, nosakot, vai gaidāmas pārmaiņas nākotnes naudas plūsmās un vai pastāv citi faktori, kas apgrūtinātu vērtspapīra emitenta saistību izpildi. Aktīvu vērtības samazināšanās notiek, ja monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību, kas savukārt noteikta kā tagadnes vērtība aplēstajai nākotnes naudas plūsmai. ECB Padome apstiprina ECB veiktā aktīvu vērtības samazināšanās novērtējuma rezultātus (sk. 36. skaidrojumu).

2.20. NAUDA APGROZĪBĀ

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē visas eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilancē uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eirosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. Attiecīgā ECB daļa ir 8% no kopējā Eirosistēmas emitēto banknošu apjoma, eiro zonas NCB – pārējie 92%, kas sadalīti atbilstoši katras šīs NCB daļai ECB kapitālā un uzrādīti bilances postenī "Banknotes apgrozībā". Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā Eirosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu tīrais apjoms (sk. 15. skaidrojumu), tāpēc bilances postenī "Eirosistēmas iekšējās prasības" uzrādītas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eirosistēmā.

Saskaņā ar *Euro* ieviešanas kārtības likumu latu skaidrās naudas nomaiņas pret eiro periods Latvijas Bankā ir bez termiņa ierobežojuma.

Latvijas Bankas emitētās lata banknotes un monētas, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, bilancē uzrāda kā saistības, ievērojot šo lata naudas zīmju apmaiņas iespējamību 20 gadu laikā kopš eiro ieviešanas. Lata naudas zīmju apmaiņas iespējamība tiek novērtēta katru gadu, pamatojoties uz faktiskajiem šo naudas zīmju apmaiņas datiem (sk. 22.1. skaidrojumu).

Latvijas Bankas emitētās un apgrozībā esošās eiro monētas un tās lata banknotes un monētas, par kurām Latvijas Banka atzinusi saistības, izņemot kolekcijas monētas (sk. 2.21. skaidrojumu), uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" nominālvērtībā.

2.21. KOLEKCIJAS MONĒTAS

Pārdotās kolekcijas monētas neietver bilancē kā saistības, jo iespējamība, ka šīs monētas tiks pārdotas atpakaļ Latvijas Bankai par to nominālvērtību, ir neliela (piemēram, ja tajās esošā dārgmetāla vērtība pārsniedz to nominālvērtību). Kolekcijas monētu pārdošanas ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī. Lata zelta apgrozības un jubilejas un piemiņas monētām piemēro kolekcijas monētām noteiktos grāmatvedības principus.

2.22. UZKRĀJUMI

Uzkrājumi tiek atzīti finanšu pārskatos, ja pagātnes notikumu vai darījumu rezultātā Latvijas Bankai izveidojies juridisks vai prakses radīts pienākums, kura apjomu iespējams ticami novērtēt un kura izpildes rezultātā gaidāma naudas līdzekļu aizplūde no Latvijas Bankas.

Papildus tam, balstoties uz pamatotām risku aplēsēm, saskaņā ar grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu ECBS Latvijas Bankas padome lemj par uzkrājumu veidošanu tirgus riskam (cenas, procentu likmju un valūtas risks) un kredītriskam saistībā ar Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas un citiem finanšu darījumiem (sk. arī 36. skaidrojumu), kā arī šo uzkrājumu izmantošanu, īstenojoties minētajiem riskiem.

2.23. FINANŠU INSTRUMENTU UN ĀRVALSTU VALŪTAS UN ZELTA POZĪCIJAS PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU ATZĪŠANA

Finanšu instrumentu un ārvalstu valūtas un zelta pozīcijas peļņa un zaudējumi atzīti saskaņā ar šādiem principiem, kas noteikti ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem:

a) realizētie guvumi un realizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā;

b) nerealizētie guvumi atzīti bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve;

c) pārskata gada beigās bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve ietvertie nerealizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie pārsniedz iepriekš aprēķinātos attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas pārvērtēšanas guvumus;

d) nerealizētie zaudējumi, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, nākamajos gados netiek reversēti un ieskaitīti ar attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas nerealizētajiem guvumiem;

e) nerealizētos zaudējumus, kas aprēķināti finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai, neieskaita ar citam finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai aprēķinātajiem nerealizētajiem guvumiem.

Realizētos un nerealizētos guvumus un zaudējumus aprēķina pēc finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējo izmaksu metodes. Finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējās izmaksas samazina vai palielina par nerealizētajiem zaudējumiem, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā.

2.24. PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Procentu ienākumi un izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

Procentu ienākumi ietver procentus par vērtspapīriem, vērtspapīru aizdošanu, izvietotajiem noguldījumiem, izsniegtajiem aizdevumiem, biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un Eirosistēmas iekšējām prasībām, kā arī negatīvos procentus par piesaistītajiem noguldījumiem. Procenti par vērtspapīriem ietver arī prēmiju un diskontu, ko amortizē vērtspapīra termiņa laikā pēc lineārās metodes.

Procentu izdevumi ietver procentus par piesaistītajiem Latvijas valdības, kredītiestāžu un citu finanšu institūciju noguldījumiem, procentus par biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un Eirosistēmas iekšējām saistībām, kā arī negatīvos procentus par vērtspapīriem, izsniegtajiem aizdevumiem un izvietotajiem noguldījumiem.

Saņemamie negatīvie procenti peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti kā procentu ienākumi, bet maksājamie negatīvie procenti – kā procentu izdevumi. Bilancē uzkrātie negatīvie procenti par saistībām uzrādīti bilances postenī "Pārējie aktīvi", bet uzkrātie negatīvie procenti par aktīviem – bilances postenī "Pārējās saistības".

2.25. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā finanšu instrumenta atsavināšanas brīdī vai norēķinu brīdī.

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi ietver realizētos atvasināto finanšu instrumentu, parāda vērtspapīru un valūtas maiņas darījumu guvumus un zaudējumus.

2.26. IENĀKUMI NO KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRIEM UN LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Kapitāla vērtspapīru un līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve.

Dividendes no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, iegūstot to saņemšanas tiesības.

Atzīstot ienākumus no kapitāla vērtspapīriem, ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteiktie ienākumu atzīšanas principi tiek piemēroti ieguldījumu portfelim, bet ne individuāliem vērtspapīriem, ja ārēji pārvaldīti ieguldījumi kapitāla vērtspapīros replicē akciju indeksam piesaistītu kapitāla vērtspapīru fonda struktūru.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu ECB Padome veic ienākumu, kurus ECB gūst par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā, kā arī "Vērtspapīru tirgu programmas", "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas", trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" un VSAIP ietvaros gūto ienākumu starpperioda sadali par pārskata gadu, kurā šie ienākumi radušies. ECB starpperioda peļņas sadale notiek nākamā gada janvārī, tomēr ECB Padome var nolemt to neveikt, ja ECB pārskata gada peļņa ir mazāka par ECB ienākumiem, kas iekļauti ECB starpperioda peļņas sadalē, kā arī ja ECB Padome nolemj izveidot uzkrājumus finanšu riskiem. Turklāt ECB Padome var nolemt veikt atskaitījumus no ECB starpperioda peļņas sadales rezultāta par ECB izdevumiem saistībā ar eiro banknošu emisiju un apkalpošanu, bet nepārsniedzot ienākumus par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā.

Pēc ECB gada finanšu pārskatu apstiprināšanas ECB Padome sadala atlikušo pārskata gadā gūtās ECB peļņas daļu eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. 13.1. skaidrojumu).

Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā".

2.27. TĪRAIS MONETĀRO IENĀKUMU PĀRDALES REZULTĀTS

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB gūst ienākumus, īstenojot Eirosistēmas vienoto monetāro politiku. Eirosistēmas kopējie monetārie ienākumi atbilst ienākumiem no aktīviem, kas rodas, emitējot eiro banknotes un piesaistot kredītiestāžu noguldījumus. Šie ienākumi tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Pirmos sešus gadus pēc pievienošanās Eirosistēmai eiro zonas NCB monetārie ienākumi tiek koriģēti saskaņā ar noteiktu koeficientu, lai novērstu nozīmīgas eiro zonas NCB ienākumu svārstības (sk. arī 33. skaidrojumu).

Latvijas Bankas iemaksātie monetārie ienākumi ietver ienākumus par Latvijas Bankas iezīmētajiem aktīviem, no kuriem atskaitīti izdevumi par Latvijas Bankas monetārajām saistībām. Monetāro ienākumu pārdalei iezīmētie Latvijas Bankas aktīvi ietver zeltu, monetārās politikas operāciju rezultātā iegūtos aktīvus, Eirosistēmas iekšējās prasības, kā arī tādu pārējo aktīvu apjomu, kurš nepieciešams, lai pilnībā segtu monetārās saistības. Savukārt Latvijas Bankas monetārās saistības ietver banknotes apgrozībā, kredītiestāžu noguldījumus monetārās politikas operāciju rezultātā, kā arī Eirosistēmas iekšējās saistības.

Latvijas Bankas saņemtie monetārie ienākumi atbilst Latvijas Bankas Eirosistēmas kopējo monetāro ienākumu daļai, kas noteikta, pamatojoties uz Latvijas Bankas daļu ECB kapitālā.

2.28. BANKNOŠU UN MONĒTU IEGĀDES IZDEVUMI

Banknošu un monētu iegādes izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā banknošu un monētu iegādes brīdī.

2.29. PĀRĒJIE IZDEVUMI UN IENĀKUMI

Pārējos bankas darbības izdevumus un ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu. Uzkrāto izdevumu un uzkrāto ienākumu summu pārskata periodam aprēķina atbilstoši pārskata periodā saņemto vai sniegto pakalpojumu apjomam. Nomas maksājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā proporcionāli attiecīgā līguma darbības laikam.

3. LATVIJAS BANKAS FINANSIĀLĀ STĀVOKĻA UN DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTU KOPSAVILKUMS

3.1. FINANSIĀLAIS STĀVOKLIS

Latvijas Bankas aktīvi 2019. gadā palielinājās par 498.4 milj. eiro.

2019. gadā bilances posteņa "Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri" atlikums pieauga par 213.4 milj. eiro. Salīdzinājumā ar 2018. gadu vērtspapīru iegādes aktīvu iegādes programmas ietvaros 2019. gadā bija mazākas, jo ECB Padome nolēma ar 2019. gadu pārtraukt vērtspapīru neto iegādes aktīvu iegādes programmas ietvaros un turpmāk īstenot tikai dzēsto vērtspapīru pamatsummu atkārtotu ieguldīšanu. ECB Padome nolēma ar 2019. gada 1. novembri atsākt vērtspapīru iegādes aktīvu iegādes programmas ietvaros.

2019. gadā ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās kredītiestādēm izsniegto Latvijas Bankas aizdevumu apjoms samazinājās par 26.5 milj. eiro (sk. arī 10.2. skaidrojumu).

Pārējās prasības Eirosistēmā pieauga par 330.9 milj. eiro, un to galvenokārt noteica prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā pieaugums (sk. arī 13.4. skaidrojumu).

Banknotes apgrozībā 2019. gadā palielinājās par 130.1 milj. eiro atbilstoši eiro zonas NCB kopējā banknošu apgrozībā apjoma pieaugumam.

Saistību pieaugumu par 290.7 milj. eiro bilances postenī "Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem" noteica 2019. gadā noslēgtie līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu.

Saistību pieaugumu par 1527.1 milj. eiro bilances postenī "Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem" noteica 2019. gadā noslēgtie zelta mijmaiņas līgumi un noslēgtie līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu, lai samazinātu valūtas riska ierobežošanas izmaksas un paaugstinātu finanšu ieguldījumu ienesīgumu.

2019. gada beigās par 610.6 milj. eiro palielinājās kredītiestāžu noguldījumu atlikums, kas atspoguļots bilances postenī "Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā". Pārrobežu maksājumu rezultātā par 2386.2 milj. eiro samazinājās bilances postenī "Eirosistēmas iekšējās saistības" uzrādītās saistības pret ECB par norēķinu rezultātu TARGET2 sistēmā (3826.5 milj. eiro; 2018. gada beigās – 6212.6 milj. eiro).

Latvijas Bankas kapitāls un rezerves pieauga par 183.3 milj. eiro, un to noteica pārvērtēšanas konta atlikuma tīrās pārmaiņas (166.3 milj. eiro) un 2019. gadā gūtā peļņa (27.2 milj. eiro). Savukārt samazinošu ietekmi radīja valsts ieņēmumos ieskaitītā 2018. gadā gūtās peļņas daļa (10.2 milj. eiro).

3.2. DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTI

Latvijas Banka 2019. gadā guva 27.2 milj. eiro peļņu (2018. gadā – 14.6 milj. eiro).

Tīrie procentu ienākumi 2019. gadā bija par 16.5 milj. eiro lielāki nekā 2018. gadā un sasniedza 95.9 milj. eiro. Procentu ienākumu pieaugumu par 17.9 milj. eiro galvenokārt ietekmēja procentu ienākumu par ieguldījumiem kāpums 10.6 milj. eiro apjomā, ko noteica augstākas vidējās ienesīguma likmes. Procentu ienākumi par monetārās politikas operācijām palielinājās par 3.7 milj. eiro, īstenojot VSAIP, savukārt procentu ienākumu

pieaugumu 3.6 milj. eiro apjomā par pieņemtajiem noguldījumiem galvenokārt noteica lielākā apjomā saņemtie negatīvie procenti par valdības un citu finanšu institūciju noguldījumiem. Procentu izdevumi palielinājās par 1.4 milj. eiro.

Realizētais finanšu operāciju rezultāts bija pozitīvs (46.3 milj. eiro) pretstatā iepriekšējā gada negatīvajam rezultātam (49.7 milj. eiro), bet finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā negatīvais rezultāts bija 3.9 milj. eiro (2018. gadā – 47.9 milj. eiro), un to noteica procentu likmju kritums nozīmīgākajos Latvijas Bankas ieguldījumu tirgos (sk. 34. un 35. skaidrojumu).

2019. gadā tika izveidoti papildu uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam 80.2 milj. eiro apjomā (2018. gadā uzkrājumi tika samazināti par 55.6 milj. eiro).

Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā bija 14.9 milj. eiro (2018. gadā – 6.9 milj. eiro) un to pieaugumu noteica lielāki ienākumi no līdzdalības ECB kapitālā, kā arī lielākas dividendes sakarā ar kapitāla vērtspapīru portfeļa pieaugumu.

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, ko eiro zonas NCB gūst, īstenojot Eirosistēmas monetāro politiku, tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Latvijas Bankas tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts 2019. gadā bija negatīvs (6.8 milj. eiro; 2018. gadā pozitīvs – 0.1 milj. eiro).

Citu bankas darbības ienākumu (1.3 milj. eiro; 2018. gadā – 9.3 milj. eiro) samazinājumu galvenokārt noteica 2018. gadā gūtie ienākumi no saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšanas 7.2 milj. eiro apjomā, savukārt 2019. gadā saistību par emitētajām lata naudas zīmēm novērtējums nemainījās.

Kopējais atzītais finanšu rezultāts, kas ietver arī pārvērtēšanas konta atlikuma pārmaiņas, palielinājās par 168.1 milj. eiro un sasniedza 193.5 milj. eiro, un to noteica par 196.4 milj. eiro lielāks pārvērtēšanas rezultāta pieaugums un par 44.0 milj. eiro mazāks peļņas un zaudējumu aprēķinā atzītais finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas negatīvais rezultāts, savukārt pārskata gada peļņa palielinājās par 12.6 milj. eiro salīdzinājumā ar 2018. gadu.

Latvijas Bankas darbības finanšu rezultātus turpmāk galvenokārt ietekmēs Eirosistēmas īstenotā monetārā politika un procentu likmju attīstība eiro zonas un ASV finanšu tirgos, jo Latvijas Banka pakļauta procentu likmju riskam.

4. FINANŠU IEGULDĪJUMU POLITIKA

Ieguldījumu pārvaldīšana tiek veikta saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Eirosistēmas īstenoto monetāro politiku.

Ieguldījumi ietver bilances posteņos "Zelts un zeltā izteiktās prasības", "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm" un "Pārējie vērtspapīri" uzrādītos aktīvus, kā arī uzkrātos ienākumus par parāda vērtspapīriem, kas uzrādīti pārējo aktīvu postenī "Uzkrātie procenti par pārējiem vērtspapīriem", un atvasinātos finanšu instrumentus un valūtas maiņas tagadnes līgumus, kuru uzskaites vērtība uzrādīta bilancē attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

Ieguldījumi tiek pārvaldīti, pēc ieguldījumu stratēģijas un līdzekļu avota tos grupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Piesaistīto ieguldījumu portfeļos ietver ieguldījumu daļu, kam atbilst Latvijas Bankas saistības ārvalstu valūtā pret valdību jeb valdības noguldījumi. Ieguldījumi, kas nav iekļauti piesaistīto ieguldījumu portfelī (tīrie ieguldījumi), ietverti 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos, ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelī, kapitāla vērts-

papīru portfelī, Latvijas valdības vērtspapīru portfelī un zelta portfelī. Kapitāla vērtspapīru portfeli, daļu 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos ietverto ieguldījumu un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļus pārvalda ārējie ieguldījumu pārvaldītāji.

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļiem, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem, piesaistīto ieguldījumu portfeļiem un kapitāla vērtspapīru portfelim noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un gaidāmo ienesīgumu.

Ieguldījumu sadalījums pēc ieguldījumu portfeļa veida 2019. gada un 2018. gada beigās bija šāds.

	Portfeļa uzskaites vērtība (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2019	2018	**2019**	2018
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	**3 535 151**	3 502 941	**62.5**	61.8
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	**1 175 059**	1 134 877	**20.8**	20.0
Kapitāla vērtspapīru portfelis	**289 428**	90 618	**5.1**	1.6
Zelta portfelis	**289 043**	239 195	**5.1**	4.2
Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	**168 099**	502 397	**3.0**	8.9
Piesaistīto ieguldījumu portfeļi	**153 351**	150 535	**2.7**	2.7
Latvijas valdības vērtspapīru portfelis	**47 912**	47 848	**0.8**	0.8
Kopā	**5 658 043**	5 668 411	**100.0**	100.0

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli veido Apvienotās Karalistes un eiro zonas valstu valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērtais indekss un ASV un Kanādas valdības 1–3 gadu vērtspapīru svērtais indekss.

Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli veido ASV emitēto un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru indekss.

Kapitāla vērtspapīru portfeļa neitrālo portfeli veido pasaules attīstīto valstu akciju indekss.

Zelta portfeli veido Latvijas Bankas zelta krājumi.

Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli veido eiro zonas valstu valdības vērtspapīri, kuri denominēti eiro un kuru sākotnējais termiņš ir 10 gadu.

Piesaistīto ieguldījumu portfeļu neitrālo portfeli veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem.

Latvijas valdības vērtspapīru portfeli veido eiro denominēti Latvijas valdības vērtspapīri, kuru atlikušais termiņš to iegādes brīdī bija 5–10 gadu.

Latvijas Bankas ieguldījumu portfeļu, izņemot piesaistīto ieguldījumu portfeļus, kapitāla vērtspapīru portfeli un zelta portfeli, neitrālā portfeļa valūta ir eiro, ierobežojot valūtas risku. Piesaistīto ieguldījumu portfeļu neitrālā portfeļa valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai.

Finanšu risku pārvaldīšanā izmantoto galveno metožu izklāsts sniegts 25.1. skaidrojumā.

BILANCES SKAIDROJUMI

5. PATIESĀS VĒRTĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Latvijas Bankas aktīvu patiesā vērtība noteikta, ievērojot šādu hierarhiju (sk. arī 2.3. skaidrojumu):
– kotēta tirgus cena. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu identiska finanšu instrumenta cenu;
– tirgū novērojami dati. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu līdzīga finanšu instrumenta cenu, neaktīvā tirgū kotētu līdzīga vai identiska finanšu instrumenta cenu vai ar modeli, kura datu avots ir tirgū novērojami dati;
– tirgū nenovērojami dati. Patieso vērtību nosaka ar modeli, kurā tirgū nenovērojamu datu izmantojums ir nozīmīgs.

2019. gada un 2018. gada beigās Latvijas Bankas patiesajā vērtībā novērtētie aktīvi galvenokārt novērtēti, izmantojot kotētu tirgus cenu.

2019. gada un 2018. gada beigās līdzdalība SNB kapitālā novērtēta, izmantojot tirgū nenovērojamus datus. Novērtējums veikts, izmantojot 70% tīro aktīvu vērtības metodi (sk. arī 14.2. skaidrojumu).

Patiesajā vērtībā novērtēto finanšu instrumentu un zelta un to finanšu instrumentu, kuru patiesā vērtība atšķiras no to uzskaites vērtības, iedalījums pēc patiesās vērtības noteikšanas hierarhijas 2019. gada un 2018. gada beigās bija šāds.

(tūkst. eiro)

	Uzskaites vērtība	Patiesā vērtība			Patiesā vērtība kopā	Patiesās un uzskaites vērtības starpība
		Kotēta tirgus cena	Tirgū novērojami dati	Tirgū nenovērojami dati		
2018. gada 31. decembrī						
Zelts	239 195	239 195	–	–	239 195	–
Vērtspapīri ieguldījumu portfeļos	5 159 064	4 614 683	544 966	–	5 159 649	585
Biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi	20 942	–	19 428	–	19 428	–1 514
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	–378	–378	–	–	–378	–
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	7 486 168	7 481 885	–	–	7 481 885	–4 283
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	31 321	–	–	31 321	31 321	–
Kopā	12 936 312	12 335 385	564 394	31 321	12 931 100	–5 212
2019. gada 31. decembrī						
Zelts	289 043	289 043	–	–	289 043	–
Vērtspapīri ieguldījumu portfeļos	5 151 246	4 552 682	610 900	–	5 163 582	12 336
Biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi	24 649	–	24 043	–	24 043	–606
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	–533	–533	–	–	–533	–
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	7 703 471	8 155 588	–	–	8 155 588	452 117
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	34 341	–	–	34 341	34 341	–
Kopā	**13 202 217**	**12 996 780**	**634 943**	**34 341**	**13 666 064**	**463 847**

Šajā skaidrojumā ietvertie vērtspapīri, t.sk. uzkrātie procenti par šiem vērtspapīriem, uzrādīti bilances posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro", "Pārējie aktīvi" un "Pārējās saistības".

Biržā netirgoto valūtas maiņas līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances posteņos "Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības", savukārt šajā skaidrojumā ietverta kopējā tīrā uzskaites vērtība.

Pārskata gada pēdējās tirgus dienas vidējās tirgus cenas noteiktas, izmantojot elektronisko informācijas sistēmu *Bloomberg* un *ICE Data Services* informāciju (kotēta tirgus cena, ja attiecīgā finanšu instrumenta tirgus ir aktīvs; tirgū novērojami dati, ja tirgus ir neaktīvs). Ja minētā kotētā tirgus cena kādam finanšu instrumentam šajās elektroniskajās informācijas sistēmās nav pieejama un finanšu instrumenta tirgus ir neaktīvs, finanšu instrumenta novērtēšanai izmantota tirgus dalībnieka sniegtā cena vai diskontēta naudas plūsma (tirgū novērojami dati).

6. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTĀS PRASĪBAS

	Trojas unces	Tūkst. eiro
2017. gada 31. decembrī	213 384	230 856
2018. gadā		
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	8 339
2018. gada 31. decembrī	213 384	239 195
2019. gadā		
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	49 749
Tīrās pārmaiņas zelta mijmaiņas darījumu rezultātā	73	99
2019. gada 31. decembrī	**213 457**	**289 043**

Zelta pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve.

2019. gada beigās viss zelts 289 043 tūkst. eiro vērtībā (2018. gada beigās – 117 701 tūkst. eiro) bija iesaistīts zelta mijmaiņas darījumos (sk. arī 21. un 44. skaidrojumu).

2019. gada un 2018. gada beigās Latvijas Bankai nebija zeltā izteiktu prasību.

7. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

7.1. PRASĪBAS PRET STARPTAUTISKO VALŪTAS FONDU

Atbilstoši likumam "Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Valūtas fondā" Latvijas Banka pilda SVF depozitārija funkcijas un bez atlīdzības apkalpo SVF kontus, kuros uzskaitīti SVF turējumi dalībvalsts nacionālajā valūtā. SVF turējumi eiro ietver Latvijas valdības parādzīmes, kontu Nr. 1, kas tiek izmantots finanšu darījumu veikšanai ar SVF, un kontu Nr. 2, kas tiek izmantots SVF administratīvo izmaksu segšanai un maksājumu saņemšanai.

Latvijas prasības pret SVF ietver SDR un Latvijas kvotu SVF. SDR ir SVF izveidoti starptautiskie rezervju aktīvi, kas tiek izmantoti darījumos starp SVF un tā dalībvalstīm. Kvota SVF atspoguļo attiecīgās valsts dalības apjomu SVF. Latvijas kvota SVF nodrošināta ar tam izsniegto Latvijas valdības parādzīmi un izteikta SDR.

Latvijas saistības pret SVF veido SVF turējumi eiro un SVF asignējumi. 2019. gada beigās Latvijas Bankas bilancē uzrādītās prasības pret SVF veido SDR noguldījums 149 082 tūkst. eiro apjomā (2018. gada beigās – 146 833 tūkst. eiro), bet saistības pret SVF veido SVF rīcībā esošie resursi 1035 tūkst. eiro apjomā (2018. gada beigās – 1025 tūkst. eiro), kas izvietoti SVF kontā Nr. 1 un Nr. 2 (sk. arī 19. skaidrojumu).

Latvijas tīrās prasības pret SVF 2019. gada un 2018. gada beigās bija šādas.

	(tūkst. eiro)		(tūkst. SDR)	
	2019	2018	**2019**	2018
Latvijas kvota Starptautiskajā Valūtas fondā	**410 025**	403 877	**332 300**	332 300
Starptautiskā Valūtas fonda turējumi eiro	**–409 967**	–403 825	**–332 253**	–332 257
Latvijas valdības parādzīme	–408 932	–402 800	–331 414	–331 414
Konts Nr. 1	–1 025	–1 010	–831	–831
Konts Nr. 2	–10	–15	– 8	–12
Rezerves pozīcija Starptautiskajā Valūtas fondā	**68**	67	**55**	55
SDR	**149 082**	146 833	**120 822**	120 811
Vispārējais asignējums	**–115 984**	–114 245	**–93 998**	–93 998
Speciālais asignējums	**–33 098**	–32 602	**–26 824**	–26 824
Latvijas tīrās prasības pret Starptautisko Valūtas fondu	**68**	53	**55**	44

Rezerves pozīcija SVF ir Latvijas kvotas SVF un SVF turējumu eiro starpība, neietverot konta Nr. 2 atlikumu.

7.2. ATLIKUMI KREDĪTIESTĀDĒS UN IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS, ĀRĒJIE AIZDEVUMI UN CITI ĀRĒJIE AKTĪVI

		(tūkst. eiro)
	2019	2018
Vērtspapīri	**3 501 497**	3 320 051
Pieprasījuma noguldījumi	**38 375**	99 119
Ārvalstu valūta kasē	**18**	24
Kopā	**3 539 890**	3 419 194

8. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

		(tūkst. eiro)
	2019	2018
Vērtspapīri	**460 047**	326 081
Pieprasījuma noguldījumi	**368**	227
Kopā	**460 415**	326 308

9. PRASĪBAS EIRO PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

		(tūkst. eiro)
	2019	2018
Vērtspapīri	**84 352**	98 940
Pieprasījuma noguldījumi	**5 787**	2 897
Kopā	**90 139**	101 837

10. EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU REZULTĀTĀ IZSNIEGTIE AIZDEVUMI EIRO

Eirosistēmas aizdevumu monetārās politikas operāciju ietvaros kopapjoms 2019. gada beigās sasniedza 624 233 milj. eiro (2018. gada beigās – 734 382 milj. eiro), t.sk. Latvijas Bankas izsniegto aizdevumu atlikums bija 12.3 milj. eiro (2018. gada beigās – 38.8 milj. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie

ienākumi un riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. arī 2.27. skaidrojumu). Zaudējumi no Eirosistēmas aizdevumiem monetārās politikas operāciju ietvaros var rasties tikai tad, ja darījuma partneris neizpilda saistības un darījuma partnera sniegtā nodrošinājuma atsavināšanas rezultātā atgūtie līdzekļi nav pietiekami (sk. arī 25.1.2. skaidrojumu).

10.1. GALVENĀS REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Galvenās refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuras tiek veiktas likviditāti palielinošo reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu standartizsolēs, un to termiņš ir 1 nedēļa. Šīm operācijām ir svarīga nozīme, lai ietekmētu procentu likmju virzību, pārvaldītu likviditāti tirgū un paustu monetārās politikas nostāju. Latvijas Banka 2019. gada un 2018. gada beigās nebija izsniegusi aizdevumus galveno refinansēšanas operāciju ietvaros.

10.2. ILGĀKA TERMIŅA REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuru termiņš ir ilgāks par 1 nedēļu un kuras tiek veiktas reverso darījumu veidā ar mērķi nodrošināt kredītiestādēm ilgāka termiņa papildu finansējumu. Šādas operācijas veic katru mēnesi standartizsolēs, un to termiņš ir 3 mēneši. Papildus tām saskaņā ar ECB Padomes lēmumu 2014. gadā tika uzsāktas ITRMO. Tās ir likviditāti nodrošinošās reversās operācijas, kas ar izdevīgiem nosacījumiem nodrošina kredītiestādēm ilgāka termiņa likviditāti, stimulējot tās kreditēt reālo tautsaimniecību un mazināt kredītu nosacījumu stingrību aizdevumiem privātpersonām. 2016. gadā ECB Padome nolēma uzsākt jaunu četru ITRMO kopumu (ITRMO II) ar termiņu četri gadi un ar iespēju veikt pirmstermiņa atmaksu pēc diviem gadiem. 2019. gadā ECB Padome nolēma uzsākt jaunu septiņu ITRMO kopumu (ITRMO III) ar termiņu trīs gadi un ar iespēju veikt pirmstermiņa atmaksu pēc diviem gadiem. ITRMO III piemērotās procentu likmes zemākais līmenis būs vienāds ar Eirosistēmas noguldījumu iespējas uz nakti vidējo procentu likmi attiecīgās ITRMO III operācijas termiņa laikā. 2019. gadā Latvijas Banka neveica operācijas ITRMO III ietvaros. Latvijas Bankas veikto ITRMO atlikums 2019. gada beigās bija 12 250 tūkst. eiro (beigu termiņš – 2020. gadā; 2018. gada beigās – 38 750 tūkst. eiro), kredītiestādēm veicot izsniegto aizdevumu pirmstermiņa atmaksu.

11. PĀRĒJĀS PRASĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm galvenokārt ietver Latvijas Bankas eiro zonas valstu kredītiestādēs eiro veiktos pieprasījuma noguldījumus (2019. gada beigās – 8 tūkst. eiro; 2018. gada beigās – 488 tūkst. eiro).

12. EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTU VĒRTSPAPĪRI EIRO

Eirosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru kopapjoms 2019. gada beigās bija 2632 mljrd. eiro (2018. gada beigās – 2651 mljrd. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā bija 7636 milj. eiro (2018. gada beigās – 7423 milj. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, kā arī zaudējumi, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas un citu eiro zonas NCB veiktajām valdības vērtspapīru iegādēm. No Eirosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru kopapjoma 2019. gada beigās VSAIP ietvaros eiro zonas NCB iegādāto valdības vērtspapīru apjoms bija 1681 mljrd. eiro (2018. gada beigās – 1681 mljrd. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā bija 1448 milj. eiro (2018. gada beigās – 1186 milj. eiro).

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu laika periodā no 2018. gada janvāra līdz decembrim neto vērtspapīru iegādes mēneša vidējais apjoms pakāpeniski tika samazināts no 30 mljrd. eiro līdz 15 mljrd. eiro, attiecīgās iegādes īstenojot līdz 2018. gada beigām. Laika periodā no 2018. gada beigām līdz 2019. gada oktobrim veikta tikai iegādāto

un dzēsto vērtspapīru pamatsummas atkārtota ieguldīšana. ECB Padome nolēma ar 2019. gada 1. novembri atsākt vērtspapīru iegādi aktīvu iegādes programmas ietvaros ar mēneša iegādes apjomu 20 mljrd. eiro. ECB Padome paredz, ka iegādes tiks veiktas tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai nostiprinātu monetārās politikas procentu likmju stimulējošo ietekmi, un tiks pārtrauktas neilgi pirms tam, kad ECB sāks paaugstināt galvenās ECB procentu likmes.

Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri un līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri novērtēti amortizētajā iegādes vērtībā. Savukārt šo vērtspapīru uzskaites vērtības un patiesās vērtības salīdzinājums atspoguļots 5. skaidrojumā. Pārējie vērtspapīri novērtēti patiesajā vērtībā.

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	**7 636 472**	7 423 080
Latvijas valdības vērtspapīri	1 447 653	1 186 436
Starptautisko institūciju parāda vērtspapīri	6 188 819	6 236 644
Pārējie vērtspapīri	**1 084 665**	1 389 958
Līdz termiņa beigām neturētie vērtspapīri	916 566	887 561
Līdz termiņa beigām turētie parāda vērtspapīri	168 099	502 397
Kopā	**8 721 137**	8 813 038

13. EIROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS PRASĪBAS/SAISTĪBAS (–)

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2019**	2018
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	13.1.	**114 108**	115 082
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm	13.2.	**158 264**	163 480
Prasības par banknošu pārdali Eirosistēmā	13.4.	**4 999 497**	4 669 321
Citas prasības Eirosistēmā	13.5.	**5 614**	4 897
Eirosistēmas iekšējās prasības kopā		**5 277 483**	4 952 780
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	13.3.	**–3 826 452**	–6 212 645
Pārējās saistības Eirosistēmā	13.5.	**–7 088**	–
Eirosistēmas iekšējās saistības kopā		**–3 833 540**	–6 212 645
Eirosistēmas tīrās iekšējās prasības/saistības (–) kopā		**1 443 943**	–1 259 865

13.1. LĪDZDALĪBA EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS KAPITĀLĀ

Līdz ar Latvijas pievienošanos ES Latvijas Banka kļuva par ECB kapitāla daļu turētāju. Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga aprēķināta atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem, pamatojoties uz tās iedzīvotāju skaita un iekšzemes kopprodukta īpatsvaru ES. NCB kapitāla atslēgas koriģē reizi piecos gados vai agrāk, ja mainās to ES NCB skaits, kuras veic ieguldījumus ECB kapitālā. Kopš 2014. gada 1. janvāra Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga bija 0.2821%, kas atbilst 30 537 tūkst. eiro, savukārt 2019. gada 1. janvārī stājās spēkā ECB kapitāla atslēgas korekcija, kuras rezultātā Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga nedaudz samazinājās (līdz 0.2731%, kas atbilst 29 563 tūkst. eiro). Pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES un attiecīgi *Bank of England* izstāšanās no ECBS tika koriģēti NCB svērumi ECB kapitāla parakstīšanas atslēgā (spēkā ar 2020. gada 1. februāri). *Bank of England* ECB kapitāla atslēga (14.3374%) tika sadalīta starp pārējām NCB, tādējādi Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga palielinājās no 0.2731% līdz 0.3169%, kas atbilst 34 305 tūkst. eiro.

ECBS un ECB Statūti nosaka, ka eiro zonas NCB pilnā apjomā apmaksā tās parak-

stīto daļu ECB kapitālā, kā arī iemaksā ECB rezerves kapitālā, uzkrājumos, kas pielīdzināmi rezervēm, un finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā, šos maksājumus veicot proporcionāli savai daļai ECB kapitālā. 2019. gadā mainoties Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēgai, ECB apmaksātā kapitāla daļa samazinājās par 974 tūkst. eiro, prasības par ECB nodotajām ārējām rezervēm samazinājās par 5216 tūkst. eiro (sk. arī 13.2. skaidrojumu), kā arī iemaksas daļa finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā, kas atzīta kā realizētie guvumi, samazinājās par 2757 tūkst. eiro (sk. arī 37. skaidrojumu). 2019. gada beigās līdzdalību ECB kapitālā veidoja apmaksātā daļa ECB kapitālā 29 563 tūkst. eiro apjomā, iemaksas finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā 42 752 tūkst. eiro apjomā un ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un atbilstošo eiro denominēto prasību pret ECB vērtības starpība 41 793 tūkst. eiro apjomā (sk. arī 13.2. skaidrojumu).

ECB kapitāla daļas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū, un Latvijas Bankas līdzdalības ECB kapitālā apjomu iespējams palielināt vai samazināt vienīgi šajā skaidrojumā minētajos gadījumos.

	2019	2018
Eiropas Centrālās bankas kopējais parakstītā kapitāla apjoms (tūkst. eiro)	**10 825 007**	10 825 007
Latvijas Bankas parakstītā un apmaksātā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā (tūkst. eiro)	**29 563**	30 537
Latvijas Bankas procentuālā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā (kapitāla atslēga; %)	**0.2731**	0.2821

NCB procentuālās daļas ECB kapitālā (kapitāla atslēgas) 2019. gada un 2018. gada beigās bija šādas.

(%)

	2019	2018
Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique	**2.5280**	2.4778
Deutsche Bundesbank	**18.3670**	17.9973
Eesti Pank	**0.1968**	0.1928
Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland	**1.1754**	1.1607
Bank of Greece	**1.7292**	2.0332
Banco de España	**8.3391**	8.8409
Banque de France	**14.2061**	14.1792
Banca d'Italia	**11.8023**	12.3108
Central Bank of Cyprus	**0.1503**	0.1513
Latvijas Banka	**0.2731**	0.2821
Lietuvos bankas	**0.4059**	0.4132
Banque centrale du Luxembourg	**0.2270**	0.2030
Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta	**0.0732**	0.0648
De Nederlandsche Bank	**4.0677**	4.0035
Oesterreichische Nationalbank	**2.0325**	1.9631
Banco de Portugal	**1.6367**	1.7434
Banka Slovenije	**0.3361**	0.3455
Národná banka Slovenska	**0.8004**	0.7725
Suomen Pankki – Finlands Bank	**1.2708**	1.2564
Eiro zonas NCB starpsumma	**69.6176**	70.3915
Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)	**0.8511**	0.8590
Česká národní banka	**1.6172**	1.6075
Danmarks Nationalbank	**1.4986**	1.4873
Hrvatska narodna banka	**0.5673**	0.6023
Magyar Nemzeti Bank	**1.3348**	1.3798
Narodowy Bank Polski	**5.2068**	5.1230
Banca Naţională a României	**2.4470**	2.6024
Sveriges Riksbank	**2.5222**	2.2729
Bank of England	**14.3374**	13.6743
Ārpus eiro zonas esošo NCB starpsumma	**30.3824**	29.6085
Kopā[1]	**100.0000**	100.0000

ECB kopējā parakstītā kapitāla apjoms 2019. gadā nemainījās, bet kopējā apmaksātā kapitāla apjoms 2019. gadā samazinājās par 80 633 tūkst. eiro, jo eiro zonas NCB (parakstīto kapitālu apmaksā pilnā apjomā) procentuālā daļa ECB parakstītajā kapitālā samazinājās un attiecīgi ārpus eiro zonas esošo NCB (apmaksā tikai 3.75% no parakstītā kapitāla) procentuālā daļa ECB parakstītajā kapitālā palielinājās.

[1] Noapaļošanas dēļ iespējamas atšķirības starp komponentu summu un kopsummu.

NCB parakstītās un apmaksātās daļas ECB kapitālā 2019. gada un 2018. gada beigās bija šādas.

(tūkst. eiro)

	Parakstītais kapitāls		Apmaksātais kapitāls	
	2019	2018	**2019**	2018
Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique	**273 656**	268 222	**273 656**	268 222
Deutsche Bundesbank	**1 988 229**	1 948 209	**1 988 229**	1 948 209
Eesti Pank	**21 304**	20 871	**21 304**	20 871
Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland	**127 237**	125 646	**127 237**	125 646
Bank of Greece	**187 186**	220 094	**187 186**	220 094
Banco de España	**902 708**	957 028	**902 708**	957 028
Banque de France	**1 537 811**	1 534 899	**1 537 811**	1 534 899
Banca d'Italia	**1 277 600**	1 332 645	**1 277 600**	1 332 645
Central Bank of Cyprus	**16 270**	16 378	**16 270**	16 378
Latvijas Banka	**29 563**	30 537	**29 563**	30 537
Lietuvos bankas	**43 939**	44 729	**43 939**	44 729
Banque centrale du Luxembourg	**24 573**	21 975	**24 573**	21 975
Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta	**7 924**	7 015	**7 924**	7 015
De Nederlandsche Bank	**440 329**	433 379	**440 329**	433 379
Oesterreichische Nationalbank	**220 018**	212 506	**220 018**	212 506
Banco de Portugal	**177 173**	188 723	**177 173**	188 723
Banka Slovenije	**36 383**	37 400	**36 383**	37 400
Národná banka Slovenska	**86 643**	83 623	**86 643**	83 623
Suomen Pankki – Finlands Bank	**137 564**	136 005	**137 564**	136 005
Eiro zonas NCB starpsumma	**7 536 110**	7 619 885	**7 536 110**	7 619 885
Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)	**92 132**	92 987	**3 455**	3 487
Česká národní banka	**175 062**	174 012	**6 565**	6 525
Danmarks Nationalbank	**162 224**	161 000	**6 083**	6 038
Hrvatska narodna banka	**61 410**	65 199	**2 303**	2 445
Magyar Nemzeti Bank	**144 492**	149 363	**5 418**	5 601
Narodowy Bank Polski	**563 636**	554 565	**21 136**	20 796
Banca Naţională a României	**264 888**	281 710	**9 933**	10 564
Sveriges Riksbank	**273 028**	246 042	**10 239**	9 227
Bank of England	**1 552 025**	1 480 244	**58 201**	55 509
Ārpus eiro zonas esošo NCB starpsumma	**3 288 897**	3 205 122	**123 334**	120 192
Kopā	**10 825 007**	10 825 007	**7 659 444**	7 740 077

13.2. PRASĪBAS PAR EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB nodod ECB pārvaldīšanā noteiktu ārējo rezervju apjomu. Nododamo ārējo rezervju apjomu nosaka atbilstoši katras eiro zonas NCB ECB kapitāla atslēgai. Par ECB nodotajām ārējām rezervēm Latvijas Banka saņēma eiro denominētu prasību pret ECB 163 480 tūkst. eiro apjomā, t.i., proporcionāli pārējo eiro zonas NCB attiecīgo prasību vērtībai. 2019. gadā mainoties Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēgai, šī prasība samazinājās līdz 158 264 tūkst. eiro. ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un atbilstošās eiro denominētās prasības vērtības starpība

41 793 tūkst. eiro apjomā uzrādīta kā līdzdalība ECB kapitālā (sk. arī 13.1. skaidrojumu). Prasībām par ECB nodotajām ārējām rezervēm piemēro ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi (sk. arī 33. skaidrojumu).

13.3. PRASĪBAS/SAISTĪBAS PAR TARGET2 SISTĒMAS NORĒĶINIEM UN NACIONĀLO CENTRĀLO BANKU KORESPONDENTKONTIEM (NETO)

TARGET2 sistēma ir reālā laika bruto norēķinu sistēma liela apjoma maksājumiem eiro. Prasības un saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem veidojas pārrobežu maksājumu rezultātā, par kuriem norēķini tiek veikti ar NCB naudas līdzekļiem. Minēto norēķinu rezultātā veidojas divpusējas prasības un saistības NCB TARGET2 sistēmas kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, kas tiek attiecinātas uz ECB, katrai NCB veidojoties vienai neto pozīcijai attiecībā pret ECB. Tā tiek uzrādīta NCB bilancē kā tīrās prasības vai tīrās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem.

2019. gadā kredītiestāžu un Latvijas Bankas veikto pārrobežu maksājumu rezultātā samazinājās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un NCB korespondentkontiem (neto).

Minētajām prasībām vai saistībām piemēro ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi.

13.4. PRASĪBAS PAR BANKNOŠU PĀRDALI EIROSISTĒMĀ

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilancē uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eirosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. Ņemot vērā, ka Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu tīrais apjoms (sk. 15. skaidrojumu), banknošu apgrozībā korekcijas rezultātā rodas attiecīgas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eirosistēmā, kas uzrādītas bilances postenī "Pārējās prasības Eirosistēmā".

13.5. CITAS PRASĪBAS/SAISTĪBAS EIROSISTĒMĀ

Citas prasības Eirosistēmā ietver prasības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu un par ECB starpperioda peļņas sadali.

Latvijas Bankas maksājamie monetārie ienākumi 2019. gadā bija lielāki par tās saņemamiem monetārajiem ienākumiem. Tas radīja saistības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu, kas 2019. gada beigās bija 7088 tūkst. eiro (2018. gada beigās – prasības 122 tūkst. eiro; sk. arī 2.27. un 38. skaidrojumu).

Prasības par ECB starpperioda peļņas sadali 5614 tūkst. eiro apjomā noteiktas atbilstoši Latvijas Bankas procentuālajai daļai ECB kapitālā (2018. gada beigās – 4775 tūkst. eiro; sk. arī 2.26. un 37. skaidrojumu).

14. PĀRĒJIE AKTĪVI

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2019**	2018
Uzkrātie procenti par monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem		**66 999**	63 088
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	14.2.	**34 341**	31 321
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi	24.	**32 492**	38 999
Pamatlīdzekļi	14.1.	**35 319**	37 790
Uzkrātie procenti par pārējiem vērtspapīriem		**20 146**	22 602
Prasības par zibmaksājumu servisa izmantošanas nodrošinājumu	17.	**11 581**	10 017
Nemateriālie aktīvi	14.1.	**2 263**	2 406
Pārējie uzkrātie ienākumi		**1 491**	1 159
Nākamo periodu izdevumi		**951**	704
Citi pārējie aktīvi		**479**	638
Kopā		**206 062**	208 724

14.1. PAMATLĪDZEKĻI UN NEMATERIĀLIE AKTĪVI

(tūkst. eiro)

	Ēkas, teritorijas labiekārtošana un zeme	Telpu iekārtas un inventārs	Datortehnika, telekomunikāciju aparatūra	Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāšanas iekārtas	Pārējie pamatlīdzekļi	Kopā pamatlīdzekļi	Nemateriālie aktīvi
2017. gada 31. decembrī							
Izmaksas	61 455	6 358	5 935	7 086	10 155	90 989	7 258
Uzkrātais nolietojums/amortizācija	–29 566	–3 950	–4 426	–5 393	–7 989	–51 324	–4 895
Atlikusī vērtība	31 889	2 408	1 509	1 693	2 166	39 665	2 363
2018. gadā							
Pieaugums	995	95	235	48	990	2 363	543
Atsavinātie un norakstītie aktīvi	–1 101	–138	–1 575	–88	–1 235	–4 137	–1
Izmaksu tīrās pārmaiņas	–106	–43	–1 340	–40	–245	–1 774	542
Nolietojums/amortizācija	–1 961	–269	–619	–375	–465	–3 689	–500
Atsavināto un norakstīto aktīvu uzkrātais nolietojums/amortizācija	656	121	1 573	84	1 154	3 588	1
Uzkrātā nolietojuma/amortizācijas tīrās pārmaiņas	–1 305	–148	954	–291	689	–101	–499
2018. gada 31. decembrī							
Izmaksas	61 349	6 315	4 595	7 046	9 910	89 215	7 800
Uzkrātais nolietojums/amortizācija	–30 871	–4 098	–3 472	–5 684	–7 300	–51 425	–5 394
Atlikusī vērtība	30 478	2 217	1 123	1 362	2 610	37 790	2 406
2019. gadā							
Pieaugums	616	35	431	1 540	202	2 824	387
Pārklasifikācija	–3	–	–	–	3	–	–
Atsavinātie un norakstītie aktīvi	–3 664	–119	–259	–3 253	–285	–7 580	–77
Izmaksu tīrās pārmaiņas	–3 051	–84	172	–1 713	–80	–4 756	310
Nolietojums/amortizācija	–1 982	–264	–564	–310	–479	–3 599	–530
Pārklasifikācija	3	–	–	–	–3	–	–
Atsavināto un norakstīto aktīvu uzkrātais nolietojums/amortizācija	2 269	116	258	2 963	278	5 884	77
Uzkrātā nolietojuma/amortizācijas tīrās pārmaiņas	290	–148	–306	2 653	–204	2 285	–453
2019. gada 31. decembrī							
Izmaksas	58 298	6 231	4 767	5 333	9 830	84 459	8 110
Uzkrātais nolietojums/amortizācija	–30 581	–4 246	–3 778	–3 031	–7 504	–49 140	–5 847
Atlikusī vērtība	**27 717**	**1 985**	**989**	**2 302**	**2 326**	**35 319**	**2 263**

Latvijas Bankas līgumsaistības par pamatlīdzekļu iegādi 2019. gada beigās bija 11 tūkst. eiro (2018. gada beigās – 209 tūkst. eiro).

14.2. LĪDZDALĪBA STARPTAUTISKO NOREĶINU BANKAS KAPITĀLĀ

2019. gada un 2018. gada beigās Latvijas Bankai piederēja 1070 SNB akciju, kas atbilda 0.19% no kopējā SNB parakstītā un apmaksātā kapitāla.

Latvijas Bankas īpašumā esošo SNB akciju kopējā nominālvērtība ir 5350 tūkst. SDR (katras akcijas nominālvērtība ir 5 tūkst. SDR), kas apmaksāta 1338 tūkst. SDR jeb 25% apmērā (sk. arī 46. skaidrojumu). Latvijas Bankas bilancē 2019. gada un 2018. gada beigās SNB akcijas uzrādītas patiesajā vērtībā. SNB akcijas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū. Pēc Latvijas Bankas vērtējuma piemērotākā SNB akciju patiesās vērtības noteikšanas metode ir 70% no SNB tīrajiem aktīviem, pamatojoties uz aktuālākajiem

publicētajiem SNB finanšu pārskatiem. Šo novērtēšanas metodi SNB izmantoja, nosakot tās emitēto akciju cenu, un arī Hāgas Starptautiskā tiesa to atzinusi par piemērotu akciju novērtēšanai, tās atpērkot no SNB bijušajiem privātajiem akcionāriem. Saskaņā ar SNB Statūtiem tās akcionāri ir vienīgi centrālās bankas. SNB akciju aplēstā patiesā vērtība 2019. gada beigās bija 34 341 tūkst. eiro (2018. gada beigās – 31 321 tūkst. eiro).

15. BANKNOTES APGROZĪBĀ

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Eiro banknotes	**4 666 799**	4 536 729
Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija	–332 698	–132 592
Banknošu pārdales Eirosistēmā korekcija	4 999 497	4 669 321
Kopā	**4 666 799**	4 536 729

Latvijas Bankas emitētās eiro monētas uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 22. skaidrojumu).

Eiro banknošu pārrobežu plūsmas rezultātā 2019. gadā turpināja augt Latvijas Bankā iemaksāto eiro banknošu apjoma pārsniegums pār izmaksāto eiro banknošu apjomu, tādējādi palielinot negatīvo Latvijas Bankas eiro banknošu tīro emisiju līdz 332 698 tūkst. eiro. 2019. gada beigās Eirosistēmā kopumā eiro banknošu apjoms apgrozībā pieauga līdz 1293 mljrd. eiro (2018. gada beigās – 1231 mljrd. eiro), un tā rezultātā palielinājās Latvijas Bankas bilancē uzrādītā banknošu pārdales Eirosistēmā korekcija.

16. SAISTĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU REZULTĀTĀ

16.1. PIEPRASĪJUMA NOGULDĪJUMU KONTI (IETVEROT OBLIGĀTO REZERVJU SISTĒMU)

Pieprasījuma noguldījumu konti ietver kredītiestāžu, kurām ir pienākums glabāt obligātās rezerves, līdzekļu atlikumus. Šo kontu atlikumam rezervju prasību ietvaros piemēro pēdējo pieejamo Eirosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto procentu likmi. Konta atlikumam, kas pārsniedz rezervju prasībās paredzēto apjomu, kopš 2014. gada jūnija piemērota zemākā no procentu likmēm (0% vai ECB noguldījumu iespējas procentu likme). ECB Padome 2019. gada 12. septembrī nolēma ieviest virsrezervju atlīdzības divu līmeņu sistēmu, saskaņā ar kuru daļu no kredītiestāžu likviditātes pārpalikuma, t.i., naudas līdzekļu atlikuma, kas pārsniedz rezervju prasības, atbrīvo no negatīvas noguldījumu iespējas procentu likmes piemērošanas.

Latvijas Bankā 2019. gada beigās pieprasījuma noguldījumu kontu atlikums bija 5 660 676 tūkst. eiro (2018. gada beigās – 5 050 101 tūkst. eiro), t.sk. obligātās rezerves 156 304 tūkst. eiro (2018. gada beigās – 156 079 tūkst. eiro).

16.2. NOGULDĪJUMU IESPĒJA

Noguldījumu iespēja ir Eirosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru kredītiestādes izmanto, lai veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi. Latvijas Bankā 2019. gada un 2018. gada beigās nebija veikti šādi noguldījumi.

17. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm veidoja naudas līdzekļi, kas saņemti kā nodrošinājums zibmaksājumu servisa izmantošanai (2019. gada beigās – 11 871 tūkst. eiro; 2018. gada beigās – 13 847 tūkst. eiro). No kredītiestādēm saņemtais nodrošinājums zibmaksājumu servisa izmantošanai noguldīts ECB un nodots attiecīgajam maksājumu sistēmas operatoram (sk. arī 14. skaidrojumu).

18. SAISTĪBAS EIRO PRET CITIEM EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem ietver Latvijas valdības un citu finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumus. Valdības noguldījumi ietver Latvijas Bankas pieņemtos Valsts kases pieprasījuma noguldījumus, Latvijas Bankai veicot Latvijas valdības finanšu aģenta funkcijas (sk. arī 43. skaidrojumu).

19. SAISTĪBAS EIRO PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

Saistības eiro pret citām finanšu institūcijām galvenokārt ietver 2019. gadā noslēgto līgumu par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu ietvaros piesaistītos līdzekļus.

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Citas finanšu institūcijas	**306 195**	4 423
Starptautiskais Valūtas fonds	**1 035**	1 025
Eiropas Komisija	**9**	11 076
Kopā	**307 239**	16 524

20. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem ietver Latvijas valdības pieprasījuma noguldījumus ārvalstu valūtā (2019. gada beigās – 153 351 tūkst. eiro; 2018. gada beigās – 150 535 tūkst. eiro; sk. arī 43. skaidrojumu).

21. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Saistības par līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu	**1 363 337**	–
Saistības par zelta mijmaiņas līgumiem	**279 031**	114 323
Saistības par biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu nodrošinājumu	**–**	961
Kopā	**1 642 368**	115 284

22. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2019**	2018
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	36.	**203 900**	123 970
Eiro monētas apgrozībā	22.1.	**79 496**	73 513
Lata banknotes apgrozībā	22.1.	**23 719**	25 798
Uzkrātie izdevumi un tamlīdzīgas saistības		**9 805**	6 533
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	24.	**7 837**	17 003
Lata monētas apgrozībā	22.1.	**2 855**	3 116
Nodokļu saistības	22.2.	**13**	66
Citas pārējās saistības		**1 701**	1 878
Kopā		**329 326**	251 877

22.1. BANKNOTES UN MONĒTAS APGROZĪBĀ

Papildus bilancē uzrādītajām Latvijas Bankas emitētajām lata un eiro apgrozības monētām 2019. gada beigās apgrozībā bija arī eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas

monētas un dārgmetāla apgrozības monētas (kopējā nominālvērtība – 6960 tūkst. eiro; 2018. gada beigās – 6878 tūkst. eiro). Šīs apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 2.21. un 46. skaidrojumu).

Bilancē kā saistības 2019. gada un 2018. gada beigās nav uzrādītas emitētās lata naudas zīmes 95 600 tūkst. eiro apjomā (lata banknotes 35 791 tūkst. eiro apjomā un lata monētas 59 809 tūkst. eiro apjomā), kuru apmaiņas iespējamība ir zema (sk. arī 46. skaidrojumu).

22.2. NODOKĻU SAISTĪBAS

2019. gada un 2018. gada beigās Latvijas Bankas nodokļu saistības bija šādas.

(tūkst. eiro)

	IIN	VSAOI un SN (darba devējs)	VSAOI un SN (darba ņēmējs)	NĪN	PVN	Pārējie nodokļi un nodevas	Kopā
Saistības 2017. gada 31. decembrī	–	–	4	–	71	–	75
2018. gadā							
Aprēķināts	3 081	4 031	1 844	228	1 326	3	10 513
Atlikto saistību samazinājums	–	12	–	–	–	–	12
Samaksāts	–3 081	–4 043	–1 848	–228	–1 332	–2	–10 534
Saistības 2018. gada 31. decembrī	–	–	–	–	65	1	66
2019. gadā							
Aprēķināts	3 076	3 941	1 843	225	1 349	1	10 435
Atlikto saistību palielinājums	–	101	–	–	–	–	101
Samaksāts	–3 076	–4 042	–1 843	–225	–1 401	–2	–10 589
Saistības 2019. gada 31. decembrī	**–**	**–**	**–**	**–**	**13**	**–**	**13**

Papildus šajā skaidrojumā uzrādītajiem nodokļu maksājumiem Latvijas Banka 2019. gadā valsts ieņēmumos ieskaitīja 2018. gadā gūtās peļņas daļu 70% apmērā (2018. gadā – 2017. gadā gūtās peļņas daļu 65% apmērā), t.sk. maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu (2019. gadā – 10 196 tūkst. eiro; 2018. gadā – 15 524 tūkst. eiro; sk. arī 23. un 43. skaidrojumu). Latvijas Banka nav uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāja.

23. KAPITĀLS UN REZERVES

(tūkst. eiro)

	Pamat-kapitāls	Rezerves kapitāls	Pārvērtē-šanas konts	Pārskata gada peļņa	Kapitāls un rezerves
2017. gada 31. decembrī	100 000	228 003	88 637	23 884	440 524
2018. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	10 802	x	10 802
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	–15 524	–15 524
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	8 360	x	–8 360	–
Pārskata gada peļņa	x	x	x	14 566	14 566
2018. gada 31. decembrī	100 000	236 363	99 439	14 566	450 368
2019. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	166 303	x	166 303
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	–10 196	–10 196
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	4 370	x	–4 370	–
Pārskata gada peļņa	x	x	x	27 155	27 155
2019. gada 31. decembrī	**100 000**	**240 733**	**265 742**	**27 155**	**633 630**

Latvijas Bankas kapitālu un rezerves veido pamatkapitāls, rezerves kapitāls, pārvērtēšanas konts, kā arī nesadalītā pārskata gada peļņa.

Tiesību akti nenosaka kapitāla pietiekamības prasības Latvijas Bankai, tomēr tās kapitāla apjomam jābūt atbilstošam, lai veicinātu uzticēšanos īstenotajai monetārajai politikai un nodrošinātu Latvijas Bankas darbību un finansiālo neatkarību, īstenojot ECBS un ECB Statūtos un likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus. Monetārās politikas īstenošana, kā arī pakļautība finanšu un darbības riskiem var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas ienākumus vai radīt zaudējumus, kas sedzami no Latvijas Bankas kapitāla un rezervēm.

Latvijas Bankas pamatkapitālu veido valsts piešķirtie līdzekļi, pārvedumi no rezerves kapitāla un Latvijas Bankas peļņas atskaitījumi.

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka, ka Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu, kas aprēķināta, piemērojot Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā noteikto uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi, un veic maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu 50% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas, kā arī to, ka Latvijas Bankas padomei, apstiprinot gada pārskatu, ir tiesības pieņemt lēmumu par maksājuma procentu apmēra samazināšanu par valsts kapitāla izmantošanu, ja tas nepieciešams Latvijas Bankas rezerves kapitāla palielināšanai saistībā ar finanšu riskiem, kuriem Latvijas Banka pakļauta tās uzdevumu izpildē. 2019. gada un 2018. gada beigās spēkā esošā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme bija 20%. Tādējādi, ja Latvijas Bankas padome nelemj citādi, valsts ieņēmumos 15 dienu laikā pēc tam, kad Latvijas Bankas padome apstiprinājusi 2019. gada pārskatu, ieskaitāmi 70% no Latvijas Bankas pārskata gadā gūtās peļņas jeb 19 009 tūkst. eiro.

Pēc minēto atskaitījumu veikšanas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas peļņas atlikums ieskaitāms rezerves kapitālā. Rezerves kapitāls izveidots iespējamo zaudējumu segšanai.

Pārvērtēšanas konts ietver finanšu instrumentu un zelta pozitīvo pārvērtēšanas rezultātu. Grāmatvedības politika, kas saskaņota ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteiktajiem grāmatvedības pamatprincipiem un aprakstīta 2. skaidrojumā, nosaka, ka tikai pēc finanšu instrumenta atsavināšanas vai norēķinu veikšanas realizētie guvumi tiek atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet nerealizētie guvumi – bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve, jo tas veicina kapitāla saglabāšanu finanšu instrumentu cenu, procentu likmju un valūtas kursu pārmaiņu apstākļos.

Pārvērtēšanas konta pārmaiņas 2019. un 2018. gadā bija šādas.

(tūkst. eiro)

	2019	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvērtēšana	Realizēšana	2018
Sākotnējais pārvērtēšanas konts	**–**	x	x	–2 859	2 859
Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve	**31 832**	–	3 020	–	28 812
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	**91 419**	145	45 994	–	45 280
Procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	**62**	431	–369	–	–
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	**142 429**	3 280	120 788	–4 127	22 488
Kopā	**265 742**	3 856	169 433	–6 986	99 439

(tūkst. eiro)

	2018	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvērtēšana	Realizēšana	2017
Sākotnējais pārvērtēšanas konts	2 859	x	x	–5 662	8 521
Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve	28 812	–	907	–	27 905
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	45 280	407	12 596	–169	32 446
Procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	–	346	–346	–	–
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	22 488	47 150	–40 119	–4 308	19 765
Kopā	99 439	47 903	–26 962	–10 139	88 637

Ievērojot ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto, 2014. gada 1. janvārī Latvijas Banka uzkrāto ārvalstu valūtas pozīciju pārvērtēšanas rezultātu pārklasificēja uz sākotnējo pārvērtēšanas kontu. Sākotnējais pārvērtēšanas konts ietver arī pirms grāmatvedības politikas maiņas 2007. gada 1. janvārī uzkrāto finanšu instrumentu un zelta pārvērtēšanas rezultātu.

Sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikumu atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, lai kompensētu mazākus ienākumus par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā saskaņā ar koeficientiem, kurus saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem piemēro prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā atlīdzināmās daļas korekcijas aprēķinam pirmos sešus gadus pēc NCB pievienošanās Eirosistēmai (sk. 33. skaidrojumu). Peļņas un zaudējumu aprēķinā atzīstamo summu attiecīgajā gadā aprēķina, reizinot sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikumu 2014. gada 1. janvārī ar 33. skaidrojumā norādīto attiecīgā gada kompensācijas summas aprēķina koeficienta īpatsvaru šo koeficientu kopsummā pārejas periodā, kurā prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā korekciju summas tiek aprēķinātas. 2019. gadā beidzās minētais sešu gadu pēc Latvijas Bankas pievienošanās Eirosistēmai pārejas periods.

Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve izveidota, lai uzskaitītu SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu. SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu neatzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā.

24. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI UN VALŪTAS MAIŅAS TAGADNES LĪGUMI

Lai pārvaldītu ar ieguldījumiem saistīto procentu likmju risku un valūtas risku, Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem, valūtas, zelta un procentu likmju mijmaiņas līgumiem, vērtspapīru nākotnes darījumus un darījumus ar biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem. Šo darījumu līgumvērtība vai nosacītā vērtība un uzskaites vērtība 2019. gada un 2018. gada beigās bija šāda.

(tūkst. eiro)

	Līgumvērtība vai nosacītā vērtība		Uzskaites vērtība			
			Aktīvi		Saistības	
	2019	2018	**2019**	2018	**2019**	2018
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	**2 524 378**	4 183 931	**31 570**	35 347	**6 477**	13 880
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	**396 631**	378 896	**–**	–	**444**	525
Vērtspapīru nākotnes darījumi	**788 442**	881 305	**843**	3 500	**304**	2 068
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	**36 229**	52 838	**79**	152	**612**	530
Kopā	**x**	x	**32 492**	38 999	**7 837**	17 003
Atvasinātie biržā netirgotie zelta mijmaiņas līgumi	**279 031**	114 323	**289 043**	117 701	**279 419**	114 480
Atvasinātie biržā tirgotie līgumi						
Procentu likmju nākotnes līgumi	**1 374 836**	1 938 588	**x**	x	**x**	x
Valūtas maiņas nākotnes līgumi	**100 000**	100 000	**x**	x	**x**	x

Atvasināto biržā netirgoto līgumu un valūtas maiņas tagadnes līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances postenī "Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības" (sk. arī 14. un 22. skaidrojumu). Tā kā par atvasināto biržā tirgoto līgumu patiesās vērtības ikdienas pārmaiņām tiek veikts norēķins, tās uzrādītas kā pieprasījuma noguldījumi attiecīgajā bilances aktīvu postenī.

Lai samazinātu valūtas riska ierobežošanas izmaksas un paaugstinātu finanšu ieguldījumu ienesīgumu, Latvijas Banka izmanto zelta mijmaiņas līgumus (sk. arī 6. un 21. skaidrojumu).

NOZĪMĪGĀKIE RISKI UN TO PĀRVALDĪŠANAS PRINCIPI

25. RISKU PĀRVALDĪŠANA

Galvenie ar Latvijas Bankas darbību saistītie riski ir finanšu riski un darbības riski. Latvijas Banka risku pārvaldīšanu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politiku".

Risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā veic sistemātiska procesa ietvaros, identificējot, analizējot un novērtējot riskus, plānojot un īstenojot risku ierobežošanas pasākumus, pārraugot un regulāri pārskatot riskus ar mērķi laikus apzināt, attiecīgi novērtēt un efektīvi pārvaldīt riskus, kuri var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātus, kā arī Latvijas Bankas spēju kvalitatīvi un efektīvi veikt normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, t.sk. piedalīties ECBS funkciju izpildes nodrošināšanā.

Risku pārvaldīšanas procesu organizē saskaņā ar starptautiskiem labās prakses principiem risku pārvaldīšanas jomā, ņemot vērā Latvijas Bankas mērķus un uzdevumus un ārējās vides norises, kā arī ievērojot ECB noteiktās prasības.

25.1. FINANŠU RISKI

Nozīmīgākie finanšu riski, kam ikdienā pakļauta Latvijas Banka, ir tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks. Finanšu riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas finanšu stāvokli un darbības finanšu rezultātiem finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu vai darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Pārvaldot finanšu riskus, ievēro pieļaujamos finanšu risku veidus un to parametrus, kuru ietvaros ilgtermiņā nodrošina ieguldījumu vērtības saglabāšanu, nepieciešamās likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu.

Latvijas Banka ar tās ieguldījumiem saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto kārtību, kurā noteiktās ieguldījumu politikas galvenie principi izklāstīti 4. skaidrojumā. Ieguldījumi tiek pārvaldīti, tos grupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Finanšu instrumentu ieguldījumu portfeļiem noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un gaidāmo ienesīgumu. Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu atbilstību noteiktajām prasībām un, ja rodas novirzes no Latvijas Bankas padomes kārtībā noteiktā, informē par to Latvijas Bankas padomi un valdi.

Ieguldījumu, t.sk. ar tiem saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārrauga ārējo pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi un valdi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem.

VSAIP ietvaros Latvijas Banka veic aktīvu iegādes saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem.

Latvijas Banka šīs iegādes veic un finanšu riskus pārvalda atbilstoši ECB Padomes pamatnostādnēm un Latvijas Bankas valdes pieņemtajai kārtībai. Finanšu riski, kas rodas monetārās politikas īstenošanas rezultātā, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

25.1.1. TIRGUS RISKS

Tirgus risks raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ.

Procentu likmju risku Latvijas Bankai rada ieguldījumi procentu likmju maiņai pakļautos parāda vērtspapīros un atvasinātajos procentu likmju finanšu instrumentos, kas iegādāti ieguldījumu pārvaldīšanas ietvaros. Latvijas Banka pārvalda procentu likmju risku, izmantojot katram ieguldījumu portfelim atsevišķi noteikto modificētā procentu riska indeksu *(modified duration)* un pieļaujamo noviržu limitus.

Latvijas Bankas pakļautību valūtas riskam nosaka tās ieguldījumu struktūra. Latvijas Banka pārvalda valūtas risku, nosakot, ka neitrālais portfelis ir izteikts eiro, novēršot valūtas risku (izņemot zelta portfeli, jo Latvijas Banka 2017. gadā pārtrauca zelta cenas svārstību riska ierobežošanu, un kapitāla vērtspapīru portfeli, kurā ieguldījumi tiek veikti attiecīgajā akciju indeksā ietilpstošo akciju denominācijas valūtās) un izmantojot sekošanas novirzes *(tracking error)* limitus attiecībā pret atbilstošo neitrālo portfeli. Sekošanas novirzi aprēķina kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmo gada ienesīgumu starpības standartnovirzi. 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos un kapitāla vērtspapīru portfelī iekļauto ieguldījumu (sk. 4. skaidrojumu) kopējais tirgus risks tiek ierobežots, nosakot maksimāli pieļaujamo sekošanas novirzi. Sekošanas novirze 2019. un 2018. gadā atspoguļota 28. skaidrojumā.

Kapitāla vērtspapīru portfelis pakļauts tirgus cenu riskam (riskam, ka cenu pārmaiņu gadījumā ieguldījuma vērtība var samazināties). Tā kā kapitāla vērtspapīru portfelim ir augsta diversifikācijas pakāpe, tas galvenokārt pakļauts sistēmisku akciju cenu svārstību riskam.

Ieguldījumu portfeļu, izņemot piesaistīto ieguldījumu portfeļus, kapitāla vērtspapīru portfeli un zelta portfeli, neitrālā portfeļa valūta ir eiro. Piesaistīto ieguldījumu portfeļu neitrālā portfeļa valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai. Novirzes no neitrālā portfeļa valūtas struktūras rada atklāto valūtas pozīciju. Lai panāktu atklāto valūtas pozīciju atbilstību limitiem, Latvijas Banka ierobežo valūtas risku, izmantojot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus un biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus.

Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu portfeļu modificētā procentu likmju riska indeksa, sekošanas novirzes un atklāto valūtas pozīciju atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai un attiecīgajiem Latvijas Bankas investīciju komitejas lēmumiem.

Latvijas Bankas pakļautība tirgus riskam (stāvoklis 2019. gada un 2018. gada beigās) atspoguļota 26.–28. skaidrojumā.

25.1.2. KREDĪTRISKS

Kredītrisks raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Latvijas Bankai kredītrisks galvenokārt rodas, veicot ieguldījumus ārvalstu finanšu instrumentos, kā arī monetārās politikas operāciju rezultātā. Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

Latvijas Banka ierobežo ar ieguldījumiem ārvalstu finanšu instrumentos saistīto kredītrisku, nosakot limitus ieguldījumiem ar dažādu kredītkvalitāti. Kredītkvalitāte tiek noteikta, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service*, *Standard & Poor's* un DBRS noteiktajiem kredītreitingiem. Ierobežojumi noteikti arī maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī ar vienu partneri noslēgto un viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam. Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru nākotnes darījumi daļēji nodrošināti ar īstermiņa finanšu instrumentiem. Lai samazinātu kredītrisku attiecībā uz biržā netirgoto atvasināto finanšu instrumentu darījuma partneriem, Latvijas Banka slēdz ar tiem Starptautiskās Mijmaiņas darījumu un atvasināto finanšu instrumentu asociācijas (*International Swaps and Derivatives Association, Inc.*; ISDA) standartizētos līgumus *(ISDA Master Agreement)* un to pielikumus par finanšu nodrošinājumu *(Credit Support Annex)*. Lai samazinātu kredītrisku attiecībā uz vērtspapīra pārdošanas ar atpirkšanu un vērtspapīra pirkšanas ar atpārdošanu līgumu darījuma partneriem, Latvijas Banka slēdz ar tiem Vērtspapīru un finanšu tirgu asociācijas (*Securities Industry and Financial Markets Association*; SIFMA) un Starptautiskās kapitāla tirgus asociācijas (*International Capital Market Association*; ICMA) standartizētos līgumus *(Global Master Repurchase Agreement)*, bet ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļu ārējie pārvaldītāji slēdz ar darījuma partneriem *Treasury Market Practices Group* (TMPG) standartizētos līgumus *(Master Securities Forward Transaction Agreement)*. Lai kontrolētu ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistīto kredītrisku, Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa uzrauga esošā kredītriska atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai.

Kredītiestādēm 2019. un 2018. gadā izsniegtie aizdevumi monetārās politikas operāciju rezultātā bija nodrošināti ar vērtspapīru ķīlu atbilstoši ECB noteiktajām prasībām. Tirgus operāciju pārvalde regulāri kontrolē attiecīgo aizdevumu nodrošinājuma pietiekamību un tā atbilstību ECB noteiktajām prasībām, kā arī uztur Latvijas Republikā emitēto un glabāto monetārās politikas operācijās izmantojamo atbilstošo vērtspapīru sarakstu.

Latvijas Bankas pakļautība kredītriskam (stāvoklis 2019. gada un 2018. gada beigās) atspoguļota 30.–32. skaidrojumā.

25.1.3. LIKVIDITĀTES RISKS

Likviditātes risks raksturo nespēju īsā laikā un par konkurējošu tirgus cenu atsavināt ieguldījumus. Līdz ar Latvijas dalību eiro zonā mazinājusies likviditātes nepieciešamība, kā arī risks, kas izriet no nespējas laikus izpildīt saistības. Īstenojot ieguldījumu stratēģiju, Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, noteiktu ieguldījumu apjomu izvietojot likvīdos starptautisko institūciju, ārvalstu valdību un korporatīvā sektora emitētos parāda vērtspapīros, īstermiņa noguldījumos ārvalstu finanšu institūcijās un citos finanšu instrumentos. Latvijas Bankas aktīvu un saistību likviditātes struktūra 2019. gada un 2018. gada beigās atspoguļota 29. skaidrojumā.

Likviditātes risku var ierobežot, diversificējot ieguldījumus. Tāpēc Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, nosakot ierobežojumus maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam.

25.2. DARBĪBAS RISKI

Darbības riskus pārvalda ar mērķi nodrošināt efektīvu procesa vai projekta kvalitatīva rezultāta sasniegšanu noteiktajā laikā, kā arī procesa nepārtrauktu, atbilstošu un drošu izpildi, mazinot tādu iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas spēju veikt tās uzdevumus, reputāciju vai finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātiem, kuru var radīt Latvijas Bankas procesu neatbilstoša vai kļūdaina izpilde, darbinieka darbība vai bezdarbība, vai darbinieka nepieejamība, Latvijas Bankas informācijas sistēmas, informācijas sistēmu infrastruktūras vai pārējās Latvijas Bankas infrastruktūras neatbilstoša darbība vai nepieejamība vai ārējie apstākļi.

Latvijas Banka darbības riskus pārvalda vienotā darbības risku pārvaldīšanas ietvarā, kur būtiskākie no darbības riskiem ir atbilstības riski (t.sk. interešu konflikta novēršanas, pretkorupcijas kontroles, fizisko personu datu aizsardzības, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas un darba vides aizsardzības nodrošināšanas jomās), darbības nepārtrauktības riski, fiziskās drošības riski, informācijas drošības riski un informācijas sistēmu, t.sk. kiberdrošības, riski.

Darbības riskus Latvijas Bankā pārvalda procesos un projektos, klasificējot procesus un riskus, novērtējot risku ietekmi uz procesa vai projekta rezultātu un atkarībā no procesu un risku klasifikācijas nosakot un īstenojot piemērotāko rīcību, lai nodrošinātu atbilstošu risku pārvaldīšanu. Nolūkā pilnveidot Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanu un stiprināt iekšējās kontroles sistēmu 2019. gada 1. februārī, apvienojot Latvijas Bankā esošās kompetences un zināšanas darbības risku pārvaldīšanā, tika izveidota Darbības risku vadības pārvalde, kas uztur vienotu darbības risku pārvaldīšanas ietvaru, organizē darbības risku pārvaldīšanas procesu un incidentu pārvaldīšanu, kā arī regulāri sniedz informāciju par darbības risku pārvaldīšanu atbilstoši Latvijas Bankas tiesību aktos noteiktajam. Pilnveidotais risku pārvaldīšanas process balstās uz labāko praksi risku pārvaldīšanas jomā un koncentrē darbības risku pārvaldīšanai paredzētos resursus, tādējādi veidojot efektīvāku šā procesa pārvaldīšanas modeli. 2019. gadā darbības risku pārvaldīšanu pārraudzīja Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija.

Atbilstības riskus pārvalda ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas darbības atbilstību tiesību aktu prasībām.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz kritisko procesu izpildi, kuru pārtraukšana var izraisīt negatīvas sekas Latvijas finanšu sistēmai vai negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu, t.sk. nodrošinot kritisko procesu nepārtrauktu izpildi vai atjaunošanu pēc iespējas īsākā laikā un pilnā apjomā to izpildes traucējumu vai pārtraukumu gadījumos, kā arī incidentu efektīvu pārvaldīšanu.

Fiziskās drošības riskus, t.sk. ar ugunsdrošību un civilo aizsardzību saistītus riskus, pārvalda ar mērķi nodrošināt personu, Latvijas Bankas objektu, vērtību pārvadājumu un Latvijas Bankas rīkotu pasākumu fizisko drošību, prioritāru uzmanību pievēršot personu dzīvības un veselības aizsardzībai.

Informācijas drošības riskus pārvalda ar mērķi nepieļaut aizsargājamas informācijas nesankcionētu izpaušanu vai izmantošanu, klasificējot informāciju pēc tās konfidencialitātes un atbilstoši to aizsargājot, vienlaikus rūpējoties, lai aizsardzības pasākumi Latvijas Banku nekavētu laikus sniegt neklasificētu informāciju tās sadarbības partneriem un sabiedrībai.

Informācijas sistēmu, t.sk. kiberdrošības, riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas informācijas sistēmu un infrastruktūras pieejamību, drošību un integritāti. Latvijas Bankā informācijas sistēmas klasificē, ņemot vērā to nozīmīgumu Latvijas Bankas uzdevumu veikšanā un tajās apstrādājamo datu konfidencialitātes, integritātes un pieejamības prasības un nosakot katram klasifikācijas līmenim atbilstošu fizisko un loģisko aizsardzību.

Latvijas Bankā nodrošina darbinieku izglītošanu risku pārvaldīšanas jomā, t.sk. nolūkā uzturēt atbilstošas darbinieku zināšanas un prasmes, un regulāri rīko mācības un testus.

Darbības risku ierobežošanas pasākumu ietvaros Latvijas Banka ir apdrošināta pret noteiktu darbības risku iespējamām sekām.

2019. gadā darbības riski, t.sk. ar Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības, informācijas un informācijas sistēmu, kā arī ar fiziskās drošības nodrošināšanu saistītie riski, tika atbilstoši pārvaldīti. Minētie riski nav būtiski traucējuši Latvijas Bankas darbību.

26. VALŪTU STRUKTŪRA

(tūkst. eiro)

	EUR	USD	CAD	GBP	Zelts	Pārējie	Kopā
2019. gada 31. decembrī							
Kopā aktīvi	14 338 668	3 264 840	386 768	360 716	289 043	105 474	18 745 509
Kopā pasīvi	16 986 997	1 274 718	346 416	109 526	–	27 852	18 745 509
Bilances tīrā pozīcija	–2 648 329	1 990 122	40 352	251 190	289 043	77 622	0
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	2 131 383	–1 811 033	–28 960	–235 321	–	–31 414	24 655
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	**–516 946**	**179 089**	**11 392**	**15 869**	**289 043**	**46 208**	**24 655**
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas attiecība pret kopējiem aktīviem (%)	**–2.8**	**1.0**	**0.1**	**0.1**	**1.5**	**0.2**	**0.1**
2018. gada 31. decembrī							
Kopā aktīvi	14 145 578	3 063 666	353 345	331 782	239 195	113 581	18 247 147
Kopā pasīvi	18 015 451	192 871	576	12 127	–	26 122	18 247 147
Bilances tīrā pozīcija	–3 869 873	2 870 795	352 769	319 655	239 195	87 459	0
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	3 565 725	–2 807 729	–348 794	–314 702	–	–72 504	21 996
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–304 148	63 066	3 975	4 953	239 195	14 955	21 996
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas attiecība pret kopējiem aktīviem (%)	–1.6	0.3	0.0	0.0	1.3	0.1	0.1

27. PROCENTU LIKMJU MAIŅAS TERMIŅŠ

Tabulā atspoguļota Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu pakļautība procentu likmju pārmaiņām. Tajā iekļautie posteņi uzrādīti to uzskaites vērtībā, izņemot ārpusbilances posteņos iekļautos biržā tirgotos procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumus un vērtspapīru nākotnes darījumus, kas uzrādīti to nosacītajā vērtībā. Tabulā iekļautie un procentu likmju maiņai pakļautie posteņi klasificēti pēc pārskata gada 31. decembrim tuvākā – procentu likmju maiņas vai atlikušā līguma termiņa – datuma.

(tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	3–12 mēn.	1–3 gadi	3–5 gadi	Ilgāk par 5 gadiem	Bez procentiem	Kopā
2019. gada 31. decembrī							
Zelts un zeltā izteiktās prasības	–	–	–	–	–	289 043	289 043
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	31 972	24 540	125 046	746 551	2 315 288	445 575	3 688 972
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	–	–	148 724	158 393	148 076	5 222	460 415
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	–	–	134	6 061	78 120	5 824	90 139
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	–	–	12 250	–	–	12 250
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	–	–	–	–	–	8	8
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	–	–	–	185 186	8 535 951	–	8 721 137
Eirosistēmas iekšējās prasības	–	–	–	–	–	5 277 483	5 277 483
Pārējie aktīvi	146	–	1 860	5 013	79 906	119 137	206 062
Kopā aktīvi	**32 118**	**24 540**	**275 764**	**1 113 454**	**11 157 341**	**6 142 292**	**18 745 509**

(turpinājums) (tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	3–12 mēn.	1–3 gadi	3–5 gadi	Ilgāk par 5 gadiem	Bez procentiem	Kopā
Banknotes apgrozībā	–	–	–	–	–	4 666 799	4 666 799
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 660 676	–	–	–	–	–	5 660 676
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas kredītiestādēm	11 871	–	–	–	–	–	11 871
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 506 709	–	–	–	–	–	1 506 709
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	306 204	–	–	–	–	1 035	307 239
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	153 351	–	–	–	–	–	153 351
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	1 642 368	–	–	–	–	–	1 642 368
Eirosistēmas iekšējās saistības	3 833 540	–	–	–	–	–	3 833 540
Pārējās saistības	3 016	–	–	–	–	326 310	329 326
Kapitāls un rezerves	–	–	–	–	–	633 630	633 630
Kopā pasīvi	**13 117 735**	**–**	**–**	**–**	**–**	**5 627 774**	**18 745 509**
Bilances tīrā pozīcija	–13 085 617	24 540	275 764	1 113 454	11 157 341	514 518	–
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	3 700 161	7 922	637 084	23 431	807 984	–	5 176 582
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	4 495 103	130 374	93 564	101 122	331 764	–	5 151 927
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	**–13 880 559**	**–97 912**	**819 284**	**1 035 763**	**11 633 561**	**514 518**	**24 655**
2018. gada 31. decembrī							
Zelts un zeltā izteiktās prasības	–	–	–	–	–	239 195	239 195
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	44 487	103 076	448 148	–	2 645 773	324 543	3 566 027
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	5 220	–	90 800	1	228 668	1 619	326 308
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	–	–	–	–	98 911	2 926	101 837
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	–	38 750	–	–	–	38 750
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	–	–	–	–	–	488	488
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	17 179	114 914	888 757	–	7 792 188	–	8 813 038
Eirosistēmas iekšējās prasības	–	–	–	–	–	4 952 780	4 952 780
Pārējie aktīvi	16	1 290	11 976	2	72 432	123 008	208 724
Kopā aktīvi	66 902	219 280	1 478 431	3	10 837 972	5 644 559	18 247 147
Banknotes apgrozībā	–	–	–	–	–	4 536 729	4 536 729
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 050 101	–	–	–	–	–	5 050 101
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	13 847	–	–	–	–	–	13 847
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 449 237	–	–	–	–	–	1 449 237
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	15 499	–	–	–	–	1 025	16 524
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	150 535	–	–	–	–	–	150 535
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	115 284	–	–	–	–	–	115 284
Eirosistēmas iekšējās saistības	6 212 645	–	–	–	–	–	6 212 645
Pārējās saistības	157	–	–	–	–	251 720	251 877
Kapitāls un rezerves	–	–	–	–	–	450 368	450 368
Kopā pasīvi	13 007 305	–	–	–	–	5 239 842	18 247 147
Bilances tīrā pozīcija	–12 940 403	219 280	1 478 431	3	10 837 972	404 717	–
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	5 449 230	289 956	777 991	10 123	926 481	–	7 453 781
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	6 633 299	–	96 452	297 467	404 567	–	7 431 785
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–14 124 472	509 236	2 159 970	–287 341	11 359 886	404 717	21 996

28. SEKOŠANAS NOVIRZE

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos un kapitāla vērtspapīru portfelī iekļauto ieguldījumu pakļautību kopējam tirgus riskam un kredītriskam raksturo sekošanas novirze, ko mēra kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmās gada ienesīgumu starpības standartnovirzi (sk. arī 25.1. skaidrojumu). 2019. gada un 2018. gada beigās 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļiem faktiskā *(ex post)* sekošanas novirze bija vienāda (30 bāzes punktu), bet ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem – attiecīgi 75 bāzes punkti un 61 bāzes punkts.

Paredzamā *(ex ante)* sekošanas novirze kapitāla vērtspapīru portfelī gada laikā nepārsniedz 30 bāzes punktu, un šā ierobežojuma izpildi kontrolē attiecīgais ārējais ieguldījumu pārvaldītājs. Paredzamā *(ex ante)* sekošanas novirze 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos gada laikā bija šādos bāzes punktu intervālos.

	Uzskaites vērtība (gada beigās; tūkst. eiro)	Paredzamā sekošanas novirze (darbadienu skaits)		
		10–39	40–69	70–99
2019. gadā				
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 535 151	250	–	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	1 175 059	166	84	–
2018. gadā				
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 502 941	252	–	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	1 134 877	220	32	–

29. LIKVIDITĀTES STRUKTŪRA

Likviditātes struktūrā aktīvu posteņi uzrādīti atkarībā no Latvijas Bankas spējas tos pārvērst naudā. Saistību posteņi uzrādīti pēc to gaidāmā dzēšanas termiņa.

(tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	**Kopā**
2019. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	289 043	–	–	**289 043**
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 688 972	–	–	**3 688 972**
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	460 415	–	–	**460 415**
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	90 139	–	–	**90 139**
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	12 250	–	**12 250**
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	8	–	–	**8**
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	8 553 038	168 099	–	**8 721 137**
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 614	–	5 271 869	**5 277 483**
Pārējie aktīvi	132 709	–	73 353	**206 062**
Kopā aktīvi	13 219 938	180 349	5 345 222	**18 745 509**

(turpinājums) (tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	**Kopā**
Saistības				
Banknotes apgrozībā	–	–	4 666 799	**4 666 799**
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 660 676	–	–	**5 660 676**
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	11 871	–	–	**11 871**
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 506 709	–	–	**1 506 709**
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	307 239	–	–	**307 239**
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	153 351	–	–	**153 351**
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	1 642 368	–	–	**1 642 368**
Eirosistēmas iekšējās saistības	3 833 540	–	–	**3 833 540**
Pārējās saistības	223 228	–	106 098	**329 326**
Kopā saistības	13 338 982	–	4 772 897	**18 111 879**
Bilances tīrā pozīcija	–119 044	180 349	572 325	**x**
2018. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	239 195	–	–	239 195
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 566 027	–	–	3 566 027
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	326 308	–	–	326 308
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	101 837	–	–	101 837
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	38 750	–	38 750
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	488	–	–	488
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	8 310 641	502 397	–	8 813 038
Eirosistēmas iekšējās prasības	4 897	–	4 947 883	4 952 780
Pārējie aktīvi	135 865	–	72 859	208 724
Kopā aktīvi	12 685 258	541 147	5 020 742	18 247 147
Saistības				
Banknotes apgrozībā	–	–	4 536 729	4 536 729
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 050 101	–	–	5 050 101
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	13 847	–	–	13 847
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 449 237	–	–	1 449 237
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	16 524	–	–	16 524
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	150 535	–	–	150 535
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	115 284	–	–	115 284
Eirosistēmas iekšējās saistības	6 212 645	–	–	6 212 645
Pārējās saistības	149 424	–	102 453	251 877
Kopā saistības	13 157 597	–	4 639 182	17 796 779
Bilances tīrā pozīcija	–472 339	541 147	381 560	x

30. AKTĪVI SEKTORU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2019	2018	**2019**	2018
Starptautiskās institūcijas	**5 207 114**	5 240 794	**27.8**	28.7
Eiropas Centrālā banka	**5 277 483**	4 952 780	**28.2**	27.1
Centrālās valdības un citas valsts institūcijas	**3 945 280**	3 864 866	**21.0**	21.2
Citas finanšu institūcijas	**3 126 037**	3 147 598	**16.7**	17.2
Centrālās bankas un kredītiestādes	**662 329**	732 836	**3.5**	4.0
Nefinanšu sabiedrības	**246 393**	88 566	**1.3**	0.5
Vietējās valdības	**218 538**	168 883	**1.2**	0.9
Neklasificēti aktīvi	**62 335**	50 824	**0.3**	0.4
Kopā	**18 745 509**	18 247 147	**100.0**	100.0

31. AKTĪVU DALĪJUMS PĒC TO ATRAŠANĀS VAI DARĪJUMA PARTNERA REZIDENCES VIETAS

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2019	2018	**2019**	2018
Starptautiskās institūcijas	**5 207 114**	5 240 794	**27.8**	28.7
Eiropas Centrālā banka	**5 277 483**	4 952 780	**28.2**	27.1
Eiro zonas valstis	**4 386 728**	4 397 379	**23.4**	24.1
ASV	**2 106 897**	1 914 927	**11.2**	10.5
Apvienotā Karaliste	**658 809**	600 132	**3.5**	3.3
Kanāda	**595 578**	569 508	**3.2**	3.1
Pārējās Eiropas Savienības valstis	**168 590**	174 396	**0.9**	1.0
Japāna	**86 384**	118 417	**0.5**	0.6
Pārējās valstis	**257 926**	278 814	**1.3**	1.6
Kopā	**18 745 509**	18 247 147	**100.0**	100.0

32. AKTĪVI KREDĪTREITINGU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2019	2018	**2019**	2018
Eiropas Centrālā banka	**5 277 483**	4 952 780	**28.2**	27.1
AAA	**6 721 962**	6 798 753	**35.9**	37.3
AA	**4 119 413**	4 026 575	**22.0**	22.1
A	**1 866 878**	1 889 665	**10.0**	10.4
BBB	**378 991**	376 603	**2.0**	2.1
Aktīvi bez darījuma partnera kredītreitinga	**19 431**	40 636	**0.1**	0.2
Kredītriskam nepakļauti aktīvi	**361 351**	162 135	**1.8**	0.8
Kopā	**18 745 509**	18 247 147	**100.0**	100.0

Tabulā atspoguļots Latvijas Bankas aktīvu dalījums gada beigās pēc darījuma partneru kredītreitingiem, pamatojoties uz *Standard & Poor's* vai līdzvērtīgu citas starptautiskās kredītreitingu aģentūras piešķirtu novērtējumu. "AAA" ir visaugstākais iespējamais ilgtermiņa kredītspējas novērtējums, kas liecina, ka darījuma partnera finansiālais stāvoklis ir izcils un tas pārliecinoši spēj izpildīt savas finanšu saistības. Novērtējums "AA" raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredītspēju kā ļoti labu, "A" – kā labu, "BBB" – kā vidēju un tiek uzskatīts par zemāko investīciju līmeņa novērtējumu.

Aktīvus bez darījuma partnera kredītreitinga galvenokārt veido ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās ar Latvijas kredītiestādēm iegādātie vērtspapīri. Kredītriskam nepakļautos aktīvus galvenokārt veido kapitāla vērtspapīru portfeļa vērtspapīri, līdzdalība SNB kapitālā, pamatlīdzekļi un nemateriālie aktīvi.

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINA SKAIDROJUMI

33. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Procentu ienākumi	**198 804**	180 907
Procenti par ieguldījumiem	127 405	116 817
Procenti par pieņemtajiem noguldījumiem	7 689	4 077
Procenti par monetārās politikas operācijām	63 710	60 013
Procentu izdevumi	**–102 858**	–101 413
Procenti par ieguldījumiem	–100 505	–98 771
Procenti par monetārās politikas operācijām	–2 353	–2 642
Tīrie procentu ienākumi	**95 946**	79 494

Tīros procentu ienākumus galvenokārt veidoja ienākumi no parāda vērtspapīriem ieguldījumu operāciju rezultātā, kā arī procenti par monetārās politikas operācijām. Tīrie procentu ienākumi 2019. gadā bija par 16 452 tūkst. eiro lielāki nekā 2018. gadā. To galvenokārt ietekmēja augstākas vidējās vērtspapīru ienesīguma likmes un monetārās politikas operāciju apjoma pieaugums. Tīros procentu ienākumus 2019. gadā turpināja negatīvi ietekmēt valūtas riska ierobežošanas izmaksas, saglabājoties nozīmīgai starpībai starp eiro un citu Latvijas Bankas ieguldījumu valūtu procentu likmēm.

Procentu ienākumi un izdevumi par Eirosistēmas iekšējām prasībām un saistībām tiek atlīdzināti, piemērojot ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, un ietver ienākumus par ECB nodotajām ārējām rezervēm un prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā un izdevumus par saistībām par TARGET2 sistēmas norēķiniem. ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likme 2019. un 2018. gadā bija 0%, tāpēc Latvijas Bankai nebija šādu procentu ienākumu un procentu izdevumu.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu par monetāro ienākumu pārdali pirmos sešus gadus pēc eiro ieviešanas prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā eiro zonas NCB atlīdzināmā daļa tiek samazināta saskaņā ar noteiktu koeficientu, lai novērstu nozīmīgas šo NCB ienākumu svārstības. Latvijas Bankas prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā atlīdzināmās daļas samazinājuma korekcija beidzās 2019. gadā un sešu gadu periodā bija šāda.

Pārskata gads	Koeficients (%)
2014	100.00000
2015	86.06735
2016	70.13472
2017	53.34835
2018	35.98237
2019	18.17225

Procentu ienākumu par monetārās politikas operācijām pieaugumu 2019. gadā galvenokārt noteica VSAIP īstenošana un lielāki saņemtie negatīvie procenti par valdības un citu finanšu institūciju noguldījumiem.

Procentu par noguldījumiem piemērošanu nosaka ECB 2019. gada 9. aprīļa Pamatnostādne (ES) 2019/671 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (pārstrādāta versija) (ECB/2019/7).

34. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Atvasinātie finanšu instrumenti	**–19 903**	–36 668
Parāda vērtspapīri	**54 186**	–25 306
Valūtas maiņas darījumi	**11 970**	12 284
Kopā	**46 253**	–49 690

Atvasināto finanšu instrumentu rezultāts bija par 16 765 tūkst. eiro lielāks nekā 2018. gadā. Tas galvenokārt saistīts ar mazāku biržā tirgoto procentu likmju nākotnes līgumu negatīvo rezultātu, ko pozitīvi ietekmēja procentu likmju kritums 2019. gadā, kā arī ar valūtas riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu negatīvo rezultātu, ko ietekmēja ASV dolāra kursa palielināšanās attiecībā pret eiro. Valūtas riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu negatīvo rezultātu līdzvērtīgā apjomā kompensē pret ārvalstu valūtas risku ierobežoto bilances posteņu pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts.

Parāda vērtspapīru atsavināšanas rezultāts bija par 79 492 tūkst. eiro lielāks nekā 2018. gadā, un to galvenokārt noteica procentu likmju kritums un vērtspapīru atsavināšana ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelī.

2019. un 2018. gadā valūtas maiņas darījumu realizētie guvumi ietvēra arī sākotnējā pārvērtēšanas konta atzīšanu peļņas un zaudējumu aprēķinā (sk. arī 23. skaidrojumu). 2019. gadā valūtas maiņas darījumu realizētos guvumus pozitīvi ietekmēja ASV dolāra kursa palielināšanās attiecībā pret eiro.

35. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA ATZĪŠANA PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINĀ

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Vērtspapīri	**–3 280**	–47 150
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	**–431**	–346
Ārvalstu valūtas pozīcijas	**–145**	–407
Kopā	**–3 856**	–47 903

Atsevišķu parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts 2019. gada un 2018. gada beigās bija negatīvs, un tas atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā. 2019. gada beigās kapitāla vērtspapīru portfeļa kopējais pārvērtēšanas rezultāts bija pozitīvs, un tas atzīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts, savukārt 2018. gada beigās kapitāla vērtspapīru portfeļa kopējais pārvērtēšanas rezultāts bija negatīvs, un tas atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā. Savukārt parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru un valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezerve (sk. arī 23. skaidrojumu).

Vērtspapīru negatīvā pārvērtēšanas rezultāta samazinājums saistīts ar procentu likmju kritumu nozīmīgākajos Latvijas Bankas ieguldījumu tirgos 2019. gadā, kā arī ar pozitīvo kapitāla vērtspapīru portfeļa kopējo pārvērtēšanas rezultātu.

36. UZKRĀJUMI TIRGUS RISKAM UN KREDĪTRISKAM

Latvijas Bankas finanšu riskus galvenokārt nosaka tās ieguldījumi finanšu instrumentos un ar Latvijas Bankas dalību Eirosistēmā saistītā vienotās monetārās politikas operāciju īstenošana un saistīto risku un finanšu rezultātu pārdale. Latvijas Bankas finanšu aktīvi galvenokārt pakļauti tirgus riskam un kredītriskam.

Zelta portfelim, ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelim, kapitāla vērtspapīru portfelim un Eirosistēmas monetārajām operācijām finanšu riski novērtēti saskaņā ar ECB pieņemto vienoto Eirosistēmas finanšu risku novērtēšanas metodiku, izmantojot paredzamā deficīta rādītāju (*Expected Shortfall*; ES) ar 99% ticamības līmeni (ES99%) viena gada perspektīvā. ES99% raksturo zaudējumu apmēru, ko nosaka 1% nelabvēlīgāko simulēto ienesīguma scenāriju vidējā vērtība. Minētā metodika ņem vērā dažādus tirgus riska un kredītriska faktorus, kā arī izmanto vēsturiskos datus un Eirosistēmas/ECBS Riska vadības komitejas pieņēmumus. Tiek ņemti vērā pieņēmumi par nelabvēlīgu finanšu tirgus faktoru attīstību (piemēram, procentu likmju kāpums, procentu likmju starpības palielināšanās, eiro kursa kāpums un kredītreitingu samazināšanās). Savukārt pārējiem ieguldījumu portfeļiem finanšu riski novērtēti atbilstoši ieguldījumu portfeļu vērtības pārmaiņām, procentu likmēm palielinoties par 100 bāzes punktiem. Saskaņā ar minēto metodiku novērtētais uzkrājumu tirgus riskam un kredītriskam mērķa apjoms 2019. gadā noteikts 310 000 tūkst. eiro (2018. gadā – 190 000 tūkst. eiro). Novērtētā uzkrājumu tirgus riskam un kredītriskam mērķa apjoma pieaugumu 2019. gadā noteica Eirosistēmas monetāro operāciju risku iekļaušana riska vērtējumā. Novērtētais uzkrājumu mērķa apjoms tiek pārskatīts katru gadu, ņemot vērā finanšu risku līmeni, pieejamās finanšu rezerves un finanšu tirgus ilgtermiņa attīstības prognozes.

Uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam veido ilgākā laikposmā 25–75% apmērā no kopējā peļņas un zaudējumu aprēķinā ietvertā attiecīgā gada pozitīvā finanšu rezultāta pirms uzkrājumu finanšu riskiem veidošanas, nepārsniedzot novērtēto uzkrājumu finanšu riskiem mērķa apjomu. Uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam izmanto, ja īstenojas finanšu riski un to negatīvo ietekmi nesedz citi ienākumi vai arī šo uzkrājumu atlikums būtiski pārsniedz novērtēto mērķa apjomu.

Balstoties uz minēto risku novērtējumu, Latvijas Bankas padome nolēma 2019. gadā izveidot papildu uzkrājumus 80 218 tūkst. eiro apjomā atbilstoši iepriekš minētajā politikā noteiktajam procentam no kopējā peļņas un zaudējumu aprēķinā ietvertā pozitīvā finanšu rezultāta pirms uzkrājumu finanšu riskiem veidošanas (2018. gadā uzkrājumi tika samazināti par 55 576 tūkst. eiro). Papildus tam tika samazināti uzkrājumi saistībā ar Eirosistēmas monetārās politikas operāciju kredītrisku 288 tūkst. eiro apjomā (2018. gadā tika izveidoti uzkrājumi 370 tūkst. eiro apjomā), tādējādi kopējam uzkrājumu atlikumam 2019. gada beigās sasniedzot 203 900 tūkst. eiro (2018. gada beigās – 123 970 tūkst. eiro).

37. IENĀKUMI NO KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRIEM UN LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Ienākumi no līdzdalības kapitālā ietver saņemtās dividendes no līdzdalības SNB kapitālā 322 tūkst. eiro apjomā (2018. gadā – 305 tūkst. eiro; sk. arī 14.2. skaidrojumu), kā arī ienākumus no ECB starpperioda peļņas sadales par pārskata gadu un atlikušās iepriekšējā gadā gūtās ECB peļņas sadales un realizētos guvumus no līdzdalības ECB kapitālā samazinājuma (sk. 13.1. skaidrojumu) 9910 tūkst. eiro apjomā (2018. gadā 5925 tūkst. eiro; sk. arī 2.26. skaidrojumu).

Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem ietver kapitāla vērtspapīru portfeļa uzkrātās un saņemtās dividendes 4652 tūkst. eiro apjomā (2018. gadā – 692 tūkst. eiro). Ienākumu pieaugumu nodrošināja lielākas dividendes sakarā ar kapitāla vērtspapīru portfeļa pieaugumu.

38. TĪRAIS MONETĀRO IENĀKUMU PĀRDALES REZULTĀTS

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Iemaksātie monetārie ienākumi	**–51 356**	–50 208
Saņemtie monetārie ienākumi	**44 555**	50 330
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	**–6 801**	122

Tīrā monetāro ienākumu pārdales rezultāta samazinājumu noteica mazāki saņemtie monetārie ienākumi galvenokārt sakarā ar monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru dzēšanu tajās aktīvu iegādes programmās, kuru īstenošana pārtraukta.

39. CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Kolekcijas monētu pārdošanas ienākumi	**675**	1 329
Saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšana	**–**	7 200
Pārējie bankas darbības ienākumi	**625**	741
Kopā	**1 300**	9 270

Saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšanas rezultātā tiek gūti ienākumi tāpēc, ka lata naudas zīmes ar zemu apmaiņas iespējamību netiek uzrādītas bilancē saskaņā ar "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" (sk. arī 2.20. skaidrojumu). Saistības par emitētajām lata naudas zīmēm tiek pārvērtētas katru gadu, ņemot vērā aktuālos lata naudas zīmju apmaiņas pret eiro naudas zīmēm datus. 2019. gadā saistību par emitētajām lata naudas zīmēm novērtējums nemainījās (sk. arī 22.1. skaidrojumu).

40. DARBA SAMAKSA, SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS IZDEVUMI UN SOLIDARITĀTES NODOKLIS

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Darba samaksa		
Atlīdzība par padomes un valdes locekļu pienākumu pildīšanu	**–984**	–880
Pārējo darbinieku atlīdzība	**–16 676**	–16 635
Kopā darba samaksa	**–17 660**	–17 515
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	**–3 941**	–4 031
Kopā darba samaksa, sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	**–21 601**	–21 546

2019. gada beigās Latvijas Bankā bija 479 darbinieki (2018. gada beigās – 498 darbinieki). 2019. gadā tas atbilda 465 pilna laika ekvivalentiem (2018. gadā – 496 pilna laika ekvivalentiem).

41. NAUDAS ZĪMJU IEGĀDES IZDEVUMI

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Banknošu iegāde	**–1 140**	–1 271
Kolekcijas monētu iegāde	**–363**	–752
Apgrozības monētu iegāde	**–288**	–81
Kopā	**–1 791**	–2 104

42. PĀRĒJIE BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Informācijas sistēmu uzturēšana un izmantošana	**–3 850**	–3 773
Materiālo vērtību atsavināšana	**–1 695**	–529
Komunālie pakalpojumi	**–734**	–830
Ēku, teritorijas un inventāra uzturēšana	**–621**	–615
Dienesta komandējumi	**–462**	–440
Sabiedrības informēšana	**–245**	–319
Nekustamā īpašuma nodoklis	**–226**	–228
Personāla profesionālā pilnveide	**–225**	–256
Mazvērtīgā inventāra iegāde	**–225**	–173
Risku apdrošināšana	**–217**	–151
Telekomunikāciju pakalpojumi un sistēmu uzturēšana	**–183**	–243
Pasākumu nodrošināšana	**–151**	–170
Transportlīdzekļu nodrošināšana	**–53**	–80
Citi pārējie bankas darbības izdevumi	**–338**	–426
Kopā	**–9 225**	–8 233

Citi pārējie bankas darbības izdevumi ietver arī atlīdzību "KPMG Baltics AS" par Latvijas Bankas 2019. gada finanšu pārskatu revīziju 29 tūkst. eiro apjomā (2018. gadā "KPMG Baltics SIA" – 29 tūkst. eiro). Materiālo vērtību atsavināšanas izdevumi ietver Latvijas Bankas Liepājas filiāles ēkas kapitālo ieguldījumu atlikušās uzskaites vērtības norakstīšanu saistībā ar filiāles slēgšanu 1401 tūkst. eiro apjomā. Liepājas filiāles ēka nododama Latvijas Republikas Finanšu ministrijas valdījumā bez atlīdzības (sk. arī 43. skaidrojumu).

PĀRĒJIE FINANŠU PĀRSKATU SKAIDROJUMI

43. DARĪJUMI AR LATVIJAS VALDĪBU

Latvijas Banka, kuras kapitāls pilnībā pieder Latvijas valstij, veic darījumus ar Valsts kasi, darbojoties kā Latvijas valdības finanšu aģents. Šīs funkcijas ietvaros Latvijas Banka apkalpo Valsts kases kontus eiro un ārvalstu valūtās. Veicot šos darījumus, Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā. Valsts kases pieprasījuma noguldījumi tiek uzskaitīti bilances postenī "Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem" un "Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem".

Darījumos ar Latvijas valdību izmantotās procentu likmes un valūtu kursi tiek noteikti atbilstoši tirgus procentu likmēm un valūtu kursiem un ievērojot ECB lēmumus. Komisijas maksa par darījumiem ar Latvijas valdību netiek iekasēta.

Saskaņā ar ECB 2019. gada 9. aprīļa Pamatnostādni (ES) 2019/671 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (pārstrādāta versija) (ECB/2019/7) par Valsts kases noguldījumiem eiro līdz 200 milj. eiro apjomā Latvijas Banka piemēro eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indeksu EONIA (2019. gada un 2018. gada beigās tas bija negatīvs – attiecīgi –0.446% un –0.356%). Valsts kases norēķinu kontu eiro un ārvalstu valūtā atlikumu kopsummai, kas pārsniedz 200 milj. eiro, Latvijas Banka līdz 2019. gada 30. septembrim piemēroja ECB noguldījumu iespējas procentu likmi, bet no 2019. gada 1. oktobra – ECB noguldījumu iespējas procentu likmi vai eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indeksu EONIA atkarībā no tā, kurš bija zemāks (2019. gada un 2018. gada beigās ECB noguldījumu iespējas procentu likme bija negatīva – attiecīgi –0.50% un –0.40%).

Latvijas Bankas prasību un saistību pret Latvijas valdību sadalījums 2019. gada un 2018. gada beigās bija šāds.

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Prasības		
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	**1 447 653**	1 186 436
Pārējie vērtspapīri	**47 057**	46 990
Uzkrātie procenti par parāda vērtspapīriem	**17 485**	13 220
Kopā prasības	**1 512 195**	1 246 646
Saistības		
Pieprasījuma noguldījumi eiro	**442 044**	129 113
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu valūtā	**153 351**	150 535
Nodokļu saistības	**13**	66
Kopā saistības	**595 408**	279 714

Latvijas Bankas ar Latvijas valdību saistītie ienākumi un izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas iepriekšējā gada peļņas daļa 2019. un 2018. gadā bija šāda (sk. arī 22.2. un 23. skaidrojumu).

(tūkst. eiro)

	2019	2018
Ienākumi (–)/izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa		
Procenti par parāda vērtspapīriem	**–10 381**	–7 466
Negatīvie procenti par valdības noguldījumiem	**–2 478**	–544
Nodokļu izdevumi	**10 435**	10 513
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	**10 196**	15 524
Nekustamā īpašuma atsavināšana	**1 401**	484
Kopā tīrie izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa	**9 173**	18 511

Nekustamā īpašuma atsavināšanas izdevumi ietver Latvijas Bankas Liepājas filiāles (lēmums par tās slēgšanu pieņemts 2019. gadā) nekustamā īpašuma un 2018. gadā slēgtā Latvijas Bankas Mācību centra nekustamā īpašuma nodošanu Latvijas Republikas Finanšu ministrijas valdījumā bez atlīdzības atbilstoši Publiskas personas mantas atsavināšanas likumam.

44. APGRŪTINĀTIE AKTĪVI

2019. gada beigās bija apgrūtināti Latvijas Bankas iegādātie parāda vērtspapīri, zelts un citi finanšu instrumenti, kuru tirgus vērtība bija 1 977 786 tūkst. eiro (2018. gada beigās – 137 040 tūkst. eiro), lai nodrošinātu vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu darījumu, zelta mijmaiņas darījumu, biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu, biržā tirgoto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes darījumu veikšanu un maksājumu sistēmu darbību. 2019. gada beigās apgrūtinātos aktīvus galvenokārt veidoja vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu līgumos iesaistītie vērtspapīri 1 670 109 tūkst. eiro vērtībā (2018. gada beigās – 0).

45. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Latvijas Bankas uzdevumā tās aģenti automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumu ietvaros veic vērtspapīru aizdošanas darījumus, aizdodot Latvijas Bankas īpašumā esošos vērtspapīrus pret naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīlu. Vērtspapīru aizdošanas darījumi nodrošina papildu ienākumus, būtiski neietekmējot ieguldījumu likviditāti, jo

aizdotie vērtspapīri Latvijas Bankai ir ātri pieejami. Minētie aģenti administrē vērtspapīru aizdošanas darījumus un kontrolē šo darījumu un to nodrošinājuma atbilstību. Vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājuma patiesā vērtība ir lielāka par aizdoto vērtspapīru patieso vērtību.

Lai veicinātu vērtspapīru tirgus likviditāti, Latvijas Banka vienlaikus ar citām eiro zonas NCB veic VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru aizdošanu, un Latvijas Banka to īsteno automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros.

2019. gada beigās aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība, kas noteikta saskaņā ar kotētām cenām aktīvā tirgū, bija 1460 tūkst. eiro (2018. gada beigās – 27 886 tūkst. eiro), t.sk. VSAIP ietvaros iegādāto un aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība 2019. gada beigās bija 16 tūkst. eiro (2018. gada beigās – 14 824 tūkst. eiro).

Naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīla, kas saņemta Latvijas Bankas automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas aģenta kontā kā vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājums, nav uzrādīta Latvijas Bankas bilancē (sk. arī 2.12. skaidrojumu).

46. IESPĒJAMĀS SAISTĪBAS UN APŅEMŠANĀS

Latvijas Bankai piederošo SNB akciju neapmaksātā daļa ir 75% no šo akciju nominālvērtības, un tā apmaksājama pēc attiecīga SNB Valdes lēmuma pieņemšanas. 2019. gada beigās šo akciju neapmaksātā daļa bija 4012 tūkst. SDR (4951 tūkst. eiro; 2018. gada beigās – 4012 tūkst. SDR (4877 tūkst. eiro); sk. arī 14.2. skaidrojumu).

2019. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas ar 6960 tūkst. eiro nominālvērtību (2018. gada beigās – 6878 tūkst. eiro). Šīs monētas var apmainīt Latvijas Bankā atbilstoši nominālvērtībai. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos šīs monētas atpirkt no monētu turētājiem, ir neliela, un uzkrājumi nav veidoti.

2019. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi lata naudas zīmes ar 122 174 tūkst. eiro nominālvērtību (2018. gada beigās – 124 514 tūkst. eiro), kas bilancē uzrādītas 26 574 tūkst. eiro apjomā (2018. gada beigās – 28 915 tūkst. eiro). Saskaņā ar *Euro* ieviešanas kārtības likumu lata skaidrās naudas nomaiņas pret eiro periods Latvijas Bankā ir bez termiņa ierobežojuma. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos apmainīt lata naudas zīmes 95 600 tūkst. eiro (2018. gada beigās – 95 600 tūkst. eiro) nominālvērtībā, ir neliela.

No 2018. gada 19. februāra līdz 2019. gada 25. februārim Latvijas Bankas prezidentam I. Rimšēvičam bija piemērots aizliegums veikt darbības, kas saistītas ar lēmumu pieņemšanas, kontroles un uzraudzības funkcijām Latvijas Bankā. Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas 2019. gada 26. februāra spriedumu apvienotajās lietās C-202/18 un C-238/18 minētais aizliegums tika atcelts, un 2019. gada 26. februārī Latvijas Bankas prezidents I. Rimšēvičs atsāka pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus. 2019. gada 20. decembrī beidzās Latvijas Bankas prezidenta I. Rimšēviča amata pilnvaru termiņš, un 2019. gada 21. decembrī Latvijas Bankas prezidenta amatā stājās M. Kazāks. Latvijas Bankas vadības vērtējumā ar bijušo Latvijas Bankas prezidentu I. Rimšēviču saistītie apstākļi neietekmēja un nākotnē neietekmēs Latvijas Bankas finansiālo stāvokli vai tās darbības finanšu rezultātus.

47. NOTIKUMI PĒC PĀRSKATA PERIODA BEIGĀM

Pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES 2020. gada 31. janvārī *Bank of England* pārstāja būt ECBS dalībniece, tāpēc tika koriģēti NCB svērumi ECB kapitāla parakstīšanas atslēgā (spēkā ar 2020. gada 1. februāri). *Bank of England* ECB kapitāla atslēga (14.3374%) tika sadalīta starp pārējām NCB, tādējādi Latvijas Bankas ECB kapitāla

atslēga palielinājās no 0.2731% līdz 0.3169%. Kopējais ECB parakstītā kapitāla apjoms (10.8 mljrd. eiro) nemainījās, tādējādi Latvijas Bankas daļa ECB parakstītajā kapitālā palielinājās par 4742 tūkst. eiro, sasniedzot 34 305 tūkst. eiro.

Turpinot darbības efektivitātes uzlabošanas pasākumus, t.sk. veicot Rīgas filiāles naudas apstrādes iekārtu modernizāciju un centralizējot skaidrās naudas aprites procesu, Latvijas Banka 2019. gadā pieņēma lēmumu 2020. gada 30. janvārī slēgt savu Liepājas filiāli, tajā nodrošinot klientu apkalpošanu līdz 2019. gada 30. decembrim. Tādējādi Latvijas Bankas darbinieku skaits samazinājās no 479 darbiniekiem 2019. gada beigās līdz 448 darbiniekiem 2020. gada 30. janvārī.

NEATKARĪGU REVIDENTU ZIŅOJUMS

LATVIJAS BANKAS PADOMEI

Mūsu atzinums par finanšu pārskatiem

Esam veikuši pievienoto Latvijas Bankas (Banka) finanšu pārskatu no 69. lapas līdz 115. lapai revīziju. Pievienotie finanšu pārskati ietver:
- bilanci 2019. gada 31. decembrī;
- peļņas un zaudējumu aprēķinu par gadu, kas noslēdzās 2019. gada 31. decembrī;
- kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskatu par gadu, kas noslēdzās 2019. gada 31. decembrī, kā arī
- finanšu pārskatu skaidrojumus, kas ietver nozīmīgāko grāmatvedības principu aprakstu un citu paskaidrojošu informāciju.

Mūsuprāt, pievienotie finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Latvijas Bankas finansiālo stāvokli 2019. gada 31. decembrī un par tās darbības finanšu rezultātiem gadā, kas noslēdzās 2019. gada 31. decembrī, saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

Atzinuma pamatojums

Atbilstoši Latvijas Republikas "Revīzijas pakalpojumu likumam" mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem (SRS). Mūsu atbildība, kas noteikta šajos standartos, aprakstīta mūsu ziņojuma sadaļā *Revidentu atbildība par finanšu pārskatu revīziju*.

Mēs esam neatkarīgi no Bankas saskaņā ar Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes izstrādātā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (SGĒSP kodekss) prasībām un Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likumā iekļautajām neatkarības prasībām, kas ir piemērojamas mūsu veiktajai finanšu pārskatu revīzijai. Mēs esam ievērojuši arī SGĒSP kodeksā un Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likumā noteiktos pārējos profesionālās ētikas principus un objektivitātes prasības.

Mēs uzskatām, ka mūsu iegūtie revīzijas pierādījumi dod pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam.

Bankas valdes un personu, kurām uzticēta Bankas pārvalde, atbildība par finanšu pārskatiem

Bankas valde ir atbildīga par tādu finanšu pārskatu, kas sniedz patiesu un skaidru priekšstatu, sagatavošanu saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu. Bankas valde ir arī atbildīga par tādas iekšējās kontroles sistēmas uzturēšanu, kāda saskaņā ar Bankas valdes viedokli ir nepieciešama, lai nodrošinātu finanšu pārskatu, kas nesatur ne krāpšanas, ne kļūdas dēļ izraisītas būtiskas neatbilstības, sagatavošanu.

Ievērojot Latvijas Republikas likumu "Par Latvijas Banku", Bankas valdes pienākums ir sagatavot finanšu pārskatus, piemērojot darbības turpināšanas principu.

Personas, kurām uzticēta Bankas pārvalde, ir atbildīgas par Bankas finanšu pārskatu sagatavošanas procesa uzraudzību.

Revidentu atbildība par finanšu pārskatu revīziju

Mūsu revīzijas mērķis ir iegūt pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskati kopumā nesatur kļūdas vai krāpšanas dēļ izraisītas būtiskas neatbilstības, un sniegt revidentu ziņojumu, kurā izteikts atzinums. Pietiekama pārliecība ir augsta līmeņa pārliecība, bet tā negarantē, ka revīzijā, kas veikta saskaņā ar SRS, vienmēr tiks atklāta būtiska neatbilstība, ja tāda pastāv. Neatbilstības var rasties krāpšanas vai kļūdas dēļ, un tās ir uzskatāmas par būtiskām, ja var pamatoti uzskatīt, ka tās katra atsevišķi vai visas kopā varētu ietekmēt saimnieciskos lēmumus, ko lietotāji pieņem, balstoties uz šiem finanšu pārskatiem.

Veicot revīziju saskaņā ar SRS, visa revīzijas procesa gaitā mēs izdarām profesionālus spriedumus un saglabājam profesionālo skepticismu. Mēs arī:

– identificējam un izvērtējam riskus, ka finanšu pārskatos varētu būt krāpšanas vai kļūdas dēļ izraisītas būtiskas neatbilstības, izstrādājam un veicam revīzijas procedūras šo risku mazināšanai, kā arī iegūstam revīzijas pierādījumus, kas sniedz pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam. Risks, ka netiek atklātas būtiskas neatbilstības krāpšanas dēļ, ir augstāks nekā risks, ka netiek atklātas kļūdas izraisītas neatbilstības, jo krāpšana var ietvert slepenas vienošanās, dokumentu viltošanu, informācijas neuzrādīšanu ar nodomu, informācijas nepatiesu atspoguļošanu vai iekšējās kontroles pārkāpumus;

– iegūstam izpratni par iekšējo kontroli, kas ir būtiska revīzijas veikšanai, lai izstrādātu konkrētajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, bet nevis lai sniegtu atzinumu par Bankas iekšējās kontroles efektivitāti;

– izvērtējam pielietoto grāmatvedības politiku atbilstību un vadības izdarīto grāmatvedības aplēšu un attiecīgās finanšu pārskatos sniegtās informācijas pamatotību;

– izdarām secinājumu par vadības piemērotā darbības turpināšanas principa atbilstību, un, pamatojoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, par to, vai pastāv būtiska nenoteiktība attiecībā uz notikumiem vai apstākļiem, kas var radīt nozīmīgas šaubas par iestādes spēju turpināt darbību. Ja mēs secinām, ka pastāv būtiska nenoteiktība, revidentu ziņojumā tiek vērsta uzmanība uz finanšu pārskatos sniegto informāciju par šiem apstākļiem, vai, ja šāda informācija nav sniegta, mēs sniedzam modificētu atzinumu. Mūsu secinājumi ir pamatoti ar revīzijas pierādījumiem, kas iegūti līdz revidentu ziņojuma datumam. Tomēr nākotnes notikumu vai apstākļu ietekmē iestāde savu darbību var pārtraukt;

– izvērtējam vispārējo finanšu pārskatu struktūru un saturu, t.sk. atklāto informāciju un pievienotos skaidrojumus, un to, vai finanšu pārskati patiesi atspoguļo to pamatā esošos darījumus un notikumus.

Mēs sazināmies ar personām, kurām uzticēta Bankas pārvalde, un, cita starpā, sniedzam informāciju par plānoto revīzijas apjomu un laiku, kā arī par svarīgiem revīzijas novērojumiem, t.sk. par jebkuriem būtiskiem iekšējās kontroles trūkumiem, kādus mēs identificējam revīzijas laikā.

KPMG Baltics AS
Licence Nr. 55

Rainers Vilāns
Partneris
Zvērināts revidents
Sertifikāta Nr. 200
Rīga, Latvija

2020. gada 27. februārī

PIELIKUMI

1. pielikums

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI 2019. GADĀ

(perioda beigās; milj. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	**XII**
LATVIJAS BANKA												
Latvijas devums eiro zonas naudas bāzē	9 060.4	9 053.6	8 836.0	8 962.2	8 759.2	8 984.8	9 239.9	9 279.6	9 508.9	9 744.2	9 711.0	**10 433.6**
Skaidrā nauda apgrozībā	4 464.5	4 472.1	4 490.9	4 539.0	4 547.2	4 577.1	4 616.6	4 619.1	4 627.6	4 649.6	4 673.0	**4 772.9**
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	4 595.9	4 581.5	4 345.1	4 423.2	4 212.0	4 407.7	4 623.3	4 660.5	4 881.3	5 094.6	5 038.0	**5 660.7**
Ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	4 086.4	4 127.1	4 158.6	4 175.9	4 170.2	4 165.8	4 368.0	4 395.1	4 434.5	4 409.7	4 465.5	**4 320.7**
Ārzemju saistības ārpus eiro zonas	241.2	305.6	756.8	1 508.2	1 567.0	1 713.5	1 714.2	1 922.8	2 029.2	1 993.8	1 985.3	**1 949.6**
Kredīti	9 219.6	9 218.2	9 231.0	9 257.8	9 259.3	9 120.5	9 161.5	9 041.4	9 055.4	9 126.3	9 137.7	**9 198.7**
Eiro zonas MFI	266.4	276.8	282.7	279.1	275.2	265.5	270.4	263.7	241.9	263.2	303.5	**309.8**
Eiro zonas valdības sektoram	2 290.3	2 276.2	2 283.4	2 310.9	2 340.6	2 208.8	2 243.2	2 118.7	2 150.1	2 192.3	2 196.3	**2 243.2**
Citiem eiro zonas rezidentiem	6 662.9	6 665.2	6 664.9	6 667.8	6 643.5	6 646.2	6 647.9	6 659.0	6 663.4	6 670.8	6 637.9	**6 645.7**
MFI												
Noguldījumi uz nakti (Latvijas devums eiro zonas M1)	12 291.8	12 332.6	12 503.1	12 501.7	12 446.7	12 529.9	12 680.5	12 777.0	12 447.9	12 668.7	12 714.4	**13 035.4**
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	1 260.5	1 269.2	1 231.5	1 237.9	1 253.5	1 258.7	1 370.1	1 427.5	1 288.1	1 326.6	1 260.9	**1 464.9**
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	948.0	954.2	949.6	945.2	950.9	952.5	953.5	961.3	964.4	957.1	962.9	**969.8**
Latvijas devums eiro zonas M2	14 500.3	14 556.0	14 684.2	14 684.8	14 651.1	14 741.1	15 004.1	15 165.8	14 700.4	14 952.4	14 938.2	**15 470.1**
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	–12.3	–13.1	–8.7	–8.7	–38.8	–38.7	–38.8	–38.9	–38.9	–39.7	–9.8	**–9.6**
Latvijas devums eiro zonas M3	14 488.0	14 542.9	14 675.5	14 676.1	14 612.3	14 702.4	14 965.3	15 126.9	14 661.5	14 912.7	14 928.4	**15 460.5**
Tīrie ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	2 704.5	2 899.4	2 873.3	2 137.0	2 319.6	2 231.6	2 465.6	2 416.0	2 139.9	2 107.2	2 311.0	**2 222.5**
Kredīti eiro zonas finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām	13 341.2	13 312.7	13 263.5	13 347.8	13 468.6	13 397.5	13 416.3	13 478.8	13 434.5	13 463.9	13 340.6	**13 089.1**
Aizdevumi rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām	11 922.0	11 870.0	11 879.1	11 922.4	12 048.1	11 982.3	11 985.9	12 046.0	12 015.6	12 058.1	11 956.8	**11 684.6**
Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumi	12 137.2	12 151.8	12 247.6	12 236.0	12 100.7	12 186.9	12 557.8	12 760.1	12 373.2	12 562.6	12 536.4	**13 031.1**
PROCENTU LIKMES												
Galveno refinansēšanas operāciju procentu likme (perioda beigās; %)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	**0.00**
Eiro veikto darījumu vidējās svērtās procentu likmes (%)												
Starpbanku tirgū izsniegtie kredīti	–0.38	–0.40	–0.40	–0.38	–0.40	–0.40	–0.38	–0.40	–0.41	–0.44	–0.50	**–0.50**
Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam (jaunie darījumi)	2.6	2.6	2.9	3.4	3.3	3.2	3.6	3.0	2.8	3.4	3.6	**3.3**
Nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību termiņnoguldījumi (jaunie darījumi)	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	**0.3**

2. pielikums

LATVIJAS BANKAS 2019. GADA MĒNEŠU BILANCES

(mēneša beigās; tūkst. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	**XII**
AKTĪVI	18 211 871	18 238 678	18 273 052	18 873 359	18 406 597	18 316 210	18 562 255	18 521 585	18 598 935	18 641 181	18 701 848	**18 745 509**
Zelts un zeltā izteiktās prasības	245 824	247 758	246 792	244 447	248 480	265 080	274 332	295 095	290 986	288 396	282 517	**289 043**
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 610 119	3 638 144	3 666 508	3 679 448	3 677 815	3 652 840	3 790 008	3 802 948	3 827 752	3 757 076	3 816 759	**3 688 972**
Prasības pret SVF	147 280	147 932	149 298	149 249	149 271	147 580	149 046	149 807	151 100	149 433	150 858	**149 082**
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	3 462 839	3 490 212	3 517 210	3 530 199	3 528 544	3 505 260	3 640 962	3 653 141	3 676 652	3 607 643	3 665 901	**3 539 890**
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	350 216	366 202	374 254	366 967	370 166	365 380	371 256	398 555	396 224	422 591	452 240	**460 415**
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	102 336	105 414	106 806	107 675	105 501	105 668	111 065	108 273	120 763	123 587	114 074	**90 139**
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	38 750	38 750	38 750	38 750	38 750	32 250	32 250	32 250	12 250	12 250	12 250	**12 250**
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	38 750	38 750	38 750	38 750	38 750	32 250	32 250	32 250	12 250	12 250	12 250	**12 250**
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	2 146	2 121	3 154	5 591	571	431	1 386	74	2 517	1 416	715	**8**
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	8 826 288	8 808 822	8 812 366	8 843 992	8 847 337	8 719 947	8 753 026	8 606 886	8 640 651	8 685 383	8 667 625	**8 721 137**
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	7 432 731	7 419 793	7 422 148	7 459 538	7 461 176	7 491 418	7 519 212	7 539 815	7 575 300	7 626 213	7 595 821	**7 636 472**
Pārējie vērtspapīri	1 393 557	1 389 029	1 390 218	1 384 454	1 386 161	1 228 529	1 233 814	1 067 071	1 065 351	1 059 170	1 071 804	**1 084 665**
Eirosistēmas iekšējās prasības	4 849 166	4 851 097	4 849 617	5 435 305	4 958 266	4 981 380	5 059 958	5 100 746	5 139 362	5 164 368	5 189 376	**5 277 483**
Līdzdalība ECB kapitālā	114 108	111 351	111 351	111 351	111 351	111 351	111 351	111 351	111 351	111 351	111 351	**114 108**
Prasības par ECB nodotajām ārējām rezervēm	158 264	158 264	158 264	158 264	158 264	158 264	158 264	158 264	158 264	158 264	158 264	**158 264**
Pārējās prasības Eirosistēmā	4 576 794	4 581 482	4 580 002	5 165 690	4 688 651	4 711 765	4 790 343	4 831 131	4 869 747	4 894 753	4 919 761	**5 005 111**
Pārējie aktīvi	187 026	180 370	174 805	151 184	159 711	193 234	168 974	176 758	168 430	186 114	166 292	**206 062**

2. pielikums (turpinājums)

(mēneša beigās; tūkst. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	**XII**
PASĪVI	18 211 871	18 238 678	18 273 052	18 873 359	18 406 597	18 316 210	18 562 255	18 521 585	18 598 935	18 641 181	18 701 848	**18 745 509**
Banknotes apgrozībā	4 363 252	4 370 894	4 390 060	4 437 347	4 444 513	4 473 956	4 512 991	4 515 222	4 527 390	4 543 427	4 567 029	**4 666 799**
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	4 595 903	4 581 500	4 345 123	4 423 214	4 211 967	4 407 739	4 623 327	4 660 480	4 881 253	5 094 610	5 038 027	**5 660 676**
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	4 595 903	4 581 500	4 345 123	4 423 214	4 211 967	4 407 739	4 623 327	4 660 480	4 881 253	5 094 610	5 038 027	**5 660 676**
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	9 519	9 725	9 598	9 639	10 402	14 805	9 631	11 161	192 729	218 205	277 761	**11 871**
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 383 158	1 489 102	1 410 775	1 556 904	2 078 308	2 408 083	2 411 772	2 286 825	2 121 973	2 082 807	1 869 379	**1 506 709**
Saistības pret valdību	83 555	176 214	110 119	255 092	781 941	1 116 290	1 118 564	1 089 365	1 010 781	993 435	792 417	**442 044**
Pārējās saistības	1 299 603	1 312 888	1 300 656	1 301 812	1 296 367	1 291 793	1 293 208	1 197 460	1 111 192	1 089 372	1 076 962	**1 064 665**
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	2 116	3 056	190 926	250 700	276 818	327 861	308 510	407 851	385 379	383 859	303 544	**307 239**
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	148 262	207 176	209 181	211 881	210 390	207 383	212 983	219 333	243 989	249 577	160 316	**153 351**
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	239 108	302 567	565 836	1 257 462	1 290 206	1 385 667	1 405 705	1 514 901	1 643 787	1 609 934	1 681 803	**1 642 368**
Eirosistēmas iekšējās saistības	6 749 255	6 527 663	6 338 947	5 436 486	5 082 760	4 235 830	4 167 903	3 932 718	3 628 366	3 511 612	3 834 832	**3 833 540**
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	6 749 255	6 527 663	6 338 947	5 436 486	5 082 760	4 235 830	4 167 903	3 932 718	3 628 366	3 511 612	3 834 832	**3 826 452**
Pārējās saistības Eirosistēmā	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	**7 088**
Pārējās saistības	247 253	251 515	275 726	764 416	251 697	245 442	272 784	267 040	273 108	253 013	267 671	**329 326**
Kapitāls un rezerves	474 045	495 480	536 880	525 310	549 536	609 444	636 649	706 054	700 961	694 137	701 486	**633 630**

3. pielikums

LATVIJAS BANKAS 2015.–2019. GADA BILANCES

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2015	2016	2017	2018	**2019**
AKTĪVI	11 118 687	14 772 305	17 498 642	18 247 147	**18 745 509**
Zelts un zeltā izteiktās prasības	207 670	234 305	230 856	239 195	**289 043**
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	2 949 979	3 092 076	3 608 692	3 566 027	**3 688 972**
Prasības pret SVF	153 780	153 992	143 477	146 833	**149 082**
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2 796 199	2 938 084	3 465 215	3 419 194	**3 539 890**
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	541 073	358 839	355 065	326 308	**460 415**
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	169 490	144 564	101 333	101 837	**90 139**
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	263 730	257 160	244 660	38 750	**12 250**
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	263 730	257 160	244 660	38 750	**12 250**
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	2 491	9 071	438	488	**8**
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	3 015 433	6 319 754	8 131 197	8 813 038	**8 721 137**
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	1 808 374	4 357 306	6 719 984	7 423 080	**7 636 472**
Pārējie vērtspapīri	1 207 059	1 962 448	1 411 213	1 389 958	**1 084 665**
Eirosistēmas iekšējās prasības	3 802 596	4 195 918	4 604 114	4 952 780	**5 277 483**
Līdzdalība ECB kapitālā	115 082	115 082	115 082	115 082	**114 108**
Prasības par ECB nodotajām ārējām rezervēm	163 480	163 480	163 480	163 480	**158 264**
Pārējās prasības Eirosistēmā	3 524 034	3 917 356	4 325 552	4 674 218	**5 005 111**
Pārējie aktīvi	166 225	160 618	222 287	208 724	**206 062**

3. pielikums (turpinājums)

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2015	2016	2017	2018	**2019**
PASĪVI	11 118 687	14 772 305	17 498 642	18 247 147	**18 745 509**
Banknotes apgrozībā	3 992 436	4 150 106	4 314 088	4 536 729	**4 666 799**
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	4 784 410	4 191 147	5 712 980	5 050 101	**5 660 676**
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	4 784 410	4 191 147	5 712 980	5 050 101	**5 660 676**
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	8 830	720	22 610	13 847	**11 871**
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	145 894	212 239	215 712	1 449 237	**1 506 709**
Saistības pret valdību	38 055	46 710	29 516	129 113	**442 044**
Pārējās saistības	107 839	165 529	186 196	1 320 124	**1 064 665**
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	9 099	17 888	2 535	16 524	**307 239**
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	155 228	159 844	144 324	150 535	**153 351**
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	478	–	634	115 284	**1 642 368**
Eirosistēmas iekšējās saistības	1 312 104	5 292 395	6 339 683	6 212 645	**3 833 540**
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	1 312 104	5 292 395	6 339 683	6 212 645	**3 826 452**
Pārējās saistības Eirosistēmā	–	–	–	–	**7 088**
Pārējās saistības	258 853	294 614	305 552	251 877	**329 326**
Kapitāls un rezerves	451 355	453 352	440 524	450 368	**633 630**

4. pielikums

LATVIJAS BANKAS 2015.–2019. GADA PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINI

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2015	2016	2017	2018	**2019**
Tīrie procentu ienākumi	44 953	56 801	71 498	79 494	**95 946**
Procentu ienākumi	64 696	102 982	138 189	180 907	**198 804**
Procentu izdevumi	–19 743	–46 181	–66 691	–101 413	**–102 858**
Finanšu operāciju, pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā un riska uzkrājumu finanšu riskiem tīrais rezultāts	–11 717	–100 590	–28 175	–42 387	**–37 821**
Realizētie finanšu operāciju guvumi	37 216	38 539	33 292	–49 690	**46 253**
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	–13 633	–52 729	–18 791	–47 903	**–3 856**
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	–35 300	–86 400	–42 676	55 206	**–80 218**
Tīrie komisijas maksas izdevumi	–1 388	–2 200	–3 087	–2 783	**–3 607**
Komisijas maksas ienākumi	422	396	397	644	**811**
Komisijas maksas izdevumi	–1 810	–2 596	–3 484	–3 427	**–4 418**
Ienākumi no līdzdalības kapitālā	4 157	5 242	5 258	6 922	**14 884**
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	25 675	10 834	3 651	122	**–6 801**
Citi bankas darbības ienākumi	1 762	81 051	12 382	9 270	**1 300**
TĪRIE IENĀKUMI	63 442	51 138	61 527	50 638	**63 901**
Darba samaksa	–16 932	–17 184	–17 616	–17 515	**–17 660**
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	–3 518	–3 852	–3 962	–4 031	**–3 941**
Naudas zīmju iegādes izdevumi	–1 955	–7 283	–4 542	–2 104	**–1 791**
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	–3 722	–3 755	–3 750	–4 189	**–4 129**
Pārējie bankas darbības izdevumi	–7 278	–7 291	–7 773	–8 233	**–9 225**
PĀRSKATA GADA PEĻŅA	30 037	11 773	23 884	14 566	**27 155**
Rezerves kapitālā ieskaitāmā peļņas daļa	10 512	4 120	8 359	4 370	**8 146**
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā peļņas daļa	19 525	7 653	15 525	10 196	**19 009**

5. pielikums

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRVIENĪBAS 2019. GADA BEIGĀS

1. AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE
1.1. Bruņojuma daļa
1.2. Centrālā nodaļa
1.3. Rīgas nodaļa
1.4. Liepājas nodaļa[1]

2. DARBĪBAS RISKU VADĪBAS PĀRVALDE

3. FINANŠU PĀRVALDE
3.1. Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļa
3.2. Bankas iekšējo operāciju daļa

4. FINANŠU STABILITĀTES PĀRVALDE
4.1. Finanšu stabilitātes daļa

5. IEKŠĒJĀ AUDITA PĀRVALDE

6. INFORMĀCIJAS SISTĒMU PĀRVALDE
6.1. Projektēšanas un programmēšanas daļa
6.2. Datortīklu un serveru sistēmu daļa
6.3. Bankas informācijas sistēmas uzturēšanas un attīstības daļa
6.4. Informācijas sistēmu drošības daļa
6.5. Informācijas sistēmu kvalitātes kontroles daļa
6.6. Sistēmu uzturēšanas daļa

7. JURIDISKĀ PĀRVALDE

8. KASES UN NAUDAS APGROZĪBAS PĀRVALDE
8.1. Kases operāciju daļa
8.2. Monētu daļa
8.3. Naudas tehnoloģiju daļa
8.4. Rīgas filiāle
8.5. Liepājas filiāle[1]

9. MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRVALDE
9.1. Maksājumu sistēmu politikas daļa
9.2. Maksājumu sistēmu operāciju daļa
9.3. Maksājumu un norēķinu daļa
9.4. Kredītu reģistra daļa

10. MONETĀRĀS POLITIKAS PĀRVALDE
10.1. Makroekonomikas analīzes daļa
10.2. Finanšu tirgus analīzes daļa
10.3. Monetārās izpētes un prognozēšanas daļa

11. PERSONĀLA PĀRVALDE

12. STARPTAUTISKO ATTIECĪBU UN KOMUNIKĀCIJAS PĀRVALDE
12.1. Dokumentu pārvaldības un bibliotēkas daļa
12.2. Izdevniecības daļa
12.3. Sabiedrisko attiecību daļa
12.4. Starptautisko attiecību un protokola daļa

[1] Ar 2020. gada 30. janvāri slēgta Aizsardzības pārvaldes Liepājas nodaļa un Kases un naudas apgrozības pārvaldes Liepājas filiāle.

5. pielikums (turpinājums)

13. STATISTIKAS PĀRVALDE
13.1. Datu pārvaldības daļa
13.2. Statistikas sagatavošanas daļa
13.3. Statistikas attīstības daļa

14. TEHNISKĀ PĀRVALDE
14.1. Saimniecības daļa
14.2. Ēku sistēmu daļa
14.3. Drošības sistēmu daļa

15. TIRGUS OPERĀCIJU PĀRVALDE
15.1. Darījumu un investīciju daļa
15.2. Riska vadības daļa

6. pielikums

LATVIJAS BANKAS DALĪBA EIROSISTĒMĀ UN EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMĀ

ECB Padome

ECB Ģenerālpadome

ECB Uzraudzības valde

Banknošu komiteja
Budžeta komiteja
Cilvēkresursu konference
Eirosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja
Finanšu stabilitātes komiteja
Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja
Iekšējo auditoru komiteja
Informācijas tehnoloģiju komiteja
Juridiskā komiteja
Kontroles komiteja
Monetārās politikas komiteja
Organizācijas attīstības komiteja
Riska vadības komiteja
Starptautisko attiecību komiteja
Statistikas komiteja
Tirgus infrastruktūras un maksājumu komiteja
Tirgus operāciju komiteja

7. pielikums

LATVIJAS BANKAS PĀRSTĀVNIECĪBA STARPTAUTISKAJĀS ORGANIZĀCIJĀS

EIROPAS SAVIENĪBA

EBI Uzraugu padome
EFK apakškomiteja eiro monētu jautājumos
EFK apakškomiteja SVF jautājumos
EK Valsts administrācijas grupa
ES Padomes Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK)
ESRK
ESRK Konsultatīvā speciālistu komiteja
Latvijas Republikas Pastāvīgā pārstāvniecība ES
Monetārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komiteja

STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Pilnvaroto padome
Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komiteja
Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas vietnieku grupa
Ziemeļvalstu un Baltijas valstu birojs Vašingtonā

STARPTAUTISKO NORĒĶINU BANKA

Irvinga Fišera *(Irving Fisher*) centrālo banku statistikas komiteja

8. pielikums

2019. GADĀ PUBLICĒTIE LATVIJAS BANKAS IZDEVUMI UN NOZĪMĪGĀKĀS LATVIJAS BANKAS DARBINIEKU PUBLIKĀCIJAS

Šajā sarakstā iekļautie Latvijas Bankas izdevumi pieejami Latvijas Bankas interneta vietnē (www.bank.lv).

REGULĀRIE IZDEVUMI UN TURPINĀJUMIZDEVUMI

"Finanšu Stabilitātes Pārskats. 2019"

"Latvijas Bankas 2018. gada pārskats"

"Latvijas Maksājumu Bilance. *Latvia's Balance of Payments.* 2018"

"Makroekonomisko Norišu Pārskats" (2019. gada jūnijs un decembris; Nr. 29 un Nr. 30)

PĒTĪJUMI

SILIVERSTOVS, Boriss. *ASV iekšzemes kopprodukta pieauguma tempa īstermiņa prognožu precizitātes novērtējums reālajā laikā: izaugsmes un lejupslīdes nozīmīgums.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 1, 2019. 44 lpp.

ZLOBINS, Andrejs. *ECB paplašinātās aktīvu iegādes programmas ietekme: valstu līmeņa rezultāti.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 2, 2019. 32 lpp.

ZLOBINS, Andrejs. *ECB perspektīvas norādes makroekonomiskā ietekme.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 3, 2019. 21 lpp.

AJEVSKIS, Viktors. *Vispārināta impulsa reakcijas funkcija kā DSGE modeļu globāla atrisinājuma perturbācija.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 4, 2019. 17 lpp.

DISKUSIJAS MATERIĀLI

VILERTS, Kārlis, ZUTIS, Klāvs, BEŅKOVSKIS, Konstantīns. *Kas nosaka Latvijas pašvaldību budžeta izdevumu atšķirības?* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 1, 2019. 37 lpp.

KRASNOPJOROVS, Oļegs. *Darbaspēka rezervju anatomija Baltijas valstīs: skats 15 gadu pēc pievienošanās ES.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 2, 2019. 70 lpp.

BEŅKOVSKIS, Konstantīns, TKAČEVS, Oļegs. *Novecošana nav izprieca: darbinieku vecuma un uzņēmuma produktivitātes saiknes īpatnības nozaru dalījumā.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 3, 2019. 25 lpp.

PUBLIKĀCIJAS

BABECKÝ, Jan, BERSON, Clémence, FADEJEVA, Ludmila, LAMO, Ana, MAROTZKE, Petra, MARTINS, Fernando, STRZELECKI, Paweł. Non-base Wage Components as a Source of Wage Adaptability to Shocks: Evidence from European Firms, 2010–2013. IZA *Journal of Labor Policy*, Springer, No. (2019)8:1, January 2019. 30 p.

BEŅKOVSKIS, Konstantīns, BLUHM, Benjamin, BOBEICA, Elena, OSBAT, Chiara, ZEUGNER, Stefan. What Drives Export Market Shares? It Depends! An Empirical Analysis Using Bayesian Model Averaging. *Empirical Economics*, published online 18 July 2019. *https://link.springer.com/article/10.1007/s00181-019-01727-z.*

BEŅKOVSKIS, Konstantīns, TKAČEVS, Oļegs, YASHIRO, Naomitsu. Importance of EU Regional Support Programmes for Firm Performance. Economic Policy, Oxford Academic, vol. 34, issue 98, April 2019, pp. 267–313.

KRASNOPJOROVS, Oļegs. *Why Is Education Performance so Different across Latvian Schools? Economics of Transition and Institutional Change.* Wiley, published online 19 April 2019. *https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/ecot.12227.*

8. pielikums (turpinājums)

SILIVERSTOVS, Boriss. Assessing Nowcast Accuracy of US GDP Growth in Real Time: The Role of Booms and Busts. *Empirical Economics*, Springer, vol. 58, pp. 7–27(2020), published online 17 May 2019. *https://link.springer.com/article/10.1007/s00181-019-01704-6.*

SILIVERSTOVS, Boriss, KANCS, d'Artis. Employment Effect of Innovation. *Empirical Economics*, Springer, published online 17 June 2019. *https://link.springer.com/article/10.1007/s00181-019-01712-6.*

SILIVERSTOVS, Boriss, WOCHNER, Daniel. *Recessions as Breadwinner for Forecasters – State-dependent Evaluation of Predictive Ability: Evidence from big Macroeconoimc Data.* KOF Working Papers, No. 19-463, KOF Swiss Economic Institute, ETH Zurich. 42 p.

TKAČEVS, Oļegs, VILERTS, Kārlis. *The Impact of Government Borrowing Costs on Fiscal Discipline.* Kyklos. Wiley, vol. 72, issue 3, August 2019, pp. 446–471.

9. pielikums

EIROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS UN CITU SVARĪGU UZDEVUMU 2019. GADA AKTUALITĀTES

9. janvārī ECB Padome apstiprināja ECB pievienošanos daudzpusējam nolīgumam par praktisko kārtību, kā veikt informācijas apmaiņu starp ECB un Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstu kompetentajām noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iestādēm.

24. janvārī ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi (attiecīgi 0.00%, 0.25% un –0.40%), paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies šajā līmenī vismaz līdz 2019. gada vasarai un jebkurā gadījumā tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai vidējā termiņā nodrošinātu ilgtspējīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam;
2) arī turpmāk pilnībā atkārtoti ieguldīt AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc tam, kad tā būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes, un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu.

25. janvārī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2019/3 par Tirgus infrastruktūras valdi un ar ko atceļ Lēmumu ECB/2012/6 par TARGET2 vērtspapīriem Valdes izveidi.

14. februārī ECB Padome apstiprināja publicēšanai ziņojumu par ECBS integrētās pārskatu sniegšanas sistēmas kvalitatīvā apsekojuma rezultātiem un ar tiem saistītajiem labojumiem attiecīgajās ECB interneta vietnēs, īpaši banku integrētās pārskatu sniegšanas vārdnīcas un integrētās pārskatu sniegšanas sistēmas interneta vietnēs *(The ESCB's long-term approach to banks' data reporting)*.

22. februārī ECB Padome pieņēma zināšanai ietekmes novērtējuma ziņojumu par migrāciju uz SEPA kredīta pārvedumu un tiešā debeta shēmām un apstiprināja tā publicēšanu ECB interneta vietnē *(SEPA Migration: Impact Assessment)*.

7. martā ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies šajā līmenī vismaz līdz 2019. gada beigām un jebkurā gadījumā tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai vidējā termiņā nodrošinātu ilgtspējīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam;
2) arī turpmāk pilnībā atkārtoti ieguldīt AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc tam, kad tā būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes, un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu;
3) uzsākt jaunu trešo ITRMO kopumu, veicot tās reizi ceturksnī laikā no 2019. gada septembra līdz 2021. gada martam ar termiņu 2 gadi;
4) arī turpmāk Eirosistēmas aizdevumu operācijas veikt, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķīrumu, tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz rezervju prasību izpildes perioda, kas sākas 2021. gada martā, beigām.

15. martā ECB Padome apstiprināja banku korespondentattiecību modeļa aktualizētās procedūras Eirosistēmas darījuma partneriem *(Correspondent central banking model (CCBM): Procedures for Eurosystem counterparties)* un to publicēšanu ECB interneta vietnē kopā ar attiecīgi aktualizēto tehnisko pielikumu *(CCBM information for counterparties: Summary of legal instruments used in the euro area)*.

20. martā ECB Padome:
1) saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību, kas uztic ECB uzdevumu uzraudzīt, kā ES valstu centrālās bankas ievēro šā līguma 123. un 124. pantā un ar tiem saistītajās regulās noteiktos aizliegumus, apstiprināja atbilstības ziņojumu par 2018. gadu (sk. ECB 2018. gada pārskata sadaļu "Monetārās finansēšanas un privilegētās piekļuves aizlieguma ievērošana");
2) nolēma atsaukt ECB ieteikumu Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko groza ECBS un ECB Statūtu 22. pantu.

22. martā ECB Padome:
1) nolēma koriģēt Eirosistēmas nodrošinājuma sistēmas atbilstības kritērijus, lai atspoguļotu informācijas atklāšanas prasības un reģistrācijas procesu, kas no 2019. gada 1. janvāra piemērojamā vērtspapīrošanas regulatīvajā ietvarā noteikts vērtspapīrošanas repozitorijiem;
2) pieņēma zināšanai informāciju par ziņojumu "Karšu maksājumi Eiropā – pašreizējā vide un nākotnes perspektīvas: Eirosistēmas skatījums" *(Card payments in Europe – current landscape and future prospects: a Eurosystem perspective)* un apstiprināja tā publicēšanu ECB interneta vietnē.

26. martā ECB Padome nolēma:
1) turpmāk saskaņot Eirosistēmas monetārās politikas regulējumā izmantotos aģentūras jēdzienus un pielāgot kritērijus, ko izmanto attiecībā uz atzītām aģentūrām nodrošinājuma sistēmā un dalībai "Valsts sektora aktīvu iegādes programmā" atbilstošajām aģentūrām;
2) ka aktīvu, kas izmantojami kā nodrošinājums Eirosistēmas monetārās politikas operācijās, pieņemamo neregulēto tirgu saraksts un emitentu, kas klasificēti kā daudzpusējās attīstības bankas vai starptautiskās organizācijas, saraksts netiks mainīts.

9. aprīlī ECB Padome pieņēma Pamatnostādni ECB/2019/7 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (pārstrādāta versija) un Lēmumu ECB/2019/8, ar ko groza lēmumu ECB/2014/8 par monetārās finansēšanas aizliegumu un to, kā nacionālās centrālās bankas maksā atlīdzību par valdības noguldījumiem.

10. aprīlī ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies šajā līmenī vismaz līdz 2019. gada beigām un jebkurā gadījumā tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai vidējā termiņā nodrošinātu ilgtspējīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam;
2) arī turpmāk pilnībā atkārtoti ieguldīt AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc tam, kad tā būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes, un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu.

26. aprīlī ECB Padome apstiprināja publicēšanai ziņojumus par 2018. gada eiro zonas monetārās un finanšu statistikas, eiro zonas un valstu finanšu kontu ceturkšņa un eiro zonas un valstu maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistikas datu kvalitāti *(Euro area monetary and financial statistics – 2018 quality report; Euro area and national quarterly financial accounts – 2018 quality report; Euro area and national balance of payments and international investment position statistics – 2018 quality report)*.

10. maijā ECB Padome pieņēma:
1) Pamatnostādni ECB/2019/11, ar ko groza Pamatnostādni (ES) 2015/510 par Eirosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanu, Pamatnostādni ECB/2019/12, ar

ko groza Pamatnostādni (ES) 2016/65 par Eurosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanā piemērotajiem novērtējuma diskontiem, un Pamatnostādni ECB/2019/13, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2014/31 par papildu pagaidu pasākumiem attiecībā uz Eurosistēmas refinansēšanas operācijām un nodrošinājuma atbilstību;
2) zināšanai Eirosistēmas/ECBS Tirgus infrastruktūras un maksājumu komitejas sagatavotu ziņojumu par neliela apjoma maksājumu digitalizācijas ietekmi uz Eirosistēmas katalizatora lomu, kā arī apstiprināja ziņojuma publicēšanu ECB interneta vietnē *(Implications of digitalisation in retail payments for the Eurosystem's catalyst role. July 2019)*.

22. maijā ECB Padome:
1) atļāva publicēt 2019. gada maija "Finanšu Stabilitātes Pārskatu" *(Financial Stability Review. May 2019)*;
2) apstiprināja sešu nedēļu ilgas tirgus apspriešanas uzsākšanu par iespējamo Eirosistēmas iniciatīvu attiecībā uz Eiropas mehānismu parāda vērtspapīru emisijai un sadalei ES;
3) deva atļauju publicēt 18. gada pārskatu par eiro starptautisko lomu *(The international role of the euro. June 2019)*.

23. maijā ECB Padome pieņēma zināšanai TARGET 2018. gada pārskatu *(TARGET Annual Report 2018. May 2019)*.

6. jūnijā ECB Padome Viļņā nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies šajā līmenī vismaz 2020. gada 1. pusgadā un jebkurā gadījumā tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai vidējā termiņā nodrošinātu ilgtspējīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam;
2) arī turpmāk pilnībā atkārtoti ieguldīt AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc tam, kad tā būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes, un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu;
3) visām trešā kopuma ITRMO noteikt procentu likmi, kas būs par 10 bāzes punktiem augstāka nekā attiecīgās ITRMO termiņa laikā veikto Eirosistēmas galveno refinansēšanas operāciju vidējā procentu likme. Bankām, kuru attiecīgo neto aizdevumu apjoms pārsniegs noteiktu robežvērtību, trešā kopuma ITRMO piemērotā procentu likme būs zemāka un tās viszemākais līmenis varēs būt vienāds ar noguldījumu iespējas uz nakti vidējo procentu likmi attiecīgās operācijas termiņa laikā plus 10 bāzes punktu;
4) apstiprināt trešā ITRMO kopuma galvenos parametrus.

7. jūnijā ECB Padome:
1) apstiprināja papildu kredītprasību regulējumu darbības pagarinājumu to pašreizējā formātā līdz trešā ITRMO kopuma pēdējās operācijas beigu termiņam, kas plānots 2023. gada marta beigās;
2) pieņēma Lēmumu ECB/2019/15, ar kuru groza Lēmumu ECB/2011/20, ar ko nosaka detalizētus noteikumus un procedūras atbilstības kritēriju ieviešanai attiecībā uz centrālo vērtspapīru depozitāriju piekļuvi TARGET2 vērtspapīriem pakalpojumiem, un Pamatnostādni ECB/2019/16, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2012/13 par TARGET2 vērtspapīriem;
3) pieņēma Pamatnostādni ECB/2019/17, ar ko groza Pamatnostādni (ES) 2018/876 par Iestāžu un filiāļu datu reģistru un Pamatnostādni ECB/2019/18, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2014/15 par monetāro un finanšu statistiku.

12. jūnijā ECB Padome pēc Latvijas finanšu ministra lūguma pieņēma Atzinumu CON/2019/22 par Latvijas Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mērķiem un pārvaldību.

10. jūlijā ECB Padome:
1) apstiprināja €STR darbības procesu, nosakot, ka €STR tiks publicēta katru TARGET2 darbadienu plkst. 8.00 pēc Viduseiropas laika ar iespējamu atkārtotu publicēšanu plkst. 9.00 pēc Viduseiropas laika, ja kopš standarta publicēšanas konstatētas kļūdas, kas pārsniedz divus bāzes punktus;
2) pieņēma Pamatnostādni ECB/2019/19 par euro īstermiņa procentu likmi (EURSTR).

18. jūlijā ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2019/20 par procedūru ārpus euro zonas dalībvalstu atzīšanai par datu sniedzējām dalībvalstīm saskaņā ar Regulu (ES) 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu.

22. jūlijā ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2019/21 par ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju trešo kopumu un Lēmumu ECB/2019/22, ar ko groza Lēmumu (ES) 2016/810 (ECB/2016/10) par ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju otro kopumu.

25. jūlijā ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies šajā līmenī vismaz 2020. gada 1. pusgadā un jebkurā gadījumā tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai vidējā termiņā nodrošinātu ilgtspējīgu inflācijas tuvināšanos līmenim, kas atbilst tās mērķim;
2) arī turpmāk pilnībā atkārtoti ieguldīt AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc tam, kad tā būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes, un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu;
3) uzsvērt nepieciešamību ilgāku laiku saglabāt ļoti stimulējošu monetārās politikas nostāju, jo gan novērotā, gan aplēstā inflācija ilgstoši bijusi zemāka par līmeni, kas atbilst tās mērķim;
4) rīkoties atbilstoši ECB Padomes saistībām nodrošināt simetrisku piesaisti inflācijas mērķim, ja inflācijas perspektīva vidējā termiņā joprojām nebūs saskaņā ar tās mērķi, un pēc vajadzības koriģēt visus tās instrumentus, lai nodrošinātu noturīgu inflācijas virzību uz šo mērķi;
5) uzdot attiecīgajām Eirosistēmas komitejām izpētīt dažādas iespējas, t.sk. veidus, kā atkārtoti noteikt perspektīvas norādes par procentu likmēm, mazinošus pasākumus, piemēram, vairāku līmeņu rezervju atlīdzības sistēmas izveidi un iespējamo jauno neto aktīvu iegāžu apjoma un sastāva iespējas.

26. jūlijā ECB Padome:
1) paziņoja, ka atbilstoši Centrālo banku nolīguma par zeltu parakstītāju secinājumam pēc šā nolīguma termiņa beigām 2019. gada 26. septembrī vairs nebūs nepieciešams oficiāls nolīgums par zeltu;
2) piemērojot Regulas (ES) 2017/2094, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 795/2014 par sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzību, 21. panta 2. punktu, pieņēma Lēmumu ECB/2019/25 par procedūru un nosacījumiem, ar kādiem kompetentā iestāde īsteno noteiktas pilnvaras attiecībā uz sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzību, un nolēma kopā ar pieņemto Lēmumu kopsavilkuma veidā publicēt komentārus par lēmuma projektu, kas saņemti no 2019. gada 8. marta līdz 12. aprīlim rīkotās sabiedriskās apspriešanas laikā *(Response to the public consultation on draft ECB Decision under Article 21 of the revised SIPS Regulation. August 2019)*.

12. septembrī ECB Padome nolēma:
1) samazināt noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi par 10 bāzes punktiem (līdz –0.50%), bet nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi un aizdevumu

iespējas uz nakti procentu likmi (attiecīgi 0.00% un 0.25%), tagad paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies tagadējā vai zemākā līmenī līdz brīdim, kad tā būs pārliecinājusies, ka iespēju aplēšu periodā vērojama inflācijas perspektīvas stabila virzība uz līmeni, kas ir pietiekami tuvu, bet zem 2%, un ka šī virzība konsekventi atspoguļojas pamatā esošajā inflācijas dinamikā;
2) ar 1. novembri atsākt iegādes AIP ietvaros ar mēneša apjomu 20 mljrd. eiro, paredzot, ka tās tiks veiktas tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai nostiprinātu monetārās politikas procentu likmju stimulējošo ietekmi, un tiks pārtrauktas neilgi pirms tam, kad tā būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes;
3) arī turpmāk pilnībā atkārtoti ieguldīt AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus vēl ilgāku laiku pēc tam, kad tā būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes, un jebkurā gadījumā tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu;
4) mainīt trešā ITRMO kopuma īstenošanas kārtību, lai saglabātu labvēlīgus banku kreditēšanas nosacījumus, nodrošinātu raitu monetārās politikas transmisiju un turpmāk nostiprinātu labvēlīgo monetārās politikas nostāju. Katras operācijas procentu likme tagad tiks noteikta atbilstoši Eirosistēmas galveno refinansēšanas operāciju vidējai procentu likmei attiecīgās ITRMO laikā. Bankām, kuru atbilstošo neto aizdevumu apjoms pārsniegs noteiktu robežvērtību, trešā ITRMO kopuma operācijās piemērotā procentu likme būs zemāka un tās viszemākais līmenis varēs būt vienāds ar noguldījumu iespējas uz nakti vidējo procentu likmi attiecīgās operācijas darbības laikā. Operāciju termiņš pagarināts no 2 gadiem līdz 3 gadiem;
5) ieviest divu līmeņu rezervju atlīdzības sistēmu, saskaņā ar kuru daļai no banku likviditātes pārpalikuma netiks piemērota negatīvā noguldījumu iespējas procentu likme;
6) mainīt dažus trešā ITRMO kopuma galvenos parametrus (sk. Lēmumu ECB/2019/28, ar ko groza Lēmumu (ES) 2019/1311 par ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju trešo kopumu);
7) ka 3 mēnešu ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju procentu likme tiks fiksēta atbilstoši galveno refinansēšanas operāciju vidējai procentu likmei attiecīgās operācijas darbības laikā vismaz līdz rezervju prasību izpildes perioda, kas sākas 2021. gada martā, beigām;
8) atzīmēt, ka sakarā ar trešā ITRMO kopuma operāciju termiņa pagarināšanu papildu kredītprasību regulējumu darbība jāpagarina līdz 2024. gada marta beigām, ņemot vērā ECB Padomes 2019. gada 7. jūnija lēmumu pagarināt papildu kredītprasību regulējumu darbību līdz trešā ITRMO kopuma pēdējās operācijas beigu termiņam.

23. septembrī ECB Padome nolēma publicēt papildu datus par ECB veiktajām valūtas intervencēm (sākot ar 2020. gada aprīli).

27. septembrī ECB Padome pieņēma Regulu ECB/2019/29, ar ko groza Regulu (ES) ECB/1333/2014 par naudas tirgu statistiku.

4. oktobrī ECB Padome:
1) apstiprināja *Fitch* īstermiņa reitingu "F1" un "F3" sasaistes korekcijas, nosakot, ka tagad tie atbilst 3. kredītspējas līmenim Eirosistēmas saskaņoto reitingu skalā (spēkā ar 2019. gada 1. novembri).
2) pieņēma Pamatnostādni ECB/2019/30, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2012/27 par Eiropas automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET2).

15. oktobrī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2019/31 par virsrezervju turējumu un noteiktu noguldījumu atlīdzību (pārstrādāta versija).

23. oktobrī ECB Padome apstiprināja, ka, atsākot aktīvu iegādes, AIP galvenās iezīmes lielākoties saglabāsies nemainīgas.

24. oktobrī CB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi (attiecīgi 0.00%, 0.25% un –0.50%), paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies tagadējā vai zemākā līmenī līdz brīdim, kad tā būs pārliecinājusies, ka iespēju aplēšu periodā vērojama inflācijas perspektīvas stabila virzība uz līmeni, kas ir pietiekami tuvu, bet zem 2%, un ka šī virzība konsekventi atspoguļojas pamatā esošajā inflācijas dinamikā;
2) ar 1. novembri atsākt iegādes AIP ietvaros ar mēneša apjomu 20 mljrd. eiro, paredzot, ka tās tiks veiktas tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai nostiprinātu tās monetārās politikas procentu likmju stimulējošo ietekmi, un tiks pārtrauktas neilgi pirms tam, kad tā būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes;
3) arī turpmāk pilnībā atkārtoti ieguldīt AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc tam, kad tā būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes, un jebkurā gadījumā tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu.

25. oktobrī ECB Padome:
1) apstiprināja pārskatīto Līgumu par neto finanšu aktīviem *(Agreement of 25 October 2019 on net financial assets)*;
2) pēc Latvijas Republikas Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas lūguma pieņēma Atzinumu CON/2019/36 par grozījumiem likumā "Par Latvijas Banku".

30. oktobrī ECB Padome pēc ES Padomes un Eiropas Parlamenta lūguma pieņēma Atzinumu CON/2019/37 par priekšlikumu regulai par euro zonas konverģencei un konkurētspējai paredzētā budžeta instrumenta pārvaldības sistēmu.

31. oktobrī ECB Padome apstiprināja TARGET2 un TARGET2 vērtspapīriem (T2V) aktualizēto informācijas drošības politiku.

7. novembrī ECB Padome pieņēma zināšanai ziņojumu par individuālās statistikas informācijas, kuru vāc ECB ar eiro zonas valstu centrālo banku palīdzību, konfidencialitāti, kas aptver 2018. gada 1. pusgadu, un apstiprināja publicēšanai tā kopsavilkumu *(Statistical confidentiality protection the European System of Central Banks: Confidentiality Report January–June 2018 (summary))*.

13. novembrī ECB Padome atļāva publicēt 2019. gada novembra "Finanšu Stabilitātes Pārskatu" *(Financial Stability Review. November 2019)*.

5. decembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2019/39, ar ko groza Lēmumu ECB/2010/14 par euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi, kā arī to atkārtotu laišanu apgrozībā.

12. decembrī ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies tagadējā vai zemākā līmenī līdz brīdim, kad tā būs pārliecinājusies, ka iespēju aplēšu periodā vērojama inflācijas perspektīvas stabila virzība uz līmeni, kas ir pietiekami tuvu, bet zem 2%, un ka šī virzība konsekventi atspoguļojas pamatinflācijas dinamikā;
2) veikt 1. novembrī atsāktās iegādes AIP ietvaros ar mēneša apjomu 20 mljrd. eiro tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai nostiprinātu monetārās politikas procentu likmju stimulējošo ietekmi, un tiks pārtrauktas neilgi pirms tam, kad tā būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes;
3) turpmāk pilnībā atkārtoti ieguldīt AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc tam, kad tā būs sākusi

9. pielikums (turpinājums)

paaugstināt galvenās ECB procentu likmes, un jebkurā gadījumā tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu.

13. decembrī ECB Padome nolēma, ka tā vairs nepieņems kā Eirosistēmas nodrošinājumu nodrošinātos tirgojamos aktīvus, kas nav ar aktīviem nodrošinātie vērtspapīri un nodrošinātās obligācijas.

10. pielikums

LATVIJAS BANKAS PAMATUZDEVUMU IZPILDES 2019. GADA NORMATĪVĀS AKTUALITĀTES

Normatīvais akts	Nr.	Pieņemšanas datums (spēkā stāšanās datums)	Latvijas Bankas padomes pieņemtā normatīvā akta nosaukums
Noteikumi	170	28.03.2019. (01.04.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2018. gada 18. janvāra noteikumos Nr. 160 "Kredītu reģistra noteikumi"
Noteikumi	171	28.03.2019. (01.04.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2018. gada 18. janvāra noteikumos Nr. 161 "Informācijas par kredītiestāžu kredītriska darījumiem un tajos iesaistītajām personām sniegšanas noteikumi"
Noteikumi	172	28.03.2019. (01.04.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2018. gada 18. janvāra noteikumos Nr. 162 "Noteikumi par elektronisko informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku"
Kārtība	287/5	28.03.2019. (15.04.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2010. gada 9. septembra kārtībā Nr. 183/3 "Dalības kārtība Latvijas Bankas elektroniskajā klīringa sistēmā"
Kārtība	287/6	28.03.2019. (15.04.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2018. gada 20. septembra kārtībā Nr. 279/3 "Latvijas Bankas IBAN reģistra lietošanas kārtība"
Kārtība	287/7	28.03.2019. (15.04.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 16. septembra kārtībā Nr. 213/9 "Par Latvijas Bankas klientu norēķinu kontu apkalpošanas noteikumiem"
Kārtība	287/8	28.03.2019. (01.05.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 11. novembra kārtībā Nr. 216/7 "Dalības kārtība Latvijas Bankas VNS sistēmā"
Noteikumi	173	28.03.2019. (01.04.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2009. gada 13. maija noteikumos Nr. 36 "Ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas noteikumi"
Noteikumi	174	28.03.2019. (01.04.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2017. gada 30. oktobra noteikumos Nr. 158 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasības, veicot ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu"
Kārtība	288/3	29.04.2019. (01.05.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2015. gada 27. aprīļa kārtībā Nr. 232/5 "Dalības kārtība skaidrās naudas darījumos Latvijas Bankā"
Kārtība	292/3	16.07.2019. (01.08.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 16. septembra kārtībā Nr. 213/9 "Par Latvijas Bankas klientu norēķinu kontu apkalpošanas noteikumiem"
Kārtība	292/4	16.07.2019. (05.08.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 12. decembra kārtībā Nr. 217/1 "Dalības Latvijas Bankas organizētajās *Eurosistēmas* monetārās politikas operācijās kārtība"
Noteikumi	175	16.07.2019. (19.07.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2009. gada 13. maija noteikumos Nr. 36 "Ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas noteikumi"
Noteikumi	176	16.07.2019. (19.07.2019.)	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas prasības, veicot ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu
Kārtība	295/1	26.09.2019. (10.10.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2018. gada 20. septembra kārtībā Nr. 279/3 "Latvijas Bankas Zibsaišu reģistra lietošanas kārtība"
Kārtība	295/2	26.09.2019. (18.11.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2010. gada 9. septembra kārtībā Nr. 183/3 "Dalības kārtība Latvijas Bankas elektroniskajā klīringa sistēmā"
Kārtība	295/3	26.09.2019. (10.10.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 16. septembra kārtībā Nr. 213/9 "Par Latvijas Bankas klientu norēķinu kontu apkalpošanas noteikumiem"
Kārtība	296/2	31.10.2019. (17.11.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2010. gada 4. novembra kārtībā Nr. 186/4 "Dalības kārtība sistēmā TARGET2-Latvija"
Kārtība	297/4	28.11.2019. (29.11.2019.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2015. gada 27. aprīļa kārtībā Nr. 232/5 "Dalības kārtība skaidrās naudas darījumos Latvijas Bankā"

11. pielikums

TERMINI

Aizdevumu iespēja *(marginal lending facility)* – Eirosistēmas piedāvātā pastāvīgā iespēja, ko Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles, kuras reģistrētas Latvijas Republikā, var izmantot, lai no Latvijas Bankas saņemtu aizdevumu uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi pret tirgojamo vai netirgojamo aktīvu nodrošinājumu.

Aktīvu iegādes programma (AIP) *(asset purchase programme (APP))* – ECB Padomes apstiprināto nestandarta monetāro operāciju pasākumu daļa, kas ietver "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmu" (USAIP) *(corporate sector purchase programme (CSPP))*, "Valsts sektora aktīvu iegādes programmu" (VSAIP) *(public sector purchase programme (PSPP))*, "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmu" (ABSIP) *(asset-backed securities purchase programme (ABSPP))* un trešo "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP3) *(third covered bond purchase programme (CBPP3))*.

***AnaCredit* (analītisko kredītdatu kopas)** *(AnaCredit; analytical credit datasets)* – Eirosistēmas kopīga kredītu mikrodatu analītiska datubāze, kuras pamatā ir dati par visām eiro zonas valstīm. Kredītu un kredītriska mikrodatu vākšana tiek veikta, pamatojoties uz saskaņotām ECB statistikas datu sniegšanas prasībām.

Atklātā tirgus operācija *(open market operation)* – operācija, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Atkarībā no to mērķa, regularitātes un procedūrām Eirosistēmas atklātā tirgus operācijas var iedalīt četrās kategorijās: galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, precizējošās operācijas un strukturālās operācijas.

Atlikušais termiņš – līdz parāda instrumenta dzēšanas vai aizdevuma atmaksas datumam vai kādas citas finanšu operācijas beigu datumam atlikušais laiks.

Banku savienība – ES līmeņa banku uzraudzības un noregulējuma sistēma, kas darbojas, pamatojoties uz visā ES piemērojamiem noteikumiem. Banku savienības dalībvalstis ir eiro zonas valstis un tās ES valstis, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras izvēlas piedalīties šajā savienībā.

Blokķēde – pastāvīgi augošs ierakstu kopums, kas sastāv no ierakstu blokiem, kuri ir saistīti un nodrošināti, izmantojot kriptogrāfiju. Katrā ierakstu blokā parasti ir iezīmēšanas rindas rādītājs kā saite uz iepriekšējo bloku, laika zīmogu un transakcijas datiem.

Bruto norēķinu sistēma – pārvedumu sistēma, kurā norēķins par katru naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu tiek veikts, pamatojoties uz katru atsevišķu maksājuma rīkojumu atbilstoši to saņemšanas secībai.

Centrālā valdība – valsts institucionālās vienības, t.sk. ministrijas, vēstniecības, pārstāvniecības, aģentūras, padomes, izglītības, veselības aizsardzības, tiesībsargājošās, kultūras un citas valsts iestādes, kuru kompetence attiecas uz visu valsts ekonomisko teritoriju, izņemot sociālās nodrošināšanas fondu administrēšanu. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Cenu stabilitāte – cenu stabilitātes saglabāšana ir Eirosistēmas galvenais mērķis. ECB Padome definējusi cenu stabilitāti kā eiro zonas saskaņotā patēriņa cenu indeksa pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu mazāku par 2%. ECB Padome arī darījusi zināmu, ka, lai nodrošinātu cenu stabilitāti, tā vidējā termiņā cenšas saglabāt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu tam.

EBA CLEARING *(ABE Clearing S.A.S. à capital variable)* – lielāko Eiropas un starptautisko banku dibināta kapitālsabiedrība, kas nodrošina Eiropas visaptverošas maksā-

jumu infrastruktūras risinājumus, piedāvājot gan liela apjoma, gan neliela apjoma eiro veiktu maksājumu klīringa un norēķinu pakalpojumus plašam banku lokam ES.

ECB Ģenerālpadome – viena no ECB lēmējinstitūcijām, kuras sastāvā ir ECB prezidents, viņa vietnieks un visu ES valstu centrālo banku prezidenti.

ECB Padome – galvenā ECB lēmējinstitūcija, kuras sastāvā ir ECB Valdes locekļi un eiro zonas valstu centrālo banku vadītāji.

Eiro zona – ES valstis, kuras saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību ieviesušas eiro kā to vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienota monetārā politika, par ko atbild ECB Padome. 2019. gada beigās eiro zonu veidoja Austrija, Beļģija, Francija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Portugāle, Slovākija, Slovēnija, Somija, Spānija un Vācija.

Eiropadome *(European Council)* – ES iestāde, kas nosaka ES vispārējo politisko ievirzi un prioritātes. To veido ES valstu vai to valdību vadītāji, kā arī Eiropadomes priekšsēdētājs un EK priekšsēdētājs.

Eiropas Banku iestāde (EBI) *(European Banking Authority (EBA))* – ES iestāde ar juridiskās personas statusu, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un darbojas, lai nodrošinātu efektīvu un atbilstīgu uzraudzības regulējuma un uzraudzības līmeni visā ES banku nozarē. Tās vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti ES un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību.

Eiropas Centrālā banka (ECB) – ECBS un Eirosistēmas centrālā institūcija, kam saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem piešķirts juridiskās personas statuss. ECB, sadarbojoties ar ES valstu centrālajām bankām, īsteno Eirosistēmai un ECBS izvirzītos uzdevumus saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) – ietver ECB un ES valstu centrālās bankas. Centrālās bankas tajās ES valstīs, kuras vēl nav ieviesušas eiro, īsteno neatkarīgu monetāro politiku saskaņā ar attiecīgās valsts normatīvajiem aktiem un tādējādi nav iesaistītas Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanā.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) *(European Systemic Risk Board (ESRB))* – neatkarīga ES struktūra, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un atbild par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību, lai palīdzētu novērst vai mazināt ES finanšu stabilitātes sistēmiskos riskus, kas rodas finanšu sistēmas attīstības gaitā, ņemot vērā makroekonomisko attīstību, un izvairītos no plašu finansiālo grūtību periodiem. Tā veicina iekšējā tirgus netraucētu darbību un šādi nodrošina finanšu sektora ilgtspējīgu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmē.

Eirosistēma – ietver ECB un eiro zonas valstu centrālās bankas. Eirosistēmas lēmējinstitūcijas ir ECB Padome un ECB Valde.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) – padomdevēja struktūra, kas izveidota, lai veicinātu ES valstu politikas koordinēšanu tautsaimniecības un finanšu jomā. EFK pēc ES Padomes un EK pieprasījuma sniedz atzinumus savas kompetences jomās, nodrošina dialogu starp ES Padomi un ECB un palīdz sagatavot ES Padomes darbu. EFK darbojas ES valstu valdību (parasti Finanšu ministriju) un centrālo banku pārstāvji, kā arī EK un ECB pārstāvji.

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) *(Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD))* – starptautiska organizācija, kas nodrošina valdībām foruma iespēju, lai meklētu risinājumus kopīgām problēmām, dalītos pieredzē un veicinātu politiku, kas uzlabo cilvēku ekonomisko un sociālo labklājību.

EONIA (eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indekss) *(EONIA; euro overnight index average)* – efektīvā procentu likme, kas dominē eiro starpbanku darījumu uz nakti tirgū. Līdz 2019. gada 30. septembrim to aprēķināja kā eiro denominēto beznodrošinājuma aizdevumu uz nakti procentu likmju vidējo svērto rādītāju saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem, bet no 2019. gada 2. oktobra līdz tās lietošanas pārtraukšanai 2022. gada 3. janvārī to aprēķina, €STR pieskaitot 8.5 bāzes punktus.

€STR (eiro īstermiņa procentu likme) *(€STR; euro short-term rate)* – atsauces procentu likme, kas pamatojas uz Eirosistēmas naudas tirgu statistikas pārskatu datiem un atspoguļo eiro zonas banku nenodrošināto eiro aizņēmumu naudas tirgū uz nakti izmaksas. To, sākot ar 2019. gada 2. oktobri, publicē katru TARGET2 darbadienu, pamatojoties uz iepriekšējās dienas tirdzniecības aktivitāti.

ES Padome – iestāde, kurā tiek pārstāvētas ES valstu valdības. ES Padomē tiekas ES valstu ministri, lai pieņemtu tiesību aktus un koordinētu politiku. ES Padome ir būtiska ES lēmumu pieņēmēja. Juridiski ES Padome ir viena iestāde, bet tā tiekas 10 dažādos sastāvos atkarībā no tā, kādus jautājumus paredzēts apspriest. ES Padomes nozīmīgākie uzdevumi ir risināt sarunas par tiesību aktiem un pieņemt tos, attīstīt ES kopējo ārpolitiku un drošības politiku, slēgt ES vārdā starptautiskus nolīgumus, kā arī kopā ar Eiropas Parlamentu pieņemt ES budžetu.

EURIBOR (eiro starpbanku piedāvājuma procentu likme) *(EURIBOR; euro interbank offered rate)* – procentu likme, par kādu viena banka, kas ir aktīva eiro naudas tirgus dalībniece, piedāvā aizdot eiro naudas līdzekļus citai šāda veida bankai. To aprēķina katru dienu kā vidējo panelī ietverto banku piedāvājuma likmi starpbanku termiņnoguldījumiem (no vienas nedēļas līdz 12 mēnešiem).

Fiksētas procentu likmes instruments – finanšu instruments, kura kupons nemainās visā instrumenta darbības laikā.

Finanšu konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo finanšu aktīvus un finanšu pasīvus (tiešās investīcijas, portfeļieguldījumi, atvasinātie finanšu instrumenti, citi ieguldījumi un rezerves aktīvi) starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Finanšu stabilitāte – tāds finanšu sistēmas (finanšu starpnieki, tirgi un tirgus infrastruktūras) stāvoklis, kādā tā spēj izturēt šokus, neradot nozīmīgus finanšu starpniecības un kopējo finanšu pakalpojumu piedāvājuma traucējumus.

Galvenā refinansēšanas operācija – regulāra atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu ar standartizsoļu palīdzību, un to termiņš parasti ir 1 nedēļa.

Galvenās ECB procentu likmes – ECB Padomes noteiktās galveno refinansēšanas operāciju, aizdevumu iespējas uz nakti un noguldījumu iespējas procentu likmes.

Iestāžu un filiāļu datu reģistrs (RIAD) *(Register of Institutions and Affiliates Data (RIAD))* – ECB uzturēts vienots datu kopums juridisko vienību un citu statistikas vajadzībām atbilstošo institucionālo vienību atsauces datiem (raksturlielumiem), uz kuriem tiek balstīti darbības procesi Eirosistēmā un ECBS un VUM uzdevumu izpilde. RIAD nodrošina dažādu datu kopumu integrēšanu, īpaši, nodrošinot kopīgus identifikatorus. RIAD dati tiek izmantoti arī, lai sagatavotu MFI, ieguldījumu fondu, vērtspapīrošanas darījumos iesaistīto finanšu instrumentsabiedrību, maksājumu statistikai atbilstošo iestāžu un apdrošināšanas sabiedrību oficiālos sarakstus.

Ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācija (ITRMO) *(targeted longer-term refinancing operation (TLTRO))* – Eirosistēmas reversā operācija, kas ar izdevīgiem nosacījumiem nodrošina kredītiestādēm ilgāka termiņa likviditāti, stimulējot tās kreditēt reālo

tautsaimniecību un mazināt kredītu nosacījumu stingrību aizdevumiem privātpersonām un kas ir ECB Padomes apstiprināto nestandarta monetāro operāciju pasākumu daļa.

Kapitāla konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo neproducēto nefinanšu aktīvu bruto iegādi/atsavināšanu un kapitāla pārvedumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Kapitāla vērtspapīri – vērtspapīri, kas nodrošina līdzdalību komercsabiedrības kapitālā. Tie ietver biržas sarakstā iekļautas akcijas (kotētas akcijas), biržas sarakstā neiekļautas akcijas (nekotētas akcijas) un citus kapitāla vērtspapīru veidus. Kapitāla vērtspapīri parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Klīrings (tīrvērte) – maksājuma dokumentu vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu nosūtīšanas, apstrādes un savstarpējās saskaņošanas process, kas notiek pirms norēķina un kā rezultātā, pamatojoties uz visiem norēķinu dalībnieku iesniegtajiem maksājuma dokumentiem, aprēķina katra norēķinu dalībnieka klīringa neto pozīciju, t.i., kopējās naudas līdzekļu saistības vai prasības pret pārējiem norēķinu dalībniekiem.

Kredītiestāde – kapitālsabiedrība, kas dibināta, lai pieņemtu noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka, savā vārdā izsniegtu kredītus un sniegtu citus finanšu pakalpojumus.

Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma) – Latvijas Bankas neto norēķinu sistēma, kas nodrošina klientu maksājuma rīkojumu apstrādi un klīringa (tīrvērtes) norēķinus.

M1 – šaurās naudas rādītājs, kas ietver skaidro naudu apgrozībā un eiro zonas rezidentu uz nakti veiktos noguldījumus MFI.

M2 – vidējās naudas rādītājs, kas ietver M1 un eiro zonas rezidentu MFI veiktos noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem ieskaitot (īstermiņa krājnoguldījumus) un noguldījumus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot (īstermiņa noguldījumus).

M3 – plašās naudas rādītājs, kas ietver M2, tirgojamus instrumentus, īpaši atpirkšanas līgumus, naudas tirgus fondu akcijas un daļas, kā arī MFI emitētos parāda vērtspapīrus ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot.

Maksājumu bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo darījumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem. Tā ietver tekošo kontu, kapitāla kontu un finanšu kontu.

Mājsaimniecība – fiziskā persona vai fizisko personu grupa kā patērētājs un tikai pašu galapatēriņam domātu preču ražotājs un nefinanšu pakalpojumu sniedzējs, pašnodarbinātais, kas ir fiziskās personas vai fizisko personu grupas veidota saimnieciski organizatoriska vienība, par kuras saistībām šī fiziskā persona vai fizisko personu grupa atbild ar visu savu mantu un kuras grāmatvedība tiek kārtota vienkāršā ieraksta sistēmā.

Monetārā finanšu iestāde (MFI) – centrālā banka, kredītiestāde, krājaizdevu sabiedrība, naudas tirgus fonds un cita finanšu iestāde, kas pieņem noguldījumus vai tuvus noguldījumu aizstājējus no klientiem, kuri nav MFI, uz sava rēķina piešķir kredītus un veic ieguldījumus vērtspapīros, kā arī elektroniskās naudas iestāde, kuras pamatdarbība ir elektroniskās naudas emisija. Latvijas Banka izveido, uztur un regulāri aktualizē "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstu" Latvijas Bankas interneta vietnes (www. bank.lv) sadaļā "Statistika". Šo sarakstu iekļauj arī ECB savā interneta vietnē, kur tā regulāri publicē ES valstu MFI sarakstu. Latvijā 2019. gada beigās bija 56 MFI.

Monetārie ienākumi – Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanas procesā uzkrātie eiro zonas valstu centrālo banku ienākumi, ko iegūst no saskaņā ar ECB Padomes vadlīnijām iezīmētiem aktīviem, kurus tur apmaiņā pret apgrozībā esošām banknotēm un kredītiestāžu noguldījumiem eiro zonas valstu centrālajās bankās.

Naudas bāze – skaidrā nauda (banknotes un monētas) apgrozībā, kredītiestāžu obligātās rezerves Eirosistēmā, kā arī kredītiestāžu virsrezerves Eirosistēmas noguldījumu iespējas un pārējo ar monetārās politikas operācijām saistīto saistību ietvaros.

Nefinanšu sabiedrība – institucionāla vienība, kuras pamatdarbība ir preču ražošana un nefinanšu pakalpojumu sniegšana, t.sk. fiziskās personas vai fizisko personu grupas veidota saimnieciski organizatoriska vienība, par kuras saistībām šī fiziskā persona vai fizisko personu grupa atbild ar visu savu mantu un kuras grāmatvedība tiek kārtota divkāršā ieraksta sistēmā.

Nodrošinājums – ieķīlāti vai kā citādi nodoti aktīvi, kas garantē aizdevuma atmaksu, kā arī aktīvi, kas tiek pārdoti saskaņā ar atpirkšanas līgumiem. Eirosistēmas reversajos darījumos lietotajam nodrošinājumam jāatbilst noteiktiem atbilstības kritērijiem.

Noguldījumi – MFI kontos uz noteiktu vai nenoteiktu laiku ar vai bez procentiem noguldīti naudas līdzekļi.

Noguldījums ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI, nenosakot termiņu, un kurus iespējams izņemt, vai nu iepriekš brīdinot MFI atbilstoši līgumā noteiktajam brīdinājuma termiņam, vai arī samaksājot tai nozīmīgu soda naudu.

Noguldījumu iespēja *(deposit facility)* – Eirosistēmas pastāvīgā iespēja, ko Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles, kuras reģistrētas Latvijas Republikā, var izmantot, lai Latvijas Bankā veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi.

Parāda vērtspapīrs – vērtspapīrs, kas apliecina emitenta saistības pret tā turētāju un emitenta apņemšanos veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīra turētājam noteiktā datumā vai datumos nākotnē. Šim vērtspapīram parasti ir noteikta procentu likme (kupons), vai arī tas tiek pārdots ar diskontu/uzcenojumu summai, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā.

Precizējoša operācija *(fine-tuning operation)* – atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic, lai novērstu neparedzētas likviditātes svārstības tirgū. Šo operāciju biežums un termiņi nav standartizēti.

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma – norēķinu sistēma, kurā naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu apstrāde un norēķins notiek individuāli un secīgi (neizmantojot mijieskaitu) reālajā laikā.

Reversais darījums *(reverse transaction)* – darījums, kurā Eirosistēma pērk un pārdod aktīvus saskaņā ar atpirkšanas līgumu vai veic kredītoperācijas pret nodrošinājumu.

Rezervju prasība – prasība kredītiestādēm un krājaizdevu sabiedrībām rezervju prasību izpildes periodā turēt obligātās rezerves centrālajā bankā. Atbilstību prasībām nosaka, pamatojoties uz rezervju konta dienas atlikumu vidējo rādītāju rezervju prasību izpildes periodā.

Sadalītās virsgrāmatas tehnoloģija – tehnoloģija, kas ar protokolu un atbalsta infrastruktūru palīdzību ļauj datoriem dažādās vietās ierosināt un apstiprināt transakcijas un atjaunināt ierakstus sinhronizēti visā tīklā.

Sistēmiskais risks – risks, ka, vienam dalībniekam nespējot nokārtot savas saistības sistēmā, arī citi dalībnieki nespēs nokārtot savas saistības noteiktajā termiņā, izraisot tālāku ietekmi, kas apdraud finanšu sistēmas stabilitāti vai uzticamību. Šādu nespēju pildīt saistības var radīt darbības vai finansiālas problēmas.

Speciālais datu izplatīšanas standarts Plus (SDIS Plus) – SVF augstākais datu izplatīšanas standarts, kas nodrošina vienkopus pieejamu informāciju starptautiski salīdzināmiem, uzticamiem, savlaicīgiem un kvalitatīviem statistikas datiem par iedzīvotājiem un finanšu, tautsaimniecības, fiskālo un ārējo sektoru, t.sk. informāciju par statistikas datu kategorijām un atbildīgajām institūcijām attiecīgajā valstī, kā arī saites uz datiem un skaidrojošajiem aprakstiem.

Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) – starptautiska organizācija, kas darbojas, lai veicinātu starptautisko monetāro sadarbību, valūtas kursu stabilitāti, valstu ekonomisko izaugsmi un nodarbinātības pieaugumu un nodrošinātu īslaicīgu finansiālu palīdzību SVF dalībvalstīm maksājumu plūsmu līdzsvarošanai.

Starptautisko investīciju bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo finanšu aktīvu un finanšu pasīvu starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem atlikumu vērtību un sastāvu noteiktā datumā, kā arī šo atlikumu vērtības pārmaiņas attiecīgajā laika periodā.

Starptautisko norēķinu banka (SNB) *(Bank for International Settlements (BIS))* – starptautiska finanšu organizācija, kas darbojas, lai veicinātu starptautisko monetāro un finanšu sadarbību. SNB darbojas kā centrālo banku banka.

Strukturālās operācijas – atklātā tirgus operācijas, kuras Eirosistēma regulāri vai neregulāri veic gadījumos, kad ECB vēlas koriģēt Eirosistēmas strukturālo likviditātes pozīciju attiecībā pret finanšu sektoru.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma *(TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) system)* – Eirosistēmas reālā laika bruto norēķinu sistēma eiro. Pirmās paaudzes TARGET sistēmu 2008. gada maijā nomainīja TARGET2 sistēma.

TARGET2 sistēma – otrās paaudzes TARGET sistēma. Tā veic maksājumu norēķinus eiro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tās darbības pamatā ir vienota kopēja informācijas tehnoloģiju platforma, kurā visi maksājuma uzdevumi tiek iesniegti apstrādei.

TARGET2 vērtspapīriem (T2V) *(TARGET2-Securities (T2S))* – Eirosistēmas vienotā tehniskā platforma, kas ļauj centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un centrālajām bankām nodrošināt neitrālus pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus Eiropā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

TARGET2-Latvija sistēma – TARGET2 komponentsistēma Latvijā, kuras darbību nodrošina Latvijas Banka kopīgi ar tām ECBS centrālajām bankām, kuras piedalās TARGET2 sistēmā.

Tekošais konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo preču, pakalpojumu, sākotnējo ienākumu un otrreizējo ienākumu plūsmas starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Tiešās investīcijas – investīcijas, ko investors (tiešais investors) tiešā vai netiešā (izmantojot meitas sabiedrības vai asociētos uzņēmumus) veidā veic, lai iegūtu būtisku līdzdalību (īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām) kādā uzņēmumā (tiešo investīciju uzņēmumā). Tās ietver investīcijas pašu kapitāla un parāda instrumentu veidā.

Tiešie darījumi *(outright transactions)* – atklātā tirgus operācijas, kurās Eirosistēma pērk vai pārdod atbilstošos aktīvus tieši tirgū un kuras veic tikai strukturālos nolūkos.

Tirgus risks – iespēja, ka finanšu instrumentu patiesā vērtība vai naudas plūsma svārstīsies tirgus cenu pārmaiņu ietekmē. Tirgus risks atspoguļo procentu likmju risku, valūtas risku un cenu risku.

Valdība – valsts institucionālās vienības, kuras bez maksas vai par cenām, kas nav ekonomiski nozīmīgas, ražo preces vai sniedz pakalpojumus, kas paredzēti individuālajam vai kolektīvajam patēriņam, un kuras galvenokārt tiek finansētas no tautsaimniecības dalībnieku obligātajiem maksājumiem (nodokļiem un nodevām), kā arī institucionālās vienības, kuras iesaistītas nacionālā ienākuma vai nacionālās bagātības pārdalē. Latvijas Republikā valdība ietver centrālo valdību, vietējo valdību un sociālās nodrošināšanas fondus. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Vērtspapīru norēķinu sistēma – vienošanās starp vismaz trim dalībniekiem, neskaitot sistēmas uzturētāju, par vērtspapīru pārveduma rīkojumu izpildi starp šiem dalībniekiem saskaņā ar vienotiem noteikumiem un standartizētām procedūrām.

Vienotā eiro maksājumu telpa (SEPA) *(Single Euro Payments Area (SEPA))* – Eiropas banku rosināts un Eirosistēmas un EK atbalstīts projekts ar mērķi saskaņot veidu, kā tiek veikti klientu maksājumi eiro, padarot maksājumus eiro starp Eiropas valstīm tikpat ātrus, drošus un efektīvus kā iekšzemes maksājumi. SEPA nodrošina iespēju patērētājiem, uzņēmējiem un citiem tautsaimniecības dalībniekiem neatkarīgi no to atrašanās vietas veikt gan starpvalstu, gan iekšzemes maksājumus eiro saskaņā ar vieniem un tiem pašiem galvenajiem nosacījumiem, tiesībām un pienākumiem. 2019. gada beigās SEPA aptvēra ES valstis, Islandi, Lihtenšteinu, Monako, Norvēģiju, Sanmarīno un Šveici.

Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) *(Single Supervisory Mechanism (SSM))* – ES līmeņa sistēma kredītiestāžu prudenciālajai uzraudzībai eiro zonā un tajās ES valstīs, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras izvēlas piedalīties minētajā mehānismā. Tas ir viens no svarīgākajiem banku savienības pīlāriem, kuru veido ECB kā gala atbildīgā uzraudzības iestāde un attiecīgo ES valstu uzraudzības iestādes.

Vienotās datu sniegšanas sistēma (VDSS) *(Integrated Reporting Framework (IReF))* – nozīmīga ECBS iniciatīva, kas paredz maksimāli saskaņot datu prasības statistikas un kredītiestāžu uzraudzības vajadzībām, nodrošinot optimālu datu pieejamību gan mikrodatu līmenī, gan kopsavilkumu līmenī. VDSS pamatā ir datu iegūšana no kredītiestāžu informācijas sistēmām un datu sniegšana, izmantojot Banku vienotās datu sniegšanas vārdnīcu (*Banks' Integrated Reporting Dictionary*; BIRD) un datu apmaiņas standartu.

Vietējā valdība – valsts vietējās pārvaldes institucionālās vienības, kuru kompetence attiecas tikai uz vietējo ekonomisko teritoriju. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Zibmaksājums (ātrais maksājums) *(instant payment)* – kredītiestāžu klientu maksājumu izpilde dažu sekunžu laikā, veicot naudas pārskaitījumus visu diennakti katru dienu, t.sk. brīvdienās un svētku dienās.